

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 229

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

55. évfolyam

2012. július 31.

Közleményszám	Tartalom	Oldal
I	<i>Állásfoglalások, ajánlások és vélemények</i>	
VÉLEMÉNYEK		
Európai Gazdasági és Szociális Bizottság		
481. plenáris ülés, 2012. május 23. és 24.		
2012/C 229/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A digitális piac mint a növekedés motorja (feltáró vélemény)	1
2012/C 229/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció véleménye – Pénzügyi és adóparadicsomok: fenyegetés az EU belső piaca számára (saját kezdeményezésű vélemény)	7
2012/C 229/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – „Horizont 2020”: az idősödéssel kapcsolatos ütemterv (saját kezdeményezésű vélemény)	13
2012/C 229/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az EU fenntartható fejlődési stratégiájáról készült 2011-es nyomkövetési jelentés EGSZB általi értékelése (saját kezdeményezésű vélemény) ..	18

HU

 Ár:
7 EUR

(folytatás a túloldalon)

III Előkészítő jogi aktusok

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

481. plenáris ülés, 2012. május 23. és 24.

2012/C 229/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Atlanti-óceán térségére vonatkozó tengerstratégia kidolgozásáról (COM(2011) 782 <i>final</i>) 24	24
2012/C 229/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről (COM(2011) 398 <i>final</i> – 2011/0177 (APP)) – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az Európa 2020 stratégia költségvetése (COM(2011) 500 <i>final</i>) 32	32
2012/C 229/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Kutatási és innovációs partnerségek kialakítása (COM(2011) 572 <i>final</i>) 39	39
2012/C 229/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Kezdeményezés a szociális vállalkozásért. A szociális vállalkozásokat mint a szociális gazdaság és innováció kulcsszereplőit előmozdító szabályozási légkör kialakítása (COM(2011) 682 <i>final</i>) 44	44
2012/C 229/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „Kisvállalkozás, nagyvilág – új partnerség, amelynek segítségével a kis- és középvállalkozások megragadják a globális lehetőségeket” (COM(2011) 702 <i>final</i>) 49	49
2012/C 229/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai szociális vállalkozási alapokról (COM(2011) 862 <i>final</i> – 2011/0418 (COD)) 55	55
2012/C 229/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi határozatra az ITER projektre vonatkozó kiegészítő kutatási program (2014–2018) elfogadásáról (COM(2011) 931 <i>final</i> – 2011/0460 (NLE)) 60	60
2012/C 229/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokra (ÁÉKBV) vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló 2009/65/EK irányelvnek és az alternatív befektetésialap-kezelőkről szóló 2011/61/EU irányelvnek a hitelminősítések túlzott figyelembevétele tekintetében történő módosításáról (COM(2011) 746 <i>final</i> – 2011/0360 (COD)) 64	64

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

481. PLENÁRIS ÜLÉS, 2012. MÁJUS 23. ÉS 24.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A digitális piac mint a növekedés motorja
(feltárási vélemény)

(2012/C 229/01)

Előadó: **Laure BATUT**

2012. január 11-én az Európai Unió dán elnöksége úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A digitális piac mint a növekedés motorja

(feltárási vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. május 10-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 23-i ülésnapon) 141 szavazattal 7 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezetés

1.1 A digitális gazdaság gyökeresen megváltoztatja társadalmi szokásait, és a társadalmi és gazdasági szerkezet egészét érinti. Ezzel összefüggésben nélkülözhetetlen a biztonság és az interoperabilitás. Az Unió digitális menetrendje az Európa 2020 stratégia egyik kiemelt kezdeményezése. Az EGSZB már több véleményt⁽¹⁾ elfogadott a digitális technológiák társadalmi következményeiről.

1.2 A dán elnökség a kérdés horderejének tudatában felkérte az EGSZB-t, hogy térképezze fel, mi kellhet még ahhoz, hogy a digitális technológiák a növekedés forrásává váljanak. Az EGSZB úgy véli, hogy a társadalmi és civil párbeszéd szerves részét kell, hogy képezze a digitális gazdasággal kapcsolatos valamennyi reflexiónak, konzultációnak és partnerségnek.

1.3 A piac nem lehet öncélú⁽²⁾. A digitális technológia eszközt a gazdaság szolgálatába kell állítani anélkül, hogy ez veszélyeztetné a gazdasági, társadalmi, emberi és kulturális vívmányokat. Az online termelés és kereskedelem, valamint a digitális gazdaság kifejlődése nyomán átalakul a munkaerőpiac. Az EGSZB **fokozni kívánja a láthatóságot**, a vállalati szereplők és a fogyasztók **tájékoztatását**, valamint fontosnak tartja **megfelelő garanciák** biztosítását mindenki számára.

1.4 Az Európai Unió lemaradással küzd a nagy koncepciók megalkotóival és a nagy szolgáltatókkal (Egyesült Államok), valamint a jelentős gyártókkal (Ázsia) szemben. **Mihamarabb** maradéktalanul végre kell hajtania a digitális menetrendet, és

⁽¹⁾ Az EGSZB e tárgyban közzétett főbb véleményei:

HL C 318., 2006.12.23., 20. o. – HL C 157., 1998.5.25., 1. o. – HL C 376., 2011.12.22., 62. o. – HL C 143., 2012.5.22., 69. o. – HL C 318., 2011.10.29., 99. o. – HL C 318., 2011.10.29., 105. o. – HL C 68., 2012.3.6., 28. o. – HL C 248., 2011.8.25., 144. o. – HL C 97., 2004.4.28., 21. o. – HL C 175., 2007.7.27., 91. o. – HL C 77., 2009.3.31., 60. o. – HL C 175., 2009.7.28., 8. o. – HL C 218., 2009.9.11., 36. o. – HL C 277., 2009.11.17., 85. o. – HL C 48., 2011.2.15., 72. o. – HL C 54., 2011.2.19., 58. o. – HL C 107., 2011.4.6., 44. o. – HL C 107., 2011.4.6., 53. o. – HL C 107., 2011.4.6., 58. o. – HL C 376., 2011.12.22., 92. o. – HL C 24., 2012.1.28., 40. o. – HL C 318., 2011.10.29., 9. o. – HL C 143., 2012.5.22., 120. o.

⁽²⁾ HL C 175., 2009.7.28., 43. o.

célzottabbá kell tennie megközelítését, hogy megoldást találjon a rövid (a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok) és a hosszú távú kihívásokra (a népesség előregedése). Az EGSZB véleménye szerint a következőket kell prioritásként kezelni: a gazdasági intelligencia előtérbe helyezése; európai piacvezető vállalatok kialakítása, amelyek döntéshozó központjainak, továbbá kutatási és fejlesztési tevékenységeinek az EU ad otthont, aminek előnyeit valamennyi polgár élvezné; a bizalom megerteremése; valamennyi érintett kapacitásainak növelése; a termelékenység javítása és a digitális technológia beépítése a fenntartható növekedési stratégiába.

Az alábbi bekezdések együttesen az EGSZB ajánlásai:

2. A növekedés fellendítése a digitális technológia segítségével

2.1 A hasznos **infrastruktúrákat** mihamarabb ki kell terjeszteni Európa egész területére, a tengerentúli országokat és területeket is ideértve⁽³⁾. A szolgáltatóknak valamennyi térségben, még az elszigetelt övezetekben is biztosítaniuk kell az **egyetemes hozzáférést**. Az EGSZB megítélése szerint a digitális egységes piacba vetett bizalom megertereméséről szóló COM(2011) 942. számú közlemény feltehetően nem lesz elegendő.

2.2 Alapvető feltétel a **társadalom valamennyi tagjának hozzáférése a hardverekhez és szoftverekhez**,⁽⁴⁾ valamint az ezek használatára irányuló képzés. A népesség egynegyede időskorú, és szükség van e gazdasági erő integrációjára. Az EGSZB úgy véli, hogy a hozzáférhetőséget a menetrenden belül prioritássá kell emelni.

2.3 Az **ikt-kra (információs és kommunikációs technológiák)** vonatkozóan az ágazattal, a **kkv-kkal** és a civil társadalom más érdekelt feleivel közösen szabványokat kell kidolgozni⁽⁵⁾ annak érdekében, hogy biztosítsuk az ikt-khoz kapcsolódó alkalmazások és szolgáltatások teljes interoperabilitását és kompatibilitását, valamint az uniós politikákat támogató korszerűsített ikt-szabványosítási politika létrehozását (az Európai Parlament 2010. október 21-i állásfoglalásának⁽⁶⁾ 69. és 72. pontja). Az EGSZB véleménye szerint hasznos a szabványosításban részt vevő kkv-k és társadalmi szereplők pénzügyi támogatása.

2.4 Meg kell valósítani az **európai hálózatok összekapcsolását**, előmozdítva ezáltal a digitális gazdaság megerteremését és bővítve az áruk és szolgáltatások kínálatát (CESE 490/2012. sz. vélemény – TEN/469).

2.5 Az EGSZB szerint uniós szinten meg kell szervezni a kínálat **kölcsönös átjárhatóságát**. A **szabványosítás** lehetővé teszi majd az európai érdekek új nemzetközi piacokon történő érvényesítését.

2.6 Az EGSZB korábban már állást foglalt a **nyílt és hálózatszemleges internet mellett**⁽⁷⁾.

2.7 A belső piacnak – **szabadon hozzáférhető és nyílt forráskódú szoftverek** alkalmazásával – **minden esetben biztosítania** kell a felhasználást annak érdekében, hogy felszabadítsa a keresletben rejlő lehetőségeket.

2.8 Az EGSZB támogatja az interfészekre vonatkozó közös szabványok kidolgozását.

2.9 Az EGSZB úgy véli, hogy sikeres **közigazgatási együttműködést** kell megvalósítani a tagállamok között, és nélkülözhetetlen a határokon átnyúló elektronikus közszolgáltatások megnyitása, amit elősegíthetne az IMI-hez (belső piaci információs rendszer) való általános hozzáférés. Mindezt többoldalú európai kormányzás keretében kell megvalósítani⁽⁸⁾.

2.10 Az **internetes kereskedelem szükségessé teszi a hánemzeti mértékeinek harmonizációját**: az EGSZB úgy véli, ez a vállalkozások és a polgárok számára egyaránt valódi előnyt biztosít, feltéve, hogy nem szolgál ürügyként egy egységesen magas adókulcs megállapításához.

2.11 A gazdasági szereplőknek és a polgároknak **könnyen hozzá kell férniük** a jogaikkal kapcsolatos **információkhoz**, hogy nyugodtan végezhesenek határokon átnyúló tranzakciókat.

2.12 Az EGSZB szerint a **civil társadalom képviselőinek részt kell venniük** (lásd az Európa 2020 stratégia „Érdekelte felek és civil társadalom” című részét) az európai digitális gazdaság megerteremésében, és be kell őket vonni a konzultációkba és partnerségekbe. Szerteágazó jellegének köszönhetően a digitális gazdaság a társadalom egészére kiterjed. Valamennyi projektnek tartalmaznia kell digitális technológiai és társadalmi vetületet is.

2.13 A digitális technológia a szolgáltatásokon alapuló gazdaságnak kedvez, ami az **ipar leépüléséhez** és akár európai munkahelyek megszűnéséhez vezethet. Az EGSZB szerint a reménybeli új piacok meghódítása során együttműködést kell létrehozni az európai technológiai innováció és gyártás (gyártók) között. Az ikt-ágazatban az induló vállalkozásoknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy érvényesíteni tudják a bennük rejlő gyors növekedési potenciált. Az EGSZB úgy véli, sürgősen meg kell vizsgálni, miért nem segíti elő a környezet a nagy európai szolgáltatók, az egész világon ismert nagy, európai internetes értékesítési oldalak megjelenését.

2.14 Az egész életen át tartó **képzésnek és tanulásnak** köszönhetően a munkavállalók nagyobb eséllyel maradnak a munkaerőpiacon. A digitális technológia hozzájárulhat ehhez, különösen az elszigetelt területeken élők vagy a kiszolgáltatott helyzetben lévők esetében. Képesítést adó digitális képzésre mindenkinek szüksége van.

2.15 2015-re az **álláshelyek** 95 %-ában szükség lesz az internettel kapcsolatos **kompetenciákra**. Az EGSZB el szeretné kerülni, hogy a megtett intézkedéseknek olyan kedvezőtlen hatásai legyenek a munka világára, mint például a következők:

- a munkavállalóknak folyamatosan szoros határidőkkel kell dolgozniuk, és „kvázi rendőri” felügyeletnek vetik alá őket,
- nyomott áron fizetett és a társadalmi konfliktusok esetén fellépő közvetítőket, azaz a szakszervezeteket megkerülő távmunka, ami egyaránt káros az egyének és a kollektív jogok számára.

⁽³⁾ HL C 44., 2011.2.11., 178. o.

⁽⁴⁾ HL C 318., 2011.10.29., 9. o.

⁽⁵⁾ HL C 376., 2011.12.22., 69. o.

⁽⁶⁾ HL C 70 E., 2012.3.8., 56–57. o.

⁽⁷⁾ HL C 24., 2012.1.28., 139. o.

⁽⁸⁾ HL C 376., 2011.12.22., 92. o.

Az EGSZB szerint a digitális gazdaságban – ugyanúgy, mint máshol – csak a tisztességes foglalkoztatás megengedett, mivel ez lehetővé teszi a globális kereslet növekedését.

3. A növekedés elősegítése a digitális gazdaságba vetett bizalom révén

3.1 Alapvető jogok

3.1.1 Az EGSZB támogatja a polgárok jogainak és biztonságának védelmét, mindamelllett szabadságuk korlátozása nélkül. 2012-ben megvizsgálják egy átfogó európai **internetbiztonsági stratégia** lehetőségét. A számítástechnikai bűnözéssel foglalkozó európai központ 2013-ra tervezett létrehozása kiemelt jelentőséggel bír. **Az EGSZB szeretné, ha az Unió végre támogatná egy Google-jellegű, nagy teljesítményű európai keresőmotor kifejlesztését.**

3.1.2 Az EGSZB jelenleg készíti a személyes adatok védelméről szóló véleményét, amely rendkívül fontos terület (COM(2012) 10 final). Korábban már támogatásáról biztosította a személyes adatok tárolásának megszüntetéséhez való jogot⁽⁹⁾ és az internethasználók jogait, különösen ami a fiatalokat és a kiszolgáltatott csoportokat illeti. Az EGSZB szeretné, hogy – az Uniót kívüli külföldi internetszolgáltatók máris nyilvánvaló tiltakozása ellenére – az Európai Bizottság javaslatát a lehető leghamarabb elfogadják, és ennek során figyelembe vegyék az általa tett észrevételeket.

3.1.3 Az EGSZB elvárja, hogy az Unió ösztönözze az innovációt, **és saját alkotásait védelemben részesítse.** Sürgős szükség van az európai szabadalomra, amelyben nagy lehetőségek rejlenek a digitális belső piac számára.

3.2 Az elektronikus kereskedelem fejlesztése

3.2.1 Meg kell nyitni a **kereskedelmi árukínálatot**, és a szakemberek és a fogyasztók számára versenyképes áron biztosítani kell a határokon átnyúló szabad hozzáférést (http://ec.europa.eu/consumers/consumer_research/editions/cms6_en.htm).

3.2.2 Az EGSZB szerint uniós szinten meg kell szervezni a kínálat **kölcsönös átjárhatóságát.** A **szabványosítás** lehetővé teszi majd az európai érdekek új nemzetközi piacokon történő érvényesítését.

3.2.3 **Az EGSZB úgy véli, sürgősen megoldást kell találni az online vásárlással kapcsolatos problémákra** a nemzetiségen vagy tartózkodási helyen alapuló **hátrányos megkülönböztetés felszámolásával**, és mindenki számára egyenlő hozzáférési feltételeket kell teremteni.

3.2.4 A felhasználóknak könnyű hozzáférést kell biztosítani a jogaikkal (COM(2011) 794 final) és az igénybe vehető jogvédelmi lehetőségekkel kapcsolatos információkhoz. Szükség lesz **egyablakos online rendszerek** kialakítására. Az EGSZB⁽¹⁰⁾ örömmel fogadja az Európai Bizottság azon kijelentését, amely

szerint egy ilyen rendszer nem foszthatja meg sem a fogyasztókat, sem a kereskedőket azon joguktól, hogy bírósági úton kártérítésért folyamodjanak. Az Európai Bizottságnak be kell illesztenie a 2000/31/EK irányelvbe a BATNA-hoz (Best Alternative to a Negotiated Agreement [A tárgyalásos megegyezés legjobb alternatívája]), hasonló intelligens kezelőfelületeket, lépést tartva ezáltal az „első generációs” jogszabályok területén diktált irammal. Az online kereslet növelése szempontjából fontos, hogy a kereskedelmi kapcsolatok során felmerülő vitákat a fogyasztók **megfelelő vitarendezési eljárás** keretében kezelhessék⁽¹¹⁾. A felhasználókat **egyértelmű és könnyen hozzáférhető módon kell tájékoztatni jogaikról.** A tájékoztatásnak az online peres ügyek valamennyi típusára ki kell terjednie.

3.2.5 Az EGSZB véleménye szerint az európai jogszabályoknak biztosítaniuk kell, hogy a polgárok legalább annyira **megbízhatnak** a digitális piacban, mintha a saját országuk piacáról lenne szó. Ahhoz, hogy jól informált gyakorló felhasználóvá váljanak, a fogyasztókat tájékoztatni kell a piaci lehetőségekről. E célból széles körben terjeszteni lehetne egy, **a fogyasztók szolgálatában álló digitális technológiákról szóló iránymutatást.**

A 2011/942/EU irányelvtervezettel összefüggésben az EGSZB felkéri az uniós hatóságokat, hogy ragadják magukhoz a kezdeményezést a következők tárgyában:

— az online szolgáltatók tájékoztatása és a felhasználók védelme,

— nem megfelelő fizetési és szállítási rendszerek,

— a visszaélések túl nagy számának csökkentése.

3.2.6 Az olyan eszközöknek, mint:

— a biztonságos elektronikus aláírások,

— az ügyletek elektronikus időbélyeggel történő ellátása,

— az elektronikus aláírási rendszerek interoperabilitása,

— az elektronikus tanúsítással foglalkozó szervezetek kölcsönös elismerése (SSCD – „Secure Signature Creation Devices”) és az elektronikus tanúsítási szolgáltatásokat nyújtó szervezetek akkreditációja, valamint

— a fogyasztóvédelmi rendszer és a jogorvoslati lehetőségek harmonizációja (2011/83/EU irányelv és a COM(2012) 100 final dokumentum),

— a fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről szóló, 2004. október 27-i 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet alkalmazásáról szóló jelentés,

— a fogyasztóvédelmi együttműködésről szóló rendelet

átfogó alkalmazása révén el kell nyerni a piaci szereplők bizalmát.

⁽⁹⁾ HL C 143., 2012.5.22., 120. o.

⁽¹⁰⁾ HL C 162., 2008.6.25., 1. o.

⁽¹¹⁾ Az EGSZB véleménye: Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fogyasztói jogviták online rendezéséről (fogyasztói OVR-rendelet) - a Hivatalos Lapban még nem tették közzé.

3.2.7 Az EGSZB mindig is támogatta a kollektív jogok megsértése esetén a **tényleges kártérítésre irányuló kollektív kereseteket**. Ez kiegészítené a mind alternatív, mind bírósági jogorvoslati mechanizmusok által biztosított védelmet⁽¹²⁾ (lásd az 1998. május 19-i 98/27/EK irányelvet). A belső piacon biztosítani kell a tisztességes verseny feltételeit (az EUMSZ preambulának negyedik bekezdése). A hatékony jogorvoslatához való jog az Európai Unió Alapjogi Chartája által elismert alapvető jog (47. cikk).

3.2.8 Az EGSZB elégedetten üdvözlöi az **adásvételi jogról** szóló európai bizottsági közleményt⁽¹³⁾. A fogyasztóknak jogbiztonságra van szükségük. Az EGSZB-nek örömeire szolgál, hogy az Európai Bizottság elfogadta a „második rendszer”-re vonatkozó javaslatát, noha szívesebben vett volna két különálló jogszabályszöveget (a vállalatok közötti, illetve a fogyasztókkal kötött szerződésekre vonatkozóan).

3.2.9 **Az EGSZB érdeklődéssel várja az Európai Bizottság által bejelentett európai fogyasztóvédelmi programot** (COM(2011) 777 final/2), amely ki fogja értékelni a digitális forradalom fogyasztói magatartásra gyakorolt hatását. Az elektronikus azonosítás és hitelesítés, valamint az elektronikus aláírás nélkülözhetetlen ahhoz, hogy megkétszerezzük az elektronikus kereskedelem volumenét, és azt a növekedés mozgatórugójává avassuk (COM(2011) 942 final jelű dokumentum).

3.3 Biztonságos kereskedelem

3.3.1 Az **illegális másolás és hamisítás** elleni küzdelem érdekében a „FISCUS” vámügyi program⁽¹⁴⁾ célja az Unió egész területére kiterjedő online ellenőrzések bevezetése. Az EGSZB szerint a vámhatóságoknak megfelelő személyi állománnyal kell rendelkezniük, és alkalmasnak kell lenniük az ellenőrzések elvégzésére. A hamisítás és a kalózkodás európai megfigyelőközpontját láthatóbbá kell tenni, és fel kell szerelni a gazdasági és közbiztonsági kihívások kezeléséhez szükséges megfelelő eszközökkel.

3.3.2 A szabályozásnak ezenfelül elő kell segítenie, hogy az igazgatási szervek a gyanús internetes pénzmozgásokkal kapcsolatban vizsgálatokat folytathassanak. A vámhatóságok felléphetnek az európai kulturális és szellemi örökség védelmezőjeként, valamint különböző adatbázisok – például a piacra jutási adatbázis, az exportsegélyvonal vagy az egységes virtuális információs kapu – igénybevétele révén megerősödhet a kkv-kat támogató szerepük.

3.4 Az **EGSZB** egy, a polgárok szolgálatában álló **kormányzási és átláthatósági charta** kidolgozását javasolja. Úgy véli, hogy sürgős szükség van az elektronikus kereskedelem és azon belül az elektronikus és mobilfizetés szabályozására.

3.4.1 Az EGSZB véleménye szerint az új digitális fizetési módok biztonságosságát hatósági előírások útján kell szavatolni. Jelenleg csupán magánszereplők (üzemeltetők) alakítják ki és szabályozzák előírásaikat és azok kölcsönös átjárhatóságát. Az EGSZB szerint káros következményekkel járna, ha valamely harmadik ország minden európai pénzmozgást ellenőrizni tudna.

4. A termelékenység és az inkluzív növekedés kialakítása

4.1 A növekedés számára kedvező környezet

4.1.1 A digitális piacon tisztességes és a polgárok jogait tiszteletben tartó **európai kormányzásra van szükség**. 2015 után az árukra és szolgáltatásokra vonatkozó egyablakos ügyintézési rendszer várhatóan segítséget nyújt majd az európai gazdasági szereplők számára. A digitális technológiát alkalmazó vállalkozásoknak eleget kell tenniük a vállalati társadalmi felelősségvállalás elveinek, és részt kell venniük a társadalmi párbeszédben.

4.1.2 A digitális egységes piac a nemzeti piacok mentén továbbra is széttagolt. **Egy egységes jogszabálynak** köszönhetően a gazdasági szereplők élvezhetnék a méretgazdaságosság előnyeit. Az EGSZB véleménye szerint az Európai Bizottságnak szinergiákat kellene létrehoznia igazgatóságainak munkái között, hogy így meg lehessen teremteni a digitális technológiának az egész EU-ban történő kifejlesztéséhez és az összes lemaradás megszüntetéséhez szükséges hatékony vezető szerepet. Az EU-nak sürgősen ki kellene alakítania a „Silícium-völgy” európai megfelelőjét, amely összefogná a tehetségeket és a sikeres közös vállalkozásokat (*joint ventures*) létrehozni képes állami/magántőkéket.

4.1.3 Az EGSZB emlékeztet a digitális társadalmi befogadásról szóló véleményére, amelyben felhívja a figyelmet a digitális technológiához való hozzáférés terén mutatkozó egyenlőtlenségek orvosolásának módjára; kívánatosnak tartja, hogy az Unió ismerje el alapvető jogként az infrastruktúrához és az eszközökhöz való hozzáférést, és a **digitális technológiákat** a befogadás eszközeként alkalmazza.

4.2 A vállalkozások szerepe a növekedést célzó digitális programban

4.2.1 A digitális gazdaságnak – különösen az induló vállalkozások pénzügyi támogatása révén – a GDP gyors növekedésére kell törekednie. Egy bizonyos, egykori amerikai induló vállalkozás ma már 75 milliárd eurót ér ... **Az innováció előmozdítása** tudásalapú gazdasági modellek keretében valósul meg, és az online kínálat bővüléséhez vezet.

4.2.2 A piac új szolgáltatások befogadására való képessége attól függ, hogy a **kkv-k milyen mértékben képesek** alkalmazni a digitális technológiát⁽¹⁵⁾ és biztosítani annak interoperabilitását. E célból a kkv-k konkrét projektjeit támogatásban kell részesíteni. **Az EGSZB felkéri az elnökséget, hogy készítsen értékelést** a következő intézkedésekről:

– partnerség kialakítása az egyes tagállamok hatóságai és az ikt-ágazat főbb szereplői között,

– az energiatakarékossági infrastruktúrákat és az ezekhez kapcsolódó intelligens technológiákat fejlesztő vállalkozások számára előírányzott 300 millió EUR felhasználása.

⁽¹²⁾ HL C 162., 2008.6.25., 1. o.

⁽¹³⁾ Az EGSZB véleménye: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Közös európai adásvételi jog a belső piacon belüli, határon átnyúló ügyletek elősegítése érdekében, HL C 181, 2012, 2012.6.21., 75. o.

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB véleménye: HL C 143., 2012.5.22., 48. o.

⁽¹⁵⁾ HL C 80., 2002.4.3., 67. o.

4.2.3 Kártya és mobiltelefon használatával történő elektronikus fizetés: Európának ezeken a területeken meg kell őriznie azon vezető szerepét, amelyet a csalások számát jelentősen csökkentő chipkártya esetében is élvez.

4.2.4 A SEPA-projekt (*Single Euro Payment Area* – egységes eurófizetési térség; 2012. februári rendelet, amelynek értelmében a nemzeti átutalásokat és közvetlen terheléseket 2014. február 1-től ezek európai megfelelője váltja fel) kiterjed az összes fontosabb lakossági fizetési eszközre. Az EGSZB szerint harmonizálni kell a bankközi és tagállamok közötti jutalékok szintjét. A verseny nem akadályozhatja az innovációt, és nem eredményezheti a fogyasztói költségek növekedését.

4.2.5 Az EGSZB véleménye szerint megfelelő keretre van szükség ahhoz, hogy a kkv-k a többi piachoz hasonlóan a digitális piacra való belépéshez is segítséget kapjanak.

4.2.6 a) Európán belül:

4.2.6.1 Az EGSZB javasolja a **digitális gazdaság határainak** európai szintű meghatározását és annak integrálását a számviteli standardokba. Ezek a határok magukban foglalhatják a digitális és digitalizálható árukat, valamint a digitális technológiákat használó valamennyi egyéb árut.

4.2.6.2 Az EGSZB szerint a vállalkozásoknak eszközeik értékelésekor **figyelembe kell venniük digitális vagyoni eszközeiket**.

4.2.6.3 Az ikt-ágazat által a vállalkozásokra és a nemzeti vagyona gyakorolt tényleges hatást európai szinten meghatározott kritériumok alapján kell vizsgálni.

4.2.6.4 **Az európai zártkörű társaság státúmusának létrehozása** (2008) ⁽¹⁶⁾ (COM(2008) 396 final jelű jogalkotási javaslat) a határokon átnyúló üzleti tevékenység megkönnyítése révén lehetővé teszi a kkv-k fejlődését.

4.2.7 b) Európán kívül:

4.2.7.1 A támogató ágazati környezet kedvez a növekedés-alapú gazdaság létrejöttének. Ösztönzi a beruházásokat, valamint az ikt határokon átnyúló alkalmazását és a digitális tevékenységet. **A kkv-knak ugyanakkor nehézséget okoz mindenekelőtt a jogi és műszaki széttagoltság** és az átláthatóság hiánya, ezenfelül a szállítási módok sok esetben nem megfelelőek.

4.2.7.2 A sikeres modellek, mint például az Energiaügyi és Közlekedési Főigazgatóság DiSCwise projektje (teher szállítási logisztikai cselekvési terv) más vállalkozásokat is új munkahelyek megteremtésére és a növekedés előmozdítására sarkallhatnak (intelligens közlekedés).

4.2.7.3 Globalizáció: Ahhoz, hogy jelentős hozzáadott értékkel bíró termékei megőrizhessék versenyképességüket, az Uniónak exportkonzorciumokat, a tagállamok által elismert, a kutatás-fejlesztést támogató **klasztereket** kell kialakítania, hogy elősegítse a kkv-k nemzetközi szinten történő fellépését (http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemlongdetail.cfm?item_id=4968&tpa=0&tk=&lang=hu).

⁽¹⁶⁾ HL C 125., 2002.5.27., 100. o.

4.2.8 A **felhőalapú számítástechnika (Cloud Computing)** segítséget nyújthat a kkv-k részére ⁽¹⁷⁾, amennyiben valóban biztosítva van az online szolgáltatóóriások és az internetszolgáltatók körében fontos kihívást jelentő adatvédelem. Az Európai Bizottságnak nagy hangsúlyt kellene helyeznie a felhőalapú számítástechnikára a kkv-k érdekében, és képzéssel, finanszírozással elő kellene segítenie, hogy hozzáférjenek ehhez a technikához.

4.2.9 Az Uniónak nagyobb hangsúlyt kell helyeznie a vállalkozásoknak a rendelkezésükre álló **finanszírozási** lehetőségekről való tájékoztatására, valamint a **projektktvénnyekkel** kapcsolatos elképzelés népszerűsítésére ⁽¹⁸⁾.

4.2.9.1 Az EGSZB javasolja a kutatókat és az innovatív vállalkozásokat támogató **kockázati-beruházások ösztönzését** (COM(2011) 702 final – Kisvállalkozás, nagyvilág).

4.2.10 Az EGSZB javasolja egy, a vállalkozásoknak a határokon átnyúló digitális gazdasághoz való hozzáféréséről szóló iránymutatás kidolgozását.

4.3 **A szellemi tulajdon kérdése**

4.3.1 Az EGSZB létfontosságúnak tartja, hogy az Unió – jövőjének zálogaként – a területén belül és kívül is védelmet biztosítson a kreatív alkotás számára. A **kulturális kivételt** továbbra is érvényesíteni kell, mivel az hozzájárul az európai sokféleséghez. A tervezett védelmi intézkedések nem veszélyeztethetik ezt a sokféleséget amerikai alkotások javára.

4.3.2 **Európán belül** az EUMSZ 118. cikke biztosítja a szellemi tulajdonjogok Unión belüli védelmét; a 27 tagállam ugyanakkor eltérően szabályozza az internethasználatot.

4.3.3 **Európán kívüli összefüggésben** az Unió felülvizsgálja a szellemi tulajdonjogok harmadik országokban történő érvényesítésével kapcsolatos politikát, beillesztve abba a kölcsönösség és a többoldalú tárgyalások fogalmát, mint például az ACTA esetében (ACTA: a hamisítás elleni kereskedelmi megállapodás; a WTO-tól független, az Európai Bizottság és 22 tagállam által 2012 januárjában aláírt okmány).

4.3.4 **Az EGSZB véleményt fogadott el a szellemi tulajdonjogokról**, amelyben óva int attól, hogy ezekre vonatkozóan pusztán vagyoni és pénzügyi megközelítést alkalmazzunk ⁽¹⁹⁾.

4.3.4.1 Az Európai Bizottság várható jogalkotási javaslatával összefüggésben (2012) az EGSZB hangsúlyozza, hogy a szóban forgó jogokat és érdekeket képviselő szervezetekkel konzultálni kell ⁽²⁰⁾. Nyomatékosan kéri a szerzői jogokat és a szomszédos jogokat kezelő szervezetek működésének átláthatóságát és ellenőrzését. Az EGSZB a magáncélú másolatkészítés adóját méltánytalannak tartja, mivel az ilyen sokszorosítás a tisztességes felhasználás (*fair use*) szerves részét képezi. Különbséget kell tenni a saját használatra tartalmat letöltő polgár és azon személy között, aki nagyléptékű hamisításon alapuló, szervezett jövedelmező tevékenységet folytat. A kulturális iparágak nem válhatnak pénzcsináló gépezetté, ahogyan az internet sem lehet a kultúra és a tudás kisajátításának eszköze.

⁽¹⁷⁾ HL C 24., 2012.1.28., 40. o.

⁽¹⁸⁾ HL C 143., 2012.5.22., 116. o., és HL C 143., 2012.5.22., 134. o.

⁽¹⁹⁾ HL C 68., 2012.3.6., 28. o.

⁽²⁰⁾ Lásd az előző lágjegyzetet.

4.3.4.2 Az Európai Parlamenthez egy több mint 2 millió aláírást tartalmazó petíciót nyújtottak be (az AVAAZ.org weboldal), amely „a szabad és nyílt internet védelmére és az ACTA ratifikálásának megtagadására” hív fel. Fontos megjegyezni, hogy az ACTA aláírói között nem szerepel Kína, Oroszország, Brazília és India, ahonnan számos hamisított termék származik.

Az EGSZB úgy érzi, hogy az ACTA nemzetközi megállapodással kapcsolatban nem fejthette ki a véleményét⁽²¹⁾. Javasolja, hogy amennyiben sor kerül az ACTA végrehajtására, az Európai Bizottság gondoskodjon a polgárok szabadságának és az alkotói szabadságnak a védelméről.

4.3.5 Az EGSZB úgy véli,⁽²²⁾ hogy a „digitális” forgalom eltérítésének és a dömpingnek az elkerülése és egyúttal a szerzői jogok védelme érdekében az európai szerzői jogi kódex létrehozása eloszthatná az alkalmazandó adóügyi jogszabállyal kapcsolatos kételyeket.

4.4 A közzsféra

4.4.1 A GDP 20 %-át kitevő **közbeszerzési szerződések** biztonságos jellegét is szavatolni kell.

4.4.2 Az EGSZB szerint szükséges, hogy a **közigazgatási hatóságok** a biztonságos elektronikus azonosítás és az elektronikus aláírás alkalmazásával az interneten keresztül bárki számára, azaz a magánszemélyek, a közigazgatási szervek, a vállalkozások és a közbeszerzési szereplők számára is gyorsan elérhető legyenek.

4.4.3 **Ami a közzsférát illeti**, a tagállamok az Európai Bizottsággal közösen végzik a szolgáltatási irányelv végrehajtásával kapcsolatos „kölcsonös értékelést”. Az EGSZB javasolja, hogy a **szolgáltatási irányelvet** a digitális egységes piac számára teremtett lehetőségek tekintetében is értékeljék.

4.4.3.1 Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a digitális belső piac a jogbiztonságnak és a technológiának köszönhetően szélesíteni tudja a közzsférabeli kínálatot: az intelligens közszolgáltatásokra irányuló megoldásoknak köszönhető gazdaságosság zökkenőmentes határokon átnyúló közbeszerzéseket eredményezhet.

4.4.4 **A közzsféra információinak további felhasználásáról** szóló irányelv⁽²³⁾ Európai Bizottság általi felülvizsgálata egyszerűbbé teheti a vállalatok és a magánszemélyek munkáját (lásd a TEN/478. számú véleményt – szerkesztés alatt).

5. A digitális technológia mint a fenntartható növekedés mozgatórugója

5.1 A fenntartható és fokozottan versenyképes szociális piacgazdaságot az Unió az alkotás és az innováció útján valósíthatja meg. A digitális technológia eszköz, ugyanakkor egyúttal olyan érték is, amely nem korlátozódik pusztán a kereskedelmi vonatkozásokra.

5.2 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy hiányzik a digitális egységes piac **„fenntartható” jellegének** biztosítására irányuló célzott stratégia.

5.3 Vizsgálatokat kell végezni a digitális piacon tevékenykedő, egyre növekvő számú vállalat szénlábnomának mérésére. Az EGSZB szerint az intelligens technológiák segítségével optimalizálható az átfogó energiafogyasztás, és ezáltal csökkenthető a szén-dioxid-kibocsátás.

5.4 A digitális technológiákban alkalmazott hardvereszközöket szén-dioxid-mentessé kell tenni; az információfeldolgozási rendszerekből származó **hulladékok környezetbarát európai kezelése** (a ritkaföldfémek visszanyerésével) **jelentős piaci potenciált** képvisel, és elejét veszi annak, hogy a hulladékokkal Unión kívüli országokat szennyezzenek.

5.5 Az EGSZB felkéri az elnökséget, hogy 2012-ben, az **aktív idősödés** éve során fordítson kiemelt figyelmet a digitális technológiának az egészségügyi és szociális ellátás irányításában betöltött hatékony szerepére, különösen a népesség elöregedésével összefüggésben: (a munka nehézségi fokának enyhítése révén) a munkában maradásra való ösztönzésre, illetve általánosságban a kommunikációra, az elszigetelődés elleni küzdelemre, a távgyógyászatra, a robotikára és a személyek biztonságára. A felsorolt területek piaci lehetőségeket rejtenek magukban, valamint lehetővé teszik új foglalkoztatási formák létrehozását és a növekedés megteremtését.

5.6 Az uniós digitális piac integrációjához elengedhetetlen **az újprojektek megvalósítása**. Ehhez biztosítani kell a szükséges pénzügyi eszközöket. Az EGSZB sajnálattal veszi tudomásul, hogy a Galileo és a hozzá tartozó GNSS rendszer még nem lépett működésbe, míg az amerikai GPS-t Európa és a világ minden részén használják⁽²⁴⁾.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

⁽²¹⁾ HL C 24., 2012.1.28., 139. o.

⁽²²⁾ HL C 143., 2012.5.22., 69. o.

⁽²³⁾ Az EGSZB véleménye: Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a közzsféra információinak további felhasználásáról szóló 2003/98/EK irányelv módosításáról, HL C 191, 2012, 2012.6.29, 129. o.

⁽²⁴⁾ Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai műholdas rádió navigációs rendszerek létrehozásáról és üzemeltetéséről, HL C 181, 2012, 2012.6.21, 179. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció véleménye – Pénzügyi és adóparadicsomok: fenyegetés az EU belső piaca számára (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 229/02)

Előadó: **Edgardo Maria IOZIA**

Társelőadó: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

2011. július 14-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményét dolgoz ki a következő tárgyban:

Pénzügyi és adóparadicsomok: fenyegetés az EU belső piaca számára.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. május 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 24-i ülésnapon) 144 szavazattal 30 ellenében, 13 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Uniónak minden lehetséges eszközzel növelnie kell aktivitását a G-20, az OECD és a PAM (Pénzügyi Akció Munkacsoport) keretében, hogy mihamarabb felszámolják az átláthatatlan adóügyi joghatóságokat, és köteleznie kell tagállamait, hogy vegyék fel a harcot a számos ilyen joghatóságon alapuló bűnözés ellen.

1.2 A nemzetközi fórumokon, például az OECD és a G-20 keretében az adóügyi irányítás terén elért eredményektől függetlenül az EU alkalmazhat szigorúbb szabályokat, elősegítve az illegális tevékenységek révén, a belső piac kárára külföldre vitt tőke visszahozatalát.

1.3 Az EGSZB sürgeti az uniós intézményeket, hogy fogadjanak el olyan intézkedéseket, amelyek megakadályozzák a „lakóhely elvével” való visszaélést olyan hamis tulajdoni és letelepedési rendszerek révén, amelyekkel a tevékenységet nem végző holdingtársaságok vagy fantomcégek tulajdonosai elkerülik az adófizetést a székhelyük szerinti országban. Üdvözlí az Európai Bizottság azon elhatározását, hogy az év végéig új javaslatot tesz közzé a pénzügyi és adóparadicsomokkal kapcsolatban, és reméli, hogy a nemzeti adórendszerek kijátszását vagy kikerülését célzó tevékenységekre adandó hatékony és átfogó válasz tekintetében sikerül legyőzni egyes tagállamok ellenállását.

1.4 Az Európai Bizottság közzétette irányelvjavaslatát (COM(2012) 85 final), melyben első alkalommal szabályozza a bűncselekményekből származó jövedelmeknek az Európai Unión belüli befagyasztását és elkobzását. Az EGSZB nyomatékosan javasolja, hogy fontolják meg az adóparadicsomok kihasználásából eredő adóügyi természetű bűncselekmények beillesztését az irányelv hatókörébe. A javaslat egy szélesebb körű politikai kezdeményezés részét képezi, melynek célja, hogy megvédje a legális gazdaságot a bűnözői hálózatok beszívargásától, és az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 82. cikkének (2) bekezdésén, illetve 83. cikkének (1) bekezdésén alapul.

1.5 Mint köztudott, az adóparadicsomok olyan területek – összesen 44-ről van szó –, melyek joghatósági szempontból egy szuverén államhoz kötődnek, vagy maguk is szuverén államoknak minősülnek. Ha nem is szuverén államok, jelentős adminisztratív autonómiával rendelkeznek, átláthatatlan rendszereket alkalmaznak az adóügyi tájékoztatásra, mentességekre és kedvezményekre, a tőke tulajdonjogára és -eredetére, valamint a területükön alapított pénzügyi intézmények és kereskedelmi társaságok működésére vonatkozóan.

1.6 Az EGSZB megítélése szerint különösen sajnálatosak és súlyosak az olyan pénzügyi és jogi tanácsadók, valamint bizonyos tanácsadói szervezetek által folytatott gyakorlatok, amelyek – még hirdetések révén is – lehetőséget teremtenek olyan jogi személyek létrehozására, amelyek a pénzügyi és adóparadicsomokat arra használják, hogy kikerüljék az Unióban működő vállalkozásokra rótt kötelezettségeket. Ez különösen a társasági adóval kapcsolatos kötelezettségekre, illetve a vállalkozói tevékenységek és a finanszírozás átláthatóságára vonatkozik.

1.7 Az adóparadicsomok torzulásokat eredményeznek a belső piacon: ezért is vált szükségessé az Unió határozott fellépése, mely biztosíthatja az igazságos adózást, valamint a destabilizáló átláthatatlanság, az adóparadicsomokon keresztül történő adóelkerülés és korrupció megakadályozását. Nem kellene kizárni bizonyos e téren folytatott tevékenységek bűncselekménynek történő minősítését.

1.8 El kell hártani minden akadályt a banki információk automatikus cseréje elől, hogy könnyen azonosíthatóak legyenek a műveletek tényleges végzői és a bankszámlák valódi tulajdonosai. Fontos megkövetelni a multinacionális vállalkozásoktól, hogy készítsenek mérleget, melyben országonkénti bontásban megjelölik a hitelállományt, a foglalkoztatottak számát és az egyes országokban realizált profitot.

1.9 A többoldalú nemzetközi szervezetek, különösen az ENSZ és az OECD által tett globális kezdeményezések eredményeitől függetlenül meg kell valósítani valamennyi említett intézkedést. Mindennek a bizalom légkörében kell történnie, a jogszabályok egyenértékűségének tiszteletben tartásával, új és magasabb szintű nemzetközi együttműködési normákra törekedve az adóparadicsomok tekintetében.

1.10 Az EGSZB összehangolt stratégiát szorgalmaz a legfontosabb országokkal, első helyen az Egyesült Államokkal, hogy a kérdés szabályozásában a lehető legátfogóbb megközelítést lehessen elfogadni. Ugyanakkor hangsúlyozza, hogy az a nehézség, mely egy összehangolt nemzetközi cselekvési terv megvalósításában rejlik, semmiképpen sem fékezheti le vagy hátráltathatja az Európai Unió fellépését. Az európai normák, például az európai megtakarításról szóló irányelvben szereplők, a legjobbak közé tartoznak a világon. Az adójogszabályoknak a külföldi számlával rendelkező adóalanyok általi betartásáról szóló törvény („*The Foreign Account Tax Compliance Act*” – FATCA) fontos előrelépés az Egyesült Államok azon törekvése tekintetében, hogy növelje a külföldi pénzügyi eszközökkel és külföldi számlával rendelkező amerikai állampolgárok adójogszabályoknak való megfelelését. Az amerikai adóhatóságok kéri a külföldi pénzügyi intézeteket, hogy „automatikusan” jelezzék számukra a külföldön tevékenységet végző polgárok nevét.

1.11 Az európai országok közül Belgiumnak van rendkívül fejlett jogszabályozása, mely a bizalmas kezelés kontra bűnüldözés politikája elvén alapul. A titoktartás olyan alibi, mely marginalizálja az adóügyi programot és az adóelkerülés ellen küzdő politika fejlesztését.

1.12 Integrált politikákat kell kialakítani, és össze kell kapcsolni a különböző fellépési területeket. Nemzetközi számviteli szabványok születtek a befektetők és a piacok érdekeinek védelmében: most már a polgárok érdekeire is koncentrálni kell. Újra kell gondolni az IASB – egy magánszerv – szerepét, valamint feladatát a számviteli szabályok lefektetésében, melyeknek sokkal egyszerűbbeknek, illetve egyértelműbbeknek és átláthatóbbaknak kell lenniük.

1.13 Az EGSZB sajnálattal állapítja meg, hogy a bűnüldözési, igazságszolgáltatási és gazdasági hatóságok már régóta tudják, hogy a közpénzsikkasztás, a költségvetési csalás és a bevételek adóparadicsomokba mentése, a fantomcégekbe történő vagyonejtés, a pénzmosás, valamint az állami felelősök megvesztegetése nagyrészt lehetetlen volna, ha ezekben a hálózatokban nem vennének részt olyan technikai-jogi személyek, akik fedeznek a bűnözőknek, ebből bőséges hasznot húznak, és esetenként végül akár a hálózat élére is kerülnek. Ezért szükséges az Unió fellépése ezen a területen.

1.14 Az EGSZB támogatja az adócsalás, és különösen a „visszaélések” elleni küzdelem javítását célzó összehangolt stratégia kidolgozását, és olyan szabályok elfogadását, amelyek kizárólag adóügyi okokkal magyarázható, teljességgel mondvacsinált cégalapítások esetében korlátozzák a szabad letelepedéshez való jogot.

2. Bevezetés

2.1 Az „adóparadicsomként” ismert területek olyan helyek, ahol keverednek a világ legnagyobb pénzügyi és ipari vállalatának csúcsovezetői és a művészeti és társadalmi „elit” tagjai és olyan multimilliomosok, akik összekötik a kellemeset a haszonnal. Mindezek többé-kevésbé kétes alakokkal szövetkeznek, akik ugyanezeket a pénzforrásokat használják fel olyan pénzek tisztára mosása és felhasználása céljából, melyeket nemcsak szabálysértésekkel szereztek, hanem gazdasági és egyéb bűnözés révén, akár a legsúlyosabb bűncselekmények (gyilkosság, zsarolás, kábítószer- és fegyverkereskedelem, hamisítás, csalás, sikkasztás, gyermek- és nőkereskedelem és illegális szerencsejáték) elkövetésével. Ezek a területek egy sor közös jellemzővel bírnak, mint például a működésükkel kapcsolatos átláthatóság hiánya, az adott országban székhellyel nem rendelkezők megadóztatásának alacsony szintje, akik egyébként ott nem végeznek semmilyen tevékenységet. Ily módon káros verseny keletkezik, titkos struktúrával, mely olyan jogi státuszt eredményez, mely nélkülöz minden átláthatóságot.

2.2 Az adóparadicsomok kérdését három fontosabb dimenzió mentén kell megvizsgálni: a pénzügyi fegyelem és az ebből fakadó adóelkerülés lehetősége; rések bevezetése a pénzügyi szabályozás felépítésébe, az ebből következő veszéllyel a pénzügyi stabilitásra nézve; az átlátható információk hiánya, annak lehetőségével, hogy bűncselekmények valósulnak meg az adóparadicsomokra támaszkodva. Az OECD, illetve az FSB és a FATF által felügyelt dimenziók közös nevezője a titoktartás és az információhoz való jutás nehézsége. A tájékoztatás átláthatatlanságának megszüntetése vagy korlátozása jelentősen hozzájárulna az adóparadicsomokkal kapcsolatos problémák és fenyegetések csökkentéséhez. Az OECD-ben a szabványokról jelenleg kialakuló vitának folytatódnia kell, az adó- és igazságügyi hatóságok terheinek csökkentését tűzve ki célul. Valós veszélyt jelent, hogy esetleg túl gyenge és bonyolult szabványokkal kapcsolatban sikerül megegyezni, csupán a közvéleménynek való megfelelés végett (*window dressing*). Ezekre a problémákra a legegyszerűbb megoldást az információk automatikus megosztása jelentené.

2.3 A pénzügyi és adóparadicsomok jelensége végigkíséri a kapitalizmus történetét, sőt a középkorban is találunk rá példákat. A francia és az ipari forradalom fontos mérföldkő volt az adóparadicsomok létrejöttének és megszilárdulásának felgyorsulásában.

2.4 A jelenség a második világháború után óriási méreteket öltött, és az egész világon elterjedt: a Csendes-óceán térségében, a Karib-szigeteken és az Atlanti-óceán szigetein, de az európai kis és miniállamokban is. A becslések szerint csak az Európában jelen lévő ún. pénzügyi, üzleti és adóparadicsomokban mintegy egymillió társaság és kétszer ennyi „tröszt” jött létre. Raymond Baker, a *Global Finance Integrity* igazgatója szerint csak a Brit Virgin-szigeteken 619 916 társaság van bejegyezve, azaz egy lakosra 20 jut.

2.5 A jelenlegi gazdasági helyzetet az áruk és a szolgáltatások globális cseréje, a tőke szabad áramlása, valamint az új technológiák nemzetközi pénzügyi és kereskedelmi tranzakciók lebonyolítására történő masszív felhasználása jellemzi. Bár a legtöbb pénztintézetben van olyan részleg, mely a megfelelőséggel foglalkozik, nincs elegendő szabály a napi szinten végbemenő tranzakciók hatalmas volumenének szabályozására.

2.6 Az európai belső piacot, a pénzügyi és kereskedelmi piacok megfelelő működését és a gazdaság szabályozott, a közérdek védelmében létrehozott szabályokat tiszteletben tartó fejlődését jelentős kihívás elé állítja az a tény, hogy óriási összegek hevernek elnézően viselkedő régiókban és államokban. Ezeket a pénzeket befolyásos érdekek védik, melyek teljes közigazgatási rendszereket képesek korrumpálni és saját céljaik szolgálatába vonni.

2.7 Az adóparadicsomok mind makroökonómiai, mind mikroökonómiai szinten torzulásokat okoznak. Amint arra korábban rámutattunk, makroökonómiai szinten veszélyt jelenthetnek a pénzügyi rendszerek stabilitására nézve. Ezen túlmenően a tényleges és/vagy pénzügyi beruházások utáni adózás kijátszásának vagy kikerülésének lehetősége csökkenti az állam bevételeit, amit elkerülhetetlenül pótolnia kell a jövedelemadó segítségével: az adóparadicsomok tehát torzítják a tőke és a munka megadóztatása közötti megfelelő egyensúlyt. Mikroökonómiai szinten a torzulás a nagy, kis- és mikroállalkozások között történik: e három szereplő számára az adóparadicsomok általi elkerülésekkel – vagy legalább az agresszív adótervezéssel – kapcsolatos alkalmak kihasználásának lehetősége méretük arányában csökken.

2.8 A XXI. század első évtizedében két katasztrófa nyomán – mindkettő az Egyesült Államokból indult ki, a New-York-i és washingtoni, 2001. szeptember 11-i terrorcselekmények és a Lehman Brothers 2008 szeptemberében bekövetkezett csődje által elindított pénzügyi válság – a nemzetközi közösség összehangolt fellépést indított el az ún. „pénzügyi és adóparadicsomok” működésének szabályozására.

3. Pénzügyi és adóparadicsomok

3.1 E rendszerek káros hatásai sokszor olyan büntetőjogi eljárásokhoz vezettek a nemzetközi terrorizmus és a szervezett

bűnözés finanszírozása, adócsalás és pénzmosás miatt, amelyek többek között rendszerkockázatokat generáltak a pénzügyi piacokon és aláásták a szabad verseny alapelveit.

3.2 Következésképpen, mint már korábban említettük, az utóbbi években világméretű intézkedéseket vezettek be, és döntés született a fenyegetések elleni közös fellépésre irányuló struktúrák és mechanizmusok létrehozásáról, melyek az államok biztonságát és a polgárok jólétét szolgálják.

A nemzetközi szinten elfogadott különféle határozatok közül a 2009. április 2-i londoni G-20-csúcstalálkozón elért megállapodás talán alapvető változást hoz a korábbi megközelítésekhez képest.

3.3 Az EGSZB támogatja olyan intézkedések meghozatalát, amelyek segítik az adócsalás és egyéb, az EU és a tagállamok pénzügyi érdekeit sértő illegális tevékenységek elleni küzdelmet, és céljuk az adminisztratív együttműködés biztosítása az adóügyi információk cseréje révén, továbbá egyetért azzal, hogy az EU kapjon felhatalmazást, hogy egy EU–Svájc megállapodás megkötésére irányuló tárgyalásokat folytasson a közvetlen adócsalás és a közvetlen adóelkerülés elleni küzdelem tárgyában, melynek célja az adminisztratív együttműködés biztosítása az adóügyi információk cseréje révén.

3.4 Az említett G-20 megállapodást követően felhagytak az elemzést és ajánlásokat tartalmazó technikai eljárással, amely korábban természetes volt az e kérdéssel foglalkozó szervek és fórumok körében, és kérték az összes pénzügyi és adóparadicsomot magában foglaló ún. „nem együttműködő államok és területek” elítélését. Egy-, két- vagy többoldalú szankciókat is javasolnak, valamint a banktitok fokozatos megszüntetését és a szabályokat be nem tartó területek jegyzékének rendszeres közzétételét.

3.5 E kötelezettségvállalások teljesítésében azonban utóbb igencsak csatlakozni kellett. Ebben különböző okok játszanak szerepet.

3.6 Számost terület elkerülte a nem együttműködő országok és területek listájára való felkerülést pusztán azért, hogy legalább tizenkét egymás közti kétoldalú adóügyi megállapodás aláírtak (ilyen pl. a Lichtenstein és Monaco közti megállapodás).

3.7 Egyszerűen elég, ha biztosítják az információcserét az idevonatkozó (adóügyi, büntetőjogi stb.) intézkedéseket végrehajtó hatóságok kérésére, anélkül hogy a kérelem által érintett terület hatóságai nemzeti érdekekre, banktitokra vagy más hasonló okokra hivatkozva ezt megtagadhatnák.

3.8 Ezekben az esetekben a kétoldalú fellépés nyilvánvalóan hatástalan, ezért a nemzetközi (többoldalú), illetve a szupranacionális szint általi fellépés javítását kell előtérbe helyezni.

Ezt fejt ki a Tax Justice Network 2011. október 4-én közzétett jelentése is, amely a 2009 óta aláírt kétoldalú megállapodásokat szinte mind haszontalannak ítéli. Így ez a szervezet kidolgozott egy adóügyi átláthatósági indexet, amely két kritériumot vesz figyelembe: egy másik ország illetékes hatóságai általi információkérés elé gördített akadályok, valamint a kétes tevékenységek gyanújába keveredett joghatóságok relevanciája a globális pénzügyi piacon.

3.9 Ezenkívül különféle szakmai jelentések (például a *Global Financial Integrity* jelentése) megállapították, hogy az illegális tőkeáramlások száma változatlanul évi több mint 10 %-kal emelkedik, aminek katasztrofális következményei vannak – súlyosbodnak például a nemzetközi közösség több országát és konkrétan az Európai Unió több tagállamát érintő járulékos államadósság-válságok.

3.10 Sajnos egyedül az EU dolgozott ki hiteles cselekvési keretet ezzel kapcsolatban, de még ezt sem alkalmazzák kellő mértékben.

3.11 Erre kiváló példa a tartózkodási hellyel nem rendelkező természetes személyek megtakarításokból származó kamatjövedelmének adóztatásáról szóló 2003/48/EK irányelv alkalmazása.

3.12 Ez annak ellenére igaz, hogy hatálybalépése óta valamennyi tagállam az adóügyi információk automatikus cseréjére vonatkozó rendszereket léptetett életbe, és sürgették megállapodások aláírását azzal a négy európai állammal, amelyek korábban pénzügyi és adóparadicsomnak számítottak: Andorra, Liechtenstein, a Monacói Hercegség és San Marino.

3.13 Ezeket az európai országokat, akárcsak Svájcot azonban különféle kapcsolatok kötik az Unióhoz, melyek igen bonyolulttá teszik e megállapodások alkalmazását. Például Liechtenstein csatlakozott az Európai Gazdasági Térséghez, viszont nem köteles polgári és kereskedelmi ügyekben ugyanazon a szinten együttműködni a megfelelő adminisztratív hatóságokkal, mert nem írta alá a polgári és kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló 2007. október 30-i Lugano II egyezményt.

3.14 Reméljük, hogy a jogi státus fent leírt változása mielőbb meghozza a kívánt eredményeket, tekintettel a Lisszaboni Szerződés hatálybalépésére, hiszen az EU-szerződés 8. cikkének (2) bekezdése és a csatolt 3. nyilatkozat kimondja, hogy az Unió strukturális kapcsolatokat épít ki a szomszédos kis területű országokkal.

3.15 A kérdés szabályozására a legmegfelelőbb eszköz nyilvánvalóan egy olyan többoldalú megállapodás volna, amely ezeket a természetes geopolitikai jogi és gazdasági térségben nem együttműködő országokat és területeket egy egységes modellbe olvasztaná.

3.16 Az Európai Bizottság eljárást indított az Európai Bíróságon négy tagállam ellen, mert elmulasztották átültetni a pénzeszközök befagyasztásáról szóló 2005/60/EK irányelvet.

3.17 Egy valódi szupranacionális hatással bíró fellépés előmozdítása céljából az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak csatlakoznia kell az Európai Parlament 2011. áprilisi állásfoglalásában⁽¹⁾ kifejtett energikus állásponthez, mely többek között támogatja a transznacionális pénzügyi tranzakciókról szóló információk átláthatóságának hiánya elleni küzdelem fokozását. A szabad verseny terén alkalmazott kegyelemhez hasonlóan be lehetne vezetni egy feljelentő mechanizmust annak érdekében, hogy ösztönözzük az ilyen magatartásmódok bejelentését, gazdasági intézkedésekkel jutalmazva a feljelentőket az egyébként megfizetendő szankciók csökkentésével.

3.18 Emellett, az előző intézkedést kiegészítendő, sürgősen összehangolt mechanizmusokat kell elfogadni a G-20 keretében azon „offshore” jogi kiskapuk bezárása érdekében, amelyek kikerülnek a világ fő pénzügyi központjaiban érvényes jogszabályokat.

3.19 Az Európai Unió szigorú hatásköri keretén belül sürgősen el kell fogadni olyan kötelező érvényű ad hoc másodlagos jogszabályokat, melyek többek között rendelkeznek arról, hogy pénzügyi és adóparadicsomban tartott pénzügyi összegek vagy ott székhellyel rendelkező entitások felett rendelkező természetes vagy jogi személy nem részesülhet állami pénzforrásokból.

3.20 2009-ben az OECD 1,7 és 11 milliárd dollárra becsülte az említett paradicsomokban elhelyezett tőke mennyiségét, és listát állított össze, amelyet a G-20 az adó- és pénzügyi átláthatóságra vonatkozó nemzetközi egyezményeket egyáltalán nem vagy csak részben alkalmazó országokkal szembeni szigorú fellépés alapjaként fog használni.

3.21 Az OECD-jelentés tiltakozáshullámot indított el, különösen Svájc, Luxemburg és természetesen Uruguay részéről. Élénk viták folytak az Egyesült Államok, azon belül Delaware állam esetéről.

3.22 Az amerikaiak nagyon jól tudják, hogy Delaware egyfajta adóparadicsom: a Wall Streeten és a Nasdaq-on jegyzett vállalatok közel felének azért van itt – Joe Biden, az alelnök államában – a székhelye, hogy kevesebb helyi adót kelljen fizetniük, mivel itt a nyereség nem adóköteles. Az ellenben sokkal kevésbé köztudott – bár az ágazatban dolgozók régóta tudják –, hogy a Pennsylvaniától délre fekvő kis állam óriási előnyöket kínál az offshore cégeknek, és a Kajmán- vagy a Bermuda-szigetek alternatívájának tekinthető. A Delaware államban alapított társaságok nyereségei az átláthatóság jegyében olyan tulajdonosoknak tulajdoníthatók, akik ha nem amerikai állampolgárok vagy társaságuk az Egyesült Államokon kívül tevékenykedik, nem adókötelesek az USA-ban.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament 2011. április 6-i állásfoglalása: Az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelme – Csalás elleni küzdelem – Éves jelentés 2009 (2010/2247(INI)).

3.23 Pénzmosás, adócsalás, korrupciós ügyek pénzélése és saját cégek eszközeinek elterelése – ezek a paradicsomokra legjellemzőbb és legjelentősebb gyakorlatok. Innen indulnak ki a bajban lévő országok államadóssága elleni támadások, valamint a médiát, a politikai pártokat és az intézményi képviselőket célzó, a tőke feltétel nélküli szabad áramlását védelmező óriási kampányok.

3.24 A rossz adóügyi irányítás kedvez az adócsalásnak és -elkerülésnek, és súlyos következményekkel jár az állami költségvetésre és az EU saját forrásainak rendszerére nézve.

3.25 A multinacionális vállalatok nagy része úgy épül fel, hogy ki tudják aknázni az adókikerülési lehetőségeket mindazonokon a területeken, ahol működnek. Az egyes joghatóságokban eltérő adóügyi státus kedvez a nagy, nemzetközi, illetve a kis, hazai vagy új vállalkozásokra épülő vállalatoknak (a kezdeti szakaszban). Ezek az adókikerülési stratégiák ellentétesek a tisztességes verseny és a vállalati felelősség elvével. Ezen túlmenően ezek a területek operatív alappá válnak azon szervezetek és vállalatok számára, melyek megfelelő eredetigazolás és az EU által kért garanciák nélkül hozzák forgalomba termékeiket a belső piacon, ami súlyosan árt a fogyasztók érdekeinek és néha a közegészségnek. Egy ilyen célra használt rendszer a transzferárral való visszaélés, mely lehetővé teszi a csoporton belüli tranzakciók árának fixálását olyan értékelési paraméterek alapján, melyek inkább a csoport adózással kapcsolatos szükségleteit tükrözik, semmint a normális piaci feltételeket.

3.26 A multinacionális vállalatoknak minden bizonnyal megvannak a forrásaik arra, hogy súlyos adminisztratív többletterhek nélkül országonként nyilvánosságra hozzanak egy az eladással, operatív profittal, csoporton belüli tranzakciókkal, adózás előtti nyereséggel és adózással kapcsolatos jelentést. Ha ezek az információk átláthatatlansága, vagy bármely más jogi vagy adminisztratív körülmény gyakorlatilag teljes büntetlenséget és tűrhetetlen versenyelőnyt biztosít a területükről működő vállalatok számára, úgy, hogy védeltséget élveznek harmadik országok igazságszolgáltatási és adminisztratív hatóságainak fellépésével szemben.

3.27 Az adóellenőrzések hiánya vagy a laza prudenciális felügyelet, a természetes vagy jogi személyek azonosítását lehetővé tevő információk átláthatatlansága, vagy bármely más jogi vagy adminisztratív körülmény gyakorlatilag teljes büntetlenséget és tűrhetetlen versenyelőnyt biztosít a területükről működő vállalatok számára, úgy, hogy védeltséget élveznek harmadik országok igazságszolgáltatási és adminisztratív hatóságainak fellépésével szemben.

3.28 Az EGSZB egyértelműen elítéli az adóparadicsomok szerepét, amelyek előmozdítják az adókikerülést, az adócsalást és a tőkeáramlást/kimentést, és hasznot húznak belőle. Az Uniónak fel kell venni a harcot ezek ellen, és konkrét büntetőintézkedéseket kell elfogadnia.

3.29 A nemzetközi közösség, amely tisztában van azzal, hogy e területek milyen súlyosan károsítják a nemzetközi kereskedelmet, az államháztartási érdekeket, a közrend védelmét és a 2008-ban kirobbant válság bizonyossága szerint a pénzügyi rendszerek egyensúlyát is, tett néhány tétova lépést a feltérképezésükre és fokozatos felszámolásukra.

3.30 A G-20 és az ENSZ közös erőfeszítései az OECD kezdeményezéseinek részeként végrehajtottakkal egyetemben olyan eredményeket hoztak, amelyek továbbra sem elegendők az adóparadicsomok és az offshore pénzügyi központok jelentette kihívás megválaszolásához, és fontos, hogy határozott, hatékony és koherens fellépések kövessék őket.

3.31 A többek közt a G-20, a PAM és az OECD fellépései mostanáig csak mérsékeltek a pénzügyi és adóparadicsomok által okozott súlyos károkat.

3.32 Meg kell állapítani, melyek a nem együttműködő joghatóságok, fejleszteni kell a végrehajtás értékelését, és visszatartó intézkedéseket kell alkalmazni a szabályok betartásának előmozdítása érdekében. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy az OECD-nek az adóparadicsomok elleni küzdelmet célzó kerete nem kielégítő, és javítani kell az együttműködő joghatóság státuszát meghatározó mutatószámot, minőségi értéket kapcsolva hozzá. Az OECD-nek emellett nem szabadna lehetővé tennie a kormányok számára, hogy az információcserére vonatkozó elv érvényesítésének pusztá ígérete révén elkerüljék az OECD feketelistájára való felkerülést, anélkül, hogy ezen elvek gyakorlatba történő tényleges átültetését biztosítsanak.

3.33 Elegendő bizonyíték áll rendelkezésre ahhoz, hogy kijelenthessük, hogy a pénzügyi válságot részben a banktitkot fenntartó joghatóságok alá tartozó pénzügyi szereplőktől származó összetett és kevésbé átlátható műveletek eredményezték, amelyek súlyos károkat okoztak a befektetőknek és az ilyen pénzügyi termékek vásárlóinak. Az adóparadicsomok pénzintézetek mérlegen kívüli műveleteinek adnak otthont, illetve olyan összetett pénzügyi termékeknek, amelyek nem járultak hozzá a pénzügyi szektor megújításához, és pénzügyi instabilitást okoznak. Egyértelmű, hogy számos közvetlen külföldi befektetés – főként a fejlődő országokban – adóparadicsomokból származik.

3.34 A helyzettel tisztában lévő Európai Unió különböző intézményi hatóságain keresztül nagyon helyesen elítélte az ilyen rendszereket. Nem tudott azonban olyan nemzetek feletti szabályozási és adminisztratív rendszert kialakítani, amely hozzájárulna a büntetlenség visszaszorításához.

3.35 Az EU fellépése mintegy 100 káros adórendszer megszüntetésére koncentrálódik, melyek vagy a tagállamai joghatóságok alá tartoznak, elégtelen pénzügyi ellenőrzés mellett,

vagy pedig azokon kívül, harmadik ország területén működnek. Ezzel kapcsolatban az Európai Bizottság 2009-ben és 2010-ben két közleményt fogadott el a helyes adóügyi irányításról, valamint egy magatartási kódexet, és hatályban van három irányelv az adócsalással szerzett forrásokból származó jövedelemről, a közigazgatási együttműködésről és a megtakarítások adóztatásáról (átdolgozás alatt). Ezen túlmenően rendkívül elterjedt a harmadik országokkal megkötött uniós szövetségi, kereskedelmi és együttműködési megállapodásokban olyan záradékok alkalmazása, amelyek előírják az adózással kapcsolatos jó gyakorlatoknak vagy jó kormányzásnak való megfelelést.

3.36 Ennek ellenére kevés előrelépés történt, mivel a nyomozási és szankcionálási hatáskörök a tagállamok kezében vannak.

3.37 A banki vállalkozások szerint az említett amerikai jogszabály nyilvánvalóvá tette, hogy egy ilyen intézkedés egyoldalú elfogadása megoldhatatlan problémákat állít a pénzügyi intézmények elé abból eredően, hogy a FATCA által előírt bejelentési, forrásadó-levonási és számlazárolási kötelezettség nem összeegyeztethető az Unió és/vagy a pénzügyi intézmény székhelye szerinti ország jogszabályaival.

3.38 2009. március 4-én az akkori brit miniszterelnök fontos beszédet tartott az amerikai Kongresszus előtt, melyben sürgette szövetségesét, hogy közösen vállalják egy globális szinten ellenőrzött gazdasági rendszer támogatását, és vegyék fel a harcot a pénzügyi rendszereket kizárólag személyes meggazdagodásukra felhasználók ellen.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 24-én

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – „Horizont 2020”: az idősödéssel kapcsolatos ütemterv (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 229/03)

Előadó: **Renate HEINISCH**

2011. július 14-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

„Horizont 2020”: Az idősödéssel kapcsolatos ütemterv

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. május 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 23-i ülésnapon) 184 szavazattal 3 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A demográfiai változásból adódó jövőbeni szociális és gazdasági folyamatokkal összefüggő komoly kihívások kezelésének és a lehetőségek kihasználásának érdekében az Európai Unió tagállamainak a következő években különböző szinteken és számos területen több megfelelő intézkedést kell hozniuk.

1.2 Az összehangolt kutatás, amely stabil alapot biztosít a tervezéshez és a döntésekhez, döntő mértékben hozzájárulhat a megfelelő regionális, nemzeti és európai szintű intézkedések kidolgozásához.

1.3 Az EGSZB teljes mértékben támogatja azt a már többször kifejezett igényt, hogy az idősödés és a demográfiai változás területén folytatott európai kutatást hosszú távon, interdiszciplináris és határokon átvívelő, vagy legalábbis összehasonlítható módon végezzék.

1.4 A kiemelkedő színvonalú európai kutatás alapvetően fontos feltétele a megfelelő infrastruktúra és a kutatási tevékenységeket összefogó koordináció is. Központi koordinációra a költségvetés kidolgozása és az eszközök elosztása miatt is szükség van. Az EGSZB ezért egy idősödés-kutatással foglalkozó európai központ létrehozását javasolja, amely elláthatná a koordinációs feladatokat.

1.5 A hosszú távú kutatási programok kialakítására vonatkozó ütemtervek hasznos eszközök a jövőbeni kutatási súlypontok meghatározásához. Az idősödéssel és a demográfiai változással kapcsolatos jelenlegi ütemtervekben már kidolgoztak több fontos szempontot, amelyek a „Horizont 2020”⁽¹⁾ tekintetében is relevánsak.

1.6 Az EGSZB üdvözli, hogy a nyolcadik keretprogram „Társadalmi kihívások” prioritásának keretében célkitűzésként határozták meg az „egészségügy, demográfiai változások és jólét” terén végzett kutatást⁽²⁾.

1.7 Az EGSZB azt szorgalmazza, hogy a jövőbeni európai kutatás a jelenlegi ütemtervekben és a „Horizont 2020”-ban megfogalmazott jelenlegi kutatási prioritásokon túl az idősödés és a demográfiai változás még innovatívabb és esetleg problémásabb területeivel is foglalkozzon. Ilyen területek az egészségmegőrzés és a rehabilitáció, az aktív életszakasz meghosszabbítása, az önmagunkkal és másokkal szemben egyre felelősségteljesebb életvezetés követelményei, a hosszú életet szolgáló tanulás, az élet minden területét mindinkább átható műszaki fejlődés hatásai és az európai társadalom számára a demográfiai, társadalmi és technológiai változások kapcsán felmerülő kérdések.

2. Indoklás/általános észrevételek

2.1 A demográfiai változás kihívásainak kezelése és az abból eredő lehetőségek kiaknázása érdekében égető szükség van arra, hogy a következő években az iránymutató intézkedéseket stabil tervezési és döntési alapon lehessen meghozni. Ezeket elsősorban a megfelelő kutatás tudja biztosítani. Az elmúlt évek európai kutatási programjainak – például az ötödik, a hatodik és a hetedik kutatási keretprogramnak⁽³⁾, a saját lakóköznyezetben való életvitel segítésére irányuló közös programnak⁽⁴⁾ (AAL JP)⁽⁵⁾, a versenyképességi és innovációs keretprogramnak (CIP)⁽⁶⁾ és az ERA-Net projekteknek – az eredményei már egyértelműen bizonyították a kutatás hasznát. A kutatás ily módon döntően hozzájárulhat a demográfiai változások kezeléséhez és a változásokban rejlő potenciál regionális, nemzeti és európai szintű kiaknázásához.

⁽²⁾ Lásd: 1. lábjegyzet.

⁽³⁾ HL L 26., 1999.2.1., 1. o., HL L 232., 2002.8.29., 1. o., HL L 412., 2006.12.30., 1. o. és HL C 65., 2006.3.17., 9. o.

⁽⁴⁾ <http://www.aal-europe.eu>.

⁽⁵⁾ Lásd: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1726&format=HTML&aged=1&language=HU>

⁽⁶⁾ HL L 310., 2006.11.9., 15. o. és HL C 65., 2006.3.17., 22. o.

⁽¹⁾ COM(2011) 809 final.

2.2 Az ütemtervek hosszú távú kutatási programok kialakítására szolgálnak. Alkalmassak arra, hogy meghatározzuk a lehetséges jövőbeni fejlődési irányokat vagy forgatókönyveket, rámutassunk az ágazatok közötti szükséges együttműködésre, megtaláljuk a releváns együttműködési partnereket és szereplőket, feltérképezzük a politikai mozgásteret és a finanszírozási lehetőségeket, valamint kidolgozzuk a folyamatok és eredmények gyakorlati megvalósítását szolgáló stratégiákat.

2.3 Az elmúlt években számos területen dolgoztak ki és alkalmaztak kutatási ütemterveket. Néhány példa a számtalan jelenlegi nemzeti és nemzetközi ütemterv közül: a kutatási infrastruktúrák svájci ütemterve (7), a német Szövetségi Oktatási és Kutatási Minisztérium (BMBF) „Környezettechnológiai ütemterv 2020” (8) projektje, az amerikai egyesült államokbeli republikánusok Amerika jövőjére vonatkozó ütemterve (9), az energiatárhelyező épületek építésére vonatkozó ERA-ütemterv (10), a VPH-FET (virtuális humánfiziológia – jövőbeni és kialakulóban lévő technológiák) kutatási ütemterv (11).

2.4 Az idősödés és a demográfiai változás területére irányuló jövőbeni kutatáshoz és innovációhoz elsősorban a legtagabb értelemben vett egészségügyi szempontok tekintetében készültek ütemtervek. Ide tartoznak többek között a következő európai projektek keretében készült ütemtervek: BNCI a jövőben – Az agy/idegrendszer és a számítógép közötti kapcsolat (BNCI) kutatásának jövőbeni irányai (2010–2011), DIAMAP – Az európai diabéteszkutatás menetrendje (2008–2010), ROAMER – A mentális egészséggel kapcsolatos kutatás európai ütemterve (2011–2014), WhyWeAge – A molekuláris biogerontológia ütemterve (2008–2010) (12), de az olyan nemzeti ütemtervek is, mint a német szövetségi kormány egészségkutatási programjának ütemterve (13).

2.5 Az egészségügyi szempontok az idősödés és a demográfiai változás területének szélesebb tematikát felölelő ütemterveiben, például a „FUTURAGE – Az idősödés kutatásának ütemterve” (14) és a „BRAID – Interdiszciplináris kutatás az idősödés és az ikt-fejlesztés területén (2010–2012)” (15) elnevezésű európai projektek keretében kidolgozott ütemtervekben is megjelennek kutatási prioritásként. A FUTURAGE ütemterv három egészségügyi vonatkozású prioritást határoz meg: „egészséges idősödés az aktívabb időskorért”, „a mentális teljesítőképesség megőrzése és visszanyerése” és „biogerontológia: a mechanizmustól a beavatkozásokig” (16). A BRAID projekt prioritása az „egészséges élet és gondozás”.

(7) Svájci Államszövetség, Szövetségi Belügyminisztérium (EDI), Oktatási és Kutatási Államtitkárság (SBF), Nemzeti Kutatások Osztálya, 2011: A kutatási infrastruktúrák svájci ütemterve. Letöltés: http://www.sbf.admin.ch/htm/dokumentation/publikationen/forschung/11.03.30.NFO.RoadmapForschungsinfrastrukturen_d.pdf.

(8) Schippl, J. et al.: Környezettechnológiai ütemterv 2020 – Zárójelentés, Karlsruhe, Karlsruhei Kutatási Központ, 2009. (Tudományos jelentések FZKA 7519).

(9) <http://www.roadmap.republicans.budget.house.gov>.

(10) <http://www.eracobuild.eu>.

(11) https://www.biomedtown.org/biomed_town/VPHFET.

(12) <http://future-bnci.org>; <http://www.diamap.eu>; <http://www.roamer-mh.org>; <http://www.whyweage.eu>

(13) A német Szövetségi Oktatási és Kutatási Minisztérium (BMBF) egészségügyi kutatási tanácsa (kiadó) (2007): A német szövetségi kormány egészségügyi kutatási programjának ütemterve, Bonn/Berlin, BMBF.

(14) <http://futurage.group.shef.ac.uk/road-map.html>.

(15) <http://www.braidproject.eu>.

(16) The Future of Ageing Research in Europe. A Road Map.

2.6 Az Európai Bizottság köz-magán társulások és a közszférán belüli partnerségek (17) révén további eszközöket kíván biztosítani a jelenlegi társadalmi kihívások kezeléséhez (18). A közös kezdeményezésekhez tartoznak elsősorban az európai innovációs partnerségek (EIP), és azon belül az aktív és egészséges időskor témájára vonatkozó európai innovációs partnerség (AHA EIP) (19), az európai digitális menetrend (20), a „Hosszabb élet, jobb életminőség – A demográfiai változás jelentette lehetőségek és kihívások” elnevezésű közös programozási kezdeményezés (21), valamint a tervezett „Horizont 2020” program (22).

2.7 E kutatási és innovációs partnerségek létrehozására irányuló szükséges és fontos kezdeményezések mellett azonban távolabbra mutató kutatási projektekre is égető szükség van. A világ, a társadalom, a technika, az orvostudomány, valamint az idősödő emberek folyamatosan változnak. Ezért újabb és újabb kutatásokra van szükség hogy megfelelő (politikai) intézkedésekkel időben fel tudjunk készülni az új körülményekre, és ne maradjunk el a fejlődés tempójától.

2.8 Az EGSZB ezért üdvözli a közös programozási kezdeményezésekhez, illetve az idősödés és a demográfiai változás területére irányuló jövőbeni kutatási tevékenységekkel kapcsolatos ütemtervek kidolgozásához nyújtott európai bizottsági támogatást (23), valamint azt a tervet, hogy a „Horizont 2020”-on belül a „Társadalmi kihívások” prioritás egyik kutatási célkitűzése az „egészségügy, demográfiai változások és jólét” (24) legyen.

3. Részletes megjegyzések

3.1 Szükséges infrastruktúra

3.1.1 Régi igény, hogy az európai kutatást hosszú távon, interdiszciplináris és határokon átnyúló, vagy legalábbis összehasonlítható módon végezzék (25). Ehhez az elváráshoz az EGSZB is teljes mértékben csatlakozik, és ismételt kiemeli fontosságát. Az összehasonlító kutatás során magától értetődően figyelembe kell venni a mindenkori strukturális feltételeket.

3.1.2 Ezenfelül az idősödés témakörével kapcsolatos kutatásba a témával foglalkozó összes szereplőt be kell vonni. Ide tartoznak a természet- és társadalomtudósok, az élettudomány szakértői, a mérnökök és a tervezők, a gyártók és a szolgáltatók,

(17) A P2P-partnerségekre többek között az ERA-NET és az ERA-NET Plus, a 185. cikk szerinti kezdeményezések és a közös tervezés (közös programozás) említhető példaként. A kutatás és fejlesztés területén megvalósult PPP például a közös technológiai kezdeményezések és a jövőbeni internet.

(18) Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, (COM(2011) 572 végleges, 2011.9.21.)

(19) Lásd: IP/10/1288.

(20) Lásd: IP/10/581, MEMO/10/199 és MEMO/10/200.

(21) Lásd: <http://www.jp-demographic.eu>.

(22) MEMO-11-435.

(23) Lásd többek között: HL C 132., 2011.5.3., 39. o., COM(2010) 546 final.

(24) COM(2011) 809 final.

(25) Lásd többek között: HL C 74., 2005.3.23., 44. o.

a politikai döntéshozók, az építészek, a város- és közlekedéstervezők, a gazdaság és a civil társadalom képviselői és főként maguk az idősödő emberek. Ezért üdvözöljük a különböző európai támogatási eszközöknek (ERA-Net, ERA-Net Plus, INNOVA és PRO INNO) a rugalmasabb ERA-Net eszközben történő tervezett integrációját, aminek célja a fontos szereplők részvételének egyszerűsítése.

3.1.3 Az Európai Kutatási Térségben (EKT) végzendő kiemelkedő színvonalú európai kutatás alapfeltétele a megfelelő infrastruktúra és a kutatási tevékenységeket összefogó koordináció. Központi koordinációra a költségvetés kidolgozása és az eszközök elosztása miatt is szükség van. Ez semmiképpen sem teszi feleslegessé az országos kutatásokat. Az eredmények összehasonlító elemzéséhez és kiértékeléséhez azonban törekedni kell az önálló nemzeti kutatások lehető legmagasabb szintű kompatibilitására. Az EGSZB ezért egy idősödés-kutatással foglalkozó európai központ létrehozását javasolja, amely elláthatná a koordinációs feladatokat.

3.2 További kutatási igény

3.2.1 Az említett általános követelményeken túl olyan témakörök is körvonalazódnak, amelyeket a jövőben fokozottan kell kutatni. Jelenleg nemcsak egy soha nem látott demográfiai változásnak vagyunk szemtanúi, hanem olyan műszaki fejlődésnek is, amely a társadalmi életet, az egészségügyi ellátást és a környezethez való viszonyunkat tartósan megváltoztathatja.

3.2.2 Egészségmegőrzés

Az első nagy kutatási területnek az egészségmegőrzés témaköréhez kapcsolódó kérdéseket kellene átfognia, mivel a fizikai és mentális egészség az emberek önmagukért felelősséget vállaló és aktív idős korának egyik előfeltétele. Ezzel kapcsolatos kutatási kérdések például az alábbiak:

- Hogyan lehet az embereket gyermekkoruktól kezdve egészséges életmódra ösztönözni?
- Milyen stratégiákra van szükség a célzott támogatás megvalósításához és a prevenció intézkedések sikeres kiépítéséhez?
- Mely kezeléstípusok és rehabilitációs módszerek bizonyultak különösen sikeresnek nemzetközi összehasonlításban? Mely területeken van még pótolnivaló vagy további kutatási és fejlesztési igény?
- Hogyan lehet fokozni a betegek kompetenciáját?
- Hogyan lehet a határokon átnyúló egészségügyi veszélyeket, a ritka betegségeket, valamint a krónikus betegségeket, a demenciát és más neurodegeneratív megbetegedéseket elkerülni, vagy legalább korábban felismerni és kezelni?
- A gyógyszerek hatékonyságának és az idősebb embereknél – főként az idős nőknél – jelentkező kölcsönhatásainak kutatása terén nagy a lemaradás. Eddig a gyógyszereket túlnyomórészt fiatalokon próbálták ki, pedig többnyire idősebbek szedik őket.

— Az idősök egészségügyi állapotával kapcsolatban ki kell emelnünk a krónikus fájdalom szerepét és főként azt, hogy miként csökkenthetjük az idősödő uniós népesség fájdalmait/rossz közérzetét.

— Mindaddig kevés kutatást végeztek az idős kori alkohol- és kábítószer-függőséggel, ennek okaival, valamint testi, lelki és társadalmi következményeivel kapcsolatban is.

3.2.3 Hosszabb aktív életszakasz

A népesség kor szerinti összetételének szerkezeti változásaival és a növekvő átlagéletkorral együtt az aktív életszakasz is hosszabb. Ez például az alábbi kutatási kérdéseket veti fel:

— Hogyan viszonyulnak a munkavállalók a nyugdíjkorhatár rugalmasság tételéhez? Mitől függ a hozzáállásuk (például a munka jellegétől, a jóléti államra jellemző feltételektől, a regionális adottságoktól stb.)?

— Milyen – képzéssel és megelőzéssel kapcsolatos – keretfeltételekkel válik lehetségessé és valósítható meg ez a rugalmasság? Milyen tapasztalatokat szereztek eddig az egyes országok, és hogyan lehet ezeket hasznosítani?

— Hogyan lehet a munkahelyek kialakításával, a munkaidő szervezésével és a munkaterhelés enyhítésével elérni, hogy a munkavállalók hosszabb ideig maradjanak aktívak? Milyen szerepet játszhatnak ebben a technikai újítások?

— A civil szerepvállalás támogatásának mely lehetőségeit alkalmazzák/alkalmazhatnák a vállalatok annak érdekében, hogy a civil szerepvállalást már a kereső tevékenység idején ösztönözzék? Milyen tapasztalatai vannak az egyes országoknak ezen a téren?

3.2.4 Önálló, önmagunkkal és másokkal szemben felelősségteljes életvezetés

A fiatal népesség arányának csökkenésével az idősök személyes segítségének lehetősége is csökken. A jövőben ezért az idősöknek egyre inkább maguknak kell felelősséget vállalniuk az önállóságuk megtartásáért és társadalmi részvételükért. Az ezzel kapcsolatos kutatási kérdések többek között a következők:

— Az idősök hogyan értelmezik az önálló felelősségvállalást a különböző országokban, és ennek milyen következményei vannak az önálló életvitel szisztematikus erősítésére és támogatására?

— Hogyan értelmezik az idősök a (például a következő generációk vagy a környezet iránti) felelősségüket a különböző országokban és ennek milyen következményei vannak? Milyen az idősök önszerveződése, hogyan szervezik az ellátást saját maguk és a következő generációk számára? Hogyan vállalnak szerepet embertársaik, szomszédjaik és környezetük javára?

- Az önkormányzati támogatás mely formái segítik ezt az önszerveződést? Ezt a kérdést is szerkezetileg összehasonlítható (önkormányzati, regionális) kontextusban kellene vizsgálni.
- Különböző, szerkezetileg összehasonlítható kontextusokban (például különböző országok városi és vidéki régióiban) általánosságban meg kellene vizsgálni azt, hogy miként tudják támogatni az önkormányzatok – például egy minden korosztály számára megfelelő város-, lakás- és közlekedéspolitikával – segíteni az idősek aktív és felelősségteljes életvitelét.
- Hogyan hozhatók létre és támogathatók a felelősségmegosztást képviselő „gondoskodó közösségek”? Hogyan működnek már ma együtt a családok, a civil szervezetekben tevékenykedők és a szakemberek a gondozás (például krónikus testi vagy demenciális betegségben szenvedő emberek gondozása) területén? Az ilyen közösségeket hogyan segítheti a műszaki támogatórendszerek alkalmazása? Hogyan reagálnak a vállalatok ezeknek az embereknek az igényeire? A felelősségmegosztás mely formái ismertek az egyes országokban? Ezek a gondoskodó közösségek hogyan illeszkednek az országok szociálpolitikájába és az önkormányzatok szociális (strukturális) tervezésébe?
- Milyen lakás- és életformák váltak be és vehetőek át – ugyan csak nemzetközi összevetésben – az idősebb és különösen a magas életkorban egyedül élő vagy demenciában szenvedő emberek számára?

3.2.5 Oktatás

Ma már magától értetődik, hogy az idősödő társadalmak mindenkitől egész életen át tartó tanulást követelnek. Ez például az alábbi kutatási kérdéseket veti fel:

- Hogyan válhat az egész életen át tartó tanulás a hosszú életet szolgáló tanulássá?
- A szakmai továbbképzési kínálaton felül milyen tanulási lehetőségeket kell az idősödő népesség rendelkezésére bocsátani? Hogyan kell kialakítani az ilyen kínálatokat ahhoz, hogy aktív tanulásra ösztönözzenek?
- Milyen speciális képzési kínálatra van szükség a civil szervezetekben tevékenykedő emberek számára?
- Milyen szerepe van az esztétikai képzésnek a kognitív és emocionális képlékenység, valamint az időskori kreativitás megőrzésében? Milyen következtetéseket lehet levonni a vonatkozó képzési kínálat nemzetközi összehasonlításából?
- Milyen szerepet játszanak a különböző oktatási intézmények (egyetemek, felnőttoktatási központok stb.) a különböző képességek erősítésében, például az új technológiák kezelése, a polgári szerepvállalás, a gondozási tevékenységek, a társadalmi vagy technológiai ismeretek átadása stb. terén?

3.2.6 Az élet minden területét átható műszaki fejlődés

Azt a kérdést, hogy milyen hosszú távú hatásokkal jár a technológia minden társadalmi területen egyre fokozódó jelenléte, és mennyire szükséges a technológiai rendszerek használata az önálló, aktív és szerepvállaláson alapuló időskori életvitel előmozdítása érdekében, alig kutatták eddig. Ez sürgető kutatási igényt vet fel az alábbi kérdések tekintetében:

- Milyen műszaki, szervezeti, kialakítási és elfogadást segítő intézkedésekre van szükség ahhoz, hogy a telemonitoring, a távorvoslás és a távrehabilitáció lehetőségeit hatékonyan és etikai értelemben vállalható módon lehessen az egészségügyi ellátás javítására használni?
- Milyen szervezeti, jogi, adatvédelem-technikai és etikai követelmények adódnak az ilyen rendszerek széles körű bevezetéséből az önkormányzati, regionális, nemzeti és európai szintű szervezeti felépítésre és szabályozásra nézve?
- Milyen hosszú távú hatásai vannak a műszaki rendszerek fokozott alkalmazásának az idősek és a hozzátartozóik, a betegek és az orvosok, a gondozásra szorulóknak és az önkéntes vagy hivatásos gondozók közötti kapcsolatokra?
- Alig vizsgálták eddig, milyen pszichológiai, társadalmi és etikai következményekkel jár az érzékelők és más műszaki eszközök emberi testbe való beültetése. Milyen hatással vannak az ilyen lehetőségek egyrészt az érintett személyek önmagukról kialakított képére és identitására, másrészt a betegség, az egészség, illetve a fogyatékoság társadalmi megítélésére?

Ugyanilyen keveset tudunk arról a lehetőségéről, hogy miként lehet például zene és fények révén a technika alkalmazásával – és mégis érzelmi támogatást nyújtva – kísérni az élet méltóságos befejezését.

3.2.7 A jövő európai társadalmá

Az utolsó kutatási területnek az európai társadalmak jelenlegi és jövőbeni változásaival kapcsolatos kérdéseket kellene felölelnie. A vonatkozó kutatási kérdések többek között az időskorról alkotott képet, a kulturális különbségeket, az eltérő tapasztalatokat és az európai életkörülmények egyenlőtlenségeit érintik.

- A demográfiai változásokra való tekintettel hogyan képzelik el a különböző európai országokban az aktív idősödést és időskort? Hogyan ösztönözheti az országok közötti tapasztalatcsere azt, hogy az időskorról ne sztereotíp, hanem hitelesebb kép alakuljon ki?
- Hogyan öregsznek az emberek a tagállamok egyre sokszínűbb kultúráiban? Milyen megítélése az adott kultúrákban az időskornak, a betegségnek és a halálnak? Hogyan lehet megszervezni a tapasztalatcserét, és ez hogyan járulhat hozzá a kölcsönös megértéshez és gazdagodáshoz?

- A zene és a képzőművészet milyen szerepet játszik az idősödés folyamatában a különféle kultúrákban? Milyen hatások következnek ebből és hogyan lehet a pozitív hatásokat mások számára is hasznosítani?
- Hogyan lehet a generációk között és a generációkon belül – a várható életkor növekedése és a gyors társadalmi és technikai változások miatt – egyre eltérőbb tapasztalatokat áthidalni? Hogyan valósulhat meg ilyen körülmények között a kölcsönös megértés és tanulás?
- Hasonló kérdések merülnek fel az európai országok között és azokon belül az életkörülményekben fennálló – sőt részben fokozódó – egyenlőtlenségeket illetően is.
- Az is tisztázatlan kérdés, hogy a halálhoz való, országonként eltérő hozzáállás hogyan hat az idősekre és összességében a társadalomra. Éppen idősödő társadalmainkban nem szabad figyelmen kívül hagyni ezt a kérdést és a lehetséges következményeket.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az EU fenntartható fejlődési stratégiájáról készült 2011-es nyomonkövetési jelentés EGSZB általi értékelése (saját kezdeményezésű vélemény)

(2012/C 229/04)

Előadó: **Stefano PALMIERI**

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. október 25-én az eljárási szabályzat 29. cikkének 2. bekezdése alapján úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az EU fenntartható fejlődési stratégiájáról készült 2011-es nyomonkövetési jelentés EGSZB általi értékelése.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. május 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott 481. plenáris ülésén (a május 23-i ülésnapon) 138 szavazattal 9 ellenében, 12 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) úgy véli, hogy az Eurostat nyomonkövetési jelentése (Az EU fenntartható fejlődési stratégiájáról készült 2011-es nyomonkövetési jelentés) hasznos és fontos a következő okokból:

- az európai fenntartható fejlődési stratégia feladatai és célkitűzései terén elért haladás értékelése,
- a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos uniós stratégia célkitűzéseinek, tevékenységeinek és intézkedéseinek felülvizsgálata és tökéletesítése, valamint a fenntartható fejlődés mérésére szolgáló módszerek és eszközök finomítása,
- a körvonalazódó új kihívásokkal való szembenézés, főként a gazdasági és pénzügyi világválság miatt a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos stratégiára gyakorolt hatások fényében.

1.2 Ebből a szempontból az EGSZB sajnálja, hogy az Európai Bizottság nem mutatott be jelentést az EU fenntartható fejlődésre vonatkozó stratégiájának végrehajtásával kapcsolatban. Ezért arra kéri az Európai Bizottságot és a többi intézményt, hogy reagáljanak az Eurostat jelentés következtetéseire, amely a stratégia szerves részét képezi, és lényeges eszköz, amely lehetővé teszi az eddig végrehajtott intézkedések politikai szintű értékelését és a jövőbeni célkitűzések kijelölését.

1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a stratégia célkitűzéseinek végrehajtása érdekében hatékonyabb politikai szerepvállalásra van szükség mindenekelőtt a fenntartható fejlődés állapotának pontos felméréséhez, amely tudományos és politikai értékelést is szükségessé tesz a fenntartható fejlődés érdekében foganatosított politikai intézkedések hatásának felmérésére.

1.4 Ennek érdekében az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság azt kéri, hogy vegyék figyelembe a Fenntartható fejlődés megfigyelőközpontja e témákkal kapcsolatos ötleteit és megfontolásait annak érdekében, hogy szót kapjon a civil társadalom. Egy fenntarthatóbb fejlődési modell felé történő átmenet

csak akkor lehet hatékony, ha mozgósítja azokat a demokratikus folyamatokat, amelyek táplálják a polgárok tudatosságát és részvételét a döntési folyamatokban, párbeszédstruktúrák kialakítása révén a civil társadalom és a politikai felelősök között.

1.5 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy célszerű megerősíteni a fenntartható fejlesztési stratégia és más kiemelt uniós politikai kezdeményezések közötti kapcsolatokat. A fenntartható fejlődés fogalmának átfogó és általános jellege szoros kapcsolatban áll az összes többi, kialakulóban lévő politikai prioritással (a társadalmi egyenlőséggel, a szegénység és a munkanélküliség elleni küzdelemmel, a társadalmi igazságossággal, a források hatékony felhasználásával, a természeti tőke védelmével, a társadalmi kohézióval, a fejlesztési együttműködéssel).

1.5.1 Ez az EU politikai stratégiai közötti kapcsolat iránti igény pontosan ebben a történelmi pillanatban bír kiemelt jelentőséggel. Az általános gazdasági válság által előidézett súlyos következmények szükségessé teszik, hogy megkülönböztessük a világszintű gazdasági konjunktúrából eredő hatásokat és a hosszú távú mély és strukturált fenntartható fejlődési stratégiák kidolgozását.

1.5.2 Az EGSZB különösen a jobb együttműködés és integráció szükségességét emeli ki a fenntartható fejlődés európai stratégiája és az Európa 2020 stratégia között, amely szavatolja, hogy ez utóbbi tevékenységei ténylegesen a fejlődés nagyobb fenntarthatóságának megerősítésére irányuljanak. Az új mutatók elemzése és keresése lehetővé teszi azon intézkedések hatékonyságának értékelését, amelyek célja a fogyasztási és termelési modellek ösztönzése, valamint az Európa 2020 stratégia ellenőrzési folyamatának táplálása.

1.6 Az EGSZB a fenntartható fejlődés szociális dimenziójának megerősítését javasolja, főként a gazdasági válság által okozott szociális kérdésekre gyakorolt hatást követően, különösen a munkanélküliség, az egyenlőtlenségek és a társadalmi kirekesztés növekedése miatt – amelyek leginkább a legsérülékenyebb néprétegeket sújtják, és hosszú távú láncreakciókat indítanak el az egyének életkörülményei szempontjából, valamint korlátozzák a környezetvédelem javára végzett beavatkozások határait.

1.7 Az EGSZB erőteljesen támogatja egy olyan gazdasági fejlődés előmozdítását, amely képes garantálni a gazdasági növekedést és semlegesíteni a környezet szempontjából negatív következményeket, figyelembe véve az egyenlőség, az együttműködés és a társadalmi igazságosság kulcsfontosságú elveit.

1.7.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság támogatja a zöld növekedést és a környezetbarát gazdaság megteremtését, amelyet hosszú távon, a fenntartható fejlődés keretében hoznának létre, és amely csökkentené a különbségeket és az esélyegyenlőtlenséget az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé való átmenet során ⁽¹⁾.

1.7.2 Ebben az értelemben az EGSZB üdvözlí az ILO (Nemzetközi Munkaügyi Szervezet) környezetbarát foglalkoztatással kapcsolatos ajánlásait annak érdekében, hogy a környezetbarát gazdaság felé történő átmenet során a munkavállalók számára méltó munkakörülményeket garantáljanak, elkerülve ezzel, hogy a környezetbarát gazdaság társadalmi megosztottsághoz vezessen, mint ahogyan arra más változások folyamán sor került.

1.8 A fenntarthatóság felé való átmenet során alapvető fontosságú megerősíteni a kutatásba és az innovációba történő befektetéseket, főként az energetikai területen, egy olyan modell ösztönzése érdekében, amely megújuló energiaforrásokon alapul, és kevésbé függ a fosszilis tüzelőanyagok felhasználásától; valamint folytatni kell a gazdaság energiaintenzítésének csökkentését, azok miatt a pozitív következmények miatt is, amelyeket ezek a növekedésre és a foglalkoztatásra gyakorolhatnak új tevékenységek teremtése, valamint a versenyképesség és a gazdaság ösztönzése által.

1.9 A kutatás és fejlesztés minősége mellett a képzés is alapvető szerepet játszik: ez kíséri a civil társadalmat egy másfajta fejlődési modell felé vezető úton, megfelelő eszközöket biztosítva a kihívások hatékony leküzdésére, és megerősítve a változás aktív résztvevőjeként betöltött szerepét.

1.10 A megfelelő tudatosítás és képzés biztosítása a fenntartható fejlődéssel kapcsolatban emiatt kulcsfontosságú célkitűzés, amelyet párhuzamosan kell megvalósítani a hatékonyabb paraméterek bevezetésével, melyek segítségével mérni lehet a nagyobb fenntarthatóság irányába történő előrehaladást.

1.11 Különösen fontos, hogy folytassák az EGSZB által már megkezdett erőfeszítéseket a gazdasági fejlődést mérő, a GDP-n túli új mutatók kidolgozása terén ⁽²⁾, valamint a mennyiségi és a minőségi elemzés dimenzióinak összehangolására, figyelembe véve azt is, hogy a társadalmi szereplők milyen módon érzékelik és értékelik a fenntarthatóság kérdéseit.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye a következő témában: „Az EGSZB álláspontja a fenntartható fejlődés témájában tartandó ENSZ-konferencia (Rio + 20) előkészítéséről”, előadó: Hans-Joachim WILMS, HL C 143., 2012.5.22., 39. o.

⁽²⁾ Az EGSZB véleménye a következő témában: „A GDP-n innen és túl – a civil társadalom bevonása a kiegészítő mutatók kidolgozásának folyamatába”, HL C 181., 2012.6.21., 14. o..

1.12 Kizárólag egy olyan részvételi folyamat, amelyben részt vesznek a szakértők, a politikai és társadalmi erők, valamint a civil társadalom, képes olyan új politikai és társadalmi kultúrát teremteni, amely létre tud hozni egy olyan fejlődéseszmét, mely egyesíti a három – gazdasági, társadalmi és környezeti – szférát, az emberi fejlődés minőségi és fenntartható koncepciójának alappilléreit.

2. Bevezetés

2.1 Az Eurostat aktuális nyomkövetési jelentése (2011 monitoring report of the EU sustainable development strategy) részletesen bemutatja az EU 2011-es fenntartható fejlődési stratégiáját, és részletes elemzést nyújt az uniós tagállamok helyzetéről a válság kezdetétől számított második évben. Ezért kritikusan értékeli mind a társadalmainkat érintő mély változásokat, mind a folyamatban lévő vitát az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés lehetőségéről, amely esélyt jelent a recesszió leküzdésére, ösztönzi a termelés fellendítését és véget vet a munkahelyek elvesztésének.

2.2 Hídszerepénél fogva az európai uniós intézmények és a civil társadalom között az EGSZB szeretne hozzájárulni az említett jelentés által kezdeményezett vitához, ösztönözve az európai polgárokat képviselő intézmények részvételét a fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődés szempontjából fontos témák és projektek értékelésében.

2.3 A jelen vélemény illeszkedik az EGSZB által előzőleg, az ENSZ fenntartható fejlődésről szóló konferenciájára (UN Conference on Sustainable Development- UNCSO) elkészített vélemények sorába, mely konferenciára 2012 júniusában kerül sor Rio de Janeiróban (Rio + 20).

2.3.1 A jelen vélemény a civil társadalom hozzájárulását jelenti a Rio + 20 csúcstalálkozó tárgyalásaihoz, főként az esemény középpontjában lévő két legfontosabb kihívás tekintetében, amelyek az *intézményi keret* és a *fenntartható fejlődés*.

3. Általános megjegyzések

3.1 A 2011-es jelentés adatainak elemzése kiemeli, hogy az EU fenntartható fejlődési stratégiájának célkitűzései által kijelölt irányban elért egyes eredmények nagyobb mértékben köszönhetőek a világ jelenlegi gazdasági konjunktúrájának, mint a fenntartható fejlődés megteremtésére irányuló hosszú távú strukturált stratégiák végrehajtásának. A tagállamok közötti különbségek elemzése e célkitűzések követése során prioritásnak számít.

3.1.1 A jelentés által említett, 2000 és 2011 között elért **kedvező fejlődési folyamatok** a következők:

— a szegénység és a szociális kirekesztettség kockázatának kitett személyek számának csökkenése (a szegény munkavállalók számának növekedése ellenére),

- a várható élettartam növekedése és a közegészségügy általános keretének javulása (bár egyenlőtlenségek továbbra is fennállnak az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén),
- az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkenése és a fenntartható energiafogyasztás növekedése,
- egyfajta stabilitás az általánosan elterjedt madárfajok számát és változatosságát tekintve, ami jól mutatja a biodiverzitás általános állapotát és a természetes rendszerek integritását.

3.1.2 a **kedvezőtlen tendenciák** tekintetében a következők figyelhetők meg:

- a nyersanyagok iránti megnövekedett kereslet, annak ellenére, hogy a források termelékenysége növekedett,
- az idősebb munkavállalók arányának növekedése, amely mindazonáltal nem érte el a 2010-re tervezett keretet,
- a halászati tevékenység megmaradása a halállomány tekintetében meghatározott fenntarthatósági szinten felül,
- a gazdasági fejlődés és a közlekedési ágazat energiafogyasztásának csak viszonylagos szétválasztása, valamint az áruk és személyek szállításának hiányos átállása olyan eszközökre, melyek kisebb ökológiai lábnyomot hagynak,
- a 2010-re kitűzött cél – a nemzeti bruttó jövedelem 0,56 %-ának a fejlődés hivatalos támogatására való fordítása – megvalósításának hiánya.

3.2 A válságnak az Eurostat-jelentésben szereplő kedvező és kedvezőtlen hatásaival kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy az éghajlatra előnytelen hatással lévő gázok kibocsátásának csökkenése nemcsak az energia hatékonyabb felhasználásának és a kisebb szén-dioxid-kibocsátású tüzelőanyagok megnövekedett felhasználásának köszönhető, hanem a válság által kiváltott recessziós hatásoknak is.

3.2.1 Az energia, amely minden gazdasági tevékenység elengedhetetlen feltétele, a gazdasági növekedéshez legszorosabban kötődő változóként jelenik meg, ahogyan azt az energiafogyasztásnak a GDP-vel párhuzamos csökkenése is mutatja. Emiatt lényeges, hogy újabb lépéseket tegyünk előre a gazdasági növekedés és a környezeti nyomás szétválasztásának irányába a javak termelése és az energiafogyasztás elkülönítése által.

3.3 Az Eurostat jelentésében vázolt forgatókönyv azt mutatja, hogy az Európai Unió fontos előrelépéseket tett a fenntartható környezeti, gazdasági és társadalmi fejlődés útján. Mindazonáltal az EU gazdasága még mindig energiaintenzív és nagy szén-dioxid-fogyasztású, emiatt fokozni kell az erőfeszítéseket a mély strukturális változások érdekében, amelyek képesek beindítani egy hosszú távú átmenetet, melyet nem befolyásol a jelenlegi világszintű gazdasági konjunktúra.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A 2000 és 2011 közötti **szociális-gazdasági fejlődést** mérő mutatók elemzése különösen világosan mutatja a gazdasági világválság által okozott recesszió hatásait. Ez különösen egyértelmű a GDP, a befektetések és a munka termelékenysége tekintetében.

4.1.1 Negatív tendenciák figyelhetők meg a munkanélküliség és a foglalkoztatás tekintetében, különösen aggasztó értékekkel a fiatalok munkanélkülisége terén. Pozitív előjelű tendencia ezzel szemben a háztartások megtakarításainak újbóli növekedése a válságra történő válaszként, a kutatásba és fejlesztésbe történő befektetések növekedése, valamint az energetikai intenzitás javulása, amellyel kapcsolatban megfigyelhető a teljes szétválasztás.

4.1.2 A társadalmi-gazdasági fejlődés terén az előrehaladás azzal mérhető, hogy kialakult-e egy, az innovatív és környezetbarát gazdaságon alapuló társadalom, amely magas életszínvonalat biztosít a polgárok számára. A gazdasági válság károsan hatott a célkitűzések elérésére. A gazdaság környezetbarátabbá tételére irányuló folyamat fejlesztése azonban hathatós eszköze lehet a recesszió elleni küzdelemnek, elősegítve a termelés és a foglalkoztatás újbóli fellendítését.

4.2 A **fenntartható termelési és fogyasztási** modellek megvalósítása terén elért előrehaladás elemzése ellentmondásos fejleményeket mutat. Jóllehet az EU hatékonyabbá vált az erőforrások felhasználásában, a nyersanyag iránti kereslet folyamatos növekedésének lehetünk a tanúi. Az energiát illetően nő a villamosenergia-fogyasztás, de mérséklődik az energia végfelhasználása. A hulladékok tekintetében láthatóan fokozódik a veszélyeshulladék-termelés, ellenben a nem ásványi hulladék mennyiségében csökkenés tapasztalható, és egyre nagyobb fokú az újrahasznosítás. Megjegyzendő ezenkívül a gépjárművek számának folyamatos növekedése, ugyanakkor a szennyezőanyag-kibocsátás mérséklődése figyelhető meg, nagyrészt a szállítási ágazatban bekövetkezett visszaesésnek és a jobb teljesítményű motorok terjedésének köszönhetően.

4.2.1 A vizsgált mutatókból kitűnő ellentmondások arra engednek következtetni, hogy az elért előrehaladás ellenére további erőfeszítések szükségesek azon célkitűzés teljesítéséhez, hogy megszüntessük a gazdasági növekedés erőforrás-felhasználástól való függését, szem előtt tartva az ökoszisztémák teherbíró képességét. Alapvető fontosságú emellett a termelésre és a fogyasztásra egymástól fokozottan függő elemekként tekinteni, ösztönözve a termékéletciklus koncepciójának térnyerését. Nagyobb mértékben kellene ezért olyan tudatosságnövelő tevékenységekbe beruházni, amelyek a környezettel szemben felelősségteljesebb termelési és fogyasztási modellek alkalmazását mozdítják elő.

4.3 A társadalmi integrációra vonatkozó mutatók viszonylag kedvező tendenciát jeleznek, amely szerint csökken az elszegényedés és a társadalmi kirekesztődés veszélye. Nő azonban a szegénység kockázata főként a 25–49 éves, de kisebb arányban a 18–24 éves korosztály esetében is, és emelkedik a fiatalok munkanélküliségének rátája. Mérséklődnek mutatkozik ellenben a szegénység intenzitása, a jövedelmek egyenlőtlensége, a hosszú távú munkanélküliség aránya és a nemek közötti bérszakadék.

4.3.1 A kedvezőtlen trendek közül kiemelendő a szegény munkavállalók részarányának növekedése, az, hogy az egész életen át tartó tanulásban való részvétel nem növekszik elegendően a 2010-re kitűzött cél eléréséhez, valamint az, hogy továbbra is számottevően csökkenteni kellene az iskolából idő előtt kimaradók arányát.

4.3.2 Bár az Eurostat jelentésében lefestett kép meglehetősen előnyös, javítani kellene az iskolából való idő előtti kimaradással és az egész életen át tartó tanulással kapcsolatos eredményeket. A szegénység kockázata ugyanis az alacsony képzettségűeket sújtja erőteljesebben. Ráadásul az oktatás és a képzés döntő szerepet tölt be abban, hogy az egyén képes-e kihasználni az – új környezethatékony technológiák kifejlesztését és a kompetenciáknak a technológiai újításokhoz való igazítását igénylő – zöld gazdaság fejlődésével összefüggő foglalkoztatási lehetőségeket. A képzési tevékenység tehát elemi fontosságú, mind a fiatalok munkaerő-piaci integrációjának elősegítése szempontjából, mind pedig a már foglalkoztatott, de a végbemenő átalakulásokból eredően új kívánalmaknak megfelelni kénytelen munkavállalók szükségleteinek kielégítése érdekében.

4.4 A demográfiai változások elemzése jelentős javulásokra következtet az idős munkavállalók foglalkoztatási arányát, a 65 éven felüliek várható élettartamának növekedését és elszegényedési kockázatuk csökkenését illetően.

4.4.1 E javulások mellett azonban ugyancsak tanúi lehetünk a jóléti kiadások és az államadósság mennyiségi és minőségi szintje emelkedésének. A jelenleg tapasztalható demográfiai változások – különösen az alacsonyabb termékenységi ráta és a magasabb várható élettartam – és az azokból eredő, nemzedékek közötti egyensúlyhiány azt teszik szükségessé, hogy válasszunk a kölcsönösen befogadó társadalom kialakításának kihívására, fenntartható szinten őrizve meg a közkiadásokat, a jóléti kiadásokat a változó szükségletekhez igazítva, amelyek a nyugdíjak, az egészségvédelem és a hosszú távú gondozás jelentősebb forrásigényével járnak.

4.5 Az egészségügy vizsgálata arra az eredményre jutott, hogy tovább és egészségesebben élhetünk: nő a várható élettartam, és csökken a krónikus betegségből eredő elhalálozások és az öngyilkosságok száma. Megfigyelhető ezenkívül a mérgező vegyi anyagok előállításának mérséklődése, valamint a súlyos munkahelyi balesetek számának visszaesése és a zajártalom enyhébbé válása. E kedvező háttér ellenére továbbra is fennállnak egyenlőtlenségek az egészségügyi ellátáshoz való hozzájutásban a különböző társadalmi-gazdasági csoportok között.

4.5.1 A közegészség koncepciója magában foglalja a fejlődés különféle szociális, gazdasági és környezeti vonatkozásait (pl. a munkahelyi egészség és biztonság, a gyógykezelések finanszírozása, vagy a szennyezőanyagoknak való kitettség kérdését). Az egészségügy alkotja a fenntartható fejlődés európai stratégiájának egyik fő kihívását, amely számottevő erőfeszítéseket igényel az integrált analitikus megközelítés teljesítése érdekében, a fenntarthatóság fenti három elemének megvalósítása szempontjából, amelyeket végül gyakran külön-külön vizsgálnak.

4.6 Az éghajlatváltozáshoz és az energiához kapcsolódó mutatók elemzése lényeges javulásra világít rá néhány területen. A gazdasági válság azonban e tendenciákra is számottevő hatással járt az energiafelhasználás és a gazdasági fejlődés közötti szoros összefüggés miatt. A kedvező változások közül az alábbiakat említhetjük: az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkenése, amely közelebb vitte az EU-t a 2020-ra kitűzött 20 %-os mérséklési cél és a 2012-re meghatározott kiotói célkitűzés eléréséhez; a megújuló forrásból származó energia részesedésének növekedése, amelynek kapcsán 2020-ig megvalósíthatóvá válhat a teljes Unión belüli felhasználás 20 %-ában meghatározott cél, csakúgy mint a megújuló energiaforrások közlekedésben való felhasználásának növekedése. Végül az energia iránti kereslet mérséklődése is megállapítható.

4.6.1 A kedvezőtlen változások terén viszont a következők figyelhetők meg: az importált energiaforrásoktól való függés fokozódott 2000 és 2009 között, nem sikerült elérni, hogy a villamosenergia-termelés 21 %-a megújuló energiaforrásokból származzon, valamint csak csekély előrehaladás történt a kapcsolt energiatermelés terén és az adóterhek a munkavégzésről az erőforrás-felhasználásra való áthelyezését illetően.

4.6.1.1 Az energiatermelés és -fogyasztás a szén-dioxid-kibocsátás és ezáltal a globális környezeti hatás fő tényezői. Ez rendkívül fontossá teszi az energetikai technológiai újítást. A megújuló energiaforrások és az energiahatékonyság fejlődése egyébként nemcsak az éghajlatváltozást okozó gázok kibocsátásának mérsékléséhez, hanem gazdasági és társadalmi előnyök létrejöttéhez is vezethet, munkahelyeket teremtő, új tevékenységeket alakítva ki, és a környezetvédelmi szervezeteket összekapcsolva a gazdasági növekedéssel és foglalkoztatással foglalkozókkal.

4.6.1.2 Ennek érdekében elkerülendő, hogy a gazdasági válság veszélyeztesse a gazdaság zöldebbé tétele céljából zajló folyamatokat, amelyek a recesszió e szakaszában különösen sebezhetőnek tűnnek.

4.7 A fenntartható közlekedés terén feltárt változások is részben a gazdasági válság következményeire vezethetők vissza. Elsősorban arról van szó, hogy a válság miatt korlátozott szállítási volumennek tudható be a közúti balesetek számának csökkenése, csakúgy, mint az üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklődése és az energiafogyasztás visszaesése, amelyek egymástól való elkülönülése azonban csupán viszonylagos.

4.7.1 A kedvező tendenciákról szólva megjegyzendő a szén-dioxid-kibocsátásnak a gépjárművek korszerűsítéséből eredő csökkenése és a légszennyező anyagok mennyiségének a mérséklése terén elért előrehaladás. A kedvezőtlen trendeket illetően azonban el kell mondani, hogy sem az áru-, sem a személyszállítás terén nem figyelhető meg a kisebb környezeti hatással járó szállítási módokra történő áttérés.

4.7.1.1 A közlekedési ágazat összetett, amelynek kritikus elemei különféle okokra vezethetők vissza, egészen az életmódig és a fogyasztás kulturális modelljéig. Ezért a közlekedés jó példa

arra, hogy az éghajlatváltozás elleni küzdelem során – a hatékonyság érdekében – nem helyes csak a politikai fellépést és a műszaki döntéseket megkérdőjelezni, hanem a polgárok mindennapi szokásait is figyelembe kell venni.

4.8 A **természeti erőforrások** védelme érdekében kifejtett erőfeszítések már vezettek némi pozitív eredményre, azonban még jelentős lépéseket kell megtenni. Számos elterjedt madárfaj populációjának nagysága és változatossága stabil, de továbbra is fennáll a halállományok túlhalászása⁽³⁾. Egyre több térséget nyilvánítanak természetvédelmi területté, azonban a városi területek terjeszkedése is folytatódik a mezőgazdasági és részben természetes övezetek kárára.

4.8.1 A természeti erőforrások nemcsak az emberi termelési és fogyasztási tevékenységek bővülésének az előfeltételeit képezik, hanem tőlük függ az ökoszisztémák egyensúlya is, amelynek megváltozása visszafordíthatatlan kihatásokkal járhat az egész bolygó számára. Ezért jelent számottevő feladatot a környezet állapotromlásának megállítását a talaj természeti tőkéjének és a hozzá kapcsolódó biodiverzitási forrásoknak a megőrzése révén.

4.8.2 Sürgetően szükséges az ökológiai mutatószámok terén létező hiányosság megszüntetése pótlólagos mutatók bevezetése révén, hogy e mutatók jobban tükrözzék a biológiai erőforrások állapotát, valamint az ökoszisztémák működéséből társadalmunk számára jelenleg és a jövőben származó hasznokat.

4.9 A **globális partnerség** 2000-ben megkezdett fejlesztése kedvező jeleket mutat, a válság mindazonáltal káros hatással járt a kereskedelmi folyamatokra (a fejlődő országokból származó behozatal növekedésén és az uniós mezőgazdaság pénzügyi támogatásának csökkenésén keresztül), a fenntartható fejlődés finanszírozására és a természeti erőforrásokkal való gazdálkodásra.

4.9.1 Másrészt viszont megállapítható, hogy a bruttó nemzeti összterméknek (GNP) csupán kismértékben növekvő hányadát szánják a fejlődő országok fejlesztésének hivatalos támogatására, ami nem teszi lehetővé a 2010-re kitűzött cél elérését. Megfigyelhető ezenkívül, hogy szűkül a szakadék az EU és a fejlődő országok szén-dioxid-kibocsátása között, mivel nő ez utóbbiak kibocsátása, míg az uniós országokban mérséklődés tapasztalható.

4.9.2 A **globális partnerség** alapvető eleme az EU fenntartható fejlődési stratégiájának: a széleskörű szegénység, az egyenlőtlen-ségek és az erőforrásokhoz való hozzáférés hiánya elleni küzdelem a kevésbé fejlett és a fejlődő országokban ugyanis a fenntartható fejlődés döntő kihívásai. Ebből ered az a kötelezettség, hogy segítsük a szegényebb országokat abban, hogy méltányos módon tudjanak lépést tartani velünk a fenntarthatóság

felé történő átmenetben, szembenézve a világ népességének növekedése, a várható élettartam meghosszabbodása és a nyersanyag-felhasználás fokozódása által teremtett kihívásokkal.

4.10 A **megfelelő kormányzás** megvalósulására vonatkozó mutatók egyaránt utalnak kedvező és kedvezőtlen változásokra. A pozitív fejleményeket illetően az alábbiak szögezhetők le: a) az uniós előírások tagállami megszegésével kapcsolatos esetek számának jelentős csökkenése; b) az európai irányelvek átültetése mértékének a 98,5 %-os célérték feletti megvalósulása 2007–2009 között; c) az elektronikus kormányzásnak az alapvető közszolgáltatások terén szélesebb körben való rendelkezésre állása és a tagországok állampolgárai általi fokozott alkalmazása; d) a megkérdőjelezett polgárok felének az Európai Parlamentbe vetett bizalma. A kedvezőtlen változások tekintetében a következők jegyezhetők meg: e) a tagállami választásokon urnához járuló számának visszaesése és az európai parlamenti választásokon részt vevők alacsony száma, amely a tagállami részvételnél csekélyebbnek bizonyult (27 tagországban több mint 20 %-os különbség tapasztalható, és csupán egy országban lett ellenkező az eredmény); f) még nem történt kellő előrelépés az adóztatás olyan módosítása érdekében, hogy a környezeti adók nagyobb részarányt képviseljenek az összes adóbevételeken belül.

4.10.1 A **kormányzás** koncepciója szorosan kapcsolódik a fenntartható fejlődéshez, valamint a társadalmi és generációközi méltányosság elvének érvényesítéséhez, ami azt kívánja meg, hogy az elkövetkező nemzedékek érdekeit figyelembe vegyék a jelenlegiek megállapodásaiban. A megfelelő kormányzás demokratikus társadalom kialakítását igényli a gazdasági szereplők, a szociális partnerek és a civil szervezetek teljes körű részvételén keresztül, párbeszédstruktúrák létrehozása révén a polgárok és a politikai szereplők között.

4.11 A civil társadalom bevonását és részvételét az EGSZB alapvető fontosságúnak ítéli a fenntartható fejlődés terén elérendő előrehaladás és magának az idevágó uniós stratégiának a megszilárdítása szempontjából. Ahhoz, hogy biztosíthassuk a civil szervezetek részvételét és elősegíthessük hozzájárulásukat a fenntartható fejlődés megvalósulásához bővíteni kell a fenntarthatósággal összefüggő ismeretekhez és adatokhoz való hozzáférés lehetőségét.

4.12 A hatásosabb kommunikáció kialakításához hatékonyabb paraméterek is bevezetendők a fenntartható fejlődés felé tett előrehaladás mérésére. Elsősorban az EGSZB által már megkezdett erőfeszítések folytatására van szükség olyan új, a gazdasági fejlődést mérő, a GDP-n túli mutatók kidolgozásának a támogatása terén⁽⁴⁾, amelyek képesek beilleszteni a környezeti és szociális minőség értékelését a gazdasági állapot felmérésébe. Szükséges emellett a minőségi és mennyiségi mutatók összekapcsolása, továbbá annak figyelembevétele, hogy a társadalmi szereplők hogyan érzékelik és értékelik a fenntarthatóság kérdéseit.

⁽³⁾ Lásd az EGSZB alábbi véleményét: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászati és akvakultúra-termékek piacának közös szervezéséről”, HL C 181., 2012.6.21., 183. o..

⁽⁴⁾ Az EGSZB véleménye a következő témában: „A GDP-n innen és túl – a civil társadalom bevonása a kiegészítő mutatók kidolgozásának folyamatába”, HL C 181., 2012.6.21., 14. o..

4.13 Valójában a megfelelő *információs rendszer* kidolgozása, amely közel sem csupán a tájékoztatásra törekszik, illeszkedik a döntéshozatali és politikai folyamatba, és azt a bázist képezi, amelyre támaszkodva kialakítható a szociális preferenciák rendszere. A társadalmi és környezeti fejlődés mibenlétéről szóló vitának, továbbá az új mutatók és értelmezési eszközök erre épülő keresésének ezért kell a szakértők, a politikai és társadalmi erők és a civil szervezetek aktív bevonásán és a döntéshozatalban való demokratikus részvételén alapulnia.

4.14 Az EGSZB megjegyzi továbbá, hogy nem készült jelentés az Eurostat munkájának jövőbeli kihatásairól, és annak tisztázását kéri, hogy hogyan veszik majd figyelembe az Európai Bizottság és a tagállamok tevékenységében a politikák alakulását és az eljövendő trendeket.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

481. PLENÁRIS ÜLÉS, 2012. MÁJUS 23. ÉS 24.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Atlanti-óceán térségére vonatkozó tengerstratégia kidolgozásáról

(COM(2011) 782 final)

(2012/C 229/05)

Előadó: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. július 13-án úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki az alábbi tárgyban:

Az EU atlanti régióra vonatkozó stratégiája.

2011. november 21-én az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikkének értelmében az Európai Bizottság úgy határozott, hogy kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Atlanti-óceán térségére vonatkozó tengerstratégia kidolgozásáról

COM(2011) 782 final.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Elnöksége 2011. december 6-án megbízta a „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekciót a bizottsági munka előkészítésével, a saját kezdeményezésű véleményt felkérésre készülőre változtatva.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2012. május 7-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésen (a május 24-i ülésnapon) 151 szavazattal 2 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Atlanti-óceán európai partvidékének, amely Európa nyugati kapuja, központibb helyzetet kell elfoglalnia, elkerülve azt a kockázatot, hogy eltávolodjon Európa politikai és gazdasági központjától. Az Atlanti-térségen keresztül Európa gazdasági és politikai kapcsolatokat tart fenn Amerikával és Afrikával.

1.2 Az atlanti makrorégió Írország, az Egyesült Királyság, Franciaország, Spanyolország és Portugália atlanti partvidékének régióit és szigeteit foglalja magában. Izlandot mint csatlakozó

országot, valamint az EGT-tag Norvégiát is ide kell sorolni. Ugyanez vonatkozik Grönlandra és a Feröer-szigetekre. Noha az északi-tengeri régiók is érdekeltek az atlanti térségben, a jövőben saját, specifikus stratégiákat hívhatnának életre.

1.3 Az európai atlanti térség jelentős múlttal rendelkezik a politikai együttműködés terén, amelynek célja a közös érdekű cselekvések európai transznacionális programok formájában megvalósuló ösztönzése. Ebben az együttműködésben mind a regionális önkormányzatok, mind a civil társadalom részt vesz.

1.4 Az EGSZB kedvezően értékeli az Európai Bizottságnak az európai integrált tengerpolitika keretében az Atlanti-térségre vonatkozóan tett javaslatát, vagyis azt, hogy egy, a fenntartható fejlődést a középpontba helyező megközelítés keretében egyrészt támogatást nyújtanak a feltörekvő új gazdasági ágaknak, másrészt új lendületet kívánnak adni a hagyományos szektoroknak.

1.5 Az EGSZB azonban egy ambiciózusabb megközelítést javasol: egy makroregionális stratégiát, amely a tengeri pillér mellett a területi pillért is magában foglalja, figyelembe véve a balti-tengeri és a dunai régió tapasztalatait.

1.6 Az EGSZB javaslata kapcsolódik az Európai Parlament, az Atlanti Ív Bizottságához tartozó régiók kormányai és az Atlanti Transznacionális Hálózathoz tartozó gazdasági és szociális tanácsok, valamint számos más civil társadalmi szereplő (vállalkozók, szakszervezetek, kereskedelmi kamarák, városok stb.) álláspontjához.

1.7 Az EGSZB úgy véli, hogy az atlanti térségre vonatkozó tengeri stratégiában előirányzott Atlanti Fórum létrehozása az első lépés abban a folyamatban, amelyben az atlanti térségre vonatkozó tengeri stratégia helyét a makroregionális stratégia veszi át. A fórum felhasználja majd a tengeri kérdések kidolgozásával, nyomon követésével és értékelésével kapcsolatban felhalmozott tapasztalatokat, hogy azzá a majdani makroregionális fórummá alakuljon, amely meghatározza a tevékenység közös stratégiai alapvonalait, valamint az atlanti régiók területi kohézióját célzó kiemelt projekteket.

1.8 Az EGSZB, amely tagja az *Atlanti Fórum vezetői csoportjának*, javasolta, hogy a Gazdasági és Szociális Tanácsok Atlanti Transznacionális Hálózata is vegyen részt a Fórumban, hiszen ők olyan szereplők, akik helyben működnek és nélkülözhetetlenek a projektek meghatározásához és végrehajtásához. A cselekvési terv csak akkor lehet sikeres, ha kidolgozásában a legfontosabb társadalmi és regionális szereplők is részt vesznek.

1.9 Az Atlanti-térség makrorégió kiemelt célkitűzéseit be kell építeni az Európa 2020 stratégia tematikus pilléreibe. Az EGSZB úgy véli, hogy az atlanti stratégia igen fontos, nem csupán az érintett régiók, hanem az egész Európai Unió számára.

1.10 Az atlanti stratégiát be kell építeni mind az ágazati politikákba, mind pedig a kohéziós politikába. Az EGSZB ezért a „három nem” elvének korlátain való túllépést javasolja, hogy a makroregionális stratégiák a jövőben megfelelő jogszabályokra és egyedi finanszírozásra számíthassanak, továbbá rendelkezzenek a szükséges közigazgatási struktúrákkal.

2. Az EU makroregionális stratégiái: az együttműködés és a területi kohézió új eszközei

2.1 Az Európai Bizottság 2009 júniusában ismertette a balti-tengeri régióra vonatkozó európai stratégiát⁽¹⁾, amely a területi együttműködést ösztönözve, a különféle egyedi célkitűzések

⁽¹⁾ A Bizottság 2009. június 10-i közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Unió balti-tengeri régióra irányuló stratégiájáról – (COM(2009) 248 final)

révén több ágazatot lefedő, integrált stratégiai földrajzi keretet jelöl ki a közös problémák megoldása érdekében. Ezt követte a Duna régióra vonatkozó stratégia⁽²⁾ elindítása.

2.2 Az Európai Bizottság a makrorégiókat olyan, több közigazgatási régiót magában foglaló területnek tekinti, amely elegendő közös problémával néz szembe ahhoz, hogy az egységes stratégiai megközelítés indokolt legyen⁽³⁾. A makrorégiókat a földrajzi elhelyezkedés alapján, funkcionális szinten jelölik ki.

2.3 A közigazgatással, szabályozással és finanszírozással kapcsolatos feltételek a „három nem” elvén alapulnak: nincs kiegészítő finanszírozás, nincsenek új igazgatási struktúrák és nincsenek új jogszabályok. Bár a tagállamok ezt a Tanácsban feltétellé tették, az EGSZB nem ért egyet ezekkel a korlátokkal.

2.4 A balti-tengeri régióra vonatkozó stratégiában a nyolc uniós tagállam mellett három szomszédos ország vesz részt.

2.5 Az Európai Unió 2011-ben indította útjára a Duna régióra vonatkozó stratégiáját, amelyben nyolc uniós tagállam, valamint hat Unió kívüli ország vesz részt⁽⁴⁾.

2.6 A balti-tengeri régió fejlesztésére irányuló európai uniós stratégia működésének első mérlege⁽⁵⁾ kielégítő eredményt mutat, eszerint a stratégia megfelelő eszköz a makroregionális együttműködés javításához, a regionális és nemzeti szinten túlmutatató kihívások leküzdéséhez és a lehetőségek kiaknázásához, és nagyon hasznos a területi kohézió célkitűzéseinek eléréséhez és az *Európa 2020 stratégia* megvalósításához.

2.7 Az EGSZB támogatja, hogy az ilyen típusú eszközöket olyan egyéb makrorégiókra is kiterjesszék, amelyek hozzáadott értéket tudnak teremteni.

2.8 A gazdasági és társadalmi kohézió mellett a területi kohézió célját is felkaroló Lisszaboni Szerződéssel a makroregionális stratégiák is lendületet kapnak.

2.9 A 2011 májusában Gödöllőn elfogadott, 2020-ig szóló területfejlesztési menetrend⁽⁶⁾ olyan, a helyi adottságokon alapuló (*place-based approach*) innovatív szemléletet javasol, amely figyelembe veszi a már működő makroregionális stratégiákat.

⁽²⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az Európai Unió Duna régióra vonatkozó stratégiája (COM (2010) 715 final)

⁽³⁾ Lásd az 1. pontot.

⁽⁴⁾ Az EGSZB véleménye – Az Európai Unió Duna-régió stratégiája, HL C 48., 2011.2.15., 2. o., valamint az EGSZB véleménye – Az Európai Unió Duna régióra vonatkozó stratégiája, HL C 248., 2011.8.25., 81. o.

⁽⁵⁾ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának Az Európai Uniónak a balti-tengeri régió fejlesztésére irányuló stratégiájának bevezetéséről (EUSBSR) COM(2011) 381 final.

⁽⁶⁾ Az Európai Unió 2020-ig szóló területfejlesztési menetrendje: Egy sokszínű régiókból álló, befogadó, intelligens és fenntartható Európa felé, 2011. május 19.

2.10 A kohéziós politika a területi politikával kapcsolatos kihívások kezelésére szolgáló legfontosabb európai uniós eszköz, amely ösztönzi a makrorégiók endogén fejlődését.

2.11 Már folyamatban van az új többéves pénzügyi keret, valamint a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó kohéziós politika kidolgozása.

2.12 A területi együttműködés továbbra is a kohéziós politika célkitűzése marad, amelynek feltehetően növekedni fog a költségvetése. Rendelet tárgya lesz, és kifejezetten magában foglalja „a makroregionális kihívásokra az adott helyzetet figyelembe vevő válaszokat adó területi együttműködés új formáit” (7).

3. Az atlanti-óceáni térség

3.1 Az európai atlanti ív (I. melléklet) nagy kiterjedésű, az észak–déli tengely mentén elhelyezkedő földrajzi terület, amely az Atlanti-óceánhoz kapcsolódik. Az atlanti makrorégió Írország, az Egyesült Királyság, Franciaország, Spanyolország és Portugália atlanti partvidékének régióit és szigeteit foglalja magában. Izland, amely jelenleg csatlakozási tárgyalásokat folytat, szintén érdeklődik, akárcsak Norvégia, amely az EGT tagja. Ugyanez vonatkozik Grönlandra és a Feröer-szigetekre.

3.2 Ez a térség az európai kontinens nyugati partszakaszán való elhelyezkedésének és a tenger felé való nyitottságnak köszönhetően évszázadokon át a dinamizmus és a gazdasági virágzás fontos tényezője volt.

3.3 A térség – amelynek gazdasági, technológiai és kulturális örökségét olyan tevékenységek alkotják, mint a halászat, a hajógyártás, a kohászat, a mérnöki technika, a kutatás és a tudomány, a kikötők, a tengeri kereskedelem és szállítás – egyik meghatározó jellemzője a tengeri dimenzió.

3.4 Az Atlanti-óceán európai partvidéke távol van Európa politikai és gazdasági központjától. Ezt tovább súlyosbítja, hogy nehezen közelíthető meg, nincs elég közlekedési és az energiaellátást biztosító infrastruktúra, továbbá az atlanti térség területeit egymással és Európa virágzóbb területeivel összekötő kommunikációs infrastruktúra nem kielégítő.

3.4.1 Az atlanti térség régióinak többségében a jövedelmek szintje elmarad az uniós átlagtól, és egyes régiók a kohéziós politika „Konvergencia” célkitűzésének célkeresztjében állnak (II. melléklet).

3.4.2 A helyzet romlik, mivel jelentős visszaesés figyelhető meg a hagyományos atlanti-óceáni tevékenységek terén: a halászati ágazat többletkapacitással küzd, emiatt a halászok létszáma és a fogások száma drasztikusan csökkent, a hajógyarak hanyatlanak, a tengeri és kikötői szállítás kihasználatlan.

(7) Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Regionális Fejlesztési Alap által az európai területi együttműködési célkitűzésnek nyújtott támogatásra vonatkozó egyedi rendelkezésekről, COM(2011) 611 final.

3.5 Másfelől az atlanti térség számos értékes, de egyelőre kiaknázatlan erőforrással – többek között a megújuló tengeri energiaforrások, a tengerfenék alatt található erőforrások, a tengeri biotechnológiák, a szabadidős és a turisztikai célú hajózás – rendelkezik, amelyek gazdagságot, gazdasági diverzifikációt, munkahelyteremtést és környezeti előnyöket eredményezhetnek.

3.6 Az EGSZB úgy véli, hogy az atlanti térség saját fejlődési kihívásokkal szembenező területek heterogén együttese, amelynek egységessége és egyedisége a tengeri dimenzió és a világra való nyitottság mellett európai gazdasági és politikai központokkal való megfelelő összeköttetés hiányára vezethető vissza.

4. „Az Atlanti-óceán térségére vonatkozó tengerstratégia kidolgozása” című közlemény

4.1 A Tanács és az Európai Parlament felkérésére az Európai Bizottság 2011. november 21-én közleményt tett közzé „Az Atlanti-óceán térségére vonatkozó tengerstratégia kidolgozása” címmel (8).

4.2 A **stratégia**, amelynek elsődleges célja a fenntartható növekedés és foglalkoztatás előmozdítása, az alábbi öt, egymással összefüggő témakörbe csoportosítva tárgyalja az Atlanti-óceán térségét érintő kihívásokat és lehetőségeket:

4.2.1 **Az ökoszisztéma-alapú szemlélet megvalósítása:** a tengerre ható tevékenységeket úgy kell irányítani, hogy az ökoszisztéma egészséges és termékeny maradjon. A stratégia három terület – a halászat, az akvakultúra és a megfigyelési rendszerek – támogatására összpontosít.

4.2.2 Európa **szénlábnymának csökkentése**, három fő elemmel: tengeri szélenergia, árapályból származó energia és tengeri szállítás.

4.2.3 **Az Atlanti-óceán fenekén található természeti erőforrások** fenntartható kiaknázása a fenntarthatóság, a kutatás és az ismeretszerzés előmozdítására irányul.

4.2.4 Reagálás az akár balesetekből, akár természeti katasztrófákból eredő **veszélyekre és vészhelyzetekre**, javítva a biztonságot és a koordinációt.

4.2.5 **Társadalmi integrációt elősegítő növekedés:** sok atlanti közösségnek új munkahelyeket kell létrehoznia a jelenleg kialakulóban levő új tevékenységek körében, amelyek a hagyományos, visszaesőben levő tevékenységek helyébe lépnek.

4.3 **Az EU eszközei** az uniós pénzügyi és jogalkotási eszközök stratégiai ötvözéséből adódnak.

(8) Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Atlanti-óceán térségére vonatkozó tengerstratégia kidolgozásáról, 2011. november 21., COM(2011) 782 final.

4.4 A stratégia végrehajtása: 2013 végére cselekvési tervet fogadnak el.

4.4.1 Az alkalmazandó eszközök a következők: politikai együttműködés, egyedi intézkedések létező megállapodások és struktúrák keretében, valamint a jogalkotási és finanszírozási eszközök ötvözése.

4.4.2 **Atlanti Fórumot** hoznak létre, amelyben a tagállamok, az Európai Parlament, a regionális önkormányzatok, a civil társadalom, valamint a meglévő iparágak képviselői vesznek majd részt. A Fórum keretében tematikus műhelyfoglalkozásokat is tartanak, és egy agytrösztöt is felállítanak. A tervek szerint a Fórum 2012-ben kezdi meg munkáját, majd 2013-ban feloszlik.

5. Általános megjegyzések

5.1 Az EGSZB kedvezően értékeli az Európai Bizottság kezdeményezését, amely az atlanti partvidékre vonatkozó európai integrált tengerpolitikai megközelítésre irányul. A következetesség és a hatékonyság biztosításának jegyében az integrált tengerpolitika közös keretet kínál a tengerrel kapcsolatos összes ágazati politika számára.

5.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az integrált tengerpolitikának az atlanti térségre történő konkrét alkalmazása révén új megközelítés alakítható ki a tengerrel összefüggő szakpolitikák kidolgozásához, és ki lehet használni azokat a lehetőségeket, amelyeket az atlanti térség a gazdasági és társadalmi fejlődés tekintetében kínál.

5.3 Az EGSZB helyesli a stratégia alapjául szolgáló szemléletmódot, amely a fenntartható fejlődésen alapuló megközelítés keretében egyrészt támogatja az új, kialakulóban levő gazdasági ágazatokat, másrészt új lendületet ad a hagyományos ágazatoknak.

5.4 Az EGSZB javasolja, hogy a megújuló tengeri energiaforrások kapjanak pénzügyi támogatást és maximális politikai segítséget az EU intézményei részéről, mivel lehetővé teszik az európai szénlábnym csökkentését és jelentősen fokozzák környezetük ipari és gazdasági aktivitását. Ez a hatás a parti szélenergia- és napenergia-telepítések közvetlen közelében lévő kikötőterületeken túlra is kiterjed.

5.5 A stratégiának az atlanti régiókban működő tengeri energetikai ágazat kutatási, technológiafejlesztési és termelési kapacitásai, valamint a kapcsolódó ipar és logisztikai apparátus egyfajta hajtóerejeként kell működnie. Ez egyúttal lehetővé teszi majd a gazdasági struktúra diverzifikációját és a hanyatlóban lévő ágazatok új pályára állítását.

5.6 Ezek a kapacitások nem csupán a fix alapra telepített szélenergia-telepítékeket foglalják magukban, hanem az úszó létesítményeket is.

5.7 A hullámokban és az árapályban mint energiaforrásban és gazdasági erőforrásban nagy lehetőségek rejlenek, hiszen ezek az erőforrások világvilágviszonylatban is az Atlanti-óceán területén a legjelentősebbek. Az EGSZB javasolja, hogy az atlanti stratégia keretében növeljék az említett tevékenységekhez kapcsolódó kutatás és fejlesztés számára nyújtott támogatásokat.

5.8 A megújuló tengeri energiaforrások esetében kapcsolódásra van szükség a fő termelési központok és a legfontosabb fogyasztási gócpontok között. A termelési, illetve a fogyasztási központokat összekötő hálózatok alapvetően fontosak a tenger energetikai lehetőségeinek kiaknázásához, ezért tehát olyan tengeri elektromos hálózatokra van szükség, amelyek kapcsolódnak a szárazföldi hálózatokhoz.

5.9 A hajóépítés szintén az atlanti régiók olyan hagyományos gazdasági tevékenysége, amelyet érdemes volna ösztönözni, de új alapokról. Az olyan, környezetvédelmi szempontból hatékonyabb, korszerű technológiákra épülő hajók építése, amelyek meg tudnak felelni a megengedett kibocsátási és szennyezési szintekre vonatkozó előírásoknak, valamint a tengeri szélenergia kiaknázására épülő vízi járművek különböző típusai a jövő új szektorait alapozzák meg az Atlanti-térség hajóiparára számára.

5.10 Az atlanti partvonalon és különösen egyes szigeteken fekvő számos település távol eső földrajzi helyzete miatt az új távközlési technológiáknak elő kell segíteniük az innovatív gazdasági tevékenységek fejlődését, a hálózatok létrehozását és a piacokkal való kapcsolatot.

5.11 Az EGSZB azt javasolja, hogy fokozzák az inkluzív növekedést célzó intézkedéseket az atlanti régióban. A képzés, különösen a fiatalok esetében, alapvetően fontos. Gondoskodni kell az ismeretek és készségek nemzedékek közötti átadásáról. Az egyetemek, vállalatok, illetve középfokú oktatási intézmények közötti együttműködést javítani kell. Intenzívebbé kell tenni a szociális párbeszédet.

5.12 A halászat olyan ágazat, amelyben igen sok munkahely szűnt meg az elmúlt évtizedekben. Az EGSZB ezért úgy gondolja, hogy a hagyományosan ezzel a tevékenységgel foglalkozó parti települések esetében a diverzifikációt célzó intézkedésekre és új tevékenységek beindítását ösztönző lépésekre van szükség. A kisüzemi jellegű parti halászat, a kagylóhalászat és az akvakultúra a legfenntarthatóbb tevékenységek, amelyek alapvetően fontosak egyes parti régiók gazdasági és társadalmi fejlődése szempontjából, és nagy a kulturális jelentőségük.

5.13 Az EGSZB javasolja, hogy gyakrabban vegyék igénybe a tengeri áruszállítás lehetőségeit, visszaszorítva ezzel a közúti szállítást. Támogatni kell a „tengeri gyorsforgalmi utak” igénybevitelét, ehhez azonban az is szükséges, hogy javítsuk a kikötők és a vasutak közötti intermodális rendszereket.

5.14 Ahogy azt különböző balesetek is megmutatták, a vész- és veszélyhelyzeti biztonság megteremtése nagy kihívást jelent. Olyan mechanizmusokat és rendszereket kell bevezetni, amelyek erősítik a felügyeletet és fokozzák a biztonságot. Az EGSZB az Európai Tengerbiztonsági Ügynökség szerepkörének bővítését, a tagállamok közötti koordináció javítását és a jelenlegi kockázatok megelőzésére képes, megfelelő jogszabályok elfogadását javasolja.

5.15 Az Atlanti-stratégia lehetőséget jelent az érintett régiók számára. Az EGSZB ambiciózus megközelítést ajánl az összes erőforrás mozgósítása érdekében.

5.16 Az **Atlanti Fórumnak** megfelelő módon lehetővé kell tennie az Atlanti-térség stratégiai fejlesztésében érintett valamennyi szereplő részvételét. Nagyon fontos, hogy a tagállamok és az uniós intézmények mellett a regionális önkormányzatok és a civil társadalmi szervezetek is részt vegyenek a munkában.

5.17 Az EGSZB, amely tagja az *Atlanti Fórum vezetői csoportjának*, javasolta, hogy a gazdasági és szociális tanácsok Atlanti Transznacionális Hálózata vegyen részt a Fórumban, hiszen ők olyan szereplők, akik helyben működnek és nélkülözhetetlenek a projektek meghatározásához és végrehajtásához. A cselekvési terv csak akkor lehet sikeres, ha kidolgozásában a legfontosabb társadalmi és regionális szereplők is részt vesznek.

5.18 A Fórum fontos szerepet tölthet be a cselekvési terv és a stratégia nyomon követésében és értékelésében, ezért az EGSZB sajnálja, hogy az Európai Bizottság éppen akkor tervezi felozlatni azt, amikor a projektek végrehajtásának operatív szakasza megkezdődik. Az EGSZB azt javasolja, hogy az Atlanti Fórum a cselekvési terv kidolgozását követően is működjön tovább.

6. Együttműködés az atlanti térségben: transznacionális hálózatok és együttműködési projektek

6.1 Az Európai Unió kiegyensúlyozott fejlődésének ösztönzésére hálózatok jöttek létre, amelyek tömörítik Írország, az Egyesült Királyság, Franciaország, Spanyolország és Portugália régióit és e régiók városait és civil társadalmait – gazdasági és szociális tanácsokat, kereskedelmi kamarákat, szakszervezeteket, gazdasági vállalkozásokat, a szociális gazdaság szervezeteit, nem kormányzati szervezeteket és felsőoktatási intézményeket.

6.2 Az *Atlanti Ív Bizottsága*⁽⁹⁾ – amely az *Európai Külső Tengeri Régiók Konferenciájának* (CPMR) égisze alatt működő 6 földrajzi bizottság egyike – az atlanti partvidék 24 régióját tömöríti. Politikai fórumról van szó, amely megjeleníti a régiók érdekeit, valamint serkenti a közös projektekkel kapcsolatos transznacionális együttműködést az atlanti régióban. Az atlanti térség városai ehhez hasonlóan közös célokat tűznek ki az *Atlanti Ív Városainak Konferenciáján*.⁽¹⁰⁾

6.3 Az atlanti partvidék brit, francia, spanyol és portugál gazdasági és szociális tanácsainak, valamint testvérszervezeteinek részvételével 2003-ban létrejött az atlanti térség civil társadalmainak együttműködését szolgáló fórum, a gazdasági és szociális partnereket⁽¹¹⁾ tömörítő *Atlanti Transznacionális Hálózat*. A hálózat célkitűzése az együttműködés ösztönzése mellett olyan politikák szorgalmazása, amelyek az európai integráció keretében meg tudnak birkózni a földrajzi elhelyezkedésükből fakadó hátrányokkal, kedvezően befolyásolják az atlanti térség régióinak fejlődését, és javítják a versenyképességet, illetve a társadalmi és a területi kohéziót.

⁽⁹⁾ <http://arcatlantique.org>.

⁽¹⁰⁾ <http://www.atlanticcities.eu>.

⁽¹¹⁾ Welsh Economic Forum, Conseils Économiques, Sociaux et Environnementaux Régionaux de Basse-Normandie, Bretagne, Pays de la Loire, Poitou-Charentes, Aquitaine, Centre y Limousin; Consejos Económicos y Sociales de País Vasco, Cantabria, Asturias, Galicia y Canarias; Instituto de Soldadura e Qualidade de Lisboa, USAL-GARVE.

6.4 Az Atlanti Transznacionális Hálózat számos tanulmányt és javaslatot dolgozott ki az innováció, a technológiaátadás és az intermodális közlekedés témakörében, kiemelt figyelmet fordítva a tengeri közlekedésre, a kikötőkre és „hátszagaikra”, valamint az atlanti térség tengerbiztonságára. A Hálózat a közelmúltban foglalkozott a megújuló tengeri energiaforrások fejlesztésével, valamint az atlanti térségre vonatkozó uniós stratégiával.

6.5 További hálózatok is léteznek az atlanti térségben, mint az *Atlanti Övezet Mezőgazdasági Kamarái*, az AC3A, vagy a felsőoktatás terén működő egyéb hálózatok. 2007 óta az *Atlanti Ív Bizottságának* koordinációs bizottságában az említett hálózatok képviselői is részt vesznek, ami lehetőséget teremt az atlanti térséget érintő stratégiai kérdésekről való közös gondolkodásra.

6.6 Az együttműködés 1989-ben az INTERREG keretében indult el. A jelenlegi programozási időszakban a közlekedés, valamint a megújuló tengeri energiaforrások atlanti dimenzióját is magában foglaló klaszter kialakításának területén egyaránt nagy léptékű, integrált projektek vannak folyamatban.

6.7 Az EGSZB egyetért a résztvevőkkel abban, hogy az atlanti együttműködés általában megsínylette a transznacionális területi együttműködés korlátait, a stratégiai szemlélet hiányát, a projektek összehangolásának elmulasztását és az ebből adódó szinergiavesztést, valamint a nem operatív jellegű projektek elburjánzását⁽¹²⁾.

6.8 Az EGSZB úgy véli, hogy ez a dinamikus és sokrétű együttműködési csomag, amely az atlanti térség szereplői között jött létre, szilárd alapot biztosít a nagyratörőbb, stratégiai dimenziókat is felölelő új együttműködési projektekhez.

7. Az EGSZB javaslata: az atlanti térségre vonatkozó makroregionális stratégia

7.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a makroregionális stratégia megfelelő eszköz az atlanti térség számára. Az atlanti makroregió endogén fejlesztésének átfogó stratégiával történő ösztönzése jobb helyzetbe hozza a térséget az Európai Unió célkitűzései és az *Európa 2020 stratégia* szempontjából.

7.2 A Tanács felhívást intézett a tagállamokhoz és az Európai Bizottsághoz, hogy továbbra is támogassák a jelenlegi makroregionális stratégiákat, és vegyék fontolóra további stratégiák jövőbeli elindítását.

7.3 Az EGSZB az EU területi egyensúlyával kapcsolatos indokokat is figyelembe veszi, amelyek indokolják egy olyan atlanti térségre vonatkozó makroregionális stratégia támogatását, amely lehetővé tenné a térség kihívásainak transznacionális kezelését. A kontinens nyugati részén található atlanti ív helyzetét előtérbe helyezi az a tény, hogy az Európai Unió északi és középső régiói a két jelenlegi makroregionális stratégiának köszönhetően lendületet kaptak.

⁽¹²⁾ *Schéma de Développement de l'Esace Atlantique* (SDEA), Atlanti Övezet Bizottsága– CRPM.

7.4 A 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret kidolgozása és az új időszakra vonatkozó szakpolitikák kialakítása lehetőséget ad a helyes döntések meghozatalára.

7.5 Egy makroregionális stratégia lehetőséget ad az együttműködéssel kapcsolatban felhalmozódott gazdag és élő tapasztalatok felhasználására, valamint arra, hogy az összetettebb és nagyratörőbb együttműködési formák irányába történő minőségi váltásra kerüljön sor, hiszen az atlanti térségnek olyan, nagyszabású közös projekteket kell kidolgoznia, amelyek a jelenlegi eszközökkel nem kezelhetők.

7.6 Az atlanti tengeri dimenzió az atlanti térség számos kihívását és lehetőségét rejtje magában, figyelembe véve azonban, hogy a szárazfölddel való kapcsolat kulcsfontosságú, az EGSZB azt javasolja, hogy a tengeri dimenzió mellett a szárazföldöt is építsék be. A kontinentális terület irányítja és fejleszti a hátszázgot, amely nélkül a tengerben rejlő lehetőségek kiaknázása ellehetetlenül. A tengerparti sávnak aktív, dinamikus hátszázgra és a terület egészének következetes fejlődését biztosító szinergiákra van szüksége.

7.7 Az atlanti térségre vonatkozóan az Európai Parlament is a tengeri és területi pillért egyaránt magában foglaló makroregionális megközelítés mellett foglalt állást⁽¹³⁾.

8. Felépítés és tematikus pillérek

8.1 Az EGSZB a balti-tengeri térségre vonatkozó stratégiával azonos felépítést ajánl:

8.1.1 Olyan egyértelmű, cselekvésközpontú stratégiai dokumentum legyen, amely kiterjed a főbb témakörökre.

8.1.2 Olyan cselekvési terv legyen, amely prioritásos intézkedéseket tartalmaz a tematikus pillérek és a kiemelt projektek számára.

8.1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a stratégia fejlődését vizsgáló értékelő rendszereket kell bevezetni, mivel dinamikus, innovatív folyamatról van szó, amelybe be kell épülniük a nyomon követést, az értékelést és a felülvizsgálatot szolgáló eszközöknek.

8.2 Az EGSZB azt javasolja, hogy az atlanti térségre vonatkozó makroregionális stratégia az Európa 2020 stratégia tematikus pilléreire épüljön. Ilyen módon integráltan összefüggő témakörök és ágazati politikák jönnek majd létre.

8.3 Nemzetközi dimenzió

8.3.1 Izland és Norvégia két olyan európai ország, amely ugyancsak az atlanti régióhoz tartozik, és amelynek részt kell vennie a makroregionális stratégiában, akárcsak Grönlandnak és a Feröer-szigeteknek. Az Északi-tenger térségében fekvő tagállamok szintén érdekeltnek lehetnek abban, hogy egy erre a területre vonatkozó makroregionális stratégiát indítsanak el.

8.3.2 Az atlanti térség geopolitikai elhelyezkedését, a történelmi és kulturális kötődéseket, és a megvalósult együttműködés tapasztalatait az atlanti térségre vonatkozó egyetlen makroregionális stratégiában kell összegyűjteni. A transzatlanti dimenzió igen lényeges, mivel az Egyesült Államokkal, Közép- és Dél-Amerikával és Afrikával fenntartott kapcsolatok stratégiai jelentőségűek az EU számára.

8.4 Fenntartható növekedés

8.4.1 Az atlanti régióknak olyan fenntarthatóbb közlekedési rendszerre van szüksége, amely enyhíti a más közlekedési módokhoz képest nagyobb CO₂-kibocsátású közúti szállítástól való függést. A tengeri közlekedés, a tengeri gyorsforgalmi utak és a kikötők közötti, elsődlegesen a vasutat használó szárazföldi összeköttetések fejlesztésével el kell érni, hogy a forgalom súlypontja a tengerre helyeződjön át. Ehhez elengedhetetlen a kikötői férőhelyek, a kikötők és városok, valamint a közlekedési hálózatok és platformok közötti összeköttetések megtervezése. A folyamatnak ki kell terjednie a tengerbiztonságra és a katasztrófahelyzetek megelőzésére és megoldására irányuló együttműködésre.

8.4.2 A tengeri környezet fenntarthatósága szorosan összefügg a különböző emberi tevékenységek, köztük a nagy kiterjedésű szárazföldi szennyezések és az Atlanti-óceánba ömlő belvizek által okozott nyomással, és arra rendkívül érzékenyen reagál.

8.4.3 A tengerpart fenntarthatóságának megteremtéséhez és a tengerparti területek integrált kezeléséhez az ipari tevékenységek és a tengerparti környezetszennyezések mellett a tengerpartra koncentrálódó városfejlesztés jelenségét, valamint a tengerpart és a szárazföld belseje közötti összeköttetést is figyelembe kell venni.

8.4.4 A stratégiába be kell építeni azokat az intézkedéseket, amelyek az éghajlatváltozáshoz és annak a tengerparti településekre és a természeti környezetre gyakorolt hatásához való alkalmazkodásra, illetve e hatás megelőzésére irányulnak.

8.4.5 Az Atlanti-óceán megújuló energiaforrásaiban rejlő potenciál óriási, tiszta, helyi és egyelőre kiaknázatlan energiaforrást jelent.

8.5 Intelligens növekedés

8.5.1 Az atlanti térségnek az észak-déli tengely mentén való összeköttetése és a közép- és kelet-európai piacokhoz való kapcsolódása kiemelt jelentőségű a versenyképesség szempontjából, amit egy atlanti vasúti-kikötői folyosó kialakításával kell biztosítani. Az atlanti térség légiforgalmi összeköttetései szintén nem elégségesek.

8.5.2 Az Atlanti-óceán erőforrásainak – a megújuló tengeri energiaforrások, a tengeri biotechnológia és a tengerfenék alatt található ásványkincsek – kiaknázása lehetőséget nyújt olyan virágzó, kiemelten innovatív gazdasági ágazatok kialakítására, amelyek képesek jólétet biztosítani és munkahelyeket teremteni.

⁽¹³⁾ Az Európai Parlament 2011. március 9-i állásfoglalása az atlanti régióra vonatkozó európai stratégiáról.

8.5.3 Ezekhez a politikákhoz elengedhetetlen a gazdasági és szociális partnerek, valamint a tudományos, technológiai és pénzügyi partnerek jelentős mértékű bevonása. Az infrastruktúrákkal, az iparral, a képzéssel, a K+F+I politikákkal, az egyetemek, technológiai központok, valamint a vállalkozások közötti együttműködéssel, klaszterek létrehozásával stb. kapcsolatos célokat kell megfogalmazni.

8.5.4 A fejlett környezeti rendszerek és technológiák területén folyó kutatás új stratégiákat és távlatokat nyit az olyan hanyatlóban lévő hagyományos atlanti-óceáni tevékenységek előtt, mint a halászat vagy a hajóépítés. A hajózás rendkívül erőteljes ágazat, és hozzájárul a fejlesztési stratégiákhoz.

8.5.5 A vitorlás- és vízisport-turizmus, illetve a vakációs turizmus olyan, vonzó jellemző, amelyet a természeti és a kulturális örökséghez kapcsolódó szempontokat figyelembe véve jobban ki kell használni. A turizmus gazdasági tevékenységet és foglalkoztatást generál, és ettől eltekintve is hozzájárul az atlanti és európai identitás kialakulásához.

8.6 Inkluzív növekedés

8.6.1 Az atlanti térségre vonatkozó stratégiának jelentős szociális dimenzióval is rendelkeznie kell. A gazdasági fejlődésnek és az új munkahelyek teremtésének elő kell segítenie, hogy az atlanti régiókban élő lakosság ne vándoroljon el, és életminősége javuljon.

8.6.2 A regionális önkormányzatoknak ösztönözniük kell a szociális párbeszédet, valamint a szociális partnerek és a civil társadalom részvételét.

8.6.3 Kiemelten fontos a tengerrel és a hajózással kapcsolatos képzés, valamint az egyetemek és szakképzési intézmények közötti együttműködés javítása.

8.6.4 Az információs technológiák nagyléptékű fejlesztésére van szükség, különösen az atlanti régió legtávolabbi szegleteiben, ahol javítani kell az összeköttetést.

8.6.5 A területi kohézió integrált megközelítését alkalmazva figyelembe kell venni a kis tengerparti falvak, a szigetek, a városok, a nagyvárosi agglomerációk, valamint a vidéki települések helyzetét.

9. Irányítás és finanszírozás

9.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a Szerződés számos olyan jogi alapot tartalmaz, amelyre e politikák bevezetése támaszkodhat. Ilyen például a 174–178. cikk (kohézió), a 38. és 39. cikk (mezőgazdaság és halászat), a 90–100. cikk (közlekedés), a 170–171. cikk (európai közlekedési hálózatok), a 173. cikk (ipar), a 191–193. cikk (környezet), a 194. cikk (energia), a 195. cikk (turizmus) és a 349. cikk (legkülső régiók).

9.2 A stratégiának európainak kell lennie, azt az Európai Bizottságnak kell kidolgoznia, a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek jóvá kell hagynia, az EGSZB-nek és az RB-nek pedig támogatnia kell. A stratégia megvalósításához az atlanti part mentén fekvő tagállamok részéről erős elkötelezettségre van szükség.

9.3 Ennek során az összes érintett intézményi és civil oldalról érkező nemzeti, regionális és helyi résztvevővel széles körű egyeztetést és párbeszédet kell folytatni.

9.4 Különböző partnerek részvételére van szükség, akik kizárólag olyan többszintű irányítási modellel mozgósíthatók, amely mindannyiukat összefogja és részvételüket, hozzájárulásukat kiegyensúlyozott és strukturált módon segíti elő.

9.5 Az EGSZB úgy véli, hogy figyelembe véve a balti-tengeri és a Duna régióval kapcsolatos tapasztalatokat, el kellene törölni a „három nem” elve jelentette korlátozásokat, mert a jövőben a makroregionális stratégiák sikere érdekében új jogszabályi, igazgatási és pénzügyi eszközökre lesz szükség.

9.6 Az intézkedéseket az Európai Bizottságnak kell támogatnia és koordinálnia.

9.7 A tagállamok, az Európai Bizottság, az Európai Parlament, az EGSZB és a Régiók Bizottságának képviselőiből magas szintű munkacsoportot kell létrehozni.

9.8 Az öt részt vevő tagállamban kialakítandó kapcsolattartó pontok végezzék a stratégia keretében megteendő nemzeti fellépések koordinációját.

9.9 Az egyes kiemelt területek, illetve a projektek koordinátori állami, regionális és helyi szervezeteket is képviselhetnek.

9.10 Az EGSZB ki szeretné emelni az Atlanti Fórum jelentőségét, amely a többszintű irányítás szemléletének jegyében minden érintett fél számára biztosítja a részvétel és a hozzájárulás lehetőségét, nem csupán a stratégia kidolgozása, hanem a nyomon követés, az értékelés és a felülvizsgálat során is. Az Atlanti Fórumban szerepet kell kapniuk a regionális önkormányzatoknak és a civil társadalmi szervezeteknek: a vállalkozásoknak, a szakszervezeteknek, a szociális gazdaságnak, az egyetemeknek és a technológiai központoknak és más szereplőknek is aktívan részt kell venniük a Fórum tevékenységeiben.

9.11 A „nincs kiegészítő finanszírozás” elve azt feltételezi, hogy a kohéziós politika pénzeszközei a makroregionális stratégia legjelentősebb finanszírozási forrásai. Az EGSZB azonban úgy gondolja, hogy a jövőben specifikus finanszírozásra lesz szükség.

9.12 Az EGSZB úgy véli, hogy a jelenleg igénybe vett alapoknak vannak bizonyos korlátaik egyes stratégiai projektek finanszírozása szempontjából. Az alkalmazott finanszírozási eszközöket bővíteni kell, felhasználva olyan uniós alapokat is, amelyek az ágazati politikákhoz kapcsolódnak.

9.13 Konkrét projektekhez az Európai Beruházási Bank is nyújthat finanszírozást. A projektek, valamint az állami és magánszféra közötti együttműködés társfinanszírozását nemzeti, regionális és helyi forrásokból kell biztosítani.

9.14 Az európai többéves pénzügyi keret folyamatban lévő kidolgozása, valamint az EU regionális politikájának reformja miatt most alkalmas a pillanat annak biztosítására, hogy az alapokra vonatkozó szabályozás lehetővé tegye a makroregionális stratégiák finanszírozását.

9.15 Ahhoz, hogy a 2014–2020 közötti programozási időszak alapjainak tervezésekor az atlanti térségre vonatkozó makroregionális stratégia cselekvéseit és projektjeit figyelembe vegyék, 2013 folyamán meg kell hozni a döntéseket, hogy a makroregionális stratégia a következő programozási időszak kezdetére már működőképes legyen.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 24-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről

(COM(2011) 398 final – 2011/0177 (APP))

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az Európa 2020 stratégia költségvetése

(COM(2011) 500 final)

(2012/C 229/06)

Előadó: **Stefano PALMIERI**

Társelőadó: **Jacek KRAWCZYK**

2011. június 29-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az Európa 2020 stratégia költségvetése

COM(2011) 500 final.

2011. október 19-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről

COM(2011) 398 final – 2011/0177 (APP).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2012. május 7-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott 481. plenáris ülésén (a 2012. május 24-i ülésnapon) 165 szavazattal, 9 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) megérti, hogy az Európai Bizottság egyensúly kialakítására törekszik az új többéves pénzügyi kerettel kapcsolatban, és a bonyolult társadalmi, gazdasági és politikai helyzetben össze próbál hangolni két ellentétes igényt. Egyrészt egyes tagállamok a válság nyomán korlátozni kívánják a közpénzekre vonatkozó kötelezettségvállalásokat, ami elkerülhetetlenül rányomja majd bélyegét a viták alakulására és a végső megállapodás tartalmára. Másrészt hatékonyan kezelni kell az EU előtt álló ambiciózus kihívásokat, amelyek a Lisszaboni Szerződésből és az Európa 2020 stratégiából erednek.

1.2 Európa ugyanis mind az akut pénzügyi és gazdasági válság, mind a tagállamok által e válságra adandó közös válasz hiánya miatt nehéz időszakot él át. Ez a helyzet veszélyeztetheti az Európai Unió (EU) működését, sőt, még a jövőjét is.

1.3 Az EGSZB – az Európai Parlamenttel és a Régiók Bizottságával összhangban – korábbi véleményeiben megállapította, és

e véleményében megismétli, hogy az EU előtt álló jelentős kihívások nemcsak kívánatosak, hanem szükségessé is teszik az uniós költségvetés növelését a gazdasági növekedés és foglalkoztatás felélénkítése érdekében. Az EGSZB helyesli azt az üzenetet, amely szerint több (és jobb) Európára van szükség – nem kevesebbre. Ezzel szemben a többéves pénzügyi keret reálszámainak a jelenlegi szinten történő befagyasztása azt jelentené, hogy az Unió lemond számos olyan kihívás kezeléséről, amelyet az elkövetkező években kell leküzdenie.

1.4 Így úgy tűnik, hogy az Európai Bizottság javaslata túlságosan a *status quo* fenntartására törekszik mind az odaítélt források, mind a költségvetési szerkezet tekintetében, ami ellentmondásokhoz vezet az EU előtt álló új kihívások dimenziója és jellege, illetve a rendelkezésre álló források, más szóval Európa ambíciói és ezek megvalósításának eszközei között.

1.5 Az EGSZB emellett úgy véli, hogy az uniós költségvetés felülvizsgálatára irányuló vitának arra kell összpontosítania,

hogyan a költségvetés mennyire eredményes az Unió politikai projektje tekintetében, amely a válság miatt jelenleg komoly kétségek tárgya. A többéves pénzügyi keret értékelésének azon kell alapulnia, hogy milyen fokig biztosítja az EU számára a szükséges forrásokat ahhoz, hogy a lakosság és a vállalkozások adóterheinek növelése nélkül kövesse stratégiai prioritásait, azaz azon, hogy képes-e európai szintű hozzáadott értéket biztosítani⁽¹⁾ az európai polgárok egyenlő teherviselése mellett.

1.6 A javaslat részletei tekintetében az EGSZB üdvözli az uniós költségvetés szerkezetének tökéletesítését és egyszerűsítését, annak érdekében, hogy jelentősen csökkenjenek a méltányos megtérülés, valamint a tagállamok közötti horizontális méltányosság problémái, és a hangsúly ehelyett az európai stratégiai célok eredményes elérésére kerüljön.

1.7 A bevételi oldal jelentős újítása a saját források egy olyan új rendszerének bevezetésére irányuló javaslat, amely a hálforrások módosulásából és a pénzügyi tranzakciós adóból fakad. Az EGSZB korábban már támogatta a Római Szerződés⁽²⁾ eredeti szellemiségéhez történő visszatérést, hogy az EU így megfelelő pénzügyi autonómiát szerezzen.

1.7.1 Az EGSZB támogatja a héalapú saját forrás módosítását célzó javaslatot, mivel ez hozzájárulna az Unió belső piacának fejlődéséhez, és megakadályozná a gazdasági torzulásokat a tagállamokon belül. Rámutat azonban, hogy az Európai Bizottság javaslata nem tartalmaz pontos adatokat a héalapú forrás szerkezetének változásairól, és arról, hogy ezek a változások a pénzügyi volumen tekintetében milyen különbségeket okoznának az egyes tagállamok számára. Bár az EGSZB továbbra is a pénzügyi tranzakciós adó világszerte történő alkalmazását szorgalmazza, úgy véli, hogy az adó uniós szintű bevezetése segítené növelni (egy, az összes tagállamra vonatkozó minimumráta révén) a pénzügyi szektor hozzájárulását az Unió és a tagállamok költségvetéséhez; és mérsékelné a tisztán spekulatív célú ügyletek által előidézett gazdasági volatilitást.

1.8 Az Európa 2020 stratégia céljainak eléréséhez a többéves pénzügyi keret által előirányzott forrásokat jóval meghaladó forrásokra van szükség. Az EGSZB ezért annak a lehetőségnek a megvizsgálását javasolja, hogy hozzanak létre innovatív pénzügyi eszközöket, amelyek fedezni tudnák ezeket a befektetéseket (projektkötvények), de csak azt követően, hogy részletesen értékelik az esetleges következményeket és a kockázat állami szektorba történő áthelyezésének veszélyeit.

1.9 A kiadási oldalon az Európai Bizottság által meghatározott prioritások olyan válaszreakciókat tesznek szükségessé, amelyek csak uniós szinten dolgozhatók ki: kifejezetten ilyen az „európai hozzáadott érték”, amelynek esetében az uniós szinten elköltött euró eredményesebb, mint a nemzeti szinten elköltött euró. Az „európai közjavakról” van szó, amelyek (piaci hiányosságok vagy nemzeti szinten nem reprodukálható méretgazdaságosság miatt) nem biztosíthatók eredményesen nemzeti szinten, és így hatékony uniós beavatkozást igényelnek.

⁽¹⁾ Egy uniós fellépésből származó olyan érték, amely kiegészíti azt az értéket, ami pusztán egy tagállami intézkedésből származott volna, COM(2010) 700 final; SEC(2011) 867 final.

⁽²⁾ 201. cikk.

1.10 Ebben a tekintetben az EGSZB üdvözli a KAP-reform elindítását, amelynek az a célja, hogy hatékony és eredményes európai mezőgazdasági modellt és valódi hozzáadott értéket biztosítson az EU számára. Az EGSZB korábban kifejezésre juttatta, és ezúton ismételt hangot ad annak a határozott meggyőződésének, hogy a KAP-ot – a közös halászati politikával együtt – oly módon kell kialakítani, hogy erősítse egyrészt a mezőgazdaság, az erdészet és a halászat, másrészt a környezetvédelem és a természeti erőforrások fenntarthatósága közötti kapcsolatot. Ez nemcsak a jó környezetvédelmi gyakorlatok népszerűsítését fogja biztosítani, hanem azt is, hogy a gazdaságok és a halászatok gazdasági életképessége és versenyképessége is támogatást kapjon egy olyan helyzetben, amelyre az elsődleges árucikkek árának nagy volatilitása jellemző.

1.11 A közvetlen kifizetések rendszerével kapcsolatban az EGSZB hangsúlyozza, hogy az európai termelők versenyfeltételeinek harmonizálására és az új tagállamok integrációjának fokozására vonatkozó célok megvalósítása során alaposan meg kell vizsgálni, hogy az összes tagállamra milyen hatásai lehetnek e folyamatoknak. A versenytorzulások elkerülése érdekében, amelyek különösen a balti államokra nézve járhatnak szociális következményekkel, biztosítani kell, hogy a 2014 és 2020 közötti időszakra szóló pénzügyi keret végén egyetlen tagállam se legyen a közvetlen kifizetések tekintetében a 27 EU-tagállam átlagának 90 %-a alatt.

1.12 A kohéziós politika jövőjére nézve a Lisszaboni Szerződés 174. cikkét kell vezérelni tekinteni: „Az Unió különösen a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű régiók lemaradásának csökkentésére törekszik”.

1.13 Ami a kohéziós politikát illeti: bár a néhány alapvető uniós prioritásra való összpontosítás meggyőző, az EGSZB elutasítja azt az elképzelést, hogy a kohéziós politika eszközeinek folyósítása során makrogazdasági feltételrendszert alkalmazzanak. Szükségesnek tartja továbbá, hogy az „átmeneti régiók” új kategóriájának a bevezetési (*phasing in*)/kivonási (*phasing out*) folyamat helyett történő létrehozása ne a legkevésbé fejlett régióknak szánt források rovására történjen, és hogy a Kohéziós Alapot ne használják nem megfelelő módon, eredeti rendeltetésétől eltérő célokra. Ugyanakkor, kivételesen, a 2007–2013 közötti programból fennmaradó pénzeszközök felhasználhatóak lehetnének az Európai Unió által elindítandó európai növekedési terv finanszírozására. Ugyanezt a lehetőséget biztosítani lehetne – korlátozott időszakra, például az első három évre – a következő, 2014–2020 közötti program pénzeszközei számára is.

1.14 Az EGSZB úgy véli, hogy az új többéves pénzügyi keret célkitűzéseinek a tervek szerinti megvalósulása érdekében az uniós költségvetésnek példamutatónak, hatékonynak, eredményesnek és átláthatónak kell lennie, hogy az európai közvélemény szemében hiteles legyen, és egyértelműen illusztrálja Európa előnyeit és az európai út elutasításának költségeit is. Az EGSZB ezért hangsúlyozza, hogy egy olyan rendszert kell létrehozni vagy megvalósítani, amely valamennyi uniós szakpolitika eredményeit nyomon követi azok társadalmi, gazdasági és regionális hatásának felmérése érdekében.

1.15 Az Európai Bizottság javaslatát a jelenlegi tárgyalások kiindulópontjának tekintve és az e véleményben megfogalmazott ajánlások alapján az EGSZB ígéretet tesz arra, hogy nyomon követi az előrehaladást, és véleményezi, hogy az hogyan nyilvánul meg jogszabály-módosításokban.

2. Az Európai Bizottság 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről szóló javaslata

2.1 E vélemény a COM(2011) 398 final jelzésű, tanácsi rendeletre irányuló javaslattal foglalkozik, amely „Az Európa 2020 stratégia költségvetése” című, 2011. június 29-i európai bizottsági közlemény (COM(2011) 500 final) végrehajtási aktusa, és mint ilyen, megállapítja a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretet.

2.2 A többéves pénzügyi keret összességében 1,025 milliárd eurót irányoz elő, amely az Unió bruttó nemzeti jövedelmének (GNI) 1,05 %-ával egyenlő, míg a többéves pénzügyi kereten kívüli költségekre (az Európai Fejlesztési Alapra és az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alapra) további 58,5 milliárd eurót javasol. A főösszeg – az inflációt leszámítva – gyakorlatilag megegyezik a korábbi időszakra (2007–2013) vonatkozó többéves pénzügyi kerettel, amelyet 994 milliárd euróban állapítottak meg.

2.3 A kiadási oldal változásai a következők:

- kevesebb program és cél révén egyszerűbb megvalósítás a kedvezményezettek adminisztratív terheinek csökkentése és a hatásvizsgálat megkönnyítése érdekében,
- a strukturális alapok (az ERFA, az ESZA és a Kohéziós Alap) forrásainak 355 milliárd euróról 336 milliárd euróra történő csökkentése – az európai összekapcsolódási eszközt figyelmen kívül hagyva –, a jelenlegi fokozatosan kieső és fokozatosan bekerülő régiók rendszere helyett létrejön egy új kategória: az „átmeneti régió”,
- a strukturális alapok, a vidékfejlesztés és a halászat közös stratégiai keretének létrehozása, valamint a kutatásra és az innovációra kiterjedő Horizont 2020 keretprogram létrehozása, amely az Európai Innovációs és Technológiai Intézet szempontjából kulcsszerepet tölt be,
- egy új európai összekapcsolódási eszköz bevezetése nagyléptékű közlekedési, energia- és ikt-hálózatok számára (40 milliárd EUR + 10 milliárd EUR a Kohéziós Alapból),
- a KAP-reform elindítása és léptékének az összköltségvetés arányához viszonyított (évi 60 milliárd EUR) és reálértékben ⁽³⁾ is mérsékelt csökkentése, valamint az éghajlatváltozással való szorosabb összekapcsolása (környezetvédelmi szempontok érvényesítése) és a fokozottabb rugalmasság iránti elköteleződés, továbbá,

— a kutatásra és az innovációra, valamint az oktatásra és a képzésre szánt finanszírozás növelése (80 milliárd EUR).

2.4 Az Európai Bizottság a bevételi oldalon a túlnyomórészt bruttó nemzeti jövedelmen (GNI) alapuló hozzájárulásokon nyugvó költségvetésről a valóban saját forrásokra és átalakított korrekciós mechanizmusokra épülő ésszerűsített költségvetésre történő fokozatos áttérésre tesz javaslatot. Az Európai Bizottság konkrétan azt javasolja, hogy szűnjenek meg a jelenlegi heaalapú saját források és – legkésőbb 2018-tól – azokat váltsa fel a pénzügyi tranzakciós adó és egy új hozzáadottérték-adó (héa) bevezetésén alapuló saját források rendszere, amely javítaná a különböző nemzeti rendszerek harmonizációját, és felszámolná a mentességeket és az eltéréseket.

3. Általános megjegyzések

3.1 Egyértelmű, hogy az Európai Bizottság az Unió működése és jövője szempontjából különösen nehéz időszakban – amelyet az Európán belüli pénzügyi válság és a tagállamok összehangolt politikai válaszreakciójának hiánya okoz – kompromisszumra próbál jutni az új többéves pénzügyi kerettel kapcsolatban. Ez két ellentétes, de sürgető igény – egyrészt a megszorítások válságból eredő kontextusa és ennek nyomán az állami kiadások korlátozására irányuló szándék, amely továbbra is elkerülhetetlenül rányomja bélyegét a vitára és a végleges megállapodás tartalmára, másrészt az Unió előtt álló nagyratörő kihívások hatékony kezeléséhez szükséges pénzügyi források rendelkezésre állása – közötti kompromisszumot jelent.

3.2 Az Európa 2020 stratégia költségvetése című európai bizottsági javaslatot ezért feltétlenül a jelenlegi gazdasági és politikai helyzet összefüggésében kell megvizsgálni. Míg az uniós költségvetés formájáról szóló minden vitának meg kell kérdőjeleznie az európai integráció mai szerepét ahhoz, hogy kezelhessük a változó világ okozta új kihívásokat, azt is meg kell értenünk, hogy a tagállamok valójában milyen mértékben kívánják elismerni és biztosítani az EU ebbéli szerepét.

3.2.1 A 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret eredményező nehézkes tárgyalások, a 2011. évi uniós költségvetés elfogadásának nehézségei, valamint az Európai Bizottság elnökének, José Manuel Barrosoéknak címzett, 2011 nyarán kilenc tagállam kormányfője által aláírt levél ⁽⁴⁾, azt sugallják, hogy jelentős számú ország szeretné a lehető legkisebb európai pénzügyi kötelezettségvállalást, ami várhatóan – és ismét – kényes és bonyolult tárgyalásokhoz vezet.

3.3 Egy olyan helyzetben azonban, amelyben az Unió előtt több és nehezebb kihívás (gazdasági, pénzügyi és szociális válság, versenyképesség, éghajlatváltozás stb.) áll, az Európai Bizottság javaslata a jelek szerint túlságosan is a status quo fenntartására van kihegyezve. Másépp fogalmazva: úgy tűnik, hogy a javaslatban az Unió előtt álló új kihívások jellege és léptéke, valamint a rendelkezésre álló erőforrások – azaz Európa ambíciói és a megvalósításukat szolgáló eszközök – nincsenek összhangban.

⁽³⁾ Nominálértékben a KAP költségvetése nem csökken ugyan, hanem állandó marad a programozási időszakban, de ez azt jelenti, hogy 2012-höz képest reálértékben kevesebb forráshoz jut.

⁽⁴⁾ www.euractiv.com/euro-finance/eu-countries-call-slim-eu-budget-news-507532.

3.4 Az EGSZB korábban kijelentette ⁽⁵⁾ és ezúton ismételten megállapítja, hogy az uniós költségvetés növelése – a közös válaszreakciót igénylő új kihívások léptékére való tekintettel – nemcsak kívánatos, hanem szükséges is. „Az uniós költségvetés felülvizsgálata nem számszaki kérdés, hanem eszköz, amely egy politikai projekt érdekeit szolgálja. Az Európai Unió napjainkban nem rendelkezik sem a politikai stratégiájának, sem az új Lisszaboni Szerződésből eredő kötelezettségvállalásainak végrehajtásához szükséges költségvetési eszközökkel.”

3.4.1 Ezúton megismételnék az Európai Parlament azon álláspontját, amely szerint a válság és az Unió előtti kihívások megoldását a több – és nem a kevesebb! – Európa jelenti. A Parlament számára a többéves pénzügyi keretnek reálértékben a 2013. évi szinten történő befagyasztása – ahogyan azt az Európai Bizottság javasolja – azt jelenti, hogy az Unió számos olyan kihívás kezeléséről lemond, amelyet az elkövetkező években kellene leküzdenie. Ennek megfelelően az Európai Parlament a következő többéves pénzügyi tervben a források 5 %-os emelését kérte, felszólítva a Tanácsot – annak eltérő határozata esetén –, hogy egyértelműen nevezze meg a politikai prioritásokat és azokat a projekteket, amelyeket a bizonyított európai hozzáadott értékük ellenére mellőzni kell a 2014–2020 közötti időszakban ⁽⁶⁾.

3.4.2 Ehhez hasonlóan a Régiók Bizottsága úgy véli, hogy „a javasolt finanszírozási szintet az abszolút szükséges minimumnak kell tekinteni ahhoz, hogy megvalósuljanak azok a törekvések, amelyekről a tagállamok az EU-t illetően megállapodtak, és hogy – különösen a tagállami pénzügyminisztériumok körében – szemléletváltásra van szükség, hogy az EU alapvető feladatait ne kiadásnak, hanem befektetésnek tekintésük” ⁽⁷⁾.

3.4.3 Ezen túlmenően az Európai Unió működéséről szóló szerződés által bevezetett módosítások azt jelentik, hogy a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret létrehozása a továbbiakban már nem az Európai Bizottság és a tagállami kormányok kizárólagos felelőssége, ugyanis az Európai Parlament több beleszólási joggal rendelkezik a demokratikus elszámoltathatóság összefüggésében. Ez az új struktúra a civil társadalom és az EGSZB számára lehetőségeket teremt ahhoz, hogy nyomon kövessék az új többéves pénzügyi keret előkészítését és az Európai Parlamenttel folytatott koordináció keretében aktívan részt vegyenek a vitában.

3.5 Az EGSZB következképpen ígéretet tesz arra, hogy nyomon követi az előrehaladást, és hozzájárul a tárgyalási folyamathoz, amelynek nyomán jogszabály-módosítások születnek. A többéves pénzügyi keretnek az a szerepe, hogy a lakosság és a vállalkozások adóterheinek növelése nélkül biztosítsa az Unió számára mindazt, amire a prioritásai követéséhez szüksége van: ennek fényében kell megítélni.

⁽⁵⁾ HL C 248., 2011.8.25., 75. o.

⁽⁶⁾ Az Európai Parlament 2011. június 8-i állásfoglalása [2010/2211(INI)] – Befektetés a jövőbe: új többéves pénzügyi keret (MFF) a versenyképes, fenntartható és befogadó Európáért.

⁽⁷⁾ A Régiók Bizottsága véleménye – A 2013 utáni időszakra vonatkozó új többéves pénzügyi keret, HL C 54., 2012.2.23., 40. o.

3.6 A fokozottabb eredményorientáltságnak ezután a formális szabálykövetésről – azaz lényegében a kiadások összegével kapcsolatos kérdésekről – annak tényleges ellenőrzésére kell irányítania a figyelmet, hogy a források felhasználása mennyire hatékony és eredményes, valamint arra, hogy eredményeket érjenek el, különösen a kohéziós politika és a KAP területén. Ez a szemléletváltás – amely az uniós kiadások hozzáadott értékének növelésével kapcsolatos elképzelésben konkrétan meg is fogalmazódik – ezért az irányítási és ellenőrzési mechanizmusok terén egyaránt következetes megközelítést igényel.

3.7 Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a tényt, hogy bár az uniós költségvetés az Unió GDP-jének mintegy 1,1 %-át teszi ki a 2007–2013 közötti időszakban, még mindig tekintélyes forrásallokációt jelent a beruházások számára, amely források – megfelelő felhasználás esetén – lényegesen fellendíthetik az Unió gazdasági növekedését. Az EGSZB ezért célszerűnek tartja, hogy Európa főbb stratégiai célkitűzéseinek végrehajtása során erősítsék meg a megfelelő szinergiákat az uniós költségvetés és a tagállami költségvetések között.

3.8 Az EGSZB véleménye szerint alapvető fontosságú, hogy a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret bizalmat ébresszen az európai polgároknak, és váljon számukra hitelessé, hangsúlyozva Európa előnyeit és az európai út elutasításából adódó költségeket is. Ennek érdekében az uniós költségvetésnek a következő jellemzőkkel kell rendelkeznie:

- megfelelően kezelik, és nem jár túlzott adminisztratív költségekkel,
- hatékony a jelenlegi többéves pénzügyi kerethez képest elért megtakarítások tekintetében,
- eredményes a kitűzött célok megvalósítása tekintetében, és érzékelhetően hat az európai polgárok életére,
- a költségek, a felhasznált források és az elért eredmények valamennyi szempontja tekintetében átlátható és nyomon követhető, továbbá
- a szolidaritás, a tisztességes verseny és a versenyképesség uniós elveinek tiszteletben tartását célozza.

3.9 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság javaslatának érvényességéről folytatott vita csak akkor lehetséges, ha a javaslatot a következő kritériumok alapján értékeli:

- európai hozzáadott értéke és a megfelelő stratégiai prioritások, valamint hogy
- képes-e a válság okozta kihívások olyan módon történő kezelésére, hogy Európát a szolidaritásra épülő fejlesztési stratégia felé irányítja, szemben azzal a jelenlegi tendenciával, hogy a tagállamok visszafogják állami kiadásait.

3.9.1 Az európai hozzáadott érték tekintetében az Európai Bizottság javaslata olyan jelentős prioritásokat határoz meg,

amelyekre kizárólag uniós szinten dolgozhatók ki válaszreakciók. E prioritások az *európai közjavakat* érintik; azaz azokat a beavatkozási területeket, ahol egy, uniós szinten elköltött euró eredményesebb, mint egy, nemzeti szinten elköltött euró.

3.9.2 Európai közjavak többek között a következők: a kutatás és a fejlesztés, a biztonság, a bevándorlás és a menedékjog, az éghajlatváltozás elleni védekezés, valamint az energiaügy, a kommunikáció és a (még kiteljesítendő) egységes piac területén végrehajtott páneurópai infrastrukturális beruházások. A 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keret – a szigorú költségvetés ellenére – a 2007–2013 közötti időszakra vonatkozó elődjéhez képest jelentősen növeli az említett stratégiai területekhez rendelt költségvetési juttatásokat.

3.9.3 Bár az EGSZB elismeri az Európai Bizottság javaslatának jelentős újítását, rá kell mutatnia arra, hogy e prioritásokról egyáltalán nem folyt vita. Ennek következtében felmerül annak kockázata, hogy az uniós költségvetés nem kezeli egyértelműen a jelenlegi gazdasági és pénzügyi válságból fakadó kritikus problémákat, és továbbra is meghatározott érdekcsoportok nyomása alá kerül.

3.10 Ebben a kiélezett helyzetben az EGSZB megismétli: ⁽⁸⁾ a költségvetési politikát következetesen a föderalizmus és a kormányközi rendszer közötti megalapozott választással – és ennél fogva az integráció kívánt mértéke mellett – kell meghatározni. A tagállamok számára a *méltányos megtérülés* elve különösen a pénzügyi források GDP-viszonylatban történő elszámolásán alapul, ami ellentétes az Unió alapszerződéseinek rendelkezéseivel és szellemével.

3.10.1 A tagállami hozzájárulásokon alapuló jelenlegi forrásrendszer bonyolult és kevésbé áttekinthető, ami megnehezíti a rendszer demokratikus ellenőrzését, nem emeli ki az európai integráció iránti elkötelezettséget, azt a látszatot kelti, hogy az EU részére folyósított hozzájárulások tovább terhelik a nemzeti költségvetéseket, korlátozva így az uniós politikák számára rendelkezésre álló forrásokat, és annak az igénynek sem felel meg, hogy közvetlen kapcsolatot hozzon létre az EU és a polgárok között.

3.11 Az EGSZB megismétli ⁽⁹⁾, hogy az új rendszernek – amely egyáltalán nem a lakosságot és a vállalkozások bevételeit sújtó adóterhet növelné – az Unió költségvetési kiadásait az Unió saját szakpolitikai stratégiájának végrehajtására vonatkozó kötelezettségvállalással és az új Lisszaboni Szerződésből fakadó kötelezettségvállalásokkal kell összekapcsolnia. Az új rendszernek emellett nemcsak biztosítania kell, hogy minden tagállam méltányos elbírálásban részesül, de sokkal átláthatóbbnak, egyszerűbbnek és érthetőbbnek is kell lennie a közvélemény számára.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az új többéves pénzügyi kerettel az Európai Bizottság jelentős változtatásokat javasol az uniós költségvetés finanszírozásának módjában. E változtatások elsősorban a pénzügyi

autonómia olyan új sajátforrás-rendszer bevezetésével történő fokozásán alapulnak, amely biztosíthatja a tagállamok méltányosabb elbírálását. Az új javaslat a modell megváltoztatásáról rendelkezik: megszünteti az Unió tagállami hozzájárulásokról való függőségét, és fokozatosan pénzügyi önellátásra tér át.

4.1.1 A saját források új rendszerére vonatkozó javaslat középpontjában a módosított héalapú forrás és a pénzügyi tranzakciós adó áll. Az új rendszer kiegyensúlyozottabbá tenné az uniós költségvetést annak érdekében, hogy annak finanszírozása mintegy 40 %-ban az új saját források, 20 %-ban a hagyományos saját források, 40 %-ban pedig a GNI-alapú tagállami hozzájárulásokból történjen ⁽¹⁰⁾. Az új rendszer előnye az lenne, hogy a tagállami kormányok kevésbé éreznék úgy, hogy a nemzeti hozzájárulásokat a tagállami termékeket terhelő *adó* formájában vetik ki; ez pedig felveti a *méltányos megtérülés* iránti igényt, amelynek biztosítása helyreállítja az egyensúlyt a gazdasági előnyök terén.

4.1.2 Az EGSZB ismét kijelenti, hogy támogatja ⁽¹¹⁾ az új héalapú forrás létrehozását a jelenlegi, immár nem megfelelő helyett, mivel ez hozzájárulna az Unió belső piacának fejlődéséhez, és megakadályozná a gazdasági torzulásokat a tagállamokon belül. Rámutat azonban, hogy az Európai Bizottság javaslata nem tartalmaz pontos adatokat a héalapú forrás szerkezetének változásairól, és arról, hogy ezek a változások a pénzügyi volumen tekintetében milyen különbségeket okoznának az egyes tagállamok számára. Azt is szükségesnek tartja, hogy a reformmal párhuzamosan intézkedéseket hozzanak a héalapú kapcsolatos csalások megszüntetésére.

4.1.3 Bár még a megvitatás szakaszában van, az Európai Bizottság javaslata érdekes újítást vezet be a pénzügyi tranzakciós adóval. Jóllehet megismétli, hogy a pénzügyi tranzakciós adót világszerte alkalmazni kell, az EGSZB kedvezően fogadja az adó európai szintű bevezetését ⁽¹²⁾. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a pénzügyi tranzakciós adó alkalmazásának makro- és mikro gazdasági következményeit gondosan szabályozni kell, ezért a bevezetés hatásainak nyomon követését, majd éves értékelését sürgeti.

4.1.4 A pénzügyi tranzakciós adó legalább három cél eléréséhez járulna hozzá:

– a pénzügyi szektor uniós és tagállami költségvetéseikhez történő hozzájárulása arányának növelése (becslések szerint az adóból körülbelül 57 milliárd euró folyik majd be) ⁽¹³⁾,

⁽⁸⁾ EGSZB-velemény a következő tárgyban: „Az Európai Unió saját forrásainak rendszere” HL C 181., 2012.6.21., 45. o.

⁽⁹⁾ HL C 248., 2011.8.25., 75. o.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 510 final, 5. o ... Jelenleg a GNI-alapú tagállami hozzájárulások a teljes uniós költségvetés 70 %-át teszik ki, a hagyományos saját források (a vámok és a cukorilleték) 14,1 %-ot, a hozzáadottérték-adó 11,2 %-ot, míg a többi források (a korábbi évek többlete) 4,7 %-ot tesznek ki (SEC(2011) 876 final).

⁽¹¹⁾ EGSZB-velemény a következő tárgyban: „Az Európai Unió saját forrásainak rendszere” HL C 181., 2012.6.21., 45. o.

⁽¹²⁾ EGSZB-velemény a következő tárgyban: „A pénzügyi tranzakciós adó közös rendszere és a 2008/7/EK irányelv módosítása”, HL C 181., 2012.6.21., 55. o.

⁽¹³⁾ SEC(2011) 1103 final.

— a pénzügyi szereplők viselkedésének módosítása a nagyfrekvenciájú és rövid várakozási idejű kereskedés (*high frequency and low latency trading*) volumenének csökkentése révén: ez a kereskedés az uniós tagállamokban a kereskedelmi volumen 13–40 % közötti részarányát teszi ki ⁽¹⁴⁾,

— a pénzügyi adózás valamennyi tagállamra érvényes minimumszintjének meghatározása.

4.1.5 A korrekciós mechanizmusok reformja és a már meglévő mechanizmusok átalányösszegű megtérítésekkel való felváltása szintén a kívánt ésszerűsítéshez és fokozottabb átláthatósághoz vezet különösen azért, mert a tagállamok gazdasági feltételei jelenleg teljesen eltérnek az említett rendszer 1984-es bevezetésekor fennálló feltételektől. Amint az EGSZB korábban már jelezte ⁽¹⁵⁾, a reform hatása pontosabb tisztázásra szorul, mert egyelőre sem az nem világos, hogy mekkora volumenű források lennének érintve, sem az, hogy a javasolt rendszer hogyan hasonlítható össze a jelenlegi helyzettel.

4.2 Az EGSZB határozottan üdvözli az uniós költségvetés szerkezetének tökéletesítését, amely az európai polgárok egyenlő teherviselése alapján megy végbe. Ennek egyik hatása az, hogy a méltányos megtérülés és a tagállamok közötti horizontális méltányosság problémái lényegesen kevesebb figyelmet kapnak. Az értékelés ehelyett arra összpontosítana, hogy az uniós kiadások mennyire voltak hatékonyak és eredményesek az európai lakosság és vállalkozások szükségleteinek kielégítése, valamint a szerzett előnyök és a költségek összehangolása terén. Az EGSZB azonban ismét sajnálattal állapítja meg ⁽¹⁶⁾, hogy az Európai Bizottság javaslata kizárólag a költségvetés belső minőségi struktúrájával foglalkozik, anélkül, hogy az új saját források bevezetésére támaszkodva hozzászólna a költségvetési volumen – az EU politikai projektjének és ambícióinak eszköze – kulcsfontosságú kérdéséhez.

4.3 Amint azt az Európai Parlament hangsúlyozta, az uniós költségvetés lényegében olyan befektetések összessége, amelyek további állami vagy magánforrásokat mozgósíthatnak ⁽¹⁷⁾. Ebben a tekintetben az EGSZB úgy véli, hogy az uniós költségvetés mennyiségi határértékeinek és jogalkotási korlátozásainak leküzdése érdekében ki lehetne próbálni bizonyos projektkötvény-formákat, konkrét infrastrukturális és oktatási projektek finanszírozásával ⁽¹⁸⁾, összhangban az Európai Bizottság által indított Európa 2020 projektkötvény-kezdemenyezéssel ⁽¹⁹⁾.

4.3.1 A projektkötvények jelentősen fellendíthetnék Európa gazdasági fejlődését azoknak a tovagyrúrózó hatásoknak köszönhetően, amelyeket kiváltanának, és amelyeket jelenleg a tagállamok költségvetésének rugalmatlansága akadályoz, hiszen a tagállamok küzdenek azért, hogy legyűrjék a gazdasági válság következményeit, és hogy eleget tegyenek a Stabilitási és Növekedési Paktumnak.

⁽¹⁴⁾ Európai Bizottság, 2010. december 8., nyilvános konzultáció a pénzügyi eszközök piacairól szóló irányelv (MiFID-irányelv) felülvizsgálatáról, Belső Piaci és Szolgáltatási Főigazgatóság, SEC(2011) 1226 final.

⁽¹⁵⁾ EGSZB-velemény a következő tárgyban: „Az Európai Unió saját forrásainak rendszere” HL C ... (ECO/309).

⁽¹⁶⁾ EGSZB-velemény a következő tárgyban: „Az Európai Unió saját forrásainak rendszere” HL C 181., 2012.6.21., 45. o.

⁽¹⁷⁾ A hivatkozott európai parlamenti állásfoglalás.

⁽¹⁸⁾ Haug J. et. al, idézett mű, 4. fejezet.

⁽¹⁹⁾ http://ec.europa.eu/economy_finance/consultation/index_en.htm.

4.3.2 Az EGSZB azonban hangsúlyozza, hogy részletesen értékelni kell a többéves pénzügyi kereten kívüli lehetséges innovatív pénzügyi megoldásokat, mivel a köz-magán társulásokkal szerzett tapasztalatok a kockázat állami szektorra történő áthelyezésére utalnak ⁽²⁰⁾.

4.4 Az Európai Bizottság javaslata nem kérdőjelezi meg az Unió hagyományos kiadási tételeit, azaz a kohéziós politikát és a közös agrárpolitikát (KAP). Ehelyett a hangsúlyt – az Európa 2020 stratégia összefüggésében – általában új érvekre helyezi annak érdekében, hogy hatékony és eredményes kiadási politikát biztosítson, emellett garantálja a már meglévő kiadási eszközök hozzáadott értékét.

4.4.1 Az EGSZB üdvözli a KAP-reformot, amelynek célja, hogy annak arányát a teljes uniós költségvetéshez igazítsa, továbbá támogassa az uniós kiadások és az agrárágazat által megtermelt közjavak közötti kapcsolatot, ahogyan azt maga az Európai Bizottság is kérte „A KAP jövője 2020-ig” című közleményben ⁽²¹⁾. Amikor a jelenlegihez hasonlóan szűkösek az erőforrások, a KAP-ot – a közös halászati politikával együtt – a Lisszaboni Szerződésben megállapított célok és feladatok függvényében kell értékelni, amelyek a következők: a környezet (a biológiai sokféleség, a vizek, a termőföldek, a levegő) javítása, a tájkép megőrzése, a vidéki térségek életben tartása, állatjólét, élelmiszer-biztonság és fenntarthatóság ⁽²²⁾.

4.4.2 Az EGSZB megállapította ⁽²³⁾, hogy a mezőgazdaság, az erdészet és a halászat kulcsszerepet játszik a környezetvédelemben és a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodásban. Ezért az EGSZB – bár üdvözli az Európai Bizottság által bevezetett és a KAP-on belüli környezetvédelmi szempontok érvényesítésére irányuló megközelítést – hangsúlyozza, hogy különös figyelmet kell fordítani annak biztosítására, hogy a felülvizsgálati folyamat miatt ne szüneteljenek a KAP célkitűzései és finanszírozási mechanizmusai, valamint a mezőgazdasági, az élelmiszer- és a környezeti ellátási lánc szereplőinek nyújtott támogatása.

4.4.3 Az EGSZB aggódik amiatt, hogy az Európai Bizottság csökkenteni igyekszik a KAP költségvetésének részarányát, más eszközökre – amilyen az Európai Szociális Alap és Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap – bízva élelmiszer- és mezőgazdasági célokkal kapcsolatos új feladatokat.

4.4.4 Az EGSZB úgy véli, hogy az európai termelők versenyfeltételeinek harmonizálására és az új tagállamok integrációjának fokozására vonatkozó célok megvalósítása során, amely a közvetlen kifizetések rendszere révén történik, alaposan meg kell vizsgálni, hogy e folyamatok hogyan hathatnak az összes tagállamra. Kiemeli az arra irányuló erőfeszítések jelentőségét, hogy csökkenjen a különbség az egyes tagállamokban a gazdáknak kifizetett támogatások mértéke között. Az EGSZB már korábban ajánlotta ⁽²⁴⁾, hogy a nemzeti közvetlen kifizetések

⁽²⁰⁾ HL C 143.; 2012.5.22., 134. o.

⁽²¹⁾ COM(2010) 672 final.

⁽²²⁾ Hart K. – Baldock D. (eds.): What Tools for the European Agricultural Policy to Encourage the Provision of Public Goods [Milyen eszközöket kell biztosítani az európai agrárpolitikának a közjavak előállításának ösztönzéséhez?], Európai Parlament, 2011. július.

⁽²³⁾ HL C 132., 2011.5.3., 63. o.

⁽²⁴⁾ Az EGSZB „A KAP jövője 2020-ig” tárgyában. HL C 191., 2012.6.29., 116. o.

keretei objektív és megkülönböztetésmentes kritériumok alapján kerüljenek újrafelosztásra, és a tervezett méltányos konvergenciát egy megfelelő átmeneti időszak alatt valósítsák meg, eltávolodva a múltbeli referenciaértékek alkalmazásának elvétől. A cél az, hogy a 2014–2020 időszakra szóló pénzügyi keret végén egyetlen tagállam se legyen a közvetlen kifizetések tekintetében a 27 EU-tagállam átlagának 90 %-a alatt.

4.4.5 Az EGSZB véleménye szerint az új többéves pénzügyi keretnek biztosítania kell, hogy a KAP és a közös halászati politika megvalósíthassa a következőket:

- biztonságos élelmiszer-ellátás,
- versenyképes és innovatív agrár-élelmiszeripari ágazat,
- jövedelmező agráripár és halászat, valamint
- méltányos jövedelem az Unió gazdálkodói és halászai számára.

Ezekkel az intézkedésekkel – egy olyan helyzetben, amelyre a mezőgazdasági árucikkek árának nagy volatilitása jellemző – kiemelhető a KAP kettős jellege: népszerűsíti a bevált környezetvédelmi gyakorlatokat és támogatja a mezőgazdasági üzemek gazdasági életképességét és versenyképességét, visszatérve így történelmi küldetéséhez, amely abban áll, hogy megfelelő mennyiségű és megfizethető árú, egészséges és tápláló élelmiszert termel az európaiak számára.

4.5 Azoknak a projekteknek is ugyanilyen hatékonyak kell lenniük, amelyeket a kohéziós politikából finanszíroznak, amely kulcsfontosságú az új tagállamok integrációjának fokozásához és amelynek – ahogyan azt a Barca-jelentés megállapítja –⁽²⁵⁾, néhány releváns uniós prioritásra kell összpontosítania. E projektek társadalmi, gazdasági és területi hatását körültekintően, előzetes, időközi és utólagos értékelésekkel kell vizsgálni. Ezeknek az értékeléseknek semmiképpen nem szabad a bürokrácia fokozódásához vezetniük.

4.5.1 Az EGSZB ellenzi azt az elképzelést, amely makrogazdasági feltételrendszert alkalmazna a kohéziós politikához kapcsolódó források folyósítására, hogy a nehéz szociális és gazdasági helyzetben ne helyezzenek további terheket a tagállamokra. Szükségesnek tartja továbbá, hogy az „átmeneti régiók”

új kategóriájának a bevezetési/kivonási folyamat helyett történő bevezetése ne a legkevésbé fejlett régióknak szánt források rovására történjen. Végül, bár támogatja az európai összekapcsolódási eszközre irányuló javaslatot, rámutat arra, hogy ezt a projektet nem lenne szabad mintegy 10 milliárd euróval finanszírozni a Kohéziós Alapból, mert ez azt jelentené, hogy az alapot nem megfelelő módon, eredeti rendeltetésétől eltérő célokra használják fel.

4.6 A kohéziós politika jövőjére nézve a Lisszaboni Szerződés 174. cikkét kell vezérelni tekinteni: „Az Unió különösen a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű régiók lemaradásának csökkentésére törekszik”.

Ezért:

- Biztosítani kell és ki kell terjeszteni a kohéziós politika beruházásait a konvergencia célkitűzésre összpontosítva.
- Azon tagállamok számára, amelyek átlagos GDP-növekedése 2007–2009 között negatív volt és amelyek a jelenlegi időszakban megfelelő támogatásfelvételi arányt mutattak, a felső határt legalább a jelenlegi időszak szintjén kell megállapítani a kohéziós politika esetében.

4.7 Az EGSZB az uniós szakpolitikák – tekintettel a teljes költségvetésből való részesedésükre, különösen a KAP és a Kohéziós Alap – eredményeinek nyomon követését szorgalmazza annak érdekében, hogy értékelni lehessen az uniós kiadások hatékonyságát, valamint azt, hogy e politikák képesek-e megvalósítani az Unió kulcsfontosságú céljait; első lépésként az Európa 2020 stratégiát⁽²⁶⁾. Ez többek között meghatározott teljesítménymérő referenciaértékek nemteljesítése miatt alkalmazott szankciók, valamint a legjobb eredményeket felmutató tagállamoknak biztosított pénzügyi ösztönzők ötvözésével valósítható meg.

4.7.1 Ebben az összefüggésben az EGSZB ugyanakkor azt szeretné, ha a helyi és a regionális önkormányzatok nemzeti és uniós szinten támogatást és hangsúlyosabb szerepet kapnának, és ezáltal minden lehetőségük meglenne arra, hogy – a programozásra, a támogatásra, a nyomon követésre és az értékelésre vonatkozó uniós eljárásokra vonatkozó megfelelő képzési programokkal – a kohéziós politika és a KAP keretében finanszírozott programokat működtessenek és hajtsanak végre.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 24-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽²⁵⁾ Barca F. (ed.): An agenda for a reformed cohesion policy. [A kohéziós politika reformjának menetrendje. Helyi alapú megközelítés az Európai Unió előtt álló kihívásoknak és elvárásoknak való megfelelés érdekében], a Regionális Politikai Főigazgatóság számára készített jelentés, 2009.

⁽²⁶⁾ Chambon N. Chambon N. és Rubio E.: In search of „the best value for money”: analyzing current ideas and proposals to enhance the performance of CAP and cohesion spending; [Összességében a legelőnyösebb ajánlat felkutatása: a KAP-ra és a kohéziós politikára fordított kiadások eredményességének javítására irányuló jelenlegi elképzelések és javaslatok elemzése]; „A 2013 utáni pénzügyi kilátások: az Unió pénzügyeinek újragondolása válságok idején” című workshop, Torino, 2011. július 7–8.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Kutatási és innovációs partnerségek kialakítása

(COM(2011) 572 final)

(2012/C 229/07)

Előadó: **Renate HEINISCH**

2011. szeptember 21-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Kutatási és innovációs partnerségek kialakítása

COM(2011) 572 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. május 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 23-i ülésnapon) 191 szavazattal 2 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB osztja az Európai Bizottság nézetét abban a tekintetben, hogy a partnerségi kapcsolatok számos előnyt nyújtanak, és a mai napig kiaknázatlan lehetőségeket rejtnek magukban. Az EGSZB ezért határozottan üdvözli az Európai Bizottság kezdeményezését, amely az Innovatív Unió kiemelt kezdeményezés keretein belül európai innovációs partnerségek létrehozására és előmozdítására irányul. E partnerségek célja az európai kutatási és innovációs ciklus hatékonyabb megszervezése és a piacon megjelenő újításokhoz szükséges időkeret csökkentése.

1.2 Ahhoz, hogy a partnerségek tartósak, hatásait tekintve pedig fenntarthatók legyenek, a feltételeket úgy kell meghatározni, hogy elősegítsék az irányítási szerkezettel, a finanszírozással és a végrehajtással kapcsolatos feladatok megoldását.

1.3 Alapvető feltétel, hogy a partnerségek egyszerűek, rugalmasak, befogadóak és nyitottak legyenek, az irányítócsoportok összetétele reprezentatív és kiegyensúlyozott legyen, és a már meglévő kezdeményezések és eszközök közötti kapcsolatokat a kezdetektől fogva pontosan meg kell határozni.

1.4 Az EGSZB az innovációbarát környezet megteremtésének kulcsfontosságú eszközeként a társadalmi innováció fontosságát hangsúlyozza, amellyel ösztönözhető a vállalkozások, a közszféra, a szociális partnerek és a civilszféra egyéb szervezetei közötti együttműködés, következésképpen fokozható ezek innovációs és teljesítőképessége.

1.5 A partnerségi koncepció továbbfejlesztéséhez az európai innovációs partnerségek és az egyéb politikai kezdeményezések közötti viszony folyamatos felülvizsgálata szükséges (a közlemény 2.3.2. pontja).

1.6 Az európai és nemzeti programok összehangolt végrehajtásának és finanszírozásának a társadalmi problémák hatékonyabb kezelését szolgáló elősegítése (a közlemény 3.1.3. és 3.3.3. pontja) ki kell hogy terjedjen a tagállamok adminisztratív

eljárásainak, nemzeti támogatási irányelveinek és finanszírozási feltételeinek kiigazítására is.

1.7 Az EGSZB javasolja továbbá, hogy a meglévő forrásokat jobban fogják össze, a különböző (társ)finanszírozási lehetőségek osztályozása legyen áttekinthetőbb, egyértelműbb és tematikai értelemben hatékonyabb, a forrásfelhasználás legyen célirányosabb és a kapcsolódó információkat biztosítsák központosítva és módszeresen.

1.8 Az EGSZB javasolja ezenkívül, hogy vonják be azokat a nemzeti és európai szereplőket és kezdeményezőket, amelyek hozzá tudnak járulni a partnerségek rendszeres és megfelelő utókövetéséhez és jövőbeni fenntarthatóságához, illetve az eredmények megvalósításához.

1.9 Annak érdekében, hogy Európa vonzóbbá váljon a globális szereplők számára, a továbbiakban is támogatni kell a harmadik országok kutatási és innovációs partnerségekbe való bevonását.

1.10 A partnerségek eddigi tapasztalatai alapján tisztázni kell, hogy milyen típusú és fokú kötelezettségvállalásra van szükség a rugalmasság, a nyitottság és az innovációs képesség garantálásához, egyszersmind a hosszú távú, stabil és fenntartható hatást kifejtő partnerségek biztosításához.

1.11 Az emberi erőforrások megóvása és az idő és pénz elvesztegetésének elkerülése érdekében a jövőben ügyelni kell a nagyobb fokú hatékonyságra. Ehhez az intézkedések jobb összehangolására, rendszeres értékelésre és következetes végrehajtására van szükség.

1.12 Tekintetbe kell venni a nemzeti és regionális sajátosságokat, ezért a nemzeti, regionális és helyi szereplőkkel szoros kapcsolatot kell ápolni. Ugyanakkor a jelenlegi kihívások globális dimenziójának jelentőségét sem szabad szem elől téveszteni.

2. Az Európai Bizottság közleménye

2.1 A kutatási és innovációs partnerségek kialakításáról szóló európai bizottsági közlemény⁽¹⁾ azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy miként lehet a meglévő kutatási és innovációs forrásokat oly módon optimalizálni, hogy az Európai Kutatási Térség 2014-ig megvalósuljon és az Innovatív Unió, a digitális menetrend és az Európa 2020 stratégia egyéb kiemelt kezdeményezései⁽²⁾ még a jelenlegi gazdasági és pénzügyi válságban is végrehajthatók legyenek.

2.2 Közleményében az Európai Bizottság kitér a partnerségek fogalmára; a erők egyesítését szolgáló partnerségek jelentőségét az Innovatív Unióról szóló, 2010. októberi európai bizottsági közlemény⁽³⁾ is hangsúlyozta. A partnerségi kapcsolatokban az európai és nemzeti szereplőket kell összefogni a közszférán belüli (P2P) és a köz- és magánszféra közötti partnerségek (PPP)⁽⁴⁾ keretében, a társadalom előtt álló legnagyobb kihívások leküzdése és Európa versenypozíciójának erősítése érdekében.

2.3 Annak érdekében, hogy közös álláspont alakulhasson ki abban a kérdésben, hogy a K+I partnerségek miként járulhatnak hozzá az intelligens és fenntartható növekedéshez Európában, a hetedik kutatási keretprogramban, a versenyképességi és innovációs keretprogramban, az Európai Kutatási Térség (EKT) keretében, illetve az Innovatív Unió politikai keretei között partnerségi modellek kidolgozására és tesztelésére került sor.

2.4 Általános értékelésében az Európai Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a partnerségi kapcsolatok számos előnyt nyújtanak, és a mai napig kiaknázatlan lehetőségeket rejtenek.

2.5 Az európai innovációs partnerségek átfogó keretet nyújthatnak a különféle partnerségi modellek számára, mivel a K+I ciklus valamennyi fontos szereplőjét összefogják, mind a kínálati, mind a keresleti oldalra kiterjednek, valamint támogatják az egyeztetett intézkedések iránti politikai elkötelezettséget. A partnerségek emellett hatékony módszert kínálnak ahhoz, hogy a kis- és középvállalkozások (kkv-k) hangsúlyosabb szerepet kapjanak a kutatásban és az innovációban.

2.6 A partnerségek azonban nem érnek célt maguktól. Ahhoz, hogy tartósak, hatásukat tekintve pedig fenntarthatók legyenek, a feltételeket úgy kell meghatározni, hogy elősegítsék az irányítási szerkezettel, a finanszírozással és a végrehajtással kapcsolatos feladatok megoldását.

⁽¹⁾ (COM(2011) 572 final).

⁽²⁾ (COM(2010) 546): Az Európa 2020 stratégia kiemelt kezdeményezése: Innovatív Unió. Lásd még: IP/10/225. A lisszaboni stratégiához kapcsolódó 10 éves nyomkövetési programot az Európai Tanács 2010 júniusában fogadta el. A cél az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés elérése, a nemzeti gazdaságok és az európai gazdaság jobb összehangolásával.

⁽³⁾ COM(2010) 546 final. Lásd még: Az EGSZB véleménye, HL C 132., 2011.5.3., 39. o.

⁽⁴⁾ A P2P-partnerségek példái: az ERA-NET és az ERA-NET Plus rendszerek, az EUMSZ 185. cikkében szereplő kezdeményezések és a közös programozás. A kutatási és innovációs PPP-k közé tartoznak például a közös technológiai kezdeményezések és a jövő internete.

2.7 A különböző partnerségi kapcsolatok eredményei alapján sikerült fontos következtetéseket levonni a partnerségek megtervezésére vonatkozóan, és lehetséges megoldások is születtek az említett kihívások leküzdésére⁽⁵⁾.

3. Általános észrevételek

3.1 Az Európai Unió tagállamainak jövőbeli fejlődése szempontjából a legnagyobb kihívást a demográfiai változás, az éghajlatváltozás, valamint az iparban, a gazdaságban és a munkaerőpiacon a globalizáció miatt bekövetkezett változások jelentik. A kihívások leküzdéséhez közös erőfeszítésekre, a potenciális szereplők bevonására és a megfelelő intézkedések központi koordinálására van szükség. A kutatás, a tudományon és technológián alapuló innováció, illetve a társadalmi innováció közötti együttműködés keretében sürgősen hozzá kell fogni e kérdések megoldásához.

3.2 A központi koordinációra az erőforrások egyesítése, a megfelelő költségvetések létrehozása és a forráselosztás szempontjából is szükség van ahhoz, hogy az esélyeket – amelyek szintén összefüggnek a demográfiai változással és a globális kihívásokkal – a kutatás és innováció terén eredményesen ki lehessen aknázni.

3.3 Az EGSZB ezért határozottan üdvözli az Európai Bizottság kezdeményezését, amely az Innovatív Unió⁽⁶⁾ kiemelt kezdeményezés keretein belül európai innovációs partnerségek létrehozására és előmozdítására irányul. E partnerségek célja az európai kutatási és innovációs ciklus hatékonyabb megszervezése és a piacon megjelenő újításokhoz szükséges időkeret csökkentése⁽⁷⁾.

3.4 A hetedik kutatási keretprogramban⁽⁸⁾, a versenyképességi és innovációs keretprogramban⁽⁹⁾, az Európai Kutatási Térségben (EKT)⁽¹⁰⁾, az Innovatív Unió politikai keretében⁽¹¹⁾ és az aktív és egészséges időskorral foglalkozó kísérleti európai partnerségi kezdeményezésben kipróbált partnerségi modellek elemzéséből már le lehetett vonni az első következtetéseket a partnerségek kialakításáról⁽¹²⁾.

3.5 A következtetések értelmében a partnerségek legyenek egyszerűek, rugalmasak, befogadóak és nyitottak, az irányítócsoporthoz tartozó legyen reprezentatív és kiegyensúlyozott, és a már meglévő kezdeményezések és az eszközök közötti kapcsolatot a kezdetektől fogva pontosan meg kell határozni. Meg kell teremteni továbbá a partnerségek felépítésének, finanszírozásának és működésének világos kereteit, ezzel hosszú távon is biztosítva stabil fejlődésüket.

⁽⁵⁾ Lásd a 2011. szeptember 1-jei európai bizottsági személyzeti munkadokumentumot (SEC(2011)1028 final).

⁽⁶⁾ COM(2010) 546 final, 2010. október 6.

⁽⁷⁾ COM(2011) 572 final, 2011. szeptember 21.

⁽⁸⁾ HL L 412., 2006.12.30., 1. o. és HL C 65., 2006.3.17., 9. o.

⁽⁹⁾ HL L 310., 2006.11.9., 15. o. és HL C 65., 2006.3.17., 22. o.

⁽¹⁰⁾ COM(2000) 6 final és HL C 204., 2000.7.18., 70. o.

⁽¹¹⁾ Lásd a 6. lábjegyzetet.

⁽¹²⁾ Lásd a 2011. szeptember 1-jei európai bizottsági személyzeti munkadokumentumot (SEC(2011)1028 final).

3.6 Az EGSZB méltányolja és támogatja az Európai Bizottság arra irányuló erőfeszítéseit, hogy az említett következtetéseket konkrét javaslatokká és iránymutatásokká fejlessze, és a lényeges szempontokat beépítse a „Horizont 2020” programba. A közleményben ismertetett javaslatok szükségesek, de az EGSZB véleménye szerint még kiegészítésre szorulnak.

4. Részletes megjegyzések az európai bizottsági javaslatokhoz

4.1 Az európai innovációs partnerségek célkitűzései

4.1.1 Az EGSZB üdvözlöi és támogatja az Európai Bizottság közleményének azt a célkitűzését, hogy az európai innovációs partnerségeket a bevált „kínálatoldali” (kutatás és technológia), illetve „keresletoldali” eszközök (felhasználók, szabályozás, szabványosítás stb.) összekapcsolására használja fel (2.3.1.). Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság véleményével, hogy az európai innovációs partnerségek képesek összefogni a nemzeti és regionális szint, valamint a köz- és a civilszféra központi szereplőit, és intenzívebbé tenni a közöttük zajló kommunikációt, ami optimalizálja az eszközöket, növeli a szinergiákat, egybefogja az erőforrásokat, ösztönzi az innovációt – különösen a társadalmi innovációt, például az új üzleti modelleket⁽¹³⁾ – és erősíti a politikai szerepvállalást.

4.1.2 Ezzel összefüggésben az EGSZB hangsúlyozza azoknak az európai bizottsági javaslatoknak a jelentőségét, amelyek az aktív és egészséges időskorral foglalkozó kísérleti európai innovációs partnerségi kezdeményezésről, illetve egyéb partnerségekről szóló európai bizottsági személyzeti munkadokumentum következtetéseinek alapulnak⁽¹⁴⁾. Ezek világossá teszik, hogy a kutatási és innovációs partnerségek hosszú távú és eredményes fejlődéséhez világos keretfeltételekre van szükség az irányítási struktúrák, a finanszírozás és a végrehajtás terén.

4.2 A partnerségi szemlélet továbbvitele

4.2.1 Az EGSZB a partnerségi szemlélet továbbvitelére nézve különösen fontosnak tartja a következő szempontokat, amelyekhez néhány kiegészítést is javasol:

4.2.2 Az európai innovációs partnerségek és más politikai kezdeményezések közötti kapcsolat tisztázása (a közlemény 2.3.2. pontja); e kapcsolatot folyamatosan felül kell vizsgálni, és – különösen új partnerségek esetében – egyértelművé kell tenni.

4.2.3 Minden olyan szereplő bevonása, akik biztosítani tudják a megfelelő és rendszeres utókövetést (2.3.2.): ehhez azonosítani kell és figyelembe kell venni az innovációs folyamat különböző szereplőinek mindenkori szerepeit és szükségleteit. Ugyanilyen fontos, hogy az érdekeltek képesek legyenek egy adott intézkedés lezárására, ha az sikeresen elérte a célját, de akkor is, ha időközben nem bizonyul célravezetőnek.

4.2.4 Az európai és nemzeti programok összehangolt végrehajtásának és finanszírozásának elősegítése a társadalmi problémák hatékonyabb kezelése érdekében (3.1.3.). Az EGSZB véleménye szerint ennek magában kellene foglalnia a nemzeti fejlesztési irányvonalak és finanszírozási feltételek minél

átfogóbb kiigazítását. Már az európai bizottsági közlemény is említi, hogy a tagállamok adminisztratív eljárásait össze kell hangolni (3.3.3.).

4.3 A jelenlegi kutatási és innovációs partnerségek

4.3.1 A hetedik kutatási keretprogramban, a versenyképességi és innovációs keretprogramban, az EKT-ban és az Innovatív Unió politikai keretrendszerében partnerségi modellek kidolgozására és tesztelésére is sor került⁽¹⁵⁾.

4.3.2 A jelenlegi közös kezdeményezések magukban foglalják az aktív és egészséges időskorral foglalkozó kísérleti európai innovációs partnerséget⁽¹⁶⁾, az európai digitális menetrendet⁽¹⁷⁾, a „Hosszabb élet, jobb életminőség – A demográfiai változás jelentette lehetőségek és kihívások” című közös kutatási programozási kezdeményezést⁽¹⁸⁾, valamint a tervezett „Horizont 2020” programot⁽¹⁹⁾.

4.3.3 A piac szétaprózottságának és a párhuzamosságoknak az elkerülése érdekében elengedhetetlen, hogy nemzeti és európai szinten további fontos szereplőket és kezdeményezéseket vonjanak be. Lehetőség nyílik kutatási és innovációs partnerségekre vagy legalábbis szinergiákra például „Az aktív idősor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai éve – 2012”⁽²⁰⁾, a WHO idősbarát környezetre irányuló programja (WHO Age-friendly Environments Programme)⁽²¹⁾, valamint a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény⁽²²⁾ keretében.

4.3.4 Nagyobb figyelmet kell fordítani továbbá az egyéb nemzeti és európai szereplők által végzett, ide kapcsolódó előkészítő munkákra. Ide tartoznak például az Egészség- és Fogyasztóügyi Főigazgatóság (DG SANCO), az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT)⁽²³⁾ és a Technológiai Jövőkutatási Intézet (IPTS)⁽²⁴⁾ különböző programjai és kezdeményezései.

4.3.5 Az EGSZB hangsúlyozza továbbá, hogy a partnerségi kapcsolatok jelentős szerepet játszanak a K+I területén globális partnerként fellépő Európa vonzerejének növelésében. A partnerségek segítik a megfelelő méret és hatókör kiépítését, és ezáltal a globális szereplők számára javítják az európai kutatási beruházások hatékonyságát és eredményességét⁽²⁵⁾. Az EGSZB ösztönzi a partnerségek ezirányú továbbfejlesztését.

⁽¹⁵⁾ Lásd a 4. lábjegyzetet. A P2P partnerség fontos példája a több mint 600 millió eurós nagyságrendű AAL közös programozás. A PPP-k egyik konkrét példája az ARTEMIS közös technológiai kezdeményezés (beágyazott ikt-rendszerek).

⁽¹⁶⁾ Lásd: IP/10/1288.

⁽¹⁷⁾ Lásd: IP/10/581, MEMO/10/199 és MEMO/10/200.

⁽¹⁸⁾ Lásd: <http://www.jp-demographic.eu>.

⁽¹⁹⁾ Kutatási és innovációs keretprogram (2014–2020), MEMO-11-435. Lásd még a „Horizont 2020”-ról szóló INT/614., INT/615., INT/616. és INT/631. számú előzetes véleménytervezeteket, előadó: Gerd Wolf.

⁽²⁰⁾ Lásd: <http://europa.eu/ey2012>.

⁽²¹⁾ Lásd: http://www.who.int/ageing/age_friendly_cities.

⁽²²⁾ Lásd: <http://www.un.org/disabilities/default.asp?id=150>.

⁽²³⁾ Lásd: <http://eit.europa.eu>.

⁽²⁴⁾ Lásd: <http://ipts.jrc.ec.europa.eu>.

⁽²⁵⁾ Csak két példa: A neurodegeneratív betegségekre irányuló közös programozási kezdeményezés eredményeként Kanada az e területen követett kutatási menetrendjében az Európával való összehangolásra helyezte át a hangsúlyt, és immár partnere egy kiválósági központokkal kapcsolatos kísérleti intézkedésnek; India aktív érdeklődést mutat a vízre vonatkozó közös programozási kezdeményezésben való részvétel iránt.

⁽¹³⁾ HL C 132., 2011.5.3., 22–25. o.

⁽¹⁴⁾ SEC(2011) 1028 final.

4.3.6 A K+I partnerségek jövőbeni fenntarthatósága érdekében a strukturális keretfeltételeken kívül egy irányadó és megvalósítható közös jövőképre is feltétlenül szükség van. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a potenciális érdekelt, a civil társadalom képviselői és az idősök mellett a szociális partnereknek, valamint a fiataloknak, illetve képviselőiknek is részt kell venniük a partnerségekben, hogy hathatós támogatást nyújthassanak a jövőképes fejlesztésekhez és ezek végrehajtásához.

4.3.7 Az innováció nem feltétlenül egy lineáris folyamat eredménye, hanem az ágazatok, rendszerek és koncepciók összekapcsolódása és integrációja útján jön létre. A leggyakoribb – például a szolgáltatási innovációt szolgáló – tényezők közé a társadalmi strukturális változások, az új fogyasztói szükségletek és a vállalkozások által az ilyen változásokra adott válaszok tartoznak. Az ilyen tényezőket különösen a társadalmi innováció tekintetében kell figyelembe venni.

4.4 Egyéb javasolt kiegészítések

4.4.1 Finanszírozás és végrehajtás: az európai bizottsági közlemény 3.2. pontja

4.4.1.1 A hosszú távú partnerségekhez megbízható pénzügyi keretre van szükség. Az Európai Bizottságnak a meglévő pénzügyi eszközök egyszerűsítésére, valamint európai és nemzeti szintű összehangolásukra irányuló javaslatai ezért rendkívül hasznosak, és feltétlenül követendők.

4.4.1.2 Emellett érdemes lenne a különböző (társ)finanszírozási lehetőségeket áttekinthetőbben, egyértelműbben és a tematikai szempontok alapján hatékonyabban osztályozni, hogy a kezdeményezések tervezése és végrehajtása szilárdabb alapokon nyugodjon. Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy a forrásokat jobban fogják össze, hogy felhasználásuk célirányosabb legyen, a vonatkozó információkat pedig központilag és módszeresen biztosítsák.

4.4.2 A jövőbeni partnerségekhez szükséges kötelezettségvállalás szintjének meghatározása

A kötelezettségvállalás szintjét tekintve az eddigi partnerségek a konkrét kérdésekre vonatkozó laza együttműködéstől az egyes partnerek kötelező jellegű, de időben és pénzügyi szempontból behatárolt szerepvállalásán keresztül a partnerségben részt vevő valamennyi szereplő hosszú távú kötelezettségvállalásáig terjednek. A „Horizont 2020” programot illetően az eddigi tapasztalatok alapján egyértelművé kell tenni, hogy milyen típusú és milyen fokú kötelezettségvállalásra van szükség a rugalmasság, a nyitottság és az innovációs képesség garantálásához, egyszerűsítve a hosszú távú, stabil és fenntartható hatásokkal rendelkező partnerségek biztosításához.

4.4.3 Végrehajtás

A kutatási és innovációs partnerségeknek az alkalmasnak ítélt intézkedések gyors és következetes végrehajtására kell törekedniük. Ezért a tudomány és a gyakorlat együttműködése mellett a

felhasználóorientált megközelítést és az innovációs partnerségek bevonását is fokozni kell. Hogy ne vesztegessék szükségtelenül az értékes időt, valamint az emberi és pénzügyi erőforrásokat, a jövőben ügyelni kell a nagyobb hatékonyságra, az intézkedéseket pedig jobban össze kell hangolni, megállapított kritériumok alapján folyamatosan értékelni kell és következetesen végre kell hajtani.

4.4.4 Szellemi tulajdonjog

Amikor egy projektben vagy partnerségben több szereplő is részt vesz, fontos kérdéssé válnak a közös fejlesztésekkel kapcsolatos szellemi tulajdonjogok. A jövőbeni innovációs partnerségekre való tekintettel is a kezdetektől fogva korrekt megoldásokat kell találni erre a kérdésre, hogy minden érintett – még a bevont végfelhasználók is – megfelelően részesedjenek a támogatási eszközökből és az esetleges későbbi nyereségből.

4.4.5 Regionális vetület

A partnerségeknek mindig konkrét körülmények között kell megvalósulniuk és bizonyítaniuk. Ezért ajánlatos mielőbb szoros kapcsolatokat kialakítani a nemzeti, regionális és helyi szintű szereplőkkel, és figyelembe venni a nemzeti és regionális sajátosságokat, mivel a feltételek a tagállamokon belül és a tagállamok között is eltérnek. Ennek a konkrét körülményekből kiinduló szemléletnek nem szabad azonban szem elől vesztenie a jelenlegi kihívások globális dimenzióját.

4.4.6 Példák a helyes gyakorlatokra

4.4.6.1 A sikeres partnerségi modellek példatáraként össze kell gyűjteni és ismertté kell tenni a már sikerrel működő partnerségeket. Az EGSZB javasolja, hogy a terjesztés eddigi módjait – ilyen például a CORDIS weboldal – egészítsék ki például egy saját webportállal vagy akár olyan éves rendezvényekkel, ahol a legsikeresebb partnerségeket díjazták.

4.4.6.2 De ugyanilyen hasznos lehet a partnerségek kudarcához vezető okok megismerése, és a tanulságok levonása is. Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy a példaértékű modelleket, de a kudarcba fulladt projekteket és azok körülményeit is gyűjtsék össze, és aktívan terjesszék az ezekre vonatkozó információkat.

4.4.7 A fogalmak tisztázása

4.4.7.1 Az „innováció”, a „kutatás” és a „partnerség” fogalma nincs tartalmilag rögzítve. Jóllehet az Európai Bizottság közleménye a partnerségek bizonyos fontos keretfeltételeit már meghatározta⁽²⁶⁾, és az „innováció” fogalmát több közlemény és vélemény is tisztázza⁽²⁷⁾, továbbra is homályos vagy csak néhány példából szűrhető le, hogy a jövőbeni kutatások során mire kell összpontosítani. A demográfiai változás és a globális társadalmi kihívások fényében azonban elengedhetetlen a csúcsműködésű alap kutatás.

⁽²⁶⁾ Lásd: IP/11/1059 és MEMO/11/623, 2011. szeptember 21.

⁽²⁷⁾ (COM (2010) 546 final). Lásd még: HL C 132., 2011.5.3., 39. o.

4.4.7.2 A fenti kérdések részletezése túllép e vélemény keretein, ezért az EGSZB különálló saját kezdeményezésű véleményben foglalkozik velük, melynek címe: „A nyolcadik kutatási és fejlesztési keretprogram: az idősödéssel kapcsolatos ütemterv” ⁽²⁸⁾.

4.4.8 A lehetőségek jobb kiaknázása

Az idősödő népesség jó példa az egyrészt az orvosi-műszaki kutatás és fejlesztés, másrészt a társadalmi fejlődés együtt hatásának sikerére. A rendelkezésre álló intellektuális, pénzügyi és gyakorlati erőforrások összefogásával a jövőben is hatalmas erők mozgósíthatók az aktuális problémák és feladatok megoldására.

Kelt Brüsszelben 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽²⁸⁾ „Horizont 2020”: Az idősödéssel kapcsolatos ütemterv (saját kezdeményezésű vélemény), Lásd e Hivatalos Lap 13 oldalát (CESE 1290/2012).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Kezdeményezés a szociális vállalkozásért. A szociális vállalkozásokat mint a szociális gazdaság és innováció kulcsszereplőit előmozdító szabályozási légkör kialakítása

(COM(2011) 682 final)

(2012/C 229/08)

Előadó: **Giuseppe GUERINI**

2011. október 25-én az Európai Bizottság az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján úgy határozott, hogy kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Kezdeményezés a szociális vállalkozásért. A szociális vállalkozásokat mint a szociális gazdaság és innováció kulcsszereplőit előmozdító szabályozási légkör kialakítása

COM(2011) 682 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. május 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 23-i ülésnapon) 193 szavazattal 4 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) támogatja az Európai Bizottság kezdeményezését, amely e jól időzített közleményben 11 kulcsintézkedésre tesz javaslatot. Az EGSZB továbbá örömmel nyugtázza, hogy az Európai Bizottság számos pontot a bizottság szociális vállalkozásokról szóló feltáró véleményéből ⁽¹⁾ merített.

1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a szociális vállalkozásokat támogatni kell, mivel a társadalmi innováció hajtóerejeként alapvető szerepet játszanak egyrészt azért, mert az emberek életminőségét javító szolgáltatások és intézkedések megvalósítása terén új módszereket vezetnek be, másrészt azért, mert új társadalmi igényeket kielégítő új termékek létrehozását segítik elő. Az EGSZB kifejezetten hangsúlyozni szeretné azt az óriási potenciált, amellyel a szociális vállalkozások a munkahelyteremtés és a munkakörülmények javítása terén rendelkeznek, különösen a nők és a fiatalok, de éppígy a különböző hátrányos helyzetű munkavállalók körében.

1.3 Az Európai Bizottság e kezdeményezése fontos alkalom az olyan kezdeményezések támogatására, amelyek segítségével világosabbá tehető az alkalmazott terminológia (elkerülve az olyan fogalmak közötti átfedéseket, mint a szociális gazdaság, szociális vállalkozás és a szociális vállalkozói szféra). Ez segítené a kezdeményezés célkitűzéseinek és rendeltetésének megszilárdításában, aminek következtében nőne a hatékonysága. Az EGSZB ezért javasolja az Európai Unió intézményeinek, hogy használják következetesen a „szociális vállalkozás” kifejezést, mind szakpolitikai javaslataikban, mind a kommunikáció szintjén.

1.4 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság arra irányuló fellépését, hogy eszközöket dolgozzon ki az ágazat ismertségének és a szociális vállalkozások láthatóságának javítására, valamint támogatja olyan kezdeményezések kidolgozását, amelyek segítik a szociális vállalkozásokat vállalkozói kapacitásuk és szakértelmük növelésében, valamint készségeik hálózatba szervezésében. Így e vállalkozások intelligens, fenntartható és inkluzív növekedéshez való hozzájárulása is ösztönözhető.

1.5 Üdvözli és támogatja az Európai Bizottság azzal kapcsolatos célkitűzéseit, hogy javítsa a finanszírozáshoz való hozzáférést és a szabályozási keretet: e két célkitűzés tekintetében felhívja a figyelmet, hogy a szociális vállalkozás előmozdításához elengedhetetlen a kedvező gazdasági és szabályozási környezet megléte.

1.6 Az EGSZB üdvözli a közleményben kifejezett felhívást, miszerint ösztönözni és támogatni kell azokat az intézkedéseket, amelyek célja, hogy hozzáférhetőbbé tegyék a közbeszerzéseket a szociális vállalkozások számára.

1.7 Az EGSZB felhívja a tagállamokat, hogy alakítsák ki a szociális vállalkozások növekedéséhez és fejlődéséhez szükséges nemzeti kereteket, figyelembe véve a támogatás és a fejlesztés szempontjából legfontosabb területeket. Különösen javasolja olyan intézkedések elfogadását, amelyek lehetővé teszik az egyes tagállamok számára, hogy a felhalmozott eredménytartálékra adókedvezményt biztosítsanak, ezáltal segítve elő a szociális vállalkozások vagyonának megszilárdítását.

⁽¹⁾ HL C 24., 2012.1.28. 1. o.

1.8 A közleményben javasolt intézkedések erőteljesebb támogatása érdekében hasznos lenne előmozdítani a szociális vállalkozások által biztosított eredmények és előnyök értékelését.

2. Bevezetés

2.1 A szociális vállalkozások az elmúlt években egyre nagyobb jelentőségre tettek szert a gazdasági és kohéziós politikák terén. Különböző szervezetek számos különféle kezdeményezést tettek, illetve ígértek. Maga az EGSZB is több saját kezdeményezésű véleményt kiadott, amelyekkel a jelen dokumentum is teljes mértékben összhangban áll, és továbbgondolja azok tartalmát. Leginkább a *Különböző vállalati formák* ⁽²⁾ című 2009. évi véleményt, vagy a *Szociális vállalkozó szellem és szociális vállalkozás* ⁽³⁾ című feltáró véleményt idézhetjük, amely utóbbit az Európai Bizottság felkérésére készítette a szociális vállalkozást célzó kezdeményezés megfogalmazásában való közreműködés-ként, és amely meghatározza a szociális vállalkozások fejlődése és növekedése szempontjából kulcsfontosságú különböző területeket.

2.2 Az elmúlt években Európában – és Európán kívül is – komoly tudományos tapasztalat halmozódott fel a szociális vállalkozások témakörében, amely az EU intézményeire is ösztönzőleg hatott.

2.3 Ezen a ponton fontos említést tenni az Európai Parlament 2009. február 19-i, a szociális gazdaságról szóló állásfoglalásáról (2008/2250(INI)), valamint 400 európai egyetemi oktató *From Words to Action: European Scholars in Support of Social Economy Enterprises* [„A szavaktól a tettekig: európai tudósok a szociális gazdaság vállalkozásaiért”] című felhívásáról, amely egy – Antonio Tajani és Michael Barnier biztosok részvételével zajló – európai parlamenti eseményben csúcspontot ért el 2010. október 13-án.

2.4 A „szociális vállalkozás” fogalma idővel, különböző használói által különböző jelentésekkel gazdagodott, folyamatosan tágitva a kifejezés szemantikai mezejét; eleinte a nem profit-szerzés céljából működő szervezetek által folytatott üzleti tevékenységek megnevezésére használták, amelyek során e szervezetek a megtermelt nyereséget saját finanszírozásukra fordították vissza. Fontos, hogy rögzítsük a szociális vállalkozás fogalmát, mivel ezáltal elkerülhetjük, hogy esetleg összekeverjük azt a vállalatok társadalmi felelősségvállalása (*corporate social responsibility*) fogalmával. Ezt az uniós intézményeknek az e területre vonatkozó, a jövőben megvalósított kezdeményezéseiben is hangsúlyozni kell.

3. A szociális vállalkozás meghatározása

3.1 A szociális vállalkozás fogalmának a szociális vállalkozás kezdeményezéséről szóló közlemény által javasolt meghatározása egy lépéssel közelebb visz ahhoz, hogy elismerjék az ilyen típusú szervezetek sajátosságát. Az EU intézményeinek is ezt a meghatározást kell referenciaként használniuk. Ez a meghatározás ugyanis kellőképpen figyelembe veszi a szociális vállalkozást a többi vállalkozástól megkülönböztető három

legfontosabb dimenziót, amelyek a következők: szociális célkitűzés/küldetés; vállalkozói tevékenység; részvételen alapuló irányítás. Az EGSZB kitart azon véleménye mellett, hogy az európai szociális vállalkozási alapokról szóló rendeletre irányuló javaslatban is ezt a meghatározást kell alkalmazni.

3.2 Ezenkívül arról sem szabad megfeledkezni, hogy maga az Európai Bizottság az Európai Unió társadalmi változás és innováció programjáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatában számos, a szociális vállalkozást meghatározó követelményt megnevez, amelyekkel az EGSZB teljes mértékben egyetért.

3.3 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság nem ad normatív meghatározást a szociális vállalkozásra, figyelembe véve, hogy a nemzeti szintű szabályozás eltérő, amit tiszteletben kell tartani ahhoz, hogy a szociális vállalkozás meghatározásával ne éljenek vissza.

3.4 Az EGSZB szeretné megragadni az alkalmat, hogy említést tegyen a szociális vállalkozási szféráról és a szociális vállalkozásról szóló, a közelmúltban elfogadott feltáró véleményéről, amelynek meghatározása szerint ez a vállalkozástípus a következőkkel jellemezhető:

- elsődlegesen szociális, nem pedig nyereségorientált célkitűzésekkel rendelkezik; társadalmi előnyöket termel saját tagjai vagy az általánosabb értelemben vett köz számára;
- elsősorban nonprofit vállalkozás, költségvetési többletét nem osztják ki a részvényeseknek vagy tulajdonosoknak, hanem újra befektetik;
- több különböző jogi formája/modellje létezik (pl.: szövetkezetek, önszervező egyletek, önkéntes szervezetek, alapítványok, profitorientált vagy nonprofit vállalkozások); a különböző jogi formák gyakran keverednek, esetenként a szervezetek szükségleteiknek megfelelően formát váltanak;
- olyan gazdasági szereplő, amely javakat állít elő és szolgáltatásokat nyújt (amivel gyakran a közérdeket szolgálja), és amely tevékenységének gyakran jelentős eleme a szociális innováció;
- független entitásként (vagy több ilyenrel együtt) működik, tevékenysége nagymértékben a részvételen és együttes döntéseken (alkalmazottak, felhasználók, tagok), az irányításon és a (képviseleti vagy nyílt) demokrácián alapul;
- gyakran civil társadalmi szervezetekben gyökerezik.

3.5 E jellegzetességek tükrében ki kell emelni a következő sajátos követelményeket:

- **Nonprofit jelleg**, amelyet az alapszabályzatnak is tartalmaznia kell; ennek módja, hogy a keletkezett nyereséget és többletet a törvényes tevékenységbe kell visszaforgatni, vagy oly módon kell növelni a saját tőkét, hogy azt a vállalkozás működése alatt vagy annak megszűntekor egy, a tulajdonosok között oszthatatlan alapra kell átruházni. A szociális vállalkozásokban a működési nyereség és többlet, valamint a források és tartalékok közvetlen elosztása az igazgatók, tagok, résztvevők, alkalmazottak vagy munkatársak között

⁽²⁾ HL C 318., 2009.12.23., 22. o.

⁽³⁾ HL C 24., 2012.1.28. 1. o.

nem lehetséges; ez a korlátozás természetesen az elosztás közvetett formáira is vonatkozik, így például az igazgatóknak és alkalmazottaknak juttatott kifizetések nem lehetnek magasabbak, mint az ugyanazon vagy összehasonlítható ágazatban és feltételek között működő más vállalkozásokban. Hasonlóképpen, az anyagi eszközökre való ráfordítás is korlátozott, és nem haladhatja meg a szociális vállalkozások megfelelő tőkésítéséhez szükséges meghatározott százalékot.

— **A közjóra és a társadalom általános érdekeire irányuló figyelem.** A szociális vállalkozást gyakran két külön tényező alapján határozzák meg, amelyek a következők: a helyi közösség vagy valamilyen értelemben hátrányos helyzetű társadalmi csoportok vonatkozásában értelmezett *közérdekre* kiterjedő szociális célkitűzés; de mindenekelőtt a célkitűzéssel összhangban előállított javak vagy szolgáltatások típusa.

— **A társadalmi kohézió előmozdításának feladata,** amely a nagyobb mértékű gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóságra vonatkozó célkitűzéssel összhangban előállított javak vagy szolgáltatások révén valósul meg.

4. Az Európai Bizottság javaslatával kapcsolatos észrevételek

4.1 A közlemény kiemeli a finanszírozásokhoz való hozzáférés javításának (3.1.), a szociális vállalkozási szféra láthatóbbá tételének (3.2.) és a jogi környezet javításának (3.3.) különböző szempontjait.

4.2 A finanszírozáshoz való hozzáférés javításával kapcsolatban az EGSZB egyetért az Európai Bizottságnak a szociális vállalkozások finanszírozási szükségleteire vonatkozó értékelésével. Ennek oka, hogy mind a hitelintézetek, mind a hiteltámogatást biztosító közintézmények körében megfigyelhető a szociális vállalkozások hitelképességének értékeléséhez szükséges megfelelő eszközök hiánya. Sok esetben valójában vonakodnak elismerni a szociális vállalkozások „üzleti” értékét és gazdasági erejét.

4.3 A szociális vállalkozásokhoz kapcsolódó előnyök láthatóbbá tételének biztosításához először is elengedhetetlen, hogy a társadalmi eredményeket külön kezeljük a pusztán gazdasági eredményektől. Hangsúlyozni kívánjuk, hogy olyan eszközöket kell rendelkezésre bocsátani, amelyek lehetővé teszik a szociális vállalkozások által végzett tevékenység hatásának és szociális hatékonyságának értékelését és fokozását.

4.4 A társadalmi elszámoltatás gyakorlatának alapvető szerepe van a szociális gazdaság szervezetei számára. Léteznek különböző, egy vállalkozás szociális téren elért eredményeinek mérésére alkalmas eszközök, amelyeket főként a strukturáltabb szervezetek dolgoztak ki. Ezeket tanulmányozni kell, majd modellként alkalmazni a kisebb szociális vállalkozások esetében is. Az Európai Bizottságnak el kell végeznie a meglévő modellek összehasonlítását, ösztönöznie kell e rendszerek alkalmazását és ki kell dolgoznia egy, a szociális vállalkozások széles köre által alkalmazható közös európai rendszert vagy magatartási kódexet.

4.5 A szociális vállalkozásokba vetett bizalom növelése érdekében fontos a szociális vállalkozások iránti bizalom kiépítése, mégpedig a szociális „címkézés” összehasonlításával az EU egész területén; ennek érdekében az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság javaslatában szereplő 6. sz. kulcsintézkedésnek megfelelően nyilvános adatbázist kell létrehozni a szociális eredmények mérésére szolgáló modellek és a meglévő módszerek alkalmazásának összehasonlítására.

4.6 Az EGSZB egyetért az európai szociális vállalkozói szféra által alkalmazandó jogi környezet javításának szándékával (9. sz. kulcsintézkedés), mind az európai szövetkezet státútumáról szóló rendelet egyszerűsítése, mind egy esetleges európai alapítvány státútumát létrehozó rendelet terén. Ezenkívül, a szociális vállalkozásokra vonatkozó megfelelőbb jogi környezetben létezhetnének útmutatók a gyakran szociális vállalkozásokat létrehozó önkéntes és segélyszervezetek státútumainak létrehozására. Az EGSZB ezért a rendeletjavaslat elfogadására ösztönzi a Tanácsot és a Parlamentet.

4.7 E tekintetben az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság közleményében elkötelezte magát amellyel, hogy tanulmányt kell készíteni a biztosító egyesületek helyzetéről valamennyi tagállamban, különösen az országhatárokon túllépő tevékenységeik vizsgálata céljából. A biztosító egyesületek rendszerének mint a szociális biztonság eszközeinek újbóli felfedezése és megerősítése kétségtelenül fontos lehetőség a befogadó jóléti rendszer jövőbeni fenntartása szempontjából.

4.8 A szociális vállalkozások támogatása az érdekeltek bevonásának táptalajává válhat, és az egyes polgárokat is ösztönözheti az önszervező szervezeteken keresztüli részvételre, ami elősegítené a kereslet egyesítésének folyamatait és előmozdítaná a kölcsönös segítségnyújtás különböző formáival kapcsolatos tapasztalatszerzést.

4.9 A munkaerő-piaci beilleszkedést segítő szociális vállalkozás – megfelelő támogatás esetén – az aktív foglalkoztatási politikák előrettekintő eszköze lehet, amely segítheti a hátrányos helyzetű emberek elhelyezkedését; a jelenlegi foglalkoztatási válság idején ezért alapvető szerepe lehet a munkaerőpiacról kiszoruló munkavállalók esetében.

4.10 A munkavállalói részvétel fontos ösztönző lehet, amely hozzájárulhat bizonyos ipari válságok kezeléséhez. A szövetkezetekbe vagy különböző szociális vállalkozásokba tömörített munkavállalók általi kivásárlások (*buy-out*) is megoldást jelenthetnek.

4.11 A szociális vállalkozások alapvető szerepet tölthetnek be a szociális innováció motorjaiként. A szociális szövetkezeteknek az emberek foglalkoztatáshoz juttatásában szerzett tapasztalata nyilvánvaló példa erre, de a jogi formától eltekintve a szociális innováció a szolgáltatásnyújtás új formáiból, új innovatív termékek létrehozásából és az új társadalmi igényeket kielégítő szolgáltatásokból is ered. Az európai intézményeknek ezért következetesen kell fellépniük, és össze kell hangolniuk a szociális vállalkozásokra, az innovációra és a társadalmi változásra irányuló intézkedéseket.

4.12 Az innováció támogatása szempontjából rendkívül hasznosak azok a szervezetek, amelyek elősegítik a szociális vállalkozások közötti hálózat létrejöttét és fejlődését, előmozdítva ezáltal a partnerségi folyamatokban való részvételt és a szociális vállalkozások üzleti társulásait. Ezért fontos az Európai Bizottság 5. sz. kulcsintézkedésben tett javaslata, amely szerint olyan intézkedéseket kell hozni, amelyek ösztönzik a szociális vállalkozások tömörülését és hálózatba szerveződését, mivel ezek segítik a helyes gyakorlatok megosztását, a méretgazdaságosságot és a közös szolgáltatásokat (képzés, tervezés, igazgatás stb.).

4.13 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság olyan eszközök kidolgozására irányuló szándékát, amelyek növelik az ágazat ismertségét és a szociális vállalkozói tevékenység láthatóságát (5., 6. és 8. sz. kulcsintézkedések). Az e vállalkozási modellben rejlő lehetőségek alaposabb ismerete hasznos a szociális és a hagyományos vállalkozások közötti intenzívebb együttműködés elősegítése szempontjából.

4.14 Olyan kezdeményezéseket kell kidolgozni, amelyek segítségével a szociális vállalkozások növelhetik üzleti kapacitásukat, szakértelmüket és hálózatszervezési képességüket. E tekintetben hasznos lehet a helyes gyakorlatok csereplatformjainak létrehozása, valamint a szociális vállalkozások nemzetközibbé tétele.

4.15 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak mindenekelőtt feltáró tanulmányt kell készítenie a szociális vállalkozás új jogi formáinak összehasonlításáról. Mindazonáltal a szubszidiaritásnak vezérelnék kell maradnia, tekintettel arra, hogy a nemzeti modellek a saját környezetükön és saját hagyományaikon alapuló szabályozási keretet igényelhetnek.

4.16 Fontos a közintézmények „szubszidiaritás-barátabb” hozzáállásának előmozdítása, a célzott ösztönzőket alkalmazó politikák bevezetése és a vállalkozói szövetségek kezdeményezéseinek megvalósítása, amelyek alapvetőnek bizonyultak a szociális vállalkozások növekedése szempontjából.

4.17 Szükséges, hogy az ösztönző politikák ne torzítsák a versenyt, viszont felismerjék a szociális vállalkozások sajátosságait, amelyek – ha hasznukat szeretnénk venni – nem hajlíthatók alkalomszerűen.

4.18 A finanszírozás javítására szolgáló eszközök kidolgozása tekintetében az EGSZB-nek össze kell gyűjtenie és meg kell osztania a tagállamokban már meglévő innovatív megközelítési módokat. Hasznos lenne kiemelni azokat, amelyek célja kifejezetten a vállalkozói szempontok megerősítése, vagyis többek között a következőket:

— a szociális vállalkozások hitelhez jutását biztosító eszközök (kölcsonös hitelgarancia-hálózatok vagy állami garanciaalapok);

— közép- és hosszú távú szociális beruházások feltőkésítésére szolgáló eszközök (pl. ún. „etikus alapok”, szociális innovációs alapok, szociális kockázatitőke-alapok);

— a szociális vállalkozások tőkésítésének támogatását célzó szabályozási vagy költségvetési eszközök, amelyek ösztönzik és elősegítik a különböző érdekelt felek részvételét.

4.19 Külön figyelmet kell szentelni a szociális vállalkozásoknak jobban megfelelő vegyes befektetési formáknak, mivel ezek egyesítik a közjót és a pénzügyi szempontokat egyaránt értékelő elemeket. Ugyancsak lényeges, hogy a szociális vállalkozások mellett a bankok és a hitelintézetek erőteljes közösségi és részvételi jelleget magában foglaló, legjobb tapasztalatait is hasznosítani kell, ahogyan az a szövetkezeti bankok, vagy az etikai, illetve szociális célú bankok esetében történik.

4.20 Hasznos a mikrohitelhez hasonló területek támogatása (2. sz. kulcsintézkedés), ugyanakkor meg kell különböztetni a mikrohitel társadalmi szempontból kedvező funkcióját (azaz hogy az egyének szegénységi csapdából való kilábalása megkönnyítésének hatékony eszköze) a szükségszerűen összetettebb és strukturáltabb vállalkozásfejlesztési eszközöktől. Néhány szociális vállalkozás ugyanis több százezer eurós nagyságrendű beruházásokat fejleszt, amelyek nem finanszírozhatók megfelelő módon mikrohitelkkel.

4.21 Az EGSZB üdvözlí a szociális innováció, a vállalkozói tevékenység és a vállalkozások támogatásának a strukturális alapok új programjai által kínált lehetőségeit, amelyekre az Európai Bizottság a 3. és 4. sz. kulcsintézkedésében, illetve a szociális vállalkozásról szóló kezdeményezésben tesz javaslatot. Az EGSZB szeretné hangsúlyozni, hogy e területeket a tagállamoknak kiemelten kell kezelniük nemzeti reformprogramjaikban, hogy azok az Európai Szociális Alap következő programozási időszakának részét képezhessék. Ezenkívül, a társadalmi változás és innováció programjáról szóló javaslat előmozdíthatja a szociális vállalkozások kapacitásának és finanszírozásának fejlesztését célzó további támogatást, amit szintén üdvözlünk.

4.22 Ami 1. sz. kulcsintézkedést illeti (a szociális vállalkozásokat támogató alapok), az EGSZB üdvözlí a kezdeményezést, ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a szociális vállalkozást célzó kezdeményezésben szereplő meghatározást kell megtartani. Egy ilyen alapot a szociális vállalkozásokat célzó különböző beruházási eszközök egyikének kell tekinteni.

4.23 Az EGSZB véleménye szerint hasznos volna felülvizsgálni és kevésbé korlátozóvá tenni az általános gazdasági érdekű helyi szolgáltatások csekély összegű támogatására (11. sz. kulcsintézkedés) vonatkozó szabályozást, különösen a munkaerőpiaci integrációt segítő szociális vállalkozások esetében, még ha az állami támogatást közvetlenül a vállalkozás kapja is, és nem a munkavállaló; ezen álláspont igazolására a *Big Society Fund* (Egyesült Királyság) közelmúltbeli esete szolgálhat hivatkozással, amelynek társfinanszírozása jelentős mennyiségű közpénzből történt, amelyet a kezdeményezés nyilvánvaló társadalmi értéke miatt az Európai Bizottság nem tekintett állami támogatásnak.

4.24 Az EGSZB üdvözlí a szociális vállalkozások közbeszerzésekhez való hozzáféréseinek elősegítésére irányuló szándékot (10. sz. kulcsintézkedés). Az Európai Bizottság az elmúlt

években alapvető szerepet töltött be a közbeszerzési eljárások szociális záradékainak előmozdításában. Az Európai Unió intézményei az elmúlt évtizedben egyre növekvő érzékenységet mutatnak a társadalmi kohézió és a fenntartható fejlődés kérdései iránt, tudatára ébredve annak, hogy egy virágzóbb és igazságosabb társadalom célkitűzésének megvalósításához arra van szükség, hogy a gazdasági növekedés előmozdítsa a környezeti fenntarthatóságot és a társadalmi kohéziót.

4.25 Az Európai Bizottságnak továbbra is döntően ezen az úton kell haladnia, hogy a közbeszerzési szerződések odaítélése terén előmozdíthassa a társadalmi és környezeti szempontok mérlegelését, valamint össze kell gyűjtenie és meg kell osztania a tagállamokkal a legjobb példákat, amelyekben az odaítéléskor figyelembe vették ezeket a szempontokat. Egyébiránt ítélezési gyakorlatában maga az Európai Bíróság is elismerte az efféle rendelkezések jelentőségét.

4.26 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság által javasolt 6. sz. kulcsintézkedést, amely szerint adatbázist kell létrehozni a tanúsítványok nyilvántartására, ezáltal téve összehasonlíthatóbbá a különböző rendszereket. Ezenkívül, az Európai Bizottságnak

egy tanulmány elkészítésével fel kell tárnia e rendszerek szinergiáit, és meg kell osztania a leszűrt tanulságokat. Ebben a feltáró véleményben az EGSZB rámutatott az összehasonlítható és összevont statisztikák, a kutatások és a szociális vállalkozások területére vonatkozó adatok szükségességére. Az Európai Bizottságnak és az Eurostatnak központi szerepet kell betöltenie az Európai Unión belüli kölcsönös tanulás elősegítésében.

4.27 Az EGSZB üdvözli az egységes tájékoztató platform létrehozására irányuló javaslatot (8. sz. kulcsintézkedés), és úgy véli, hogy ezt az összeegyeztethetőség és a szinergiák biztosítása érdekében a tagállamoknak hasonló kezdeményezésekkel kell kiegészíteniük.

4.28 Az Európai Bizottság központi szerepet tölt be a szociális vállalkozások támogatásának politikai napirenden tartásában és e vállalkozások következetes megítélésének biztosításában; ezért fontosnak tartja a szociális vállalkozásokkal foglalkozó, a közleményben foglalt intézkedések előrehaladását vizsgáló konzultatív csoport létrehozására irányuló javaslatot. A tagállamokban is elő kell mozdítani az ehhez hasonló struktúrák kialakítását.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „Kisvállalkozás, nagyvilág – új partnerség, amelynek segítségével a kis- és középvállalkozások megragadhatják a globális lehetőségeket”

(COM(2011) 702 final)

(2012/C 229/09)

Előadó: **Ivan VOLEŠ**

2011. november 9-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „Kisvállalkozás, nagyvilág – új partnerség, amelynek segítségével a kis- és középvállalkozások megragadhatják a globális lehetőségeket”

COM(2011) 702 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. május 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 23-i ülésnapon) 195 szavazattal 2 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az európai kis- és középvállalkozások (kkv-k) harmadik országok – különösen a gyorsan növekedők – piacaira való behatolási képességének kihasználása fontos tényező lehet a növekedés és a foglalkoztatás előmozdítása terén. Ezért a kkv-k nemzetközivé válásával minden, a kkv-kkal kapcsolatos uniós politikának foglalkoznia kellene.

1.2 A nemzetközivé válás a tevékenységek széles körét lefedi. Ilyen például az exportálás, az importálás, a közvetlen külföldi tőkebefektetés, az alvállalkozás, a technológiai együttműködés stb. Az EGSZB sajnálja, hogy a tárgyalat közlemény alapvetően az exporttevékenységeket folytatók és a beruházók támogatására korlátozódik.

1.3 Tekintettel a nemzetközivé válás és az innováció szoros összefonódására, az EGSZB javasolja, hogy a jövőbeli új Horizont 2020 és COSME programot tegyék elérhetőbbé és megfelelőbbé a kkv-k számára. A nemzetközivé válás támogatása érdekében az Európai Szociális Alapot is fel kellene használni.

1.4 A nemzetközivé válás európai szintű támogatásának tekintettel kellene lennie a nemzeti szinten nyújtott segítségre, amelyekkel nem átfedésben kellene lennie, hanem ki kellene egészítenie őket olyan területeken, amelyek az EU hatáskörébe tartoznak. Ilyen például a piacok megnyitása, a két- és többoldalú megállapodások megkötése, az akadályok felszámolása, a vámügyi, továbbá a szellemi tulajdonjoggal, a beruházások védelmével, a szabványokkal, a szabályozással, a közbeszerzéssel, a korrupció elleni küzdelemmel és egyébekkel kapcsolatos tájékoztatásnyújtás.

1.5 Az EGSZB kéri a nemzetközivé válással kapcsolatos politikák jobb összehangolását és közös irányítását az Európai Bizottság főigazgatóságai, a Tanács, az Európai Külügyi Szolgálat, az Európai Parlament és a kkv-k nemzeti szintű képviselőinek hálózata részéről.

1.6 A javasolt online portál csak akkor teljesítheti feladatát, ha minden elérhető információforrást tartalmaz, kapcsolódik a nemzeti portálokhoz és a legfontosabb információkat a jövőben az EU összes hivatalos nyelvén közzéteszi.

1.7 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy nem használják ki megfelelő mértékben az *Enterprise Europe Network* által nyújtott lehetőségeket, és támogatja azt a javaslatot, hogy módosítsák a hálózat irányítási struktúráját. Kéri, hogy a hálózat irányításába vonják be a vállalatok szervezeteit.

1.8 A kkv-k harmadik országok piacaira való belépésének támogatásával kapcsolatos európai politikának szorosan kötődnie kellene a kkv-k által az egységes piacon folytatott határokon átnyúló tevékenységekhez, hiszen a kkv-k többsége éppen itt szerzi meg a külföldi piacokkal kapcsolatos első tapasztalatait. Ennek a politikának tartalmaznia kellene még a kkv-k egységes piacra való kilépésének támogatását és az ebben őket megakadályozó korlátok felszámolását is.

1.9 A jelenlegi európai és nemzeti szintű támogató intézkedések legnagyobb hiányossága az, hogy a kkv-k alig tudnak a létezésükről, nehezen találják meg a rájuk vonatkozó információkat, nem értik a nyelvet és nem tudják könnyen megszerezni az eljárásokkal kapcsolatos pontos instrukciókat. Az EGSZB ennek kapcsán javasolja, hogy vonják be mindenképp a kkv-k képviselői szervezeteit a tájékoztató fellépésekbe.

1.10 A kkv-k nemzetközivé válásának fontos előfeltétele, különösen válság idején, a finanszírozáshoz való hozzáférés. Az EGSZB ezért kéri az Európai Bizottságot, hogy hozzon létre a kkv-k nemzetközivé válását segítő új pénzügyi támogató eszközöket. Ilyenek lehetnek például az exportfinanszírozási garanciák, a nemzetközi tevékenységek biztosítása, vagy a könnyített hitelhez jutás garantált hitelkártyák segítségével.

1.11 Az EGSZB kéri a különböző regionális programok – például az *East Invest*, az *AL Invest*, a *MedInvest* és mások – feltételeinek egységesítését, ami által a kkv-k könnyebben vehetnék azokat igénybe. Kéri még, hogy vizsgálják felül azt a hatályos szabályzatot, amely szerint csak a partnerországokból származó kkv-k részesülhetnek támogatásban a program fellépéseiben való részvételükhöz.

1.12 Az EGSZB egy sor konkrét intézkedést javasol, amelyek európai szinten megfelelően kiegészíthetnék a jelenleg létező támogatásokat. Ilyen lenne egy, a legjobb exportőr kkv-t jutalmazó európai díj létrehozása, egész Európára kiterjedő kezdeményezések (például az Európai Vállalkozás Díj) használata, a kkv-k nemzetközivé válásának népszerűsítése a kkv-k hetének keretében, egy adatbázis létrehozása és karbantartása a támogatásnyújtók bevált gyakorlataiból, a vállalkozások együttműködését elősegítő kezdeményezések (pl. az *Europartenariat* vagy az *Enterprise*) újraindítása.

1.13 Az EGSZB helyesli azt az elképzelést, hogy minden évben hívjanak össze egy fórumot a nemzetközivé válás eredményeinek értékelésére, és kéri, hogy az váljon állandóvá, illetve munkájába hatékony módon vonják be a szociális partnereket és a többi érdekelt felet, így az EGSZB-t is.

1.14 Az EGSZB javasolja, hogy a kiválasztott prioritást képező földrajzi területeket („BRIC”-országok) egészítsék ki más vezető piacokkal, például a Perzsa-öböl menti, a délkelet-ázsiai és más országokkal.

2. Az európai bizottsági dokumentum lényegi tartalma

2.1 Az Európai Uniónak új növekedési és munkahely-teremtési forrásokra van szüksége. Az erős ütemben növekedő vagy erős növekedési potenciállal rendelkező, nagyobb, Unión kívüli piacok, például Kína, India, Oroszország és Brazília nem elhanyagolható lehetőségeket jelentenek az uniós vállalatok számára. A kkv-k EU-n kívüli tevékenységének támogatása ezért hozzájárul az EU versenyképességének fokozásához, amit más dokumentumok⁽¹⁾ mellett az Európa 2020 stratégia is előtérbe helyez.

2.2 2011 novemberében az Európai Bizottság közleményt tett közzé az alábbi címmel: „Kisvállalkozás, nagyvilág – új partnerség, amelynek segítségével a kis- és középvállalkozások

megragadhatják a globális lehetőségeket”.⁽²⁾ Ebben a kkv-k nemzetközivé válásához európai szinten nyújtott támogatás rendszerének teljes felülvizsgálatát javasolja azzal a szándékkal, hogy e támogatás hatékonyabbá, átláthatóbbá és kiterjedtebbé váljon.

2.3 Miközben az elmúlt három év során az uniós kkv-k 25 %-a exportált a belső piacra, csupán 13 %-uk folytat nemzetközi tevékenységet az EU-n kívül. Ez mutatja a harmadik országokban rejlő, még ki nem aknázott lehetőségek méretét, többek között az innovatív termelők és kreatív iparágakban.

2.4 Az Európai Bizottság meghatározza az általa elérni kívánt célokat: könnyen elérhető információk nyújtása a kkv-knak, a támogatási fellépések összhangjának javítása, a költség-hatékonyság fokozása, az állami és a magánszektor által nemzeti szinten nyújtott szolgáltatások hiányosságainak megszüntetése, illetve egyenlő hozzáférés biztosítása az EU különböző tagállamaiban működő kkv-k számára.

2.5 Ezen célkitűzések eléréséhez az Európai Bizottság többek között az alábbi eszközöket kívánja alkalmazni: a kis- és középvállalkozásoknak szóló információ közvetlen átadása, a kkv-knak biztosított szolgáltatásnyújtás európai dimenziójának kidolgozása a kiemelt piacokon, a klaszterek és hálózatok támogatása, a kiemelt piacokon végzett új tevékenységek racionalizálása az alábbi három elv szem előtt tartása mellett: egymást kiegészítő jelleg, fenntarthatóság és a közalapok hatékony felhasználása konkrét, mérhető, teljesíthető, releváns és határidőhöz kötött (úgynevezett SMART) célkitűzések használatával. Az Európai Bizottság meghatározott kritériumok segítségével állítja fel a földrajzi prioritásokat. A kkv-k nemzetközivé válását érvényesíteni kellene más uniós politikákban is.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB örömmel fogadja az Európai Bizottság vizsgált közleményét, és az abban foglalt elemzések és következtetések többségével egyetért. Megállapítja, hogy a közlemény inkább a támogatásnyújtás mechanizmusára, mint a támogatás tartalmára és céljára koncentrált. Az EGSZB emlékeztet az alábbi korábbi véleményeire, amelyekben a közelmúltban már megfogalmazta a kkv-k nemzetközivé válásának kérdésével kapcsolatos álláspontját: „Az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag felülvizsgálata”,⁽³⁾ „A kkv-k támogatása a világszerte változásokhoz való alkalmazkodásban”,⁽⁴⁾ illetve „Az európai iparpolitika külső dimenziója”.⁽⁵⁾

3.2 Az EGSZB egyetért azzal, hogy a kkv-k harmadik országok piacaira való belépésének támogatásával kapcsolatos politika az EU versenyképességi és Európa 2020 elnevezésű stratégiájának, valamint a többi uniós politikának is része kell, hogy legyen. Kiemeli, hogy a kkv-k nemzetközivé válásának elősegítése érdekében össze kell hangolni ezeket a politikákat.

⁽¹⁾ Lásd az integrált iparpolitikáról (COM(2010) 614 végleges), az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag felülvizsgálatáról (COM(2011) 78 végleges), a kereskedelempolitikáról (COM(2010) 612 végleges) és az egységes piaci intézkedéscsomagról (COM(2010) 608 végleges) szóló közleményt.

⁽²⁾ Lásd a 2011. november 9-én közzétett COM(2011) 702 végleges jelzésű dokumentumot.

⁽³⁾ HL C 376., 2011.12.22., 51. o.

⁽⁴⁾ HL C 255., 2010.9.22., 24. o.

⁽⁵⁾ HL C 218., 2011.7.23., 25. o.

3.3 Az EGSZB sajnálja, hogy a tárgyalat közlemény alapvetően a harmadik országok piaci felé közvetlen exporttevékenységeket folytatók támogatására korlátozódik. A nemzetközivé válás megvalósulhat exportálás, importálás, közvetlen külföldi tőkebefektetés, műszaki együttműködés, alvállalkozói vagy más tevékenységtípusok révén, amelyeknek köszönhetően a kkv-k az értéketermelési lánc részévé válnak.

3.4 A nemzetközivé válás e más területeivel kapcsolatos tájékoztatás és képzés támogatását ki kellene terjeszteni, hogy azok minél több felhasználó számára előnyösek legyenek. Eközben meg kell különböztetni a különféle vállalkozási kategóriák igényeit méretük és a külföldi tevékenységekkel kapcsolatos tapasztalataik szerint.

3.5 A közzétett statisztikákban⁽⁶⁾ közölt, a nemzetközivé válásban feltételezhetően részt vevő kkv-k számára vonatkozó adatokat reálisan kellene megítélni, tekintettel arra, hogy a kkv-k egy nem elhanyagolható része csupán egy helyi piac szükségleteinek kielégítésére törekszik (például kis volumenű szolgáltatások nyújtása, a helyi igényeket ellátó kézműves termelés stb. révén).

3.6 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy folyamatos és következetes módon létre kellene hozni egy, a kkv-k számára kedvező vállalkozói környezetet, amelyben többek között csökkennek az adminisztratív terhek és a fölösleges szabályozás, amelyek veszélyeztetik az európai vállalatok versenyképességét harmadik országok piacain. Ezenkívül szisztematikusan fel kell számolni minden akadályt, amely gátolja a kkv-k nemzetközivé válását.

3.7 Az innovációk ösztönzik a vállalatok nemzetközivé válását, a nemzetközivé válás pedig javíthatja a vállalatok teljesítményét.⁽⁷⁾ Az EU jelenlegi többéves pénzügyi keretében a kkv-k a 7. keretprogramban csupán az „Együttműködés” program címén rendelkezésre álló pénzügyi eszközök 15 %-át használják fel.⁽⁸⁾ Az új Horizont 2020 és COSME program, valamint az Európai Szociális Alap 4. pillére széles körű lehetőségeket nyújt arra, hogy az innováció segítségével megerősödjön a versenyképesség és jobb feltételek jöjjenek létre az európai kkv-k nemzetközivé válásához, ami fokozottabb növekedést és munkahelyteremtést eredményez. Ugyanakkor biztosítani kellene, hogy a kkv-k tudjanak ezekről a programokról, és így részt vehessenek bennük, illetve azt, hogy a programokkal kapcsolatos adminisztratív eljárások egyszerűsödjének.

⁽⁶⁾ Lásd az EIM tanulmányának 5. oldalát. A kkv-k mintegy 25 %-kal veszik ki a részüket a 27 tagú EU teljes exportjából; ennek közel a fele (13 %) irányul az egységes piacon kívüli piacokra. A kkv-k mintegy 29 %-kal veszik ki a részüket a 27 tagú EU importjából, ennek szintén közel a fele (14 %) származik harmadik piacokról. A 27 tagú EU kkv-inak 7 %-a működik együtt külföldi partnerekkel a technológiák terén, 7 % külföldi partner alvállalkozója, 7 % rendelkezik külföldi alvállalkozóval és 2 % aktív a közvetlen külföldi tőkebefektetések terén.

⁽⁷⁾ Táblázat a kkv-k teljesítményéről. *Do SMEs create more and better jobs?* [Kkv-k: több és jobb munkahely?] EIM, 2011. november, 77. o.

⁽⁸⁾ Jelentés a kkv-knak a 2007–2011 közötti 7. keretprogramban való részvételéről. Európai Bizottság, 2012. január.

3.8 Ahhoz, hogy a kkv-k nemzetközivé válásához nyújtott támogatások hatékonyak legyenek, a támogatásnyújtóknak mind európai, mind pedig nemzeti szinten új megközelítést kell alkalmazniuk, illetve „csomagban” nyújtott és szabványosított szolgáltatások helyett „testre szabott”, célzott, proaktív, megfelelő szolgáltatásokra van szükség, amelyek tekintettel vannak a vállalat tevékenységi területére, életciklusára, a források rendelkezésre állására, a versenypozícióra és a belső feltételekre, például a nyelvismeretre és a helyi üzleti világ és kultúra ismeretére.⁽⁹⁾

3.9 A vállalkozás célja a profitszerzés, a bővülés és a piaci részesedés növelése. Ezeket el lehet érni a külföldi piacokra való belépéssel, amely azonban nem eredményez automatikusan sikert. Bár a külföldön tevékenykedő kkv-k 50 %-a forgalomnövekedést regisztrál, a fennmaradó 50 % esetében ez elmarad. A nyújtott támogatás célja, hogy a lehetőségekhez mérten csökkentse az információ- és tapasztalathiányból adódó bukás kockázatát.

3.10 A kkv-k nemzetközivé válásának támogatása a tagállamok hatáskörébe tartozik, azok pedig számos (több mint 300) támogatási programot nyújtanak állami vagy magán-alapokból.⁽¹⁰⁾ Emiatt alaposan fel kell mérni, hogy az európai szinten nyújtandó további támogatások milyen hozzáadott értékkel járhatnának, hogy így elkerüljük a redundanciát és a már létező támogatásokkal való átfedéseket. Hasznos lenne ezért, ha a kkv-k nemzetközivé válásának támogatásával foglalkozó nemzeti szervezetek rendszeres információcserét folytatnának, tevékenységeiket pedig összehangolnák az Európai Bizottság illetékes igazgatóságával.

3.11 Európa hozzájárulásának mindenekelőtt a piacok megnyitását, az azokhoz való hozzáférés megkönnyítését, a két- és többoldalú megállapodások megkötését, a vám- és nem vámjellegű akadályok megszüntetését és a tájékoztatásnyújtást kellene céloznia. Ez utóbbi egy piacrajutási adatbázis (MADB) segítségével valósulhatna meg, és tartalmazhatna többek között szakterületekre vonatkozó – az ipari tulajdonjog védelmével, a szabványokkal, a vámmal, az exportra és az importra vonatkozó adminisztrációs nyomtatványokkal, a szabályozással, az egészségügyi, állatorvosi és növény-egészségügyi szabályokkal, a korrupció elleni küzdelemmel és a közbeszerzéssel kapcsolatos – és általános információkat is. Az EU-nak következetesen meg kellene követelnie a partnerországoktól, hogy ismerjék el a tagállamok egységes piacon elfogadott nemzeti tanúsítványait; ezáltal megelőzhető az egyes tagállamokkal szembeni megkülönböztetést.

3.12 Az európai támogatást arra is fel kellene használni, hogy a kis és új tagállamokból származó, harmadik piacon képviselő fenntartására nem képes kkv-k számára egyenlő feltételeket biztosítsanak.

⁽⁹⁾ Fabio Antoldi: *Can European SMEs really intercept the international paths of fast growth?* [Valóban rálephetnek-e a kkv-k a gyors növekedés nemzetközi útjára?], az Európai Parlament 2012. január 24-i szemináriumán tartott előadás szövege, 31. o.

⁽¹⁰⁾ Lásd az EIM tanulmányának végső jelentését: *Opportunities for the internationalization of European SMEs* [Európai kkv-k nemzetközivé válásának lehetőségei], 30. o.

3.13 Az állami intézmények és a vállalatok képviselői (kereskedelmi kamarák, kkv-k érdekvédelmi szövetségei, vállalati és ágazati szövetségek) közötti partnerség elvét szigorúan tiszteletben kellene tartani. A szociális partnerek szervezeteinek, különösen regionális és helyi szinten rá kell mutatniuk a kkv-k nemzetközivé válásának támogatásához szükséges politikákra és forrásokra, illetve felügyelniük kell azok helyes felhasználását. Az említett partnerségi elvnek szem előtt kell tartania a nemzeti érdekeket és a különféle támogatási formákat, valamint a vállalatok és a támogatásnyújtók közötti szabad versenyt. El kellene azonban kerülni, hogy a tagállamok állami intézményei a nemzetközivé válást elősegítő szolgáltatások nyújtásával konkurenciát teremtsenek a vállalatokat képviselő szervezetek számára.

3.14 Az EGSZB sajnálja, hogy a vizsgált közlemény nem tesz javaslatot a nemzetközivé válással kapcsolatos stratégia európai szinten történő jobb összehangolására és közös irányítására. Az Európai Bizottság főigazgatóságainak (Vállalkozáspolitikai és Ipari, Kereskedelmi, Belső Piaci, Fejlesztési és Együttműködési, Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóság stb.) a kkv-k nemzetközivé válásával kapcsolatos hatáskörei nincsenek egyértelműen körülhatárolva. Javítani kellene az együttműködést az Európai Bizottság és az Európai Külügyi Szolgálat érintett igazgatóságai, a Tanács, a nemzeti kkv-megbízottakból álló hálózat, az Európai Parlament, a tagállamok harmadik országokbeli diplomáciai képviselői és más, a nemzetközivé válással kapcsolatos politika kidolgozásában és végrehajtásában részt vevő szervek között.

4. Részletes megjegyzések és ajánlások az Európai Bizottság javaslatai kapcsán

4.1 A javasolt helyzetfelmérésnek többek között arra kell törekednie, hogy értékelje a jelenlegi európai támogatási intézkedések és eszközök hatékonyságát, rámutasson a nemzeti támogatási rendszerek hiányosságaira, és európai hozzájárulás révén megszüntesse azokat.

4.2 Alaposan el kellene gondolkodni egy új európai információs portál létrehozásáról, megfontolva annak költségét. Ennek kapcsán az alábbi elvekből kellene kiindulni:

- nem szabad a már létező nemzeti portálokkal redundáns platformot létrehozni;
- a portál úgy kapcsolja össze az összes létező – európai és nemzeti – információforrást, hogy azok egyetlen helyről, könnyen elérhetőek legyenek;
- az európai forrásokból származó közös információkat az összes hivatalos nyelven elérhetővé kellene tenni;

- az EU saját forrásaiból származó információknak azt a célt kell szolgálniuk, hogy feltárják és megszüntessék a piacokra való belépés előtt álló akadályokat, ismertessék a vámjogi, tanúsítási, egészségügyi, növény-egészségügyi és állatorvosi, befektetésösztönzési és -védelmi, továbbá az ipari és a szellemi tulajdon védelmére vonatkozó és a közbeszerzési szabályokat;

- a kkv-knak tájékozottaknak kell lenniük a multinacionális vállalatokra vonatkozó OECD-iránymutatások rájuk is vonatkozó aspektusairól;⁽¹⁾

- tekintetbe kellene venni a nemzetközivé válás összes résztvevőjének – exportőrök, importőrök, beruházók, szállítók – igényeit, valamint a különféle ágazatok sajátosságait is.

4.3 Az EGSZB sajnálja az elektronikus kereskedelem támogatását célzó intézkedések hiányát, az ilyen jellegű tevékenység ugyanis fontos terület lehet a kkv-k nemzetközivé válásához. Ennek kapcsán fontos, hogy megvalósuljanak az EU-nak a szélessávú internethez való hozzáféréssel, illetve különösen a vidéki és peremterületek lefedettségével kapcsolatos célkitűzései, ami megkönnyítené a kkv-k hozzáférést a nemzetközivé válásukhoz elengedhetetlen információkhoz.

4.4 Az EGSZB értékeli az *Enterprise Europe Network* azzal a céllal nyújtott hozzájárulását, hogy bizonyos országokban fejlesszék az uniós vállalkozások összeköttetéseit és kereskedelmi kapcsolatait. Úgy véli azonban, hogy sokkal jobban ki lehetne használni az ebben a hálózatban rejlő lehetőségeket, amit az is bizonyít, hogy az európai kkv-k többsége kevés információval rendelkezik a hálózatnak még a létezéséről is. Amennyire lehetséges, a hálózat szolgáltatásainak a kkv-k valós igényein és szükségletein kell alapulniuk. Számos régióban a kkv-k képviselői szervei nem vesznek részt az *Enterprise Europe Network*-ben. Az EGSZB ezért hangsúlyozza, hogy a hálózat számára új irányítási struktúrát kell létrehozni, és kéri, hogy a kkv-khoz legszorosabban kötődő vállalkozói szervezetek is vegyenek részt annak irányításában.

4.5 A kkv-k harmadik országok piacaira való belépését célzó európai szintű támogatásnak az egységes piacon is különféle formákat kellene öltenie, illetve magában kell foglalnia az egységes piaci intézkedéscsomag által biztosított lehetőségek kihasználását gátló akadályok felszámolását. A kkv-k általában az egységes piacon kezdik meg nemzetközi kereskedelmi tevékenységeiket, és csak ezt követően terjeszkednek harmadik országok piacaira.

4.6 Az összes tanulmány és felmérés azt mutatja, hogy a kkv-k alig ismerik az elérhető támogatásokat és programokat. Az európai és a nemzeti szintű intézményeknek egyszerű, érthető és a kkv-k sajátosságaihoz igazított nyelvezetet kell

⁽¹⁾ A multinacionális vállalatokra vonatkozó OECD-iránymutatások, 2000.

használniuk. Az EGSZB javasolja egy tömör és egyértelmű útmutató kidolgozását, amelynek segítségével eligazodhatnak a támogatások labirintusában, illetve a létező támogatásokkal kapcsolatos kommunikáció javítását az európai intézmények részéről. A támogatásokkal kapcsolatos információk és ismeretek terjesztésébe többek között be kellene vonni a kkv-k érdekeit képviselő szervezeteket, például a kereskedelmi kamarákat, az ágazati szövetségeket, a kkv-k szervezeteit is, és meg kell adni számukra azt a pénzügyi támogatást, amelyet a szükséges tanácsadási szolgáltatások nyújtásához igényelnek.

4.7 Az Európai Bizottság cselekvési tervének ⁽¹²⁾ fényében az EGSZB javítani szeretné a kkv-k finanszírozáshoz való hozzájárulását, ami alapvető előfeltétele az esetleges nemzetközivé válásnak, különösen az EU-ban jelenleg uralkodó gazdasági és pénzügyi válság körülményei közt. Az EGSZB ezért kéri az Európai Bizottságot, hogy hozzon létre a kkv-k nemzetközivé válását segítő új pénzügyi támogató eszközöket. Ilyenek lehetnek például az exportfinanszírozási garanciák, a nemzetközi tevékenységeket lefedő biztosítás, vagy a könnyített hitelhez jutás garantált hitelkártyák segítségével. ⁽¹³⁾

4.8 A létező programokkal (*East Invest*, *AL Invest* stb.) ellentétben az új, a világ egy meghatározott régióját célzó programokat egyforma pénzügyi és adminisztratív feltételek mellett kellene kialakítani. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja felül azokat a hatályos szabályokat, amelyek szerint csak a partnerországokból származó kkv-k részesülhetnek támogatásban a program fellépéseiben való részvételükhöz. Meg kellene könnyíteniük a tagállamok kkv-inak részvételét is a végrehajtásukban azzal, hogy bővítik a programok fellépéseiben való részvételükkel kapcsolatos induló költségek megtérítéséhez nyújtott támogatást.

4.9 Az EGSZB örömmel látja az Európai Bizottság arra irányuló erőfeszítését, hogy lehetővé tegye a legfontosabb harmadik országokban képvisellel nem rendelkező tagállamok kkv-i számára, hogy hozzájussanak az EU más tagállamai által nyújtott támogatáshoz és tájékoztatáshoz. Felhívja azonban a figyelmet arra, hogy egy ilyen együttműködés részleteinek a kidolgozása nem egyszerű feladat. Pontosítani kellene, hogy egy adott állam közalapjaiból finanszírozott szolgáltatásokat használhatnak-e majd más tagállamok kkv-i.

4.10 Ezt az akadályt úgy lehetne megszüntetni, hogy a legfontosabb harmadik országokban fokozatosan európai központokat hozunk létre a kkv-k kereskedelmi kapcsolatainak támogatására. A tevékenységeik tartalmáról és formájáról szóló döntéshozatalba helyénvaló lenne közvetlenül bevonni a kkv-k képviselői szervezeteit. Az EGSZB javasolja, hogy részesítsék

megfelelő pénzügyi támogatásban a kkv-kat nemzeti és európai szinten képviselő szervezeteket, hogy azok ismertté tehessék tevékenységüket.

4.11 Az EGSZB kéri, hogy a szervezett civil társadalom (azaz a munkaadók, a szakszervezetek, a fogyasztók, a kkv-k szervezetei, a szabadfoglalkozásúak kamarái és szövetségei stb.), beleértve magát az EGSZB-t és olyan szervezeteket, mint az EUROCHAMBRES, az UEAPME (Kézművesek és Kis- és Középvállalkozások Európai Szövetsége), a Business Europe, az ESZSZ és adott esetben a nemzetközivé válás tekintetében legnagyobb jelentőséggel bíró területeken tevékenykedő európai ágazati szövetségek vegyenek részt egy évente megrendezendő fórumban a kkv-k nemzetközivé válásának értékelése céljából. Ennek a fórumnak egy állandó koordinációs platform formáját kellene öltenie, amely nyomon követné többek között, hogy miként kerülnek szétosztásra jelentős összegek a különféle programok és segélyek között, illetve pontosan meghatározott kritériumok szerint nyomon követné azok hatékonyságát.

4.12 Az EGSZB javasolja, hogy hozzanak létre egy európai díjat a legjobb exportőr kkv jutalmazására, amelyet minden évben, például a fórum alkalmával ítélnének oda.

4.13 A közigazgatási szervek által a nemzetközivé válás terén folytatott sikeres tevékenységek ismertté tétele érdekében feltűnőbbben lehetne használni az Európai Vállalkozás Díjat és a Régiók Bizottsága által kiosztott „Európai vállalkozó régió” díjat.

Az évente megrendezett „kkv-k hete” programjába be kellene építeni a nemzetközivé válást előmozdító rendezvényeket, valamint az ezen a téren bevált gyakorlatok tagállamok közötti cseréjét is.

Az EGSZB kéri egy online adatbázis létrehozását és karbantartását az európai kereskedelmi kamaráknak, a kkv-k szervezeteinek és szövetségeinek, valamint az ágazati szövetségeknek a nemzetközivé válás terén bevált gyakorlataiból, illetve kéri, hogy a kkv-kat képviselő szervezetek közvetítésével terjesszék célcsoportban ezeket a tapasztalatokat.

4.14 Az EGSZB javasolja, hogy élesszék újra a vállalatok európai szintű partnerségeit (például az *Europartenariat* vagy *Interprise* néven ismerteket), amelyek már bizonyították eredményességüket és a múltban számos tagjelölt állam kkv-ja számára hasznosak voltak a nemzetközivé válás terén.

4.15 Az EGSZB egyetért azzal, hogy kkv-k nemzetközivé válásának földrajzi irányultsága a jelentős gazdasági növekedést megvalósító BRIC-országokra koncentrál, javasolja azonban a kör kiszélesítését a Perzsa-öböl menti, a délkelet-ázsiai és más országok vezető piacaira. Az EGSZB javasolja azt is, hogy határozottan meg ágazati prioritásokat, amelyek irányt mutatnának a kkv-k nemzetközivé válása számára.

⁽¹²⁾ Lásd: „Cselekvési terv a kkv-k finanszírozáshoz való hozzájárulásának javítására”, COM(2011) 870 final.

⁽¹³⁾ Ilyen például a Magyarországon használt „Széchenyi Kártya”, amely lehetővé teszi a kkv-k számára, hogy hitelbiztosíték nélkül vegyenek fel hitelt, és amelyet az állam garantál: www.iapmei.pt/conferencia/1_Laslo_Krisan.ppt.

4.16 Az EGSZB javasolja, hogy a „kkv-megbízottakat” a működésük szerinti tagállamban sokkal jobban vonják be a kkv-k nemzetközivé válásába, amelynek a nemzeti kkv-támogatási politikák egyik alapvető prioritásává is kell válnia.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai szociális vállalkozási alapokról

(COM(2011) 862 final – 2011/0418 (COD))

(2012/C 229/10)

Előadó: **Ariane RODERT**

2012. január 17-én az Európai Parlament, illetve január 20-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai szociális vállalkozási alapokról

COM(2011) 862 final – 2011/0418 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. április 17-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott 481. plenáris ülésén (a 2012. május 23-i ülésnapon) 194 szavazattal 1 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözlözi az Európai Bizottság európai szociális vállalkozási alapokról szóló rendeletre irányuló javaslatát, amely az ilyen jellegű alapok fejlődésének szabályozását szolgálja azáltal, hogy valamennyi érdekelt számára egyértelműséget és biztonságot teremt, emellett a határokon átívelő forrásbevonás megkönnyítését is célul tűzi ki.

1.2 A szociális vállalkozások szektora növekszik, és értékes hozzájárulást nyújt az Európa 2020 stratégia céljainak eléréséhez. Az EGSZB üdvözlözi, hogy az Európai Bizottság foglalkozik ezzel a szektorral, és fejlődését, növekedését támogatni szeretné.

1.3 A fellépés kiemelt területe, hogy a szociális vállalkozások számára könnyebb hozzájutást teremtsenek a megfelelő tőkéhez. Az EGSZB hangsúlyozni szeretné azonban, hogy ezt a kezdeményezést csupán a számos égetően szükséges, testreszabott és még további fejlesztésre szoruló pénzügyi eszköz egyikeként szabad tekinteni.

1.4 Arra kéri az Európai Bizottságot, hogy ne akarjon új definíciót meghonosítani a szociális vállalkozásra, hanem a szociális vállalkozásokra irányuló kezdeményezésnél már kialakított meghatározást használja. Mindenekelőtt azoknak a rendeletben megnevezett különböző feltételeknek a finomhangolására és magyarázatára van szükség, amelyek mellett a tulajdonosok számára történő nyereségkifizetés megengedhető. Ennek kapcsán egyértelműen ki kell emelni egyfelől a szociális vállalkozásoknak azokat a különleges ismertetőjegyeit, amelyek őket a tisztán a nyereség maximalizálására törekvő vállalkozásoktól megkülönböztetik, másfelől az alapnak a kockázati tőke-alapok más, hagyományosabb formáitól eltérő irányultságát.

1.5 A sajáttőke-finanszírozás javasolt eszközeinek némelyike az EGSZB véleménye szerint azt a kockázatot rejti magában, hogy a szociális vállalkozásokba történő beruházásokat csak

korlátozott mértékben tudja befolyásolni, mivel a javasolt beruházási eszközök szerkezete olyan tulajdonviszonyokat feltételez, amelyek sok esetben nem felelnek meg annak a jogi formának, amelyek keretében számos szociális vállalkozás tevékenykedik. E jogi formák esetében inkább a javasolt hosszú távú hitelek, illetve a „bármely más részesedés” bizonyos mértékű lehetővé tétele a legjelentősebb eszközök, amelyeket tovább kellene fejleszteni.

1.6 A szociális vállalkozások más sajátosságait is figyelembe kell venni. Ilyenek például a kiszolgáltatott vagy marginalizálódott személyek számára szociális szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások üzletrészeinek értékesítésekor felmerülő nehézségek, a szociális vállalkozás saját függetlenségéről alkotott képére gyakorolt befolyás, a vállalkozás sajátos vezetési modelljei, az inkább hosszú, mind rövid távú beruházási szükséglet, valamint a csekélyebb leírási lehetőségek.

1.7 Ha azt akarjuk, hogy a szociális vállalkozásokat célzó, ilyen jellegű alapok nagyobb hatást fejtsenek ki, akkor egy, a szociális vállalkozások finanszírozására legalkalmasabb hibridtőke-megoldás elemeként kell őket tekintenünk. Hibridtőke esetében a pénzügyi támogatásokat hosszú távú, „türelmes” hitelekkel és más eszközökkel kombinálják, miközben állami kézben lévő tulajdon, illetve állami garanciák biztosítják a hosszú távú szemléletet és a tartósságot. A magántőke más formáival – például hozzájárulásokkal és adományokkal – való ötvöztetést ugyanúgy tekintetbe kellene venni, mint a „portfólió-vállalkozásokban” (ahogy a befektetési célokat, azaz a szociális vállalkozásokat a rendelet nevezi) való részesedés célszerűbb formáit, például a szavazati jog nélküli részesedést.

1.8 A rendelet azt javasolja, hogy ezek az új alapok 100 000 eurós minimális befektetést meghatározva először a szakmai ügyfelek és a vagyonos magánszemélyek felé nyissanak. Az EGSZB azonban szeretné hangsúlyozni, hogy az ilyen jellegű alapokat hosszabb távra és biztosított feltételek mellett a kisebb befektetők és a nagy nyilvánosság számára is meg kellene nyitni.

1.9 A javaslatban szereplő legnagyobb kihívás az, hogy a portfólióvállalkozások szociális kihatásait és a társadalomra gyakorolt befolyásukat fel kell mérni, és erről jelentést kell készíteni. Az EGSZB kiindulópontként egy uniós szinten történő közös elemzést és együttműködést ajánl, a kritériumokat és adatokat pedig a vállalkozások formája, irányultsága és célkitűzése szerint nemzeti szinten, valamennyi érdekelt bevonásával kellene meghatározni.

1.10 Az Európai Bizottságnak a kulcsfogalmak meghatározásának céljából mihamarabb gyakorolnia kellene azt a hatáskörét, hogy felhatalmazáson alapuló jogi aktust bocsásson ki, és ebben az érintettek – alapkezelő társaságok, befektetők és szociális vállalkozások – képviselőivel folytatott széles körű, nyitott konzultációra kellene támaszkodnia.

1.11 Programokat kell kezdeményezni valamennyi érintett számára a befektetési készség erősítése, illetve a kapacitásépítés más formáinak támogatása érdekében, hogy létrejöjjön a bizalom, és olyan struktúrák közös építésére kerüljön sor, amelyek a szociális vállalkozásokra irányuló ilyen jellegű alapokhoz jól illeszkednek.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Bizottság az egységes piaci intézkedéscsomagban ⁽¹⁾ kötelezettséget vállalt arra, hogy meghoz egy sor intézkedést az európai szociális vállalkozások fejlődésének és növekedésének támogatására. Az európai szociális vállalkozási alapokra vonatkozó jogi keretről szóló javaslat is egy ilyen lépés, amelyet a „Kezdeményezés a szociális vállalkozásért” című közlemény ⁽²⁾ is lényeges intézkedésként emel ki.

2.2 A szociális vállalkozások szektora növekvő szektor az EU-ban, és a szociális befektetések becslések szerint hamar a 100 milliárd eurós ⁽³⁾ értéket jóval meghaladó piaccá alakulhatnak. Ez világosan mutatja, hogy milyen lehetőség rejlik ebben a növekvő ágazatban. Ezért az ágazat folyamatos növekedésének és virágzásának szavatolása jelentős mértékben hozzájárulna az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek eléréséhez. Az uniós és nemzeti szintű jogi követelmények azonban nem úgy vannak kidolgozva, hogy az ilyen jellegű vállalkozások számára a forrásszerzést megkönnyítsék, amire az EGSZB már a „Szociális vállalkozó szellem és szociális vállalkozás” (INT/589) ⁽⁴⁾ című feltáró véleményében is egyértelműen utalt.

2.3 Ez az európai szociális vállalkozási alapokról szóló rendeletre (a továbbiakban: „a rendelet”) irányuló javaslat egységes szabályokat és követelményeket határoz meg az „európai szociális vállalkozási alap” megnevezést használni kívánó kollektív befektetői vállalkozások alapkezelői számára. A rendelet szabályokat állít fel ezen alapok számára annak érdekében, hogy azok elnyerjék a befektetők bizalmát, biztonságot és hitelességet nyújtsanak számukra, illetve azért, hogy a

magánbefektetőktől történő forrásszerzés hatékonyságának javításával támogassa a szociális vállalkozások fejlődését. A javaslat benyújtását egy 2011-ben végrehajtott nyilvános konzultáció, valamint egy hatásvizsgálat előzte meg.

2.4 Ebben a véleményben kiemelt területeket határozunk meg, és javaslatokat teszünk egyes kérdések tisztázására, amire azért lenne szükség, hogy az európai szociális vállalkozási alapok elérhessék kitűzött céljukat.

3. Az EGSZB megjegyzései a rendeletjavaslatához

3.1 I. fejezet – Tárgy, hatály és fogalom meghatározások

3.1.1 Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottságnak azt a szándékát, hogy az európai szociális vállalkozásokat támogassa és profiljukat megerősítse; üdvözlözi továbbá, hogy a fejlesztést és növekedést szolgáló tőkéhez való hozzájutást kiemelt területként kezelje. Az EGSZB véleménye szerint a rendeletjavaslat a szociális vállalkozási szektor egyes részei számára megkönnyítheti a magántőke bevonását. Ezt a szociális vállalkozásokért született – egyéb finanszírozási technikák szükségességét is megemlítő – kezdeményezés keretében tett más javaslatokat kiegészítő, szükséges kezdeményezésnek látja.

3.1.2 A tőke alapvető jelentőségű a szociális vállalkozások növekedéséhez és e szektor expanziójához, formájuk miatt azonban a rendeletben leírt tőke bizonyos részei a szociális vállalkozások számára, mindenekelőtt a szociális gazdaságban, különösen nehezen hozzáférhetőek. Ezt a rendeletet ezért a szociális vállalkozások sajáttőkéhez való jobb hozzájutásához szükséges több rendelkezés egyikének kell tekinteni.

3.1.3 A rendeletben megnevezett finanszírozási eszközök esetében (3. cikk (1) pont c) bekezdés) a hangsúlyt az olyan hiteleszközökre kellene helyezni, mint például a kedvező kamatozású, ún. „türelmes” kölcsönök (angolul: *patient capital*). Egyes szereplők számára ugyanis a sajáttőkeeszközök esetleg nehezebben használhatók. Számos európai szociális vállalkozás a tagjai, partnerei, alapítványok vagy közhasznú szervezetek tulajdonában van, ami a külső részesedést sok esetben megnehezíti. A néhány tagállamban már létező, célszerűbb részesedési lehetőségeket is, például a szavazati jog nélküli, szabadon átruházható speciális részesedést és a hitelviszonyt megtestesítő különféle eszközöket a szociális vállalkozásoknál értékpapírnak vagy más pénzügyi eszközöknek kellene tekinteni. A bevételi modell részeként az adókedvezményeket is közelebbről meg kellene vizsgálni.

3.1.4 A rendeletben (3. cikk (1) pont c) bekezdés v. albekezdés) hivatkozott befektetési eszközöknek nagyobb hangsúlyt kellene fektetniük a szociális vállalkozások által leggyakrabban alkalmazott olyan eszközökre, amelyek jobban megfelelnek a vállalkozások jellegének. Példaként a tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírokat, a pénzügyi szektor speciális kezdeményezéseit (szövetkezeti bankok, ⁽⁵⁾ etikus, illetve szociális bankok, ⁽⁶⁾ szociális programokkal rendelkező üzleti bankok ⁽⁷⁾), az olyan, innovatív eszközöket, mint például a „Social Impact

⁽¹⁾ COM(2011) 206 final.

⁽²⁾ COM(2011) 682 final.

⁽³⁾ Lásd: J.P.Morgan: Impact Investments: An Emerging Asset Class, 2011.

⁽⁴⁾ HL C 24., 2012.1.28., 1. o.

⁽⁵⁾ www.eurocoopbanks.coop.

⁽⁶⁾ www.triodos.be.

⁽⁷⁾ www.bancaprossima.com, <https://www.unicredit.it/it/chisiamo/per-imprese/per-il-non-profit/universo-non-profit.html> és www.ubibanca.com/page/ubi-comunita.

Bonds” (szociális hatású kötvények),⁽⁸⁾ valamint az előnyös, adófinanszírozású megoldásokat lehet megemlíteni. Ezek és más pénzügyi eszközök képezhetik a szociális vállalkozások által leginkább alkalmazott „hibridtőke” elemeit.

3.1.5 Az ilyen alapokban, többek közt alapok alapjaiban vagy nyugdíjalapokban meglévő állami részesedéseket mint a befektetések hosszú távú perspektívájának garanciáját ösztönözni kell. Az EGSZB azonban szeretné hangsúlyozni, hogy az állami szféra részvételét nem szabad keverni a strukturális alapok eszközeivel, amelyeknek más politikai célkitűzésük van.

3.1.6 A „minősített portfólióvállalkozás” meghatározásánál (ahogy a szociális vállalkozásokat a rendeletben nevezik), az éves árbevételnek egy 50 millió eurós felső határt szabnak (3. cikk d) bekezdés). Mérlegelni kellene ennek eltörlését, mivel egy ilyen felső határ vélhetően inkább gátolja az expanziós törekvéseket – sőt, akár ki is zárhat bizonyos ágazatokban – például az egészségügy, az ápolás vagy a szociális lakások területén – tevékenykedő szociális vállalatokat.

3.1.7 Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a szociális vállalkozási szféra és a „Kezdeményezés a szociális vállalkozásért” értelmében vett szociális vállalkozások meghatározása ne változzon. A rendelet kissé módosított meghatározást javasol az ún. „minősített portfólióvállalkozásokra” (3. cikk (1) pont d) bekezdés). A különbség egyebek mellett a tevékenység leírásában van (3. cikk (1) pont d) bekezdés i. albekezdés). Itt az EGSZB véleménye szerint jobban le kellene írni a vállalkozás célját, mivel a szociális vállalkozások szektora összetett, és számos különböző tevékenységet magában foglal.

3.1.8 A nyereségeket illetően (3. cikk (1) pont d) bekezdés ii. albekezdés) az EGSZB utalni szeretne INT/589. számú véleményére, amelyben világosan kiemelte, hogy a szociális vállalkozások jellemzője az „alapvetően nonprofit jelleg, amelynek értelmében a haszon döntő részét visszaforgatják, és nem osztják szét magánrészvényeseknek vagy -tulajdonosoknak”. A rendeletnek azt a megfogalmazását, amely szerint a nyereségek megengedettek, és a részvényesek, illetve tulajdonosok közt feloszthatók, világosabbá kell tenni, hozzáfűzve, hogy a nyereségeket a vállalkozás elsődleges szociális céljainak elérésére kell fordítani, és hogy azokra az igen ritka esetekre, amelyekben erre vonatkozóan kivételt lehet engedélyezni, egyértelmű szabályok vonatkoznak, hogy a szociális célkitűzés ne kerüljön veszélybe. Ezt a szempontot és a hozzá kapcsolódó szabályokat a rendeletben világosabban ki kell emelni, hogy a rendelet egyértelműen elkülönüljön a kockázatitőke-alapokról szóló rendeletten ezzel párhuzamosan folyó munkától, amely a kis- és közepes vállalkozásokra irányul.⁽⁹⁾

3.1.9 Az áru- és szolgáltatástípusoknak, az árutermelési és szolgáltatásnyújtási módoknak, illetve a szociális célú tevékenységek célcsoportjainak a meghatározását (3. cikk (1) pont d) bekezdés i. albekezdés és 3. cikk (2) pont) egy olyan munkacsoporttal közösen kell kidolgozni, amelyben a szociális vállalkozások képviselői is részt vesznek. A munkacsoport összetételének tükröznie kell az európai szociális vállalkozások sokféleségét.

3.1.10 A „minősített portfólióvállalkozásoknak” egy negyedik feltételnek is meg kellene felelniük: a szociális vállalkozás megszűnése esetén nettó vagyonának nagy része (például minimum 60–70 %-a) nem osztható fel a partnerek, a részvényesek, a tulajdonosok vagy munkavállalók között, hanem szociális hatással bíró célkitűzésekre használandó fel.

3.1.11 A rendelet kezdetben a szakmai ügyfelekre és a vagyonos magánszemélyekre irányul. Ide kellene sorolni az állami és a közhasznú szféra szakosodott befektetőit, például a szövetkezeti bankokat és a szociális irányultságú bankokat is. Az EGSZB azonban azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság mielőbb dolgozzon ki egy ütemtervet az alapnak a nagyközönség számára történő megnyitására, mivel az ilyen jellegű részesedés a nagyközönséget is komolyan érdekelheti.

3.2 II. fejezet – Az „Európai Szociális Vállalkozási Alap” megnevezés használatának feltételei

3.2.1 Az EGSZB a kezdetekben célszerűnek tartja azt az előírást, hogy a tőke-hozzájárulások legalább 70 %-át olyan eszközértékekbe fektessék, amelyek minősített befektetések. Szabályozni kell azonban, hogy az eszközértékek maradék 30 %-át illetően melyek a nem megengedhető eszközértékek, hogy az alap szociális vállalkozásokra irányuló volta még nagyobb hangsúlyt kapjon. A minősített befektetésektől eltérő eszközök megszerzése célszerűségének vizsgálatát mindig meg kell követelni (5. cikk (1) pont). Az alap stabilitása érdekében ösztönözni kellene a megbízható és tartós – például államkötvényekbe történő – befektetéseket. Ugyanezért világosabbá kellene tenni a pénzeszközök és pénzeszköz-egyenértékesek meghatározását is.

3.2.2 Az európai szociális vállalkozási alapokról szóló rendeletjavaslat és az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokra vonatkozó irányelv („ÁÉKBV-irányelv”)⁽¹⁰⁾ között sok párhuzamosság van. Ezeket a párhuzamosságokat és a különbségeket is világosan ki kellene emelni. Ez vonatkozik különösen a szakmai ügyfelek meghatározására (6. cikk), az alapkezelők tevékenységére (7. cikk) és az alap felhasználására (8. cikk). Mivel a szociális vállalkozások gyakran helyileg működő, kisméretű vállalkozások, fontos, hogy a kisebb alapok számára megkönnyítsék az ilyen piacokon való fellépést. Hosszabb távon ezért át kellene gondolni a minimális befektetésre vonatkozó 100 000 eurós határértéket (6. cikk a) bekezdés).

3.2.3 A lehetséges összeférhetlenségeket mielőbb fel kell ismerni, el kell kerülni, meg kell oldani és nyomon kell követni, illetve jelezni kell. Még a rendelet hatálybalépése előtt intézkedéseket kell hozni az érdekellentétek elkerülésére. Az Európai Bizottságnak már most világossá kellene tennie, hogy mi a célja ezekkel az intézkedésekkel (8. cikk (5) pont). Azt is tisztázni kellene, hogy milyen szabályok érvényesek a portfólióvállalkozások, illetve a befektetők és/vagy alapkezelők közötti összeférhetlenségek esetében (8. cikk (2) pont).

⁽⁸⁾ www.socialfinance.org.uk/sib.

⁽⁹⁾ COM(2011) 860/2 final.

⁽¹⁰⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/65/EK irányelve (2009. július 13.).

3.2.4 Az európai szociális vállalkozási alapokról szóló rendelet nagymértékben függ a szociális kihatások és a társadalomra gyakorolt befolyás – nagyon nehéz feladatot jelentő – mérésére való képességtől. Jelenleg nincs olyan, egyértelmű eljárás, amely könnyen adaptálható lenne ahhoz a környezethez, amelyben az európai szociális vállalkozási alapok tevékenykednek. Fontosabb a tevékenységek, mint a portfólióban szereplő vállalkozások (minőségi és mennyiségi jellegű) szociális kihatásainak mérése. Ahelyett, hogy **egyetlen, egységes** eljárást keressünk a szociális kihatások nyomon követésére és értékelésére, inkább egy olyan uniós keretet kellene létrehozni, amelynek kapcsán nemzeti szinten rögzített kritériumokat és mérhető indikátorokat alkalmazunk. Az Európai Bizottságnak már most világossá kellene tennie, hogy mi a szándéka a szociális kihatások és a társadalomra gyakorolt hatás mérésével, oly módon, hogy vizsgálatot indít a különböző mérési eljárásokat és a szociális vállalkozásokkal, kutatókkal és tőkebefektetőkkel folytatott együttműködés tapasztalatait illetően.

3.2.5 A szociális vállalkozások egyik alapköve a függetlenségük. Ezért tehát azokat az eljárásokat, amelyeket a rendeletben szereplő alapkezelők alkalmaznak, mivel „kötelesek megfelelő eljárásokkal mérni és nyomon követni, hogy a [...] minősített portfólióvállalkozások milyen mértékben érik el a [...] pozitív társadalmi hatást”, világosabbá kell tenni, oly módon, hogy kifejezre jusson, hogy az alapkezelők kötelesek a befektetőknek a szociális kihatásokról jelentést készíteni, hogy biztos legyen, hogy az eszközöket valóban szociális tevékenységekre fordították (9. cikk (1) és (2) pont). A rendelet ez irányú bizonytalansága félreértésekhez vezet az alapkezelők szerepét illetően; a rendeletjavaslatot e tekintetben javítani kell. Nem helyénvaló és nem is realiztikus, hogy az alapkezelőknek mérniük és figyelniük kelljen a szociális kihatásokat, egyrészt azért, mert ezáltal korlátozást szenvedne a szociális vállalkozások függetlensége, másrészt pedig azért, mert nincsenek megfelelő eljárások a hatékony mérésre és nyomon követésre.

3.2.6 A mérési problematika az éves beszámólóról és a társadalmi eredmények mérésének módszeréről szóló rendelkezésekben is felbukkan (12. cikk (2) pont a) bekezdés). Világossá kellene tenni, hogy miként viszonyul ez a beszámolókészítés az Európai Bizottság által kidolgozni kívánt mérés-technikai specifikációkhoz.

3.2.7 Az éves beszámoló mellett lehetőséget nyújt az alapkezelőknek a minősített portfólióvállalkozásokat érintő elidegenítésekre (12. cikk (2) pont b) bekezdés). A rendeletben tisztázni kell, hogy milyen szabályok érvényesek a minősített portfólióvállalkozások elidegenítésére. Egy szociális vállalkozást, amely például kiszolgáltatott vagy marginalizálódott célcsoportok számára nyújt szociális szolgáltatásokat, a kényes tevékenység miatt nem lehet ugyanúgy elidegeníteni, mint a nyereségorientált vállalkozásokban meglévő részeseidéseket. A befektetők és az alapkezelők figyelmét fel kell hívni a sajátosságokra, így e tevékenységek kényes jellegére, nekik pedig ennek megfelelően kell cselekedniük. Az Európai Bizottságnak meg kellene továbbá jelölnie, hogy miként kezelendő az a másodlagos piac, amely az ilyen elidegenítések folytán keletkezik. Számos szociális vállalkozásnak hosszú távú és tartós befektetésekre van szüksége, hogy tevékenységét kiterjeszthesse.

3.2.8 Világossá kell tenni, hogy miként viszonyul a szociális kihatások Európai Bizottság által kidolgozni tervezett metodikája ahhoz a módszerhez, amely szerint az alapkezelőknek a

befektetőket tájékoztatniuk kell, illetve ahhoz, ahogyan ezeket az információkat az alapoktól a befektetőkhöz el kell juttatni (13. cikk (1) pont c) és d) bekezdés). Fontos a minősített befektetésektől eltérő eszközértékek leírása is, akár csak a tájékoztatás a kiválasztásukra szolgáló kritériumokról. A rendeletnek emellett arról is rendelkezéseket kellene tartalmaznia, hogy melyek az alap ezen része esetében nem megengedett eszközértékek és befektetések (13. cikk (1) pont e) bekezdés). Az alap értékelési eljárását és az eszközértékelés árazási módszereit illetően (13. cikk (1) pont g) bekezdés) az EGSZB azt a nézetet képviseli, hogy ki kellene dolgozni egy olyan modellt, amely pontosan a szociális vállalkozások formáira és tevékenységeire van szabva.

3.3 III. fejezet – Felügyelet és igazgatási együttműködés

3.3.1 A rendelet előírásainak megsértése esetén alkalmazandó adminisztratív intézkedésekre és szankciókra vonatkozó szabályoknak EU-szerte egységeseknek kell lenniük. Ezeket a szabályokat ezért uniós szinten kell rögzíteni, meghatározásukat nem szabad a tagállamokra hagyni (20. cikk (2) pont). A szabályoknak hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó jellegűeknek kell lenniük. Az „európai szociális vállalkozási alap” megjelölés használatának megtiltásán túl ezért további intézkedéseket is ki kell dolgozni, hiszen a kezdeményezésnek célja a bizalom kiépítése és ezzel a visszaélések számának csökkentése is. Az alaphoz tartozó portfólióvállalkozások számára védelmi mechanizmusokat kell kialakítani, hogy tevékenységüket akkor is folytathatják, ha az alapkezelő ellen szankciókat léptetnek életbe.

3.4 IV. fejezet – Átmeneti és záró rendelkezések

3.4.1 A rendeletben több helyen is szerepel, hogy az Európai Bizottság a rendelet 2013-as hatálybalépésétől számított négy éves időszakra hatáskört kap felhatalmazáson alapuló jogi aktusok kibocsátására. Számos ilyen hatáskör döntő jelentőségű az alapok kialakítása szempontjából, például tevékenységi területük (árak, szolgáltatások és az előállításukhoz, illetve nyújtásukhoz szükséges eljárások), egy lehetséges nyereségkifizetés és az összeférhetlenségek szempontjából. Az ilyen jogi aktusok kibocsátásába valamennyi érintett szereplőt – azaz az alapkezelő társaságokat, befektetőket és a szociális vállalkozásokat – be kell vonni. Ebben a szociális vállalkozásokra irányuló kezdeményezésben említett, valamennyi érdekelt szereplő képviselőjét magában foglaló tanácsadói csoport fontos szerepet játszhat.

4. Egyéb megjegyzések

4.1 A rendelet által elért eredményeket folyamatosan értékelni kell, hogy meggyőződjünk arról, hogy a szociális vállalkozások fontos célcsoportjai (azaz gyakran a szociális gazdaság) valóban jobban hozzáférhetnek-e a felhasználható tőkéhez. Az EGSZB erre a szociális vállalkozások és a szociális gazdaság kapcsán zajló munkája során minden évben figyelmet fordít majd.

4.2 Mivel a (magán vagy állami) szociális alapok szélesebb értelemben vett fogalma a legtöbb tagállamban ismeretlen és viszonylag korlátozott, stratégiát kellene kidolgozni a szociális alapok jellemzőinek kidomborítására. Számos európai államban nincsenek ehhez hasonló alapok, azokban az államokban pedig, ahol vannak, nem eléggé ismertek. Itt jut szerephez az Európai Bizottság, amikor arról van szó, hogy ismereteket kell gyűjteni

és terjeszteni ezekről az európai szociális vállalkozások növekedését és terjeszkedését támogató innovatív és jól működő eszközökről.

4.3 Olyan segítségnyújtásra és programokra is szükség van, amelyek valamennyi érdekelt – befektetők, alapkezelők és portfólióvállalkozások – esetében támogatják a beruházási készséget és a kapacitásépítést (mind a struktúrát, mind az ismereteket illetően), úgy az EU, mint a tagállamok szintjén. Ebben a számos tagállamban már létező „pénzügyi közvetítők” központi szerepet játszhatnak, kibontakozásukat ezért támogatni kellene. Említésre méltó még, hogy a szociális vállalkozásokba történő

befektetéseket több kontextusban is csekély kockázatú befektetésként jellemzik, ⁽¹¹⁾ ami ezeknél a programoknál kiemelendő.

4.4 A rendelet – helytelenül – igen gyakran a szociális vállalkozások „részvényesei” kifejezést használja, azt az érzetet keltve, hogy a részvénytársaság a leggyakoribb szociálisvállalkozás-típus. Ez nem igaz, és félrevezető lehet. Úgy helyes, ha a szociális vállalkozások „tagjairól” vagy „partnereiről” beszélünk, ezek a vállalkozások ugyanis többségükben szövetkezetek, szövet-ségek, alapítványok és korlátolt felelősségű társaságok (amelyeknek nem részvényei, hanem szociális részesedései és tagjai vannak).

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ Az olasz jegybank 2011-ben a nonprofit szervezetek esetében 4,3%-os nemteljesítési arányról számol be, amely jóval az összes szektorra vonatkozó arány (5,4%) alatt van. A nem pénzügyi jellegű vállalkozásoknál a nemteljesítési arány 7,9%, a mikrovállalkozásoknál pedig 10,3%. A szövetkezeti bankok a nonprofit szervezetek vonatkozásában csupán 0,6%-os nemteljesítési arányt mutattak ki. (Forrás: Federcasse, a szövetkezeti pénzügyintézetek olasz szövetsége.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi határozatra az ITER projektre vonatkozó kiegészítő kutatási program (2014–2018) elfogadásáról

(COM(2011) 931 final – 2011/0460 (NLE))

(2012/C 229/11)

Előadó: **Gerd WOLF**

2012. február 3-án a Tanács úgy határozott, hogy az Euratom-Szerződés 7. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi határozatra az ITER projektre vonatkozó kiegészítő kutatási program (2014–2018) elfogadásáról

COM(2011) 931 final – 2011/0460 (NLE).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. május 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 23-i ülésnapon) 183 szavazattal 7 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és ajánlások

1.1 Az EGSZB ismételten és határozottan ajánlja, hogy többet ruházzunk be olyan kutatásokba és fejlesztésekbe, amelyek jelenlegi energiarendszerünknek a megfelelő, hosszú távú, fenntartható és éghajlatbarát energiaellátásra alkalmas technológiákra való, szükséges és körültekintő átállítására irányulnak. Ide tartoznak a fúziós energia hasznosítását célzó fejlesztések is. Az energia jelenlegi életmódunk és kultúránk elixírje.

1.2 Az EU-ban kialakított, nagyszabású nemzetközi projekt-ként az ITER olyan meghatározó és világszinten egyedülálló lépés a fúziós energia jövőbeli hasznosítását célzó fejlesztésben, amelyet most valóban meg kell tennünk. Az ITER tehát fontos eleme az energiakutatásnak, következésképpen a SET-tervnek is. Az EGSZB ismételten rámutat a projekt jelentőségére – nemcsak a jövőbeli energiaellátás szempontjából, hanem az európai iparnak a legígényesebb új technológiák terén felmutatandó versenyképességére való tekintettel is.

1.3 Ezért az EGSZB határozottan ellenzi az Európai Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy az ITER építésével kapcsolatos európai kötelezettségeket az eddigi gyakorlattól eltérően kivegyék a többéves pénzügyi keretből (a továbbiakban: TPK), amelyben ezután csak az ITER-t szolgáló kutatási tevékenységek kapnának helyet. Ez nemcsak a projekt jelentőségét csökkenti, hanem csorbát ejtene az EU mint nemzetközi partner megbízhatóságán is. Helyénvalóbb, ha az ITER építése a 2014 és 2018 közötti években is az EU-Euratom kutatási, fejlesztési és demonstrációs programjának – különálló és a program többi elemével össze nem kapcsolt – részét/projektjét képezi, méghozzá a TPK-n belül.

1.4 Mivel ezt az Európai Bizottság előzetesen sajnos nem vette bele a terveibe, az EGSZB javasolja, hogy a Tanáccsal, az Európai Parlamenttel és az EBB-vel karöltve olyan megoldásokat keressünk, amelyek utólagosan lehetőséget adnak erre anélkül, hogy érezhetően káros hatással lennének a program többi – különösen az energiakutatáshoz tartozó – elemére.

1.5 Az EGSZB azt a megoldást részesítené előnyben, hogy – ahogyan ez nyilvánvalóan már az ITER 2012–2013-as finanszírozásakor is történt – a TPK-ból fel nem használt eszközöket vegyék igénybe, amelyeket egyébként a tagállamok a szokásos módon visszakapnának.

1.6 Az EGSZB egyetért az európai parlamenti kezdeményezésekkel abban, hogy a TPK fel nem használt eszközeinek általánosságban nem kellene a TPK csökkentéséhez vezetniük, hanem – ahogy itt konkrétan az ITER érdekében javasoltuk – az EU közösségi programjára kellene fordítani őket.

1.7 A TPK-ban az eddigi előirányzatokat csak akkor kellene egyenként legfeljebb 0,3 %-kal csökkenteni, ha ez az intézkedés nem lenne elegendő vagy kivitelezhető.

1.8 Annak érdekében, hogy minél jobban be lehessen tartani az idő- és költségkeretet, elegendő technikai és adminisztratív döntéshozatali hatáskörrel rendelkező, határozott projektirányításra, valamint feszes projektstruktúrára van szükség.

1.9 A 2018 utáni időszakkal kapcsolatban az EGSZB támogatja az Európai Bizottság nagyon is indokolt szándékát, mely szerint mielőbb stabil tervezési és jogi keretet kell létrehozni az Európán belüli, és különösen a nemzetközi tervezési biztonság érdekében.

2. Az európai bizottsági javaslat rövid tartalma és érvelése

2.1 Az európai bizottsági javaslat célja, hogy a 2014–2018-as időszakban az ITER projekthez nyújtandó uniós finanszírozás módját egy, az Euratom-Szerződés keretébe tartozó „**kiegészítő kutatási program**” révén szabályozza. A kiegészítő kutatási programot a tagállamoknak (és néhány „társult harmadik országnak”) a TPK-n kívül, külön kellene finanszírozniuk. Ez egy 2,6 milliárd eurós összeget jelent, ami a TPK mintegy 0,26 %-ának felel meg (lásd azonban a 4.7. és 4.7.1. pontot is).

2.2 A nemzetközi ITER projekt fő célja egy kísérleti fúziós reaktor megépítése és üzemeltetése, ami jelentős és döntő lépés lenne a magfúzió mint fenntartható energiaforrás alkalmazhatóságának demonstrálása felé. Ezért az ITER-rel kapcsolatos kutatási program kifejezett célkitűzése „az energiarendszer biztonságos és hatékony hosszú távú szén-dioxid-mentesítéséhez való hozzájárulás”. A program hozzájárul továbbá az Európa 2020 stratégiához és az „Innovatív Unió” kiemelt kezdeményezéshez.

2.3 Az ITER a stratégiai energiatechnológiai terv (SET-terv) része, és elősegíti az Európa 2020 stratégia megvalósítását, mivel a csúcstechnológiát képviselő európai vállalatok részvétele globális versenyelőnyhöz juttatja az EU-t ebben a rendkívül fontos és ígéretes ágazatban.

2.4 Az ITER projekt végrehajtása az Európai Atomenergia-közösség (Euratom) és hat további fél: Dél-Korea, India, Japán, Kína, Oroszország és az USA között létrejött, az ITER projekt közös megvalósítása érdekében az ITER Nemzetközi Fúziósenergia-fejlesztési Szervezete létrehozásáról szóló megállapodás (a továbbiakban: ITER-megállapodás) ⁽¹⁾ alapján történik.

2.5 Az ITER projekthez az EU által nyújtandó hozzájárulást a Tanács 2007. március 27-i határozatával ⁽²⁾ létrehozott Fúziósenergia-fejlesztési és ITER Európai Közös Vállalkozás („Fusion for Energy”) irányítja.

2.6 Az ITER építési költségei meghaladják az eredeti számítások szerinti összeget ⁽³⁾. Ezért további pénzügyi eszközökre van szükség (lásd a 2.1. pontot). Az Európai Bizottság szerint ebből az következik, hogy a TPK-n belül át kell csoportosítani eredetileg más prioritásokra előirányzott forrásokat, vagy ki kell tolni a keret határait.

2.7 Új koncepcióra van szükség, amely hosszú távon is biztos alapot helyez el a nagyratörő projektet. Ezért az Európa 2020 stratégia költségvetéséről 2011. június 29-én elfogadott, *Az Európa 2010 stratégia költségvetése* című közleményében ⁽⁴⁾ az Európai Bizottság azt javasolta, hogy az ITER projekthez nyújtandó EU-hozzájárulást 2013 után a TPK-n kívül finanszírozzák.

2.8 Az Euratom-Szerződés a kutatási programok időtartamát öt évre korlátozza. Az ITER-megállapodás értelmében az ITER projekt időtartama egyelőre 35 év, azaz a projekt 2041-ig tart. Így a projekthez nyújtandó EU-hozzájárulás jövőbeli finanszírozása érdekében további tanácsi határozatokra lesz szükség.

3. Az EGSZB megjegyzései – A jelenlegi helyzet

3.1 Arra vonatkozó korábbi megállapításai alapján ⁽⁵⁾, hogy a magfúzió mint lehetőség mennyire fontos a jövőbeli alacsony CO₂-kibocsátású energiaellátás szempontjából, az EGSZB egyetért az Európai Bizottság értékelésével, mely szerint az ITER ⁽⁶⁾ jelenti azt a meghatározó és világszinten egyedülálló lépést a fúziós energia jövőbeli hasznosítását célzó fejlesztésben, amelyet

most meg kell tennünk. A fúziós energia az egyetlen ismert és eddig még próbaüzemben sem alkalmazott vagy hozzáférhető opció az arra szolgáló lehetséges technológiák palettáján, hogy fenntarthatóan és megfelelően megoldjuk a biztonságos és éghajlatbarát energiaellátás hatalmas feladatát. Az ITER fontos eleme az energiakutatásnak, következésképpen a SET-tervnek is.

3.2 A szükséges ráfordítások szempontjából már a JET (Joint European Torus) ⁽⁷⁾ elnevezésű, jellegét és eredményeit tekintve annak idején világelső fúziós kísérlet is meghaladta az egyes tagállamok lehetőségeit vagy készségeit arra, hogy nemzeti szinten valósítsák meg és finanszírozzák ezt a projektet. Így ez lett az Euratom-Szerződés keretében zajló közös és sikeres európai fellépés mintapéldája és gyakorlótere. A JET a létrehozása óta az európai fúziós program alapkövének számít.

3.3 A magfúzió-kutatásban világszerte tett felfedezéseken és különösen a JET eredményein alapuló ITER projekt mind tudományos-technikai célkitűzéseit, mind kiterjedését, mind pedig költségeit tekintve még a JET-hez szükséges ráfordításokat is jelentősen túllépi. Ezért már hamar kézenfekvő volt, hogy az EU-n túlnyúló nemzetközi együttműködésre kell törekedni. Ez az elképzelés találkozott Reagan, Gorbacsov és Mitterrand kezdeményezésével, amelyből végül kifejlődött a nemzetközi ITER projekt. A cél az, hogy az ITER-ben – pozitív teljesítmény-mérleg mellett – 500 megawattos (!) termikus fúziós teljesítményt lehessen elérni.

3.4 2006. november 26-án a hét szerződő fél – az Európai Atomenergia-közösség, a Kínai Népköztársaság körmánya, az Indiai Köztársaság körmánya, Japán körmánya, a Koreai Köztársaság körmánya, az Oroszországi Föderáció körmánya és az Amerikai Egyesült Államok körmánya – részéről a képviselők aláírták az ITER projekt közös megvalósítása érdekében az ITER Nemzetközi Fúziósenergia-fejlesztési Szervezete létrehozásáról szóló megállapodást. Az Európai Bizottság nemcsak szerződő félként képviselte az EU-t, hanem össze is hangolta az ITER Európai Közös Vállalkozás keretében futó további programot és a fúziós program egyéb részeit.

3.5 Azzal az egyidejűleg hozott döntéssel, hogy az ITER-t az EU-ban (a dél-franciaországi Cadarache-ban) építsék ki, sikerült a jövőnk szempontjából egyik legfontosabb projektet Európába telepítenünk, és így élvezhetjük a legjobb kutatókra és mérnökökre gyakorolt vonzerejét, illetve a legfejlettebb iparágakra gyakorolt hatásának előnyeit is. A sem irányítási, sem menedzsment-szempontból nem éppen könnyű bevezető szakasz után – hiszen efféle projekतालapú tudományos-technikai együttműködésre, melyben ilyen sok és sokféle nemzetközi partner vesz részt, soha korábban nem került sor – többféle okból is egyértelművé vált, hogy az eredeti költségelőirányzatot, tehát az Euratom-program részéről hozzáadandó részt is felfelé kell módosítani ⁽⁸⁾. Az EGSZB szerint ez a tény az Európai Bizottság számára már a TPK megállapítása előtt ismeretes volt.

⁽¹⁾ HL L 358., 2006.12.16.

⁽²⁾ HL L 90., 2007.3.30.

⁽³⁾ HL C 181., 2012.21.6., 111. o.

⁽⁴⁾ COM(2011) 500 final, 2011. június 29.

⁽⁵⁾ Például: HL C 302., 2004.12.7., 27. o.; HL C 21., 2011.1.21., 49. o.; HL C 218., 2011.7.23., 87. o., HL C 181., 2012.21.6., 111. o..

⁽⁶⁾ Lásd még: <http://www.iter.org>.

⁽⁷⁾ Lásd még: www.jet.efda.org.

⁽⁸⁾ HL C 181., 2012.21.6., 111. o., 5.5.3. pont.

4. Az EGSZB megjegyzései – szempontok és ajánlások

4.1 Az EGSZB alapvetően támogatja az Európai Bizottságnak azt a szándékát, hogy megerősítse az energiával kapcsolatos kutatás számára rendelkezésre álló K+F-költségvetést. Konkrétan az ITER-t illetően erre az Euratom keretében kerülne sor. Az EGSZB már a SET-tervről készített véleményében⁽⁹⁾ utalt arra, hogy „a világ még mindig növekvő, energiára éhes, jelentős felzárkóztatást igénylő népessége, az elsődleges energiahordozók véges készletei és Európának az importjuktól való, egyre fokozódó függősége ellenére az energia- és éghajlatprobléma súlyosságát és a kezeléséhez szükséges befektetéseket számos politikai és egyéb érdekelt még mindig jelentősen alábecsüli”. Ezt a figyelmeztetést az EGSZB a „Horizont 2020”-ról kidolgozott véleményében is megismételte, és ennek megfelelően ajánlotta, hogy a TPK-ból nagyobb részt szánjanak az energiával kapcsolatos kutatásra⁽¹⁰⁾.

4.1.1 Ezért támogatja az EGSZB⁽¹¹⁾ az Európai Bizottságnak a TPK kibővítésére irányuló – eddig sajnos sikertelen – erőfeszítéseit is, hogy az említett és más fontos közösségi feladatokat nagyobb hangsúllyal lehessen kezelni. Az EGSZB szerint azonban ezt nem úgy kell megtenni, hogy eseti, kivételes alapon, az eddigi gyakorlattól eltérően, úgyszólván kiskapukon keresztül létrehoznak egy, a TPK-n kívül álló, újabb kutatási programot, amellyel finanszírozni lehet az ITER építéséhez szükséges európai hozzájárulást. Helyénvalóbb, ha az ITER építése a 2014 és 2018 közötti években is az EU-Euratom kutatási, fejlesztési és demonstrációs programjának részét – de különálló részét! – képezi, méghozzá a TPK-n belül.

4.2 Nem ez az egyetlen érv az ellen, hogy az ITER építésével kapcsolatos európai kötelezettségeket kivegyék a TPK-ból. Az EGSZB a 2.6. pontban kifejtett európai bizottsági érvelést sem tudja követni. Ha ugyanis az Európai Bizottság az aktuális helyzet ismeretében olyan TPK-t javasol és szeretne elfogadtatni, amelyből szándékosan kihagyja az ITER építésével kapcsolatos költségeket, ezzel saját maga teremti meg pontosan azt a helyzetet, amely saját elemzése szerint is megnehezíti e költségek bevonását a TPK-ba.

4.3 Ezen túlmenően erős tartalmi érvek is felsorakoztathatók az ITER-nek a TPK-ból történő kiemelése ellen.

4.3.1 Itt egyrészt a szubszidiaritás elvéről és az európai többletérték kérdéséről van szó. Hiszen éppen olyan tervekről beszélünk, amelyek túlmutatnak az egyes tagállamok lehetőségein: komoly tudományos-technikai infrastruktúráról vagy akár olyan projektekről, mint a Galileo és az ITER, amelyek jellegzetes közösségi feladatot képviselnek a TPK-n belül, tehát kétségkívül európai többletértéket teremtenek. A TPK-n belül pontosan ennek érdekében hozták létre a kutatási és fejlesztési keretprogramot.

4.3.2 Másrészt a nemzetközi partnerekre gyakorolt határról is szó van. Ha e partnerség politikai jelentőségét is tekintetbe

vesszük, az EGSZB megtévesztő jelzésnek tartja az európai bizottsági javaslatot, amely megingatja az EU-ba mint szavahihető nemzetközi tárgyalópartnerbe vetett bizalmat. Ez nem csupán a fúziós programot érinti, hanem a további – például biztonságpolitikára vagy energia- és éghajlat-politikára vonatkozó – nemzetközi partnerségek vagy kötelező érvényű megállapodások érdekében tett erőfeszítéseket is.

4.3.3 Megemlítendő azonban még egy, általánosabb szempont is, amelyet az EGSZB már a „Horizont 2020”-ról kidolgozott véleményében⁽¹²⁾ is felvetett. Arról a bejelentett irányvonalról van szó, hogy a kutatás- és innovációtámogatás eddigi feladatai és tevékenységei az Európai Bizottságtól egyre inkább különféle ügynökségekhez kerülnek át, és az Európai Bizottság csak a jogi kérdésekre és a pénzügyi aspektusok kezelésére összpontosít. Ezzel kapcsolatban az EGSZB-nek komoly fenntartásai vannak, mivel az Európai Bizottság így nemcsak hogy lemondana a saját részéről (a szükséges szakértők bevonásával) biztosított szakavatott irányításról és a megfelelő tisztánlátásról, de a tulajdonképpeni szakmai tartalmakat és célokat sem tudná többé kellően megvizsgálni és azonosítani. Ez utóbbi pedig elengedhetetlen ahhoz, hogy a kutatás, fejlesztés és innováció fontos témáját szakértelemmel, sikeresen és meggyőződéssel lehessen képviselni a politika szintjén. Különben a fékek és ellensúlyok törekeny rendszerében veszendőbe mehet egy meghatározó ellenőrzési tényező, egy számottevő súly a politikai mérlegben.

4.4 Mivel az EGSZB – mint már említettük – egyfelől teljes mértékben egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy ajánlatos lenne megerősíteni a TPK-t, másfelől azonban úgy véli, hogy az ITER-t a TPK-n belül kellene finanszírozni és szervezési szempontból is ott kellene tartani, azt ajánlja, hogy a Tanáccsal, az Európai Parlammal és az EBB-vel karöltve olyan megoldásokat keressünk, amelyek utólagosan lehetőséget adnak erre anélkül, hogy érezhető káros hatással lennének a program többi – különösen az energiatudományhoz tartozó – elemére.

4.5 Az EGSZB azt a megoldást részesíti előnyben és ajánlja, hogy dolgozzanak ki megfelelő eljárásokat, melyek biztosítják, hogy a TPK már jóváhagyott teljes költségvetése valóban közösségi feladatok elvégzésére legyen fordítható, és ne csökkenjen azáltal, hogy a TPK fel nem használt eszközeit a szokásos módon visszautalják a tagállamokba. Ezzel az ajánlással az EGSZB az Európai Parlament 2010. július 5-i kezdeményezését is támogatja⁽¹³⁾.

4.6 A szóban forgó konkrét kérdéskörrel kapcsolatban azt ajánljuk, hogy e vissza nem utalt eszközökkel pótolják ki az ITER finanszírozási fedezetében megjelenő, a jelenlegi vita tárgyát képező hiányt (ahogy ez nyilvánvalóan már a 2012–2013-as év finanszírozásakor is történt⁽¹⁴⁾). Ha ehhez az eljáráshoz további formális/jogi intézkedésekre lenne szükség, az EGSZB azt ajánlja, hogy a kérdést előbb az EBB-vel, majd az illetékes szervekkel vitassák meg.

⁽¹²⁾ HL C 181., 2012.21.6., 111. o., 3.12.1. pont.

⁽¹³⁾ A7-0254/2011: Az Európai Parlament állásfoglalása az Európai Unió 2011-es pénzügyi évre vonatkozó, 3/2011. számú költségvetés-módosítási tervezetéről szóló tanácsi álláspontról, III. szakasz – Bizottság (11630/2011 – C7-0166/2011 – 2011/2075(BUD)).

⁽¹⁴⁾ Az Európai Unió Tanácsa (Versenyképességi Tanács), 2011. december 19., 18807/11. sz. dokumentum, PRESSE 508 (csak angol nyelven érhető el).

⁽⁹⁾ HL C 21., 2011.1.21., 49. o., 3.1.1. pont.

⁽¹⁰⁾ HL C 181., 2012.21.6., 111. o., 4.2.1. pont.

⁽¹¹⁾ HL C 143., 2012.5.22., 6. pont.

4.7 Kizárólag arra az esetre, ha a 4.6. pontban ajánlott megoldás nem lenne elegendő vagy egyáltalán nem lenne kivitelezhető, az EGSZB azt ajánlja, hogy a vita tárgyát képező költségeket egy megfelelő biztonsági tartalékkal („contingency”-vel) együtt (lásd a 4.7.1. pontot) a TPK összes többi jogcíménél végrehajtandó, csekély mértékű (a kb. 10 %-os biztonsági tartalékkal együtt a 0,26 %-os helyett jogcímenként legfeljebb mintegy 0,3 %-os) megtakarítással teremtsék elő.

4.7.1 Az EGSZB ugyanis határozottan ajánlja, hogy nagyobb súllyal vegyék figyelembe az ilyen jellegű, új technológiai területeket felfedező, nagyszabású projektek kialakításának tapasztalatait, és ennek megfelelően gondoskodjanak megfelelő, például 10 %-os biztonsági tartalékról. Ehhez adott esetben megfelelően módosítani kell az Európai Bizottság által alkalmazott szabályokat. A 2.1. pontban említett 0,26 %-os érték ezzel mintegy 0,3 %-ra emelkedne. Ezt a biztonsági tartalékkeretet azonban a projektvezetésnek külön kell kezelnie, és abból csak szigorú feltételek mellett szabad pénzüsszegeket felszabadítania, nehogy ez a keret már előzetesen beépüljön a tervekbe, és így célt tévessen.

4.7.2 A 4.1.1. pontban az EGSZB azt ajánlja, hogy az ITER építésében az európai hozzájárulást a fúziós program önálló, a program többi részétől elválasztott elemévé/projektjévé kell tenni. Annak érdekében, hogy minél jobban be lehessen tartani az ITER-hez való európai hozzájárulás idő- és költségkeretét, elegendő technikai és adminisztratív döntéshozatali hatáskörrel rendelkező, határozott projektirányításra, valamint feszes projektstruktúrára van szükség. Az EGSZB ajánlja, hogy ezt például a CERN, az ESA vagy az ESO mintájára dolgozzák ki.

4.8 Ami a jelenlegi vita tárgyát képező 2014–2018-as időszak utáni éveket illeti, az EGSZB támogatja az Európai Bizottság nagyon is indokolt szándékát arra vonatkozóan, hogy a nemzetközi ITER projektet teljes futamidejére stabil keretbe foglalja, és hosszú távon is biztos alapra helyezze. Az EGSZB szerint azonban ezt a TPK-n belül kell megtenni, hogy Európán belüli és nemzetközi viszonylatban is megteremtsük a tervezési biztonságot, és a nemzetközi partnerek meggyőződ-hessenek az EU megbízhatóságáról.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokra (ÁÉKBV) vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló 2009/65/EK irányelvnek és az alternatív befektetésialap-kezelőkről szóló 2011/61/EU irányelvnek a hitelminősítések túlzott figyelembevétele tekintetében történő módosításáról

(COM(2011) 746 final – 2011/0360 (COD))

(2012/C 229/12)

Előadó: **Jörg Freiherr Frank VON FÜRSTENWERTH**

2012. február 9-én az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 53. (1) cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokra (ÁÉKBV) vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló 2009/65/EK irányelvnek és az alternatív befektetésialap-kezelőkről szóló 2011/61/EU irányelvnek a hitelminősítések túlzott figyelembevétele tekintetében történő módosításáról

COM(2011) 746 final – 2011/0360 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. május 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott 481. plenáris ülésén (a május 23-i ülésnapon) 130 szavazattal, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Ez a vélemény az EGSZB azon munkáinak sorába tartozik, amelyekben az elmúlt évek válságai feldolgozásának részeként a hitelminősítő intézetek szabályozásával foglalkozik⁽¹⁾. Az EGSZB nemrég üdvözölte, hogy az Európai Bizottság új jogi aktusok előterjesztésével törekszik a minősítések elvégzése és a minősítési eljárások során előforduló súlyos átláthatósági, függetlenségi, összeférhetlenségi problémák, illetve az eljárások minősége tekintetében mutatkozó hiányosságok felszámolására⁽²⁾. Ugyanakkor kifejezésre juttatta csalódottságát amiatt, hogy az Európai Bizottság ilyen későn és következtelen módon reagál a hitelminősítő intézetek szabályozási hiányosságaira.

1.2 Az irányelvjavaslat formai szempontból az ÁÉKBV-irányelvet (az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozások) és az alternatív befektetésialap-kezelőkről (ABA) szóló irányelvet módosítja. A szabályozás középpontjában a kockázatkezeléssel kapcsolatos módosítások állnak, amelyek célja a külső hitelminősítések automatikus, mechanikus és felülvizsgálat nélküli átvételének korlátozása, illetve megakadályozása. Ezeket a szabályokat a hitelminősítő intézetekről szóló rendelet módosítása is megerősíti, amellyel kapcsolatban az EGSZB már véleményt nyilvánított⁽³⁾. A két jogalkotási javaslat tartalmi szempontból szorosan összefügg egymással.

1.3 Az EGSZB üdvözli, hogy a javaslat felkarolja azt a problémát, hogy a piaci szereplők túlzott mértékben támaszkodnak az ÁÉKBV-ra és ABA-ra vonatkozó minősítésekre, és megkísérl

megakadályozni, hogy a nem megfelelő minősítések következtében csordaszellem alakuljon ki a pénzügyi piacok szereplői körében. Ezeknek a törekvéseknek a teljes uniós jogra, a nemzeti jogszabályokra és a magánjogi szerződésekre is ki kell terjedniük.

1.4 Az EGSZB helyesnek tartja ÁÉKBV-ra és az ABA-ra vonatkozó kockázatkezelési előírások specifikációja révén megvalósuló szabályozási módszert. Felhívja azonban a figyelmet arra a problémára, amelyet a saját kockázatkezelési kapacitások kiépítése jelenthet a kis üzemméretű pénzügyintézetek számára. Ezért azt javasolja, hogy a felhatalmazáson alapuló jogi aktusokban szabályozzák a speciális szaktudás külső szereplők általi kiépítése során folytatott együttműködést a kis üzemméretű pénzügyintézetek külső hitelminősítő intézetektől való függetlenségének erősítése érdekében. Az EGSZB határozottan ellenzi azokat a törekvéseket, amely a kis- és középvállalkozások számára lehetővé tennék egy kötelezettségvállalással kapcsolatos hitelképességi döntéshozatal kiszervezését.

1.5 Az EGSZB fokozott erőfeszítéseket tart szükségesnek a hitelminősítések alternatívájaként alkalmazható kockázatkezelési folyamatok eljárásainak és hatókörének kialakítása érdekében.

1.6 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a G-20 országok szintjén megvalósuló közös cselekvésre van szükség. A globális szabályozási hiányosságok csak a nemzeti jogrendek minimálisan szükséges koherenciájának megléte esetén küszöbölhetők ki.

1.7 Az EGSZB megerősíti a 2012. március 12-i véleményében⁽⁴⁾ már részletesen kifejtett kétségét, amely szerint attól tart, hogy még az sem garantálja a pénzügyi szereplők döntéseinek objektivitását és – az értékelés következményeire nézve

⁽¹⁾ Lásd az EGSZB következő véleményeit: HL C 277., 2009. 11. 17., 117. o. és HL C 54., 2011.2.19., 37. o.

⁽²⁾ HL C 181., 2012.6.21., 68. o a következő tárgyban: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a hitelminősítő intézetekről szóló 1060/2009/EK rendelet módosításáról”, COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD).

⁽³⁾ Lásd a 2. lábjegyzetet.

⁽⁴⁾ Lásd a 2. lábjegyzetet.

– az összes fontos tényező figyelembevételét, ha a pénzügyi piacok szereplői maguk végzik el a kockázatelemzést, és kevésbé támaszkodnak külső minősítésekre. Az EGSZB a kockázatelemzés egyik alapvető problémáját továbbra is a hitelminősítő intézetek által készített minősítések hitelességében (és függetlenségében) látja, mert ezek a minősítések az elmúlt években többször tévesnek bizonyultak, vagy túl erősen határozták meg őket az Európán kívüli anyapiacuk érdekei, gondolkodásmódja és strukturái, vagy a minősítéseket finanszírozó kibocsátók érdekei. Mindezekre tekintettel figyelmeztet arra, hogy a hitelminősítő intézetek szabályozásáról folytatandó további viták során mindig szem előtt kell tartani azt, hogy a hitelminősítő intézetek egészen a közelmúltig közvetlenül vagy közvetve ismétlődően tartós károkat okoztak a társadalom valamennyi részének. Az EGSZB ezért sajnálja, hogy a független európai hitelminősítő intézet létrehozására irányuló törekvések még nem vezettek eredményre.

2. A javaslat összefoglalása és kontextusa

2.1 A javaslat azoknak az intézkedéseknek a része, amelyeket a pénzügyi válsággá és végül államadósság válsággá duzzadt kezdeti bankválság tanulságait levonva a hitelminősítő intézetek felügyeletére vonatkozóan meg kell tenni. 2010. december 7. óta, amikor a hitelminősítő intézetekről szóló rendelet teljes egészében alkalmazandóvá vált, a hitelminősítő intézetek kötelesek betartani bizonyos magatartási szabályokat az összeférhetlenségek mérséklése, valamint a minősítések és a minősítési eljárások magas minőségének és megfelelő átláthatóságának biztosítása érdekében. A hitelminősítő intézetekről szóló rendeletet 2011. május 11-i módosítása⁽⁵⁾ alapján az Európai Értékpapír-piaci Hatóság (EĒPH) kizárólagos felügyeleti hatáskört kapott az EU-ban nyilvántartásba vett hitelminősítő intézetek felett.

2.2 A hitelminősítő intézetekről szóló rendeletet és 2011. májusi módosítása azonban a válságot okozó problémák közül egyet nem old meg: Ez pedig annak kockázata, hogy a pénzügyi piac szereplői, és köztük főként az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozások (ÁÉKBV) és az alternatív befektetési alapok (ABA), a kockázatkezelési rendszereikben túlzott mértékben és „automatizáltan” hagyatkoznak a (külső) hitelminősítésekre, és közben ők maguk nem végeznek kockázatelemzést és átvilágítást. Erre költségmegtakarítási és egyszerűsítési megfontolások készítetik a pénzügyi piacok szereplőit. Ez azonban azt az általános veszélyt rejti magában, hogy „csordaszellem” alakul ki piaci szereplők körében⁽⁶⁾. Ez azt jelenti, hogy az automatizáltan cselekvő, ugyanazon minősítések által vezérelt piaci szereplők például valamely kibocsátó befektetési kategóriájú minősítésének megvonása esetén egymással párhuzamosan eladják az érintett kötvényeket, aminek következtében veszélybe kerülhet a pénzügyi stabilitás. Ugyanezt a kockázatot jelzi a prociklikusság és hirtelen kilengéseket mutató piac (valamely papír bizonyos

küszöbérték alá történő leminősítése más papírok láncreakció-szerű eladását váltja ki). E kockázatok csökkentésének sürgető szükségességére több dokumentum is felhívta a figyelmet⁽⁷⁾.

2.3 Ez a javaslat azzal a problémával foglalkozik, hogy a piaci szereplők túlzott mértékben támaszkodnak az ÁÉKBV-ra és ABA-ra vonatkozó hitelminősítésekre. Más javaslatok ugyanennek a problémának a hitelintézeteknél, biztosítótársaságoknál és a pénzügyi konglomerátumhoz tartozó befektetési vállalkozásoknál történő megoldására törekednek⁽⁸⁾. Az 1. és 2. cikk úgy pontosítja az ÁÉKBV és az ABA kockázatkezelésére vonatkozó előírásokat, hogy a társaságok nem hagyatkozhatnak kizárólagosan vagy automatikusan a külső hitelminősítésekre. Ez azokat a már meglévő felügyeleti szabályokat egészíti ki, amelyek szerint a pénzügyi piacok szereplőinek olyan kockázatkezelési eljárásokat kell alkalmazniuk, amelyek lehetővé teszik a számukra, hogy a befektetési pozíciókból származó kockázatot, valamint azoknak a teljes kockázati profilban elért arányát mindenkor figyeljék és mérjék. A javaslat ugyanakkor bővíti az Európai Bizottság arra vonatkozó hatáskörét, hogy felhatalmazáson alapuló jogi aktusok útján meghatározza a hitelminősítések túlzott figyelembevételének kiküszöbölését is szolgáló kockázatkezelési eljárások megfelelőségének felmérésére szolgáló kritériumokat.

2.4 A javaslatot az ugyanazon a napon előterjesztett „Javaslat a hitelminősítő intézetekről szóló 1060/2009/EK rendelet módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletről” című dokumentummal összefüggésben kell szemlélni⁽⁹⁾. Az a dokumentum más pontok mellett további javaslatokat fogalmaz meg annak megakadályozására, hogy a piaci szereplők túlzott mértékben támaszkodjanak a hitelminősítésekre, és ennek érdekében kötelezi a hitelminősítő intézeteket arra, hogy átfogó információkat bocsássanak a pénzügyi piacok szereplői részére. Ide tartoznak a minősítési módszerekre vonatkozó információk, az ezek alapjául szolgáló feltételezések és a minősítéstípusok. Másrészt a strukturált pénzügyi eszközök kibocsátóinak termékeikről több információt kell a piac rendelkezésére bocsátaniuk (hitelminőség, a strukturált pénzügyi eszköz mögöttes eszközeinek teljesítménye, az értékpapírosítási tranzakció szerkezete, fedezett cash flow-k stb.). A hitelminősítő intézetekről szóló rendelet módosításának célja tehát összességében az, hogy megkönnyítse a pénzügyi instrumentumok hitelminőségének az ÁÉKBV-k és ABA-k általi önálló meghatározását. A két javaslat ezért nem szemlélhető egymástól elszigetelten.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az Európai Bizottság javaslata a hitelminősítő intézetek szabályozási hiányosságainak egyetlen szempontjával foglalkozik, azzal, hogy milyen hatásai vannak a hitelminősítéseknek a pénzügyi piacok szereplőinek magatartására, és milyen következményekkel jár ez a magatartás a piacokra nézve. A javaslat

⁽⁵⁾ HL L 145., 2011.5.31., 30. o.

⁽⁶⁾ Vö.: The Financial Cycle, Factors of Amplification and possible. Implications for Financial and Monetary Authorities, Banque de France, 95. sz. kiadvány, 2001. november, 68. o.

⁽⁷⁾ COM(2010) 301 final; az Európai Bizottság konzultációs anyaga a hitelminősítő intézetekről szóló rendelet átdolgozásáról (http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2010/cra_en.htm); a Tanács 2011. október 23-i következtetése; a Pénzügyi Stabilitási Tanács 2010 októberében a külső minősítések hatóságok és pénzügyi intézmények általi túlzott figyelembevételének csökkentése érdekében kibocsátott elvei.

⁽⁸⁾ COM(2011) 453 final.

⁽⁹⁾ COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD).

az elmúlt évek válságait kiváltó okok elemzésének eredménye. A hitelminősítő intézetek szerepet játszottak a válság kialakulásában. Megállapításokat tesznek a hitelezők fizetési lehetőségeire és fizetési készségére vonatkozóan, legyenek azok magánhitelezők vagy államok. Jelentős befolyást gyakorolnak a globális pénzügyi piacokra, mivel a befektetési döntései során a pénzügyi piacok számos szereplője (ÁÉKBV, ABA, hitelintézetek és biztosítók) rá van utalva a minősítésekre. Az EGSZB az elmúlt években többször – legutóbb a 2012. március 12-i véleményben⁽¹⁰⁾ – foglalkozott a hitelminősítő intézetek szabályozási hiányosságaival, és ennek során egyértelmű álláspontot alakított ki, amely ennek a véleménynek is alapjául szolgál, és amelyre itt is hivatkozunk.

3.2 Ha más nem, az elmúlt évek válságai mindenképp világossá tették, hogy a téves hitelminősítések igen káros hatással vannak a gazdaság széles területeire, sőt egész államokra és a társadalom egészére is. Másrészt viszont azt is megmutatták, hogy a piacok nem voltak képesek megakadályozni a vadhajtások megjelenését. Ezért a hitelminősítő intézetek szigorú és következetes állami szabályozására van szükség. Ennek során az uniós szintű szabályozáshoz – tekintettel a globális környezetre – támogatást kell nyújtani a G-20 országok szintjén is azzal a céllal, hogy világszerte biztosítható legyen a szabályok minimálisan szükséges koherenciája. Elengedhetetlen az⁽¹¹⁾, hogy a minősítések elkészítésekor az integritás, az átláthatóság, a felelősségvállalás és a jó vállalatvezetés minimális követelményként biztosított és fenntartható legyen.

3.3 Az EGSZB elismeri, hogy az elmúlt években – bár nagyon megkésve – jelentős előrelépéseket sikerült elérni a hitelminősítő intézetek szabályozásában. Üdvözlendő, ha a hitelminősítő intézetekről szóló rendelet módosítására vonatkozó 2011. november 15-i javaslat⁽¹²⁾ alapján mostantól a hitelminősítő intézeteket érintő szabályozási előírások az alábbi problémakörökkel is foglalkoznak: „minősítési kilátások”, „a hitelminősítő intézetek függetlensége”, „az információk közzététele”, „országminősítések”, „a minősítések összevethetősége”, „a hitelminősítő intézetek rotációja”, „polgári jogi felelősség” és „külső minősítések használata”. Az EGSZB ezzel kapcsolatban kialakította a véleményét⁽¹³⁾ és konkrét tanácsokat adott. Csalódással látja ugyanakkor, hogy a nagy minősítő intézetek piaci túlsúlya és az alternatív fizetési modellek problematikája nem kapott kellő figyelmet.

3.4 A javaslat – megerősítő jelleggel – az ÁÉKBV és az ABA szintjén is felveti a külső hitelminősítések automatikus, vizsgálat nélküli átvételének problémáját, ami – ahogy a javaslat kifejti – csordaszellem kialakulásához vezethet a pénzügyi piac szereplői körében, vagy – ahogy az EGSZB javaslatában érzékeltettük⁽¹⁴⁾ – önbeteljesítő jóslattá válhat. Ezen a ponton a javaslat metszi a hitelminősítő intézetekről szóló rendelet ugyanazon a napon javasolt módosítását. Ez a „kettős megközelítés” következetesnek tekinthető. A pénzügyi piacok azon szereplői esetén, amelyek a

(külső) minősítések címzettjei, meg kell szüntetni vagy korlátozni kell az „automatizmust”, a hitelminősítő intézetek szabályozásában pedig biztosítani kell, hogy ezek az intézetek kellőképpen átláthatók legyenek és a szükséges információkat a piaci szereplők rendelkezésére bocsássák.

3.5 Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt, hogy az ÁÉKBV-nek és az ABA-nak saját felelősége van a „csordaszellem” és a „láncreakciószerű” elkerülésében. Ha a kockázatkezelési eljárásaik lehetővé tesznek ilyen hatásokat, akkor érintettek a problémában. Az EGSZB kifejezetten egyetért az Európai Bizottság ezen értékelésével. Ezért az itt értékelendő javaslat végrehajtásakor is az lesz elsősorban a döntő, hogy a felhatalmazáson alapuló jogi aktusok valóban megfelelnek-e a jogalkotó akaratának. Ezenkívül minden pénzügyi szabályozás csak annyira jó, amennyire végül is a felügyeleti gyakorlatban megvalósítható.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Vitathatatlan, hogy a külső hitelminősítések automatikus, mechanikus és felülvizsgálat nélküli átvétele az adott papírok egyidejű eladásához vezet vagy vezethet, és ezzel a pénzügyi stabilitást veszélyeztető sokkot okozhat a piacokon. Ezt az eredményt tükrözik az Európai Bizottság széles körben folytatott külső konzultációi⁽¹⁵⁾, az Európai Parlament 2011. június 8-i nem jogalkotási állásfoglalása⁽¹⁶⁾ és a Pénzügyi Stabilitási Tanács (FSB)⁽¹⁷⁾ alapelvei is.

4.2 Ennek az automatizmusnak a megszüntetéséhez számos intézkedésre van szükség. Először is biztosítani kell minden lehetőség kihasználását és továbbfejlesztését annak érdekében, hogy a nagy hitelminősítők minősítései mellett a hitelképesség megítélésének alternatív módszerei is alkalmazhatók legyenek. Ezzel egyidejűleg meg kell vizsgálni azokat a meglévő prudenциális szabályokat, amelyek jogszabályi alapon vagy hatósági utasítás révén automatizmust váltanak ki a külső minősítés és értékelés között, mint például a hitelintézetek és biztosítók esetén. És ugyanezekkel az intézkedésekkel meg kell törni a pénzügyi piacok szereplőinek kockázatkezelési eljárásaiban meglévő automatizmusokat is. Összességében az uniós jogban és a nemzeti jogszabályokban általánosan biztosítani kell azt, hogy ne maradjanak meg a fenti automatizmusokat kiváltó előírások. Ugyanígy szabályozni kell az ilyen automatizmust előíró magánjogi megállapodások semmissé tételét is. Ezenkívül a pénzügyi piacok szereplőinek az önállóan végzett minősítést megkönnyítő elégséges információra van szükségük.

4.3 A javaslat általános elvárásaként fogalmazza meg az ÁÉKBV és az ABA kockázatkezelési eljárásainak kialakítását illetően szükséges pontosítást. Ez a megközelítés alapvetően helyes, azonban csak a megfelelő, felhatalmazáson alapuló jogi aktusok töltik majd meg élettel; a külső minősítések automatikus átvételéből következő vezérlési hibák megszüntetése érdekében elvendő fontos tennivalók tehát még hátra vannak.

⁽¹⁰⁾ Lásd a 2. lábjegyzetet.

⁽¹¹⁾ Lásd: 2. lábjegyzet, ott: 1.2. pont.

⁽¹²⁾ COM(2011) 747 final – 2011/0361 (COD).

⁽¹³⁾ Lásd a 2. lábjegyzetet.

⁽¹⁴⁾ Lásd: 2. lábjegyzet, ott: 1.7. pont.

⁽¹⁵⁾ Lásd a 6. lábjegyzetet.

⁽¹⁶⁾ Az Európai Parlament 2011. június 8-i állásfoglalása a hitelminősítő intézetekről: jövőbeli kilátások (2010/2302(INI)).

⁽¹⁷⁾ Lásd a 6. lábjegyzetet.

4.4 A gyakorlatban nem lesz megvalósítható a külső hitelminősítések teljes megszüntetése. A külső hitelminősítések helyettesítéséhez szükséges erőforrások, szaktudás és tapasztalat jelenleg csak igen korlátozott mértékben állnak rendelkezésre. Gyakran épp a kis üzemméretű pénzintézetek nem rendelkeznek a saját elemzési osztály létrehozásához vagy bővítéséhez szükséges forrásokkal. A megerősített belső kockázatelemzés és ezáltal a minősítő intézetektől való függetlenség lehetősége mellett ismétlődően megjelenik az az igény, hogy a kis- és középvállalkozásoknak legyen lehetőségük kiszervezni a kockázatelemzést. A külső információkhoz való hozzáférés megkönnyítése révén, együttműködés keretében minden bizonnyal létre lehet hozni a speciális piacokra vonatkozó szaktudásbázist, és nagyobb költséghatékonyságot is el lehet érni. Ez épp a kis- és középvállalkozások számára tenné lehetővé a hitelminősítő intézetektől való fokozottabb függetlenedést. Az ezt szolgáló intézkedések üdvözlendők. Az EGSZB ugyanakkor határozottan úgy gondolja, hogy egy kötelezettségvállalás hitelképességére vonatkozó konkrét döntéseket mindig a vállalatoknál kell meghozni, vagyis ezt nem szabad kiszervezni.

4.5 Az EGSZB tisztában van azzal, hogy a javaslat megvalósítása a kockázatkezelési eljárások, és azon belül a belső modellek kiépítése miatt vélhetően jelentősen növelni fogja a szabályozási költségeket. Az egész társadalmat fenyegető károkat figyelembe véve azonban ennek az útnak nincs alternatívája.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Unió Vámkódexéről (átdolgozás)

(COM(2012) 64 final – 2012/0027 (COD))

(2012/C 229/13)

Előadó: **Antonello PEZZINI**

2012. március 7-én a Tanács, 2012. március 13-án pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 33., 114. és 207. cikkei alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Unió Vámkódex létrehozásáról (Átdolgozás)

COM(2012) 64 final – 2012/0027 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2012. május 8-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott 481. plenáris ülésén (a május 23-i ülésnapon) 135 szavazattal 3 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB úgy véli, hogy egy jól működő vámunió az európai integrációs folyamat elengedhetetlen feltétele ahhoz, hogy az áruk szabad mozgásának hatékony, biztonságos és átlátható biztosítása, a fogyasztók és a környezet maximális védelme, valamint a csalás és a hamisítás elleni hatékony küzdelem az egész Unió területén egységesen megvalósulhasson.

1.2 Az EGSZB ezért olyan egységes, naprakész, átlátható, hatékony és egyszerűsített eljárásokon alapuló vámpolitika alkalmazása mellett száll síkra, amely képes hozzájárulni az EU globális szintű gazdasági versenyképességéhez és képes megvédeni a szellemi tulajdonjogokat, valamint az európai fogyasztók és vállalkozások jogait és biztonságát.

1.3 Ebben a tekintetben az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság elfogadta a 2008. április 23-i 450/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet átdolgozására irányuló javaslatot, és reméli, hogy ehhez a megfelelő nemzeti és közösségi pénzügyi források mellett bizonyos időkeret, egységes értelmezés, átfogó tájékoztatás és képzés is biztosított.

1.4 Az EGSZB természetesen támogatja a kódex rendelkezéseinek a **Lisszaboni Szerződéssel** történő **összehangolását** a hatáskör-átruházás és a végrehajtó hatalom átadásának tárgyában, a Parlament és a Tanács közötti megfelelő egyensúly figyelembevételével, amely a felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat illetően a két intézményt ugyanarra szintre helyezi.

1.5 Az EGSZB szükségesnek és fontosnak tartja a **korszerűsítő** intézkedések bevezetését: a **vámjogszabályok egyszerűsítését** és a **vámhatóságok interoperábilis informatikai**

rendszerének megvalósítását a kereskedelmi gyakorlatok racionalizálása, valamint a megelőző és a visszaszorító intézkedések megerősített összehangolása érdekében.

1.6 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki az uniós vámjogszabály **esetlegesen eltérő nemzeti értelmezése** miatt, ami jelentős bürokratikus terhet róhat a vállalkozásokra, főként a kisméretűekre, és ezáltal negatív hatást gyakorolhat az európai versenyképességre.

1.7 Ennek értelmében az EGSZB meggyőződéssel támogatja a megfelelő elektronikus rendszerekkel végzett **központi vámkezelés** folyamatát, a szabványosított munkamódszerek rendszerszerű alkalmazását, az **üzleti folyamatok modellezését**, az elektronikus vámkezelésre vonatkozó kezdeményezések terjesztését és egy gyorsreagálású európai munkacsoport kísérleti jellegű létrehozását az innovációs folyamatok támogatására.

1.8 Az EGSZB véleménye szerint a kódex végrehajtását **célszerű elhalasztani** annak érdekében, hogy elegendő idő álljon rendelkezésre összehangolt elektronikus rendszerek kifejlesztésére és az EU külső határain lefolytatott vámeljárások megszervezésének javítására, de főként a **humán erőforrás megfelelő tájékoztatására és képzésére**, és ezáltal a nemzetközi kereskedelem, illetve a személyek és áruk gyors mozgásának előmozdítására.

1.9 Az EGSZB szerint a határokat átlépő áruk minőségének fokozottabb ellenőrzéséhez a vámigazgatási szervek, a piacfelügyeleti hatóságok, az Európai Bizottság szolgálatai és az európai ügynökségek **szorosabb együttműködésére** van szükség.

1.10 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy javítani kell a gazdasági szereplők és az egyéb érdekelt felek számára nyújtott szolgáltatások minőségét, és azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy kézzelfogható előnyökkel és egyszerűsített eljárásokkal ösztönözze a szereplőket az **engedélyezett gazdálkodó státusának** kérvényezésére.

1.11 Az EGSZB hangsúlyozza továbbá, hogy a jogszabályok egységes értelmezése és alkalmazása, valamint a megerősített fogyasztóvédelem érdekében szükség van a vámtisztviselők, a gazdasági szereplők és a vámügynökök megfelelő tájékoztatására és közös képzésére, továbbá hogy az Unió területén működő egyetemekkel és kutatóközpontokkal szoros együttműködésben **Jean Monnet-ről elnevezett európai vámjogi tanszékeket** kell létrehozni.

1.12 Az EGSZB szerint fel kell mérni, hogy az egyes tagállamok milyen adottságokkal és képességekkel rendelkeznek egy olyan **felsőfokú európai vámügyi oktatási intézmény** létrehozására, amely nemcsak a vámügyi szakma kiválóságának előmozdítására lenne alkalmas, hanem idővel egy **egységes európai vámrendszer** kialakítására is.

2. A jelenlegi helyzet

2.1 A vámok jelentős szerepet játszanak a biztonság és a védelem garantálásában, a fogyasztók és a környezet védelmében, a bevételek hiánytalan beszedésének biztosításában, a csalás és a korrupció elleni küzdelem megerősítésében és a szellemi tulajdonjogok érvényesítésének biztosításában. A hamisított termékek Európai Unióba való behozatala bevételkiesést okoz, sérti a szellemi tulajdonjogokat és komoly veszélyt jelent az európai fogyasztók biztonságára és egészségére.

2.2 A még jelenleg is alkalmazandó 1992. évi Közösségi Vámkódex értelmében lefolytatott eljárások gyakran papíralapú dokumentumokat használnak, noha egy ideje már megkezdődött a nemzeti számítógépesített rendszereken keresztüli elektronikus vámkezelés, azonban ennek használatát egyelőre semmilyen közösségi jogszabály nem írja elő.

2.3 A vám szerepe eközben a kereskedelmi forgalom növekedése és az egyéb, a termékbiztonsággal és az új információk technológiákkal összefüggő tényezők eredményeként kibővült, amely tényezők – részben a Lisszaboni Szerződés által bevezetett módosításoknak köszönhetően – versenyképesebbé tették a belső piacot.

2.4 2008-ban elfogadták a Modernizált Vámkódexet⁽¹⁾, hogy az megfeleljen a megnövekedett kereskedelmi forgalomnak, az új kockázatkezelésnek, a jogszerű kereskedelem védelmének és biztonságának, valamint hogy kialakítsák a vámkezelés és a kereskedelem egységes informatikai környezetét.

2.5 A Vámkódex szabályai már hatályban vannak, de ahhoz, hogy a gyakorlatban is alkalmazhatók legyenek, 2013. június 24-ig meg kell hozni a végrehajtási intézkedéseket. Ez a határidő azonban technikai és gyakorlati okokból, összetett jogi, informatikai és operatív szempontok miatt nem teljesíthető.

⁽¹⁾ Lásd: HL L 145., 2008.6.4., 1. o.

2.6 Az EGSZB-nek az ezzel kapcsolatos véleményeiben már volt alkalma rámutatni arra, „... hogy ezek a határidők (...) kissé túl optimisták”⁽²⁾, és megjegyezte, hogy a „végrehajtási rendelet hiánya – amelynek elkészítése pedig az Európai Bizottság hatásköre – némi bizonytalanságnak enged teret a különböző jogszabályok tekintetében”⁽³⁾, de az EGSZB véleménye szerint „a Vámunió, amely az európai gazdasági integráció motorja volt, nem kerülhet fáziskésésbe a nemzetközi kereskedelem világával szemben”⁽⁴⁾.

2.7 A pénzügyi források tekintetében az EGSZB e véleményében megerősíti az *Európai Unióban a 2014–2020 közötti időszakra szóló vámügyi és adóügyi cselekvési programra (FISCUS)*⁽⁵⁾ vonatkozó javaslatában is kifejtetteket. Ez azonban – amint azt az EGSZB már több alkalommal is jelezte⁽⁶⁾ – »csak a kezdete a nemzeti és európai ügynökségek strukturált együttműködésének a csalás elleni küzdelem és a pénzügyi bűncselekmények, például a pénzmosás, a szervezett bűnözés, a terrorizmus, a csempészet stb. terén«.

2.8 Az EGSZB azonban úgy véli, hogy mivel ezekben az években két programot (**Vám 2013**, illetve **Fiscalis 2013**) is kidolgozott különböző utakat követve, amelyek most egy egységes programba, a FISCUS programba olvadnak össze, **fenn kell tartani** »a program legfontosabb pozitív vonatkozását«, amely nem más, mint **»az emberi tényezőnek tulajdonított jelentőség«**:

— »biztosítani kell, hogy a nemzeti vám- és adóhatóságok felszereltsége megfelelő legyen ahhoz, hogy kezelni tudják a következő évtized kihívásait«;

— az adó- és vámügyi ágazat részére modern és hatékony informatikai rendszert kell biztosítani. Ennek egyik eleme lenne a Modernizált Vámkódex;

— az EGSZB több részletes értékelést szeretne látni arról, hogy ez milyen következményekkel jár az Európai Unió és a tagállami kormányok költségvetésére”⁽⁷⁾.

2.9 A vámügyi terület korszerűsítéséhez megfelelő pénzügyi forrásokra van szükség a vámügyi tevékenységekhez kapcsolódó eljárásokhoz és folyamatokhoz, különösen az elektronikus rendszerek létrehozásához és az emberi erőforrás képzéséhez.

⁽²⁾ Lásd: HL C 318., 2006.12.23., 47. o.

⁽³⁾ Lásd: HL C 309., 2006.12.16., 22. o.

⁽⁴⁾ Lásd: HL C 324., 2006.12.30., 78. o.

⁽⁵⁾ Lásd az EGSZB véleményét: HL C 143., 2012.5.22., 48. o.

⁽⁶⁾ Lásd az EGSZB véleményeit a következő témákban: »A hozzáadott-érték-adó területén történő csalás elleni küzdelem« (HL C 347., 2010.12.18., 73. o.); »A jó kormányzás előmozdítása az adóügyek terén«, (HL C 255., 2010.9.22., 61. o.); »Az importtal kapcsolatos adócsalás« (HL C 277., 2009.11.17., 112. o.); »Adókból, vámokból, illetékekből és egyéb intézkedésekből eredő követelések behajtására irányuló kölcsönös segítségnyújtás« és »Az adózás területén történő közigazgatási együttműködés« (HL C 317., 2009.12.23., 120. o.).

⁽⁷⁾ Lásd: 5. lábjegyzet.

2.10 Az új rendeletjavaslat stratégiai céljai továbbra is ugyanazok, mint az átdolgozás alatt lévő 450/2008/EK rendeletéi, összhangban az Európai Unióba belépő vagy onnan kilépő áruk kereskedelmére vonatkozó meglévő politikák célkitűzéseivel, amely célkitűzésekkel kapcsolatban az EGSZB korábban már állást foglalt ⁽⁸⁾.

2.11 Az Európai Parlament a vámrendszer korszerűsítéséről szóló 2011. december 1-jei állásfoglalásában ⁽⁹⁾ már kifejtette a következő területekkel kapcsolatos problémákat: vámstratégia, versenyképességet és kockázatkezelési eszközök; egyablakos ügyintézés; az ellenőrző és szankcionáló rendszerek harmonizálása; az eljárások egyszerűsítése; a pénzügyi érdekek és a szellemi tulajdonjogok, valamint a megerősített együttműködés.

2.12 Az Európai Bizottság a maga részéről a vámunió fejlődése érdekében követendő stratégia terén elért haladásról szóló jelentésében ⁽¹⁰⁾ a következő tényezők szükségességét emelte ki:

- a biztonság, az egészségügy és a környezet terén más ügynökségekkel és nemzetközi partnerekkel való együttműködésre vonatkozó átfogóbb stratégiai megközelítés;
- a vámuniós folyamatok vállalkozásközpontúbb megközelítésének kialakítása érdekében az irányítás fejlesztése és korszerűsítése mind a struktúrák, mind a munkamódszerek tekintetében;
- a kapacitások és képességek tagállamok közötti, illetve tagállamok és az Európai Bizottság közötti megosztása és összevonása a hatékonyság és egységesség előmozdítása és a méretgazdaságosság megvalósítása érdekében a FISCUS program keretében;
- a végrehajtás (teljesítmények és eredmények) mérési és értékelési alapjának meghatározása annak biztosítására, hogy a vámunió eleget tudjon tenni a célkitűzéseknek, és/vagy meghatározza az elmaradásokat vagy hiányosságokat.

2.13 A Tanács a maga részéről 2011. december 13-i állásfoglalásában ⁽¹¹⁾ úgy határozott, hogy stratégiát dolgoz ki a vámügyi bünyügyi együttműködés jövőjéről, meghatározva az annak érdekében végrehajtandó intézkedéseket, hogy tovább fokozódjon a vámügyi együttműködés és az egyéb bűnüldöző hatóságokkal folytatott együttműködés, valamint hogy a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben tovább erősödjön a vámügyi szervek vezető szerepe az áruk mozgásának ellenőrzése terén, és ezáltal megvalósuljon az uniós polgárok hatékonyabb védelme.

3. Az Európai Bizottság javaslata

3.1 Az Európai Bizottság javasolja a 450/2008/EK rendelet (Modernizált Vámkódex) átdolgozott rendelettel történő felváltását, amely többek között:

- összehangolja azt a Lisszaboni Szerződéssel;

⁽⁸⁾ Lásd: 2. lábjegyzet.

⁽⁹⁾ Lásd az Európai Parlament 2011. december 1-jei állásfoglalását a vámrendszer korszerűsítéséről (2011/2083/INI).

⁽¹⁰⁾ Lásd: COM(2011) 922., 2011. december 20.

⁽¹¹⁾ Lásd: HL C 5., 2012.1.7., 1. o.

- hozzáigazítja a vámjogszabályok és az EU, valamint harmadik országok közötti áruforgalom szempontjából releváns egyéb szakpolitikai területek gyakorlati szempontjaihoz és változásaihoz; és

- elegendő időt biztosít a támogató informatikai rendszerek kifejlesztéséhez.

3.2 A 450/2008/EK rendelet átdolgozása az informatikai fejlesztések optimális kialakításával és megtervezésével biztosítja a jogszabály kereskedelmi gyakorlatnak való jobb megfelelését, miközben megtartja az átdolgozásra irányuló javaslat tárgyát képező rendelet valamennyi előnyét, mindenekelőtt az uniós vagy tagállami közhatóságok és a magánszektorbeli felek igazgatási eljárásainak egyszerűsítése tekintetében.

4. Általános észrevételek

4.1 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság elfogadta a Közösségi Vámkódex létrehozásáról (Modernizált Vámkódex) szóló, 2008. április 23-i 450/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet átdolgozására irányuló javaslatot.

4.2 Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza, hogy az új javaslat kedvező fogadtatásához a következőket kell biztosítani:

- megfelelő idő a végrehajtási intézkedések megvalósítására az újabb átdolgozások és halasztások kiküszöbölése érdekében;
- az EU vámjogszabályainak egységes értelmezése, amelyeket az egységes európai vámrendszer megvalósítása érdekében egységes igazgatási eljárásként kell alkalmazni;
- a gazdasági szereplők egységes ellenőrzési eljárásokkal megvalósuló azonos szintű ellenőrzése és egységes kezelése az EU teljes vámterületén; az egyablakos ügyintézés fejlesztése és az engedélyezett gazdálkodó státusz megszerzésének megkönnyítése;
- az érdekeltek részletes tájékoztatása az új jogszabályok és számítógépes eljárások következetes és egységes, teljes körű interoperabilitást lehetővé tévő közös szabványok alapján történő alkalmazása érdekében;
- a vámügyben dolgozók és a kereskedők európai platformokon és szabványokon alapuló minőségi képzése a szakmai színvonal és a felelősség növelése érdekében, európai minőségi paraméterek alapján történő megfelelő nyomon követéssel;
- megfelelő nemzeti és közösségi erőforrások biztosítása az e területre irányuló programokra (pl. a FISCUS), az egész életen át tartó tanulást támogató közösségi programokra, amelyek célja többek között a nyelvi és az ikt környezetre való felkészítés, továbbá a Jean Monnet-ről elnevezett tanszékek létrehozása is;

— a kapacitások és képességek tagállamok közötti és tagállami szintű megosztása és összevonása egy olyan felsőfokú európai vámügyi oktatási intézmény létrehozása érdekében, amely alkalmas a vámügyi szakma kiválóságának előmozdítására.

4.3 Az EGSZB szerint ezek a pontok különösen fontosak a számítástechnikai képzés és közösségi kezdeményezések terén, a vámügyi rendszerek magas szintű interoperabilitásának, az egységes **európai vámügyi szervezetnek**, a képzéseknek és az egységes szolgáltatási színvonalnak a biztosítása érdekében.

4.4 Az interoperábilis elektronikus vámrendszerek bevezetését célzó jelentős, már megvalósult beruházások ellenére a jogalkotás és az adatok felhasználásának vonatkozásában továbbra is eltérések tapasztalhatók: az Európai Bizottság javaslatában szereplő időkeretet kihasználva szigorúbb harmonizációs erőfeszítéseket kell tenni, és létre kell hozni egy „európai vámügyi szervezetet”, amely az EGSZB által javasolt célkitűzés, vagyis egy **egységes európai vámrendszer** létrehozásának alapja.

4.4.1 Az új rendelet egységes alkalmazása érdekében az EGSZB javasolja egy gyorsreagálású európai munkacsoport kísérleti létrehozását, amely a vámszervek szakszerű és nehéz munkáját támogatná különösen a külső határokon.

4.5 Az EGSZB – mint azt már korábban is kifejtette – úgy véli, hogy a „közösségi vámigazgatás megteremtésének szerepnie kell az Unió hosszú távú céljai között: az igazgatás eme formája leegyszerűsítene, biztonságosabbá és költségkímélőbbé tenné a vámot, valamint lehetővé tenné a más EU-s illetve harmadik országbeli rendszerekkel való összekapcsolódást is”⁽¹²⁾.

4.6 Az EGSZB felhívja a figyelmet, hogy az importellenőrzésekhez naprakész iránymutatásokra van szükség a termékbiztonság és a vámhatóságok által lefoglalt veszélyes áruk nyilvános adatbázisa terén.

4.7 Az Európai Bizottságnak figyelembe kell vennie az EGSZB azon észrevételeit, amelyeket a horizontális jogi keretről⁽¹³⁾ szóló, 2007. december 13-i véleményében a piacfelügyeleti tevékenység jobb összehangolásának és megerősítésének szükségességéről tett.

4.8 Az EU piacon érvényesülő jogi védelmet illetően a jogszabályokat olyan új rendszerekbe kell foglalni, amelyek lehetővé teszik a termékek származásának megállapítását és nyomomonkövethetőségének biztosítását a fogyasztói tájékoztatás javítása, valamint a vámügyi szabálytalanságok és csalások megelőzése érdekében.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ HL C 318., 2006.9.13., 47. o.

⁽¹³⁾ HL C 120., 2008.5.16. 1. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv az Európai Unióban élő harmadik országbeli állampolgárok családtagok családegyesítési jogáról (2003/86/EK irányelv)

(COM(2011) 735 final)

(2012/C 229/14)

Előadó: **Cristian PÎRVULESCU**

2011. november 15-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Zöld könyv az Európai Unióban élő harmadik országbeli állampolgárok családtagok családegyesítési jogáról (2003/86/EK irányelv)

COM(2011) 735 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. április 18-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a 2012. május 23-i ülésnapon) 131 szavazattal 5 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezetés

1.1 A Stockholmi Program és az Európai Bevándorlási és Menekültügyi Paktum is olyan területként jelölte meg a családtagok beutazását, ahol az uniós szakpolitikákat tovább kell fejleszteni, különös tekintettel a beilleszkedési intézkedésekre. 2003-ban jóváhagyták azokat a közös európai bevándorlási szabályokat, amelyek a harmadik országbeli állampolgárokat uniós szinten megillető családtagok beutazási jog gyakorlásának feltételeit rendezik.

1.2 Az irányelv meghatározza a valamely tagállam területén már jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárhoz csatlakozó harmadik országbeli állampolgár családtagok beutazásának és tartózkodásának feltételeit. Ez az irányelv az uniós polgárokra nem vonatkozik.

1.3 Maga az Európai Bizottság az irányelv végrehajtásáról szóló első jelentésében (COM/2008/610 final) azonosította az irányelv tagállami végrehajtása terén jelentkező problémákat és hiányosságokat.

1.4 Az Európai Bizottság nyilvános vita kezdeményezését tartotta szükségesnek a családtagok beutazásával kapcsolatban, kiemelve az irányelvben tárgyalt bizonyos kérdéseket. A jelen zöld könyv ezt a célt szolgálja. Minden érdekelt fél választát vártak az uniós szintű családtagok beutazási szabályok hatékonyabbá tételével kapcsolatos különböző kérdésekre.

1.5 Az Európai Bizottság e konzultáció eredménye alapján fogja eldönteni, hogy szükség van-e valamilyen konkrét szakpolitikai válaszra (pl. az irányelv módosítása, értelmező irányelvet készítése vagy a status quo fenntartása).

2. Általános megjegyzések

2.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság üdvözli az Európai Bizottságnak azt a szándékát, hogy a családtagok beutazási irányelv témájában széles körű és nyilvános konzultációt kíván tartani. A szervezett civil társadalom képviselőjeként az EGSZB segíti majd e konzultációk megszervezését, a felgyűlt tapasztalatok alapján pedig közzé fogja tenni véleményét.

2.2 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság aggodalommal figyeli, hogy a jelenlegi politikai, gazdasági és társadalmi kontextusban a bevándorlással kapcsolatos kérdések megvitatása igen érzékeny témának bizonyul. A pénzügyi és gazdasági válság befolyásolta az egyének közötti szolidaritási kapcsolatokat, és megnyitotta az utat a politikai beszédek és intézkedések radikalizálódása előtt. Ki kell emelni, hogy az európai demográfiai és gazdasági kilátások szükségessé teszik a nyitást azok felé a harmadik országbeli állampolgárok felé, akik az EU-ban kívánnak élni. Az európai társadalomnak nyitottnak kell maradnia, még akkor is, ha ingadozások mutatkoznak a munkaerőpiacra. Bár szükséges a családtagok beutazási politika keretében történő megvitatása, ez megkérdőjelezheti a meglévő szabályokat és gyakorlatokat, amelyek közül számos fontos lépést jelent a politikai célok elérésének irányába.

2.3 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság támogatja ezt a vitát, ezenfelül pedig lépni fog annak érdekében, hogy a szervezett civil társadalom hangja konstruktív tényező legyen ennek a menetrendnek az előmozdításában. Bármilyen politikai és gazdasági kihívásokkal szembesüljenek is az európai társadalmak, meg kell őrizni és erősíteni kell az európai integráció alapját, nevezetesen az alapvető jogok tiszteletben tartását.

2.4 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság nyitott a civil társadalom és a tudományos élet felé, melyeknek képviselői több alkalommal is kritikával illeték az irányelv tartalmát és

alkalmazását. Ezzel összefüggésben megemlíti az Európai Integrációs Fórum pozitív szerepét, amely elősegíti az európai intézmények, valamint a migráció és beilleszkedés kérdésével foglalkozó különböző szereplők közötti strukturált párbeszédet.

2.5 Az EGSZB szerint az irányelv és az általa kifejtett hatás megvitatásának a végrehajtás gyakorlati szempontjaira kell irányulnia, egy későbbi szakaszban pedig az érdekelt szereplőkkel folytatott újabb konzultáció révén meg lehet majd határozni az intézkedések formáját és eszközeit.

2.6 Az irányelvről szóló vitát a magánéletet, a családot, annak tagjait és különösképpen a gyermekeket védelemben részesítő számos nemzetközi szerződés és egyezmény tükrében kell lefolytatni. A magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog alapvető jog, és annak is kell tekinteni, függetlenül az érintett személy nemzetiségétől. A családegyesítés kérdése közvetlenül és közvetve is számos dokumentumnak része: ilyen az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (12., 16. és 25. cikk), az Egyezmény a Gyermekek Jogairól, az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelmének Európai Egyezménye (7. cikk), az Európai Alapjogi Charta (8., 9., 24. és 25. cikk), valamint az Európai Szociális Charta (16. cikk).

2.7 Az EGSZB úgy véli, hogy szükséges és helyénvaló az irányelv megvitatása, tekintettel a családegyesítésre vonatkozó empirikus adatok felhalmozódására, és azért is, hogy lépést lehessen tartani azokkal a technológiai eszközökkel, amelyek a tartózkodási engedélyek megadásának folyamatában alkalmazhatóak (például DNS-vizsgálatok). Ezenkívül egy másik szempontot, az Európai Unió Bíróságának ítélezési gyakorlatát is figyelembe kell venni.

2.8 Bár a migrációra vonatkozóan több adat is létezik, az EGSZB megjegyzi, hogy a családokhoz és a kényszerházasságokhoz hasonló érzékeny kérdésekben nem áll rendelkezésre elegendő mennyiségű adat a politikák tervezésének irányításához. Ezért ezeken a nagyon érzékeny és fontos területeken ajánlottak az adatok – és különösen a minőségi jellegű adatok – gyűjtésére irányuló további erőfeszítések.

3. Részletes megjegyzések

3.1 *Hatály. Az irányelv értelmében ki kaphatja meg a családegyesítő státusát?*

1. kérdés

— Ezek a feltételek (a 3. cikk szerint a kérelem benyújtásakor megalapozott kilátások a letelepedési jogosultság megszerzésére, valamint a 8. cikk szerinti várakozási idő, mielőtt a családegyesítésre valóban sor kerülhet) jelentik-e a megfelelő megközelítést és a családegyesítők meghatározásának legjobb módját?

3.1.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a megalapozott kilátás feltételének fogalma jogi szempontból egyáltalán nem egyértelmű, és korlátozott értelmezéshez vezethet. Ezért kívánatosnak tartja, hogy maradjon fenn az egy évre vagy annál hosszabb időre szóló tartózkodási engedély birtoklásának feltétele, de töröljék a megalapozott kilátásra vonatkozó második feltételt.

3.1.2 Hasonlóképpen problematikusnak bizonyulhat a minimális várakozási idő kérdése. A családi és a magánéletre vonatkozó jog alapvető jog. Az EGSZB szerint ennek a jognak a gyakorlása jogalapot teremt majd az egyesítés támogatóinak arra, hogy az irányelv értelmében családegyesítési eljárásokat kezdeményezzenek a tartózkodási engedély megszerzésének pillanatától kezdődően, és úgy véli, hogy a minimális tartózkodási idő kritériumát törölni kellene.

3.1.3 Az EGSZB megérti a magasan képzett és a kevésbé képzett migránsok közötti különbségtételt az általuk élvezett státus és védelem tekintetében. Felhívja azonban a figyelmet arra, hogy az európai gazdaságnak azonos mértékben van szüksége ezekre a személyekre, és a jogok tekintetében – vonatkoznak azok akár a magán-, akár a családi élet védelmére – nem lehet a képzettség alapján különbséget tenni.

3.2 *Családegyesítésre jogosult családtagok. Kötelező rendelkezések – a szűk család (családmag).*

2. kérdés

— Helyénvaló-e a házastárs esetében olyan minimális életkort előírni, amely eltér a nagykorúság valamely tagállamban érvényes korhatárától?

— Vannak-e más módjai a családegyesítéssel kapcsolatos kényszerházasságok megelőzésének, és ha igen, melyek ezek?

— Rendelkezik Ön a kényszerházasságok problémájára vonatkozó egyértelmű bizonyítékokkal? Ha igen, milyen nagyságrendű a probléma (statisztika), és a családegyesítési szabályokhoz köthető-e (a nagykorúság korhatárától eltérő minimális életkor meghatározása)?

3.2.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a kényszerházasságok elleni küzdelem vonatkozásában a minimális életkor szabályozása nem kielégítő eszköz, és természeténél fogva befolyásolja a családi élethez való jogot. Egyik lehetőség az lenne, hogy a családnak egy tagállam területén történő egyesítése után vizsgálatokkal/elbeszélgetésekkel értékeljék a házasság jellegét. A – majdnem kizárólag a nőket érintő – kényszerházasságok azonosításának nagyobb esélye érdekében egy olyan személyeket ösztönző rendszer kidolgozása ajánlott, akik elismerik, hogy kényszerítették őket a házasságra. Hasonló – de távolról sem egyedüli – megoldás az lenne, ha egy legalább egyéves tartózkodásra jogosító engedélyt ajánlanának ezeknek a személyeknek. Az EGSZB nem rendelkezik világos bizonyítékokkal a kényszerházasságokokról, és az Európai Bizottság, valamint más, a vonatkozó adatok megszerzésére szakosodott ügynökségek bevonását ajánlja.

3. kérdés

— Az Ön álláspontja szerint indokolt-e fenntartani a tagállamok által nem alkalmazott „standstill” klauzulákat, például a 15. életévüket betöltött gyermekekre vonatkozó rendelkezést?

3.2.2 Az EGSZB úgy véli, hogy nem szükséges a két klauzula fenntartása. Az elsővel, amely szerint a 12. életévét betöltött gyermeknek meg kell felelnie a beilleszkedési feltételeknek, csak egyetlen tagállam élt. Ezen túlmenően az is előfordulhat, hogy a szükséges beilleszkedési feltételek meghatározása nem egységes és önkényes, ami befolyásolhatja a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek – például a kiskorúak – jogait. A 15. életévüket betöltött gyermekekre vonatkozó második klauzula szintén problematikus. Eddig egyetlen tagállam sem alkalmazta. Etikai szempontból kifogásolható, hogy a 15. életévüket betöltött gyermekektől a családegyesítésen kívüli okokat követeljenek meg, tekintettel arra, hogy a családegyesítés egy olyan jog alapján történik, amelyet a gyermekek védelméről szóló valamennyi nemzetközi egyezmény tartalmaz.

3.3 Nem kötelező rendelkezés – egyéb családtagok

4. kérdés

— Megfelelőek és eléggé széles hatókörűek-e a családegyesítésre jogosult családtagokkal kapcsolatos szabályok ahhoz, hogy figyelemmel legyenek a család fogalmának különböző létező – a családmagtól eltérő – meghatározásaira?

3.3.1 Ezek a szabályok nem elégségesek, mivel sem a harmadik országokban, sem a tagállamokban nem alkalmazzák a család fogalmának egységes meghatározását. Az EU-nak nincs jogalapja arra, hogy meghatározza a család fogalmát, de eszközökkel rendelkezik a diszkrimináció megelőzésére. A családegyesítésre vonatkozó szabályoknak rugalmasnak kellene lenniük, a nemzeti szinten elismert többféle családszerkezeti típus felölelése (ideértve az azonos neműek közötti házasságot, az egyszülős családokat, a bejegyzett partnerségeket stb.), illetve a másfajta rokonsági kapcsolatok bevonása érdekében.

3.3.2 Tekintettel arra, hogy a tagállamok több mint fele alkalmazta a nem kötelező rendelkezést, és bevonták a férj/feleség szüleit is a családegyesítésre jogosultak körébe, az EGSZB hasznosnak tartja ezeknek a nem kötelező rendelkezéseknek a megőrzését. Ezzel a tagállamok lehetőséget kapnak arra, hogy saját belátásuk szerint további személyeket is bevonjanak a családegyesítés körébe. Például bevonhatók a házastárs szülei, akik kedvező szerepet játszhatnak az unokák érzelmi és szellemi fejlesztésében.

3.4 A családegyesítési jog gyakorlására vonatkozó követelmények – Beilleszkedéssel kapcsolatos intézkedések

5. kérdés

— Hatékonyan szolgálják-e ezek az intézkedések a beilleszkedés célját? Hogyan értékelhető ez a gyakorlatban?

— Mely beilleszkedéssel kapcsolatos intézkedések a leghatékonyabbak e tekintetben?

— Ön hasznosnak tartaná ezen intézkedések további, uniós szintű meghatározását?

— Ön ajánlana beutazás előtti intézkedéseket?

— Ha igen, hogyan vezethetők be biztosítékok annak érdekében, hogy ezek az intézkedések ténylegesen ne jelentsék a családegyesítés indokolatlan akadályait (például aránytalan díjak vagy követelmények) és figyelembe vegyék az olyan egyéni adottságokat, mint az életkor, az írástudatlanság, a fogyatékos és az iskolai végzettség?

3.4.1 Az EGSZB üdvözlendőnek tartja a beilleszkedéssel kapcsolatos intézkedéseket, ha ezeket a családegyesítőnek és azon család tagjainak érdekében dolgozzák ki és alkalmazzák, amelyben ez előbbi él, nem pedig a családegyesítés útjában álló akadályokként. Az EGSZB úgy véli, hogy a beilleszkedéssel kapcsolatos intézkedéseket az uniós tagállam, és nem a harmadik ország területén kell meghozni.

3.4.2 A harmadik országbeli állampolgárok integrációjának programja egy sor alkalmazható eszközt (*Integration Toolbox*) határoz meg. Az EGSZB úgy véli, hogy az eszközök ezen csomagjában a hangsúlyt a nyelvi, valamint a formális és informális oktatásra kell helyezni. Az EGSZB számos esetben hangot adott azon véleményének, hogy az oktatás a beilleszkedés kulcsfontosságú dimenziója. Ezeknek az eszközöknek az alkalmazását a család tagjainak demográfiai és társadalmi-gazdasági sajátosságaihoz kell igazítani. Ajánlott, hogy a kiskorúakat is vonják be a formális és informális oktatási programokba, ahogy a felnőtteket és az időseket is a nyelvtanulási, valamint a szakképzési és az e-befogadási programokba. Ezek az intézkedések hozzásegíthetik a családtagokat ahhoz, hogy hozzájáruljanak mind a befogadó, mind a származási ország gazdaságához és társadalmához.

3.4.3 Az EGSZB úgy véli, hogy el kell kerülni a beutazás előtti intézkedéseket. Ideális esetben az uniós területén egyesített család tagjai rendelkeznek nyelvi ismeretekkel vagy a beilleszkedést elősegítő kulturális-oktatási alapokkal. Abban az esetben azonban, ha a fenti ismeretek hiányoznak, ezt nem kellene az egyesítés feltételévé tenni. Az indokolatlan akadályok (pl. díjak) mellett lehetséges, hogy a tagállamok és a harmadik országok intézményi infrastruktúrája nem teszi lehetővé ezeket az előzetes intézkedéseket. A beilleszkedéssel kapcsolatos intézkedéseknek a tagállam területén való megszervezése biztosíthatja a családtagok magasabb szintű védelmét, a családegyesítő részéről megnyilvánuló nagyobb támogatást, valamint a beilleszkedésre való nagyobb esélyt. Az NGO-k jelentős szerepet játszhatnak a beilleszkedésben, a fő szerepet azonban a hatóságoknak kell vállalniuk, amelyek jogi felelősséggel bírnak, és rendelkeznek a beilleszkedéshez szükséges forrásokkal.

3.5 A befogadóképességgel kapcsolatos várakozási idő

6. kérdés

— Alkalmazására tekintettel szükséges és indokolt-e az irányelvben tartani egy ilyen eltérést, amely alapján a kérelem benyújtásától számítva hároméves várakozási idő írható elő?

3.5.1 Tekintettel arra, hogy ezzel az eltéréssel csak egy tagállam élt, az EGSZB úgy véli, hogy nem indokolt ennek fenntartása. Ezen túlmenően, a tartózkodási engedély megadására vonatkozó döntésnek az egyedi körülményeket, és nem a befogadóképességet kell figyelembe vennie. A befogadóképesség változó, és egy olyan politika eredménye, amely szükség esetén módosítható.

3.6 A családtagok beutazása és tartózkodása

7. kérdés

— Kell-e külön szabályokkal rendezni azt a helyzetet, amikor a családtagok tartózkodási engedélyének érvényességéből hátralévő idő egy évnél kevesebb, de azt meg fogják újítani?

3.6.1 A családtagok tartózkodási engedélyének időtartama azonos kell, hogy legyen. Az összes tartózkodási engedély lejárt előtt, és hogy elkerülhető legyen az időtartambeli különbség, a család tagjai közös kérelmet nyújthatnak be.

3.7 Menedékjoggal kapcsolatos kérdések. A kiegészítő védelem kizárása

8. kérdés

— Kell-e vonatkozniuk a családtagok tartózkodási szabályainak a kiegészítő védelemben részesülő harmadik országbeli állampolgárok családtagok tartózkodására?

— Kell-e vonatkozniuk a családtagok tartózkodási szabályainak a kiegészítő védelemben részesülő személyekre?

3.7.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a kiegészítő védelem élvezőinek a családtagok tartózkodási szabályainak irányelvben előírt kedvezőbb szabályozásban kellene részesülniük, és azt ebből következően rájuk is ki kellene terjeszteni. A kiegészítő védelem élvezői olyan államokból és régiókból származnak, amelyeket biztonságuk és jóllétük tekintetében veszélyesnek ismernek el. Ez a tény még inkább szükségessé teszi a két státusz egységesítése felé történő haladást.

3.8 Menedékjoggal kapcsolatos egyéb kérdések

9. kérdés

— Továbbra is biztosítani kell-e a tagállamok számára annak lehetőségét, hogy az irányelv kedvezőbb rendelkezéseinek alkalmazását azokra a menekültekre korlátozzák, akiknek családi kapcsolatai a tagállam területére történő beutazásuk előtt jöttek létre?

— Kell-e biztosítani a családtagok tartózkodási szabályainak a menekültek által eltartott, tágabb kategóriái számára, és ha igen, milyen mértékig?

— Továbbra is meg kell-e követelni a menekültektől a szálláshellyel, betegbiztosítással és forrásokkal kapcsolatos követelményeknek való megfelelés igazolását, ha a családtagok tartózkodási kérelmet nem a menekült jogállás megadását követő három hónapon belül nyújtják be?

3.8.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a család fogalmának nem kell az időkritériumra is kiterjednie. Vannak olyan személyek, akik nem a harmadik országokban, hanem a tagállamokban alapítanak családot. A családtagok tartózkodására a családalapítás időpontjától és helyétől függetlenül is sor kerülhet. A családtagok tartózkodását oly módon kellene kiterjeszteni, hogy a származási országban fellépő kockázati elemeket és a kulturális tényezőket figyelembe véve többféle kategóriát is felölleljen, különös tekintettel a 18. életévüket betöltött gyermekekre vagy a fiú-/lánytestvérekre. Másodsorban meg kellene szüntetni a családtagok tartózkodási kérelem benyújtására vonatkozó határidőket, vagy pedig lehetővé kellene tenni ezek oly módon történő meghosszabbítását, hogy a lehetséges családtagok kapcsolatba léphessenek az esetleg nagyon messze fekvő területeken tartózkodó családtagokkal, illetve elégséges legyen az idő a családtagok tartózkodási folyamathoz szükséges teljes dokumentáció előkészítésére. Az ideiglenes tartózkodási engedély lejáratának határidejének függvényében megállapítható egy határidő (pl. 6 hónap).

3.9 Csalás, visszaélés, eljárási kérdések. Meghallgatások és vizsgálatok

10. kérdés

— Rendelkezik Ön a csalással kapcsolatos problémákra vonatkozó egyértelmű bizonyítékokkal? Mekkora nagyságrendű a probléma (statisztika)? Véleménye szerint a meghallgatásokra és vizsgálatokra – köztük a DNS-vizsgálatokra – vonatkozó szabályok segíthetnek e problémák megoldásában?

— Ön hasznosnak tartaná-e meghallgatások vagy vizsgálatok pontosabb uniós szintű szabályozását? Ha igen, milyen típusú szabályokat tartana megfelelőnek?

3.9.1 Az EGSZB nem rendelkezik a csalással kapcsolatos problémákra vonatkozó világos bizonyítékokkal. Úgy véli, hogy mindaddig, amíg nem lehetetlenítik el a családtagok tartózkodási jogot, a meghallgatások és a vizsgálatok jogosak.

— Az EGSZB ellenzi a DNS-vizsgálatot. Bár az tudományosan bizonyított módszer a személyek közötti biológiai kapcsolatok megállapítására, nem fedi le azoknak az érzelmi, társadalmi és kulturális kapcsolatoknak az összességét, amelyek egy család nem feltétlenül biológiai kapcsolatban álló tagjai között is létrejöhetnek. Az örökbe fogadott személyek esetén a DNS-vizsgálat nem releváns. Ezen túlmenően a DNS-vizsgálatok olyan rendkívül érzékeny családi helyzeteket is feltárhatnak, mint a hallgatás leple alatt zajló örökbefogadások vagy akár a hűtlenségek. Ezért a DNS-vizsgálat nyilvánvalóan megsérti a magánélethez való jogot, és olyan személyes drámákat okozhat, amelyekért egyetlen hatóság sem vállalhatja a felelősséget. Az EGSZB következőképpen úgy véli, hogy a vizsgálatokra és a meghallgatásokra vonatkozóan olyan szabályokat kell felállítani, amelyek

létező jogi eszközök és technológiák teljes spektrumát lefedik. Ennek érdekében hasznos lenne az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének bevonása. Ezeknek a szabályoknak a megfogalmazása céljából az EGSZB nyitott az európai intézményekkel, illetve más intézményekkel és szervezetekkel való együttműködésre. Az EGSZB az arányosság elvére is felhívja a figyelmet. A családegyesítés nem kezelhető büntetőjogi kérdésként.

3.10 Névleges házasság

1 1. kérdés

— Rendelkezik Ön a névleges házasságok problémájára vonatkozó egyértelmű bizonyítékokkal? Rendelkezik Ön statisztikákkal az ilyen (észlelt) házasságokról?

— Kapcsolódnak ezek az irányelv szabályaihoz?

— Lehetne-e javítani az ellenőrzésekre és vizsgálatokra vonatkozó irányelvi rendelkezések végrehajtásának hatékonyságát, és ha igen, hogyan?

3.10.1 Az EGSZB nem rendelkezik a névleges házasságokra vonatkozó világos bizonyítékokkal. Az ellenőrzésekre, felülvizsgálatokra és meghallgatásokra vonatkozó jövőbeli szabályozások elősegíthetik e jelenség korlátozását. Az EGSZB ragaszkodik ahhoz, hogy a megfelelő szabályokat az Európai Unió Alapjogi Ügynökségével együttműködésben fogalmazzák meg annak biztosítása végett, hogy azok ne befolyásolják az érintett személyek alapjogait.

3.11 Díjak

1 2. kérdés

— Kell-e szabályozni az eljárásban fizetendő igazgatási díjakat?

— Ha igen, ezt biztosítékok formájában kell-e tenni vagy pontosabb előírásokra van szükség?

3.11.1 Az EGSZB jogellenesnek tartja az eltérő szintű díjakat. Ezért meg kell határozni azokat a pénzügyi felső határértékeket, amelyek még nem teszik semmissé az irányelv célkitűzését. Az EGSZB vagy egy egységes és minimális felső határ megállapítását, vagy pedig valamennyi díjnak a harmadik ország egy főre jutó jövedelmének vagy más mutatóinak függvényében való meghatározását javasolja. Tekintettel az egyedi kérelemre, egy másik előnyben részesítendő lehetőség az egyes kérelmezők jövedelmének függvényében megállapított felső határérték kijelölése (pl. az éves jövedelem része). A kiskorúak esetében minimális díjakat kell fizetni, vagy díjmentességet kell bevezetni.

3.12 Az eljárás hossza – a közigazgatási határozat meghozatalára vonatkozó határidő

1 3. kérdés

— Indokolt-e a kérelmek elbírálására az irányelvben meghatározott igazgatási határidő?

3.12.1 Az EGSZB úgy véli, hogy az irányelvet módosítani kellene a gyakorlatok tagállami szintű összehangolása és egységesítése érdekében. Ezért a 9 hónapos határidő 6 hónapra való csökkentését javasolja.

3.13 Horizontális rendelkezések

1 4. kérdés

— Hogyan lehetne megkönnyíteni és biztosítani e horizontális rendelkezések gyakorlati alkalmazását?

3.13.1 Az EGSZB úgy véli, hogy mind a kiskorú gyermekek elsőrendű érdekét, mind az egyes esetek egyedi megvizsgálását, mind pedig a családegyesítés egyéb problematikus kérdéseinek megoldását tekintve a horizontális rendelkezések végrehajtásának legmegfelelőbb módszere a lehetséges vizsgálatokra, ellenőrzésekre és nyomozásokra vonatkozó specifikus és egységesített szabályok kidolgozása. Ezeknek a szabályoknak arányosnak kell lenniük, és tiszteletben kell tartaniuk az alapvető emberi jogokat.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: a vállalati társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó megújult uniós stratégia (2011–2014)

(COM(2011) 681 final)

(2012/C 229/15)

Előadó: **Madi SHARMA**

Társelőadó: **Stuart ETHERINGTON**

2011. október 25-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A vállalati társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó megújult uniós stratégia (2011–2014)

COM(2011) 681 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. április 18-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 24-i ülésnapon) 203 szavazattal 12 ellenében, 12 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB méltányolja az Európai Bizottság elkötelezettségét amellyel, hogy az Európa 2020 stratégia részét képező, a „felelősségteljes vállalkozásokra” vonatkozó csomagban ⁽¹⁾ ismertetett szakpolitikai kezdeményezések révén támogassa a felelős vállalatirányítást.

1.2 Az EGSZB megállapítja, hogy az Európai Bizottság tiszteletben tartja a vállalati társadalmi felelősségvállalás (Corporate Social Responsibility, a továbbiakban: CSR) önkéntes természetét (ami nem azt jelenti, hogy „kötelezettség nélküli”), kiemeli a vállalkozások szintjén a CSR-rel kapcsolatos üzleti tudatosság vonatkozásában végbement előrelépéseket, és elismeri a rugalmasság fontosságát ahhoz, hogy a vállalkozások innovatívák lehessenek.

1.3 Az EGSZB megjegyzi, hogy az új javaslat a jelenlegi kereten túlmutatón bővíti a CSR meghatározását, sok kérdést azonban megválaszolatlanul hagy. Nem tisztázza az alábbiakat:

— a „vállalat” fogalmának meghatározása, amelynek – a félreértelmezések elkerülése végett – **minden magán, állami és civil társadalmi érdekeltet** le kell fednie,

— a CSR különböző megközelítései a kultúrák függvényében,

— különbség a „szociális” felelősség (csak a munkahelyen) és társadalmi felelősség (a munkahelyen kívüli tevékenységek) között,

— szem előtt tartva, hogy a CSR-tevékenységek mindegyike – a jogi követelményeket kiegészítve – önkéntes, pontosan mely önkéntes tevékenységeknél van szükség kötelező jelentéstételre?

— külön intézkedések a kvk-k számára – a közlemény az „uni-verzális” megközelítést alkalmazza,

— különbségtétel a CSR és a vállalatirányítás között – alapvetően fontos, hogy ezt a két keretet mindig különválasszuk egymástól.

1.4 Az Európai Bizottság cselekvési terve főleg a régi (és most már nem alkalmazott) CSR-meghatározást tükrözi, és az elmúlt tíz év promóciós tevékenységeinek pusztán folytatásaként értelmezhető. Az új CSR-meghatározás alapján az EGSZB inkább olyan terveket várt volna el, amelyek a „megújult stratégia” új elemeivel kapcsolatosak, vagyis amelyek bátorítják és támogatják a vállalatokat a társadalomra gyakorolt hatásaikkal kapcsolatos felelősségvállalásban, valamint abban, hogy ismer- tessék partnereikkel, miként igyekeznek ezt megvalósítani. Ilyen tervek hiányában az EGSZB nem mondhat túl sokat a „meg- újított stratégiáról”, csupán tudomásul veszi, hogy az Európai Bizottság ez év nyaráig jogszabályjavaslatot kíván előterjeszteni a valamennyi ágazatban tevékenykedő vállalatok által nyújtott társadalmi és környezeti információk átláthatóságáról.

1.5 Az EGSZB támogatja a 2003-as irányelv ⁽²⁾ felülvizsgálá- tára irányuló kezdeményezést, és javasolja, hogy a CSR-t straté- giájuk vagy kommunikációjuk központi elemévé tevő vállalko- zások minden évben nyújtsanak társadalmi és környezetvédelmi

⁽¹⁾ COM(2011) 685 final.

⁽²⁾ Az éves beszámolókról szóló negyedik irányelv (2003/51/EK).

tájékoztatást, konkrét tényeken alapuló és átlátható módszerek alkalmazásával. Nemzetközi szinten elismert mérési és értékelési eszközök segítségével általánossá kell tenni a rendszeressé váló gyakorlatokat.

1.6 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a CSR-gyakorlat célja semmilyen esetben nem lehet az, hogy a nemzeti szabályozást helyettesítse, sem pedig az, hogy a társadalmi párbeszéből eredő egyezményes megállapodások rendelkezéseit korlátozza. Ennek érdekében az EGSZB igen kedvezően fogadja az arra irányuló javaslatot, hogy hozzanak létre adatbázist az olyan tárgyalás útján kötött, határon átnyúló megállapodások tartalmának elemzésére és nyomon követésének biztosítására, amelyek hozzájárulnak a globalizáció társadalmi és környezeti szempontú szabályozásához.

1.7 A CSR a társadalmi párbeszédnek olyan kiemelt önkéntes kísérleti területe néhány vállalkozásban, amely lehetővé teszi azt, hogy ezeknek a vállalkozásoknak a társadalmi hatásukkal kapcsolatos felelősségét rajtuk kívüli érdekeltek közreműködésével mérjék fel.

2. Bevezetés

2.1 2011. október 25-én az Európai Bizottság új közleményt tett közzé *A vállalati társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó megújult uniós stratégia (2011–2014)* címmel. A stratégia ismerteti egy cselekvési tervet, amely 2011 és 2014 között teljesíthető célkitűzéseket tartalmaz.

2.2 A CSR-re vonatkozó politika megújítása érdekében a közlemény az alábbiakat javasolja:

- új meghatározás megfogalmazása a CSR-re,
- a fogyasztók és a polgárok európai vállalkozásokba vetett bizalmának helyreállítása,
- a CSR népszerűsítése előnyök és piaci jutalmazás révén,
- a szabályozási keret javítása,
- a CSR további integrálása az oktatásba, a képzésbe és a kutatásba,
- a CSR európai és globális megközelítésének jobb összehangolása,
- a szociális párbeszéd és az átláthatóság támogatása, valamint
- a nemzetközi keretmegállapodások adatbázisának létrehozása.

2.3 A kibővített új meghatározás szerint a CSR „a vállalkozásoknak a társadalomra gyakorolt hatásuk iránti felelőssége”, és további szempontokat vesz tekintetbe, melyeket a vállalkozásoknak be kell építeniük a CSR-rel kapcsolatos megközelítésükbe. Ez azt a korábbi meghatározást frissíti, melynek alapján a vállalati társadalmi felelősségvállaláson azt a koncepciót értjük, hogy „a vállalatok – önkéntes alapon – társadalmi és környezetvédelmi szempontokat érvényesítenek üzleti tevékenységük során és partnereikkel fenntartott kapcsolataikban”.

2.4 Az Európai Bizottság továbbra is nemzetközileg elismert elvekre és iránymutatásokra kíván építeni oly módon, hogy együttműködjön a tagállamokkal, a partnerszörszágokkal és az érintett nemzetközi fórumokkal, és arra kéri a vállalatokat, hogy szorosabban kötelezzék el magukat e keretek mellett.

3. Általános észrevételek

3.1 A vállalkozások számára a CSR üzleti stratégiájuk részét képezi, illetve olyan eszközt jelent, mely segíti azokat abban, hogy szerepet játsszanak a belső és külső társadalmi, környezetvédelmi és gazdasági kihívások megválaszolásában. A CSR akkor tud hozzájárulni az Európa 2020 stratégia megvalósításához, ha a vállalkozások a különböző érdekeltekkel párbeszédet folytatva dolgozzák ki, és nem szabályozási megközelítés érvényesül.

3.2 A CSR egy **fenntartható fejlesztésre vonatkozó szemlélet**, és a CSR-tevékenységből származó előnyöktől a vállalkozások előremutató szerepének népszerűsítése várható egy olyan társadalomban, amely túlmutat a pusztán gazdasági értékeken. A CSR-t semmiféleképpen nem szabad a jogalkotási, nemzeti vagy nemzetközi eszközök révén garantált szociális jogok helyettesítésére használni, melyek elsősorban az államok és a kormányzatok felelősségi körébe tartoznak.

3.3 Nehéz gazdasági és politikai körülmények között a CSR-kezdeményezés alkalmat teremt arra, hogy pozitív módon kapcsolatba lépjünk az üzleti szférával, amennyiben világos, hogy a CSR olyan erőfeszítésekre vonatkozik, amelyeket a vállalatok a társadalomra gyakorolt kedvező hatásaiik ösztönzése és káros hatásaiik megelőzése vagy minimalizálása érdekében hoznak, a jogi kötelezettségeiken túlmutató és azokat meghaladó, önkéntes intézkedéseken keresztül. Az EGSZB megismétli 2006-ban megfogalmazott véleményét⁽³⁾, amely szerint a CSR-nek önkéntes tevékenységnek kell maradnia (ami nem azt jelenti, hogy „kötelezettség nélküli”). Az EGSZB szerint a CSR-ről szóló vitát úgy kellene konstruktív módon átalakítani, hogy a vállalatokat **közösségi szereplőként** határozzák meg.

3.4 A szóban forgó politikai felülvizsgálatban fontos annak felismerése, hogy a jelenlegi gazdasági légkörben minden érintett csoport nehézségekkel küzd. Az európai bizottsági javaslatoknak ki kellene egészíteniük a színvonalas munkahelyek és a jólét megteremtése szempontjából nélkülözhetetlen növekedés ösztönzésére irányuló célkitűzéseket, miközben arra kellene helyezniük a hangsúlyt, hogy **elősegítsék** a felelősségteljesebb üzleti tevékenységet.

3.5 A jelenlegi CSR-tevékenységek különféle **formái és indítékai** a tevékenység társadalmi hatásával is összefüggésben vannak. A politikai döntéshozóknak jobban meg kellene érteniük a különféle indítékokat és azt, hogy ezek hogyan függenek a vállalat méretétől, kapacitásától, bevételétől, valamint az illető szektortól és tevékenységtől. A különböző ágazatokhoz szükséges különféle eszközök és támogatások feltérképezése elősegíti, hogy tájékozottabban lehessen felülvizsgálni a CSR-politika kereteit. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy az alkalmazandó joganyag, valamint a szociális partnerek közötti kollektív szerződések tiszteletben tartása előfeltétele

⁽³⁾ HL C 325/53–60, 2006.12.30.

annak, hogy a vállalatok vállalják a társadalomra gyakorolt hatásaikkal kapcsolatos felelősségüket.

3.6 A környezetvédelmi kérdésekre irányuló egyre nagyobb figyelem eredményeképp a CSR-tevékenység is fokozódott. Ez a munkakörülményeket és a szociális viszonyokat egyensúlyba hozta a környezetvédelmi témákkal. A jelenlegi válság fényében az Európai Bizottságnak **támogatnia kell a CSR szociális fejezetét.**

3.7 A CSR-menetrend figyelmen kívül hagyja a **nem kormányzati szervezeteket is magában foglaló szociális gazdasági ágazat** szerepét és jelenlétét. Az Európai Bizottságnak el kell ismernie azt az értékes és fontos szerepet, amelyet az ágazat a CSR-menetrend tekintetében játszik mind önmagában, mind pedig **más ágazatokkal partnerségben**, és meg kell vizsgálnia a javaslatok **közvetett hatását** a szociális gazdasági ágazatra a vállalkozásokkal történő kapcsolatépítés terén.

3.8 Az EU által a Rio + 20 konferencián támogatott kötelezettségvállalásokra tekintettel az EGSZB kiemeli annak fontosságát, hogy kampány valósuljon meg a pénzügyi ismereteken túli tájékoztatás céljával, a fenntartható fejlődésről szóló időszaki jelentés közzététele révén nemcsak a meghatározott méretű (mintegy 500 főt foglalkoztató) vállalatok, hanem a közigazgatási szervek és a civil társadalom számottevő szervezetei számára. E célkitűzés alátámasztaná a GDP-n túli mutatók kidolgozásának, illetve a szén-dioxid-kibocsátás vagy az életciklus kutatásának hasznosságát. Riói kötelezettségvállalásaival összhangban az EGSZB már át is ültette a gyakorlatba a fenti eljárást, eredményeinek az EMAS diagnosztikai eszközével végrehajtott felmérése és közzététele révén.

3.9 A lépésenkénti előrehaladás érdekében az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy erősítse meg a szociális és környezetvédelmi értékelés és tájékoztatás európai szabályozási keretét, amelyet a felülvizsgálat alatt álló 2003-as irányelv előírányoz. Egy ilyen európai keretnek, amely minden nagyméretű vállalattól elvárja, hogy a CSR-t stratégiájuk vagy kommunikációjuk központi elemévé tegyék, a nemzetközi szinten elismert mérési eszközökre kellene támaszkodnia, és a számos európai országban már létező nemzeti jogszabályokból kellene merítenie.

3.10 Az egyre több bevált gyakorlaton, köztük a szociális párbeszéd keretében megtárgyalt megállapodásokon keresztül a CSR konkrét módon szemlélteti a civil párbeszéd által nyújtott kiegészítő hozzájárulásokat a társadalmi problémák tanulmányozásához és megoldásához. Alapvetően fontos a civil párbeszéd hozzájárulása a jó CSR-gyakorlat megvalósításához az érdekelték számára fontos értékelés kidolgozásának érdekében, amely érdekeltéknek szükségük van arra, hogy minőségi tájékoztatást kapjanak a felelősségteljes vállalkozások és befektetők által önként meg tett lépésekről.

3.11 Az európai bizottsági közlemény nem tesz említést arról, hogy a nők jelenléte a vezetői testületekben és a CSR-ben milyen értéket képvisel, illetve gazdaságilag milyen hozzáadott értéket jelent a közösség számára. A nőknek a vezetői testületekben és a CSR-ben való jelenléte bizonyítottan együtt

jár a férfiakat és nőket integráló vállalatvezetési stílussal, amely kedvezően befolyásolja a CSR-t ⁽⁴⁾.

3.12 A közvetítői szolgáltatók maximalizálják a CSR-tevékenység növekedési potenciálját és társadalmi értékét, mivel stratégiaileg összeillesztik az egyes vállalatok szükségleteit és készségeit, és így sikeres partnerségeket hoznak létre. Ezért bevált gyakorlatként továbbra is támogatni kellene őket.

3.13 Sürgetni kell az Európai Uniót a CSR-rel kapcsolatos mérvadó nemzetközi keretek támogatására és védelmére. A vállalatoknak tiszteletben kell tartaniuk ezeket az eszközöket, iránymutatásként kell alkalmazniuk őket CSR-tevékenységeik kidolgozásakor, és az alkalmazás módját be kell mutatniuk partnereiknek.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A CSR meghatározásának frissítése

4.1.1 Az új javaslat ereje a korszerűsített CSR-meghatározásban rejlik. Az EGSZB szükségesnek tartja azonban, hogy a félreértések elkerülése érdekében az Európai Bizottság pontosítsa a meghatározás „vállalat” elemét. Az Európai Bizottságnak azt is pontosítania kell, hogy a korszerűsített meghatározás alapján milyen új politikák kerülnek majd kidolgozásra, ideértve a bejelentett jogalkotási kezdeményezést is. Az Európai Bizottságnak azokat a terveit is részleteznie kell, amelyek az üzlet világának különböző elemeit – például a nagyvállalatokat, a kkv-kat és a szociális gazdaság vállalatait – érintő CSR ösztönzésére vonatkoznak.

4.1.2 Az EGSZB megjegyzi továbbá, hogy a közlemény nem teljes, mivel nem törekszik az utóbbi tíz év CSR-stratégiája eredményeinek a vállalatok magatartására gyakorolt hatás szempontjából történő értékelésére annak érdekében, hogy a stratégia keretében javasolt kezdeményezésekhez és szakpolitikákhoz alaposabb tájékoztatás kapcsolódjon.

4.1.3 A javasolt uniós meghatározás beilleszti a felelősség fogalmát az önkéntesség gyakorlatának koncepciójába. Az új meghatározás a CSR-nek a közleményben ismertetett többdimenziós jellegére vezethető vissza ⁽⁵⁾. Az EU-nak azonban körültekintően kell eljárnia, ha új szabványt szándékozik létrehozni, nehogy ez ellentétbe kerüljön az ISO 26000 szabvánnyal. A CSR-menetrendet a vállalkozásoknak kell kidolgozniuk a különféle érdekcsoportokkal egyeztetve, ha célja, hogy segítse az Európa 2020 stratégiát az intelligens és inkluzív növekedés megvalósításában.

4.1.4 A közszolgáltatásokban, a vállalatoknál, valamint az állami és szociális gazdasági ágazatokban a termékeket és szolgáltatásokat egyre gyakrabban különféle szervezetek biztosítják. A javasolt meghatározás magában foglalja ezt a nem kereskedelmi célú szervezetekkel kapcsolatos szempontot. Még világosabban kell azonban megfogalmazni a meghatározást, illetve annak hatásait **minden olyan vállalatra**, amely gyakorolni kívánja a CSR-t.

⁽⁴⁾ Lásd: <http://newsforchangingtimes.com/2012/02/17/women-boardroom-csr-un-women-ingrid-kragl/>.

⁽⁵⁾ COM(2011) 681 final, 7. o.

4.1.5 A pénzügyi válság társadalmi következményei rávilágítanak az üzleti tevékenység szélesebb körű hatására. Különösen a válság és az egyre élesebb verseny összefüggésében lenne helyes, ha a vállalatokat számadásra köteleznék saját tevékenységeikkel kapcsolatban, és a felelősségteljesebb gyakorlat ösztönzése érdekében üzleti stratégiájukba be kellene vonniuk a CSR-t. A CSR-t úgy kellene azonban átalakítani, hogy kiemelve az üzleti szféra és a közösség **kölcsönös függőségét**.

4.1.6 Az **üzleti szféra és a közösség közötti inherens kapcsolatoknak** ki kell térniük a szociális párbeszédre és az átláthatóságra. E téren számos különféle feladat kötődik a CSR-hez:

- *szervezési közösség (a cégen belül)* – összehangolja a belső struktúrákat, hogy megfeleljen a munkavállalók jóllétével és fejlődésével kapcsolatos követelményeknek,
- *külső érdekeltek közössége* – a részvényesekkel, ügyfelekkel és más partnerekkel, köztük a hatóságokkal és a közösségekkel együtt a vállalat érdekében tevékenykedik,
- *helyszín szempontú közösség* – annak érdekében vizsgálódik és tevékenykedik, hogy az üzleti tevékenység minél jobb hatással legyen a környező helyi közösségekre és a környezetre.

A vállalatoknak fel kellene ismerniük ezeket a kapcsolatokat, és proaktív módon, legfontosabb üzleti céljaik között kellene elfogadniuk a CSR-t, hogy minden közösségi szereplő számára maximális pénzügyi és társadalmi értéket teremthessenek. A helyi hálózatok fellendítése⁽⁶⁾ minden közösségi szereplő, köztük a hatóságok számára is lehetőséget ad arra, hogy a társadalom érdekében vállaljanak szerepet és működjenek együtt.

4.1.7 Az Európai Bizottság kkv-vel kapcsolatos megközelítése egyáltalán nem tekinthető ideálisnak. Nincs kapcsolat az üzlet és a kkv-knak Unió-szerte a CSR-menetrendre gyakorolt hatása között. Elszalasztották annak lehetőségét is, hogy olyan átfogó politika jöjjön létre, amely egyfelől tükrözi az üzletvezetés új módjait, például az internetes kereskedelem alkalmazását, másfelől azzal foglalkozik, hogy miként lehet a kkv-ket eredményesebben tájékoztatni a CSR-menetrendről.

4.1.8 A menetrend javaslataiban figyelmen kívül hagyták a kkv-eket. A közlemény nem részletezi, hogy mit ért „üzlet” alatt, de a megfogalmazásból az derül ki, hogy a kiindulópontot a nagyvállalatok jelentik. A kkv-k EU-szerte igen fontos szerepet játszanak a Lisszaboni Szerződésben is szereplő munkahelyteremtés és növekedés, illetve a versenyképesség terén. A CSR univerzális megközelítése a különböző fajta vállalkozások esetében elfogadhatatlan.

4.2 A CSR-tevékenység előnyei és népszerűsítése

4.2.1 Fontos felismernünk a CSR-tevékenység mögött rejlő gazdasági megfontolásokat. A közlemény különféle előnyökről számol be, amelyeket a gyakorlatban bevált példák segítségével hatásosabban kellene népszerűsíteni annak érdekében, hogy a

vállalatok tájékoztatást kapjanak, illetve ösztönzést arra, hogy határozottabban elkötelezzék magukat a CSR mellett.

4.2.2 Nem szabad azonban túlhangsúlyozni a CSR-tevékenység gazdasági hasznát. A vállalatoknál külön marketing- és értékesítési részlegek foglalkoznak a reklámmal és a fogyasztói igények megértésével. **A CSR alapvetően egy fenntartható fejlesztésre vonatkozó szemlélet**, amelyben a gazdasági növekedés összekapcsolódik a társadalmi és környezetvédelmi megfontolásokkal. Ha kizárólag gazdasági eredményekre redukáljuk, ez kedvezőtlen hatásokkal, például a CSR-politika feladásával járhat, ha az eredmények nem felelnek meg a pénzügyi elvárásoknak.

4.2.3 A közbeszerzések mint piaci jutalmazású ösztönzők használatához körültekintő mérlegelésre és megfelelő alkalmazásokra van szükség. A színlelt CSR-tevékenység elkerülése és a hasznos társadalmi érték biztosítása érdekében a szociális feltételeket, köztük az ILO-záradékokat továbbra is össze kell kapcsolni a szerződés tárgyával. Ez azt is ösztönözheti, hogy az ipari ágazatokban megfelelőbb és hatékony CSR-tevékenységet folytassanak.

4.2.4 Alapvetően fontos, hogy a szerződések odaítélésekor gondoskodjunk a teljes **átláthatóságról** és a szociális záradékokról. Ez nélkülözhetetlen a megfelelő szolgáltatási közbeszerzéseknek és annak a biztosításához, hogy teljesüljenek a tisztességes verseny elvei az egységes piacon. A Versenypolitikai Főigazgatósággal konzultációt kell folytatni a piaci ösztönzőként alkalmazott közbeszerzésről.

4.2.5 A „társadalomtudatos vállalkozás” kezdeményezésénél, amelyet az Európai Bizottság a „felelősségteljes vállalkozásokra” vonatkozó csomag⁽⁷⁾ részeként kiegészítő politikaként ismertet, figyelmen kívül hagyták, hogy ez a kezdeményezés milyen fontos lehetőségekkel gazdagíthatná a CSR-menetrendet. Nehéz gazdasági viszonyok között a vállalatok óvatosabbak a visszanyerhetetlen kiadásokkal. Széles körben elfogadott gyakorlat, hogy a magántőke bevonása a szociális vállalkozások pénzügyi tervének részét képezi⁽⁸⁾, így a szociális beruházás és az új szociális vállalkozások számára nem pénzügyi jellegű, „pro bono” szolgáltatások nyújtása a vállalatoknak lehetőséget ad arra, hogy CSR-befektetéseik **pénzügyi és szociális szempontból megtérüljenek**⁽⁹⁾. Mindkét kezdeményezés célhoz érne, miközben maximalizálnák a növekedési potenciált és a társadalmi értékteremtési képességet.

4.3 Az indítékok megértése és a CSR-tevékenység támogatása

4.3.1 Jelenleg **számos formában és sokféle indítatásból** zajlanak CSR-tevékenységek, ami befolyásolja társadalmi hatásukat. Lehet szó a részvényesek érdekeinek defenzív védelméről, jótékonyági adományokról és szponzorálásról, ahogy egyes tagállamokban látjuk, de jelentősebb lépésekkel is találkozhatunk, például a fő gazdasági tevékenységhez stratégiailag kapcsolódó kezdeményezésekkel, illetve átalakítást célzó erőfeszítésekkel a társadalmi gondokat kiváltó alapvető okok feltárása és kezelése érdekében⁽¹⁰⁾. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy az új szabályok kontraproduktívak lehetnek, ha a vállalatok egyes országokban leállítanak olyan tevékenységeket, amelyekhez jelentésselre van szükség.

⁽⁷⁾ COM(2011) 685 final.

⁽⁸⁾ HL C 24/1, 2012.1.28.

⁽⁹⁾ COM(2011) 682 final, 6. o.

⁽¹⁰⁾ www.csrinternational.org

⁽⁶⁾ HL C 175/63–72., 2009.7.28.

4.3.2 A döntéshozóknak meg kell érteniük e tevékenységi kört, ha kedvező feltételeket kívánnak teremteni ahhoz, hogy több stratégiai, illetve átalakítást célzó CSR-kezdmenyezés induljon. Fontos, hogy a követelmények ne csökkentsék **minimumszintre** a CSR-tevékenységet, és önkéntes jellegűek maradjanak, **kiegészítve a jogi követelményeket**.

4.3.3 Az erőfeszítéseket jobban kellene összpontosítani arra, hogy az adott vállalatokon belül – az igazgatói szinttől egészen a munkavállalókig – ösztönözzük az információáramlást és a civil párbeszéd melletti elkötelezettséget, ami hatékonyabb teszi a CSR-programokat, és elősegíti az etikusabb szervezeti kultúrát. A gyakorlatban bizonyosságot nyert, hogy az e célból felállított és vezetői beosztású munkatársakat is magában foglaló irányító-csoportok sikeres stratégiai iránymutatást biztosítanak, és elősegítik a CSR-tevékenység végrehajtását.

4.3.4 Az ön- és társszabályozás gyakorlata elvileg jó ötlet, de mechanizmusokra van szükség annak biztosítására, hogy az ebből következő kötelezettségek ne terheljék akaratlanul is a kkv-kat a nagyobb vállalatokkal alvállalkozóként vagy az ellátási lánc szereplőiként kötött szerződések eredményeképp. A helyes módszerek kódexének kidolgozására vonatkozó európai bizottsági javaslatnak útmutatást kellene nyújtania azok számára, akik szerepet szeretnének vállalni CSR-tevékenységekben, az önszabályozási és együttszabályozási gyakorlatok jellegének megfelelő figyelembevételével.

4.4 A munkavállalók melletti elkötelezettség a CSR-menetrendben

4.4.1 A CSR-nek semmilyen hatása sincs az olyan vállalatoknál, ahol hiányzik a munkavállalói elkötelezettség. A CSR-menetrendet a vezetőséggel, a munkavállalókkal és adott esetben a szociális partnerekkel együttműködésben kell meghatározni, hogy képviselve legyen a szervezet szellemisége. A CSR több mint egy „csapatépítő” gyakorlat, és a sikeres stratégiához alapvetően fontos a munkavállalók elkötelezettsége.

4.4.2 A szociális partnerek minden CSR-menetrendben hasznos szerepet tölthetnek be azáltal, hogy terjesztik az információkat és serkentik a szociális párbeszédet. A kollektív megállapodásokról, az átláthatóságról, a kommunikációról és a részvételen alapuló integrációról gondoskodó platformokat, melyek mind a CSR-menetrend részét képezik, létre kellene hozni az érintett vállalatoknál.

4.4.3 Az emberi jogok, a munkafeltételek és a foglalkoztatási gyakorlatok fontos tényezőknak számítanak a CSR többdimenziós keretében. A vállalatoknak egyrészt az ILO nyolc alapvető emberi jogi egyezményén alapuló, másrészt a munkavállalók egészségét, jóllétét és képzését érintő nemzetközi és európai rendelkezéseken és iránymutatásokon túlmutató tevékenységeket kell kidolgozniuk. Minden vállalatnál számon kell kérni az etikus és tisztességes belső irányítási struktúrákat, amelyek nem hatálytalaníthatják a kollektív megállapodásokat.

4.5 Ismeretátadás

4.5.1 Fontos, hogy a tagállamok tanuljanak egymás CSR-politikáival kapcsolatos tapasztalataiból (9. szándék). Kiemelt

hangsúlyt kell helyezni arra, hogy **minden tagállamnak** segítsünk nemzeti CSR-politikáik kidolgozásában és naprakészé tételében, illetve abban, hogy tanuljanak az erre a területre vonatkozó, korábbi nemzeti szakpolitikai tapasztalatokból.

4.5.2 Az Unióban minden hatósági szervnek, azaz nemzeti, regionális, helyi és uniós intézménynek, meg kell határoznia és követnie kell saját CSR-stratégiáját, hogy ezzel példát mutasson más ágazatoknak. Ebben szerepelnie kell hathatós belső CSR-politikáknak, innovatív kísérleti CSR-modelleknek és -tevékenységeknek, a bevált gyakorlatok cseréjét megkönnyítő intézkedéseknek, valamint a közösségi szerepvállalást célzó helyi hálózatok fejlesztését segítő irányításnak.

4.5.3 Egyes ipari ágazatokban a több érdekelt felet tömörítő platformok közvetítőként léphetnének fel az üzleti tevékenységekről szóló, cégek és érdekelt felek közötti komoly viták során, és megkönnyíthetnék a bevált gyakorlatok hasznos cseréjét, illetve azt, hogy a szereplők az egyes ágazatokon belül, de ágazatokon átnyúlóan is tanulhassanak egymás tapasztalataiból, kellően figyelembe véve az érintett szereplők autonómiáját a platform alkalmazási körének és tevékenységeinek tervezését illetően. A vitatott üzleti tevékenységeket azonban szükség esetén bíróság által kiszabott büntetéssel kellene sújtani.

4.5.4 Gondoskodni kell arról, hogy **a kkv-k részt vegyenek az érdekelt feleket tömörítő platformban**, mivel a múltban túlnyomórészt a nagyvállalatok részvétele volt jellemző. Minden vállalatnak lehetőséget kell adni a részvételre, hogy jobban képviselve legyenek a teljes ágazatok és a legfontosabb problematikus területek.

4.5.5 Az EGSZB támogatja azt a szándékot, hogy a CSR keretében zajló oktatási és képzési projekteket pénzügyi támogatásban részesítsék, és felhívják az oktatási szakemberek és a vállalkozások figyelmét a CSR jelentőségére (8. szándék). Ez különösen fontos a kkv-k számára, amelyek gyakran nem is tudnak a CSR-vállalkozások kezdeményezésének lehetőségéről, vagy nincs tapasztalatuk ezen a téren.

4.5.6 Igen körültekintően kell mérlegelni a strukturális alapok CSR-kezdmenyezésekhez való felhasználását. Felhívjuk az Európai Bizottság figyelmét a strukturális alapokra vonatkozó következő programban tervezett csökkentésekre, tehát ha alapokat különítünk el CSR-kezdmenyezések részére, ezeket csak a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemmel, valamint a regionális fejlesztéssel kapcsolatos **egyértelmű célokra** volna szabad felhasználni. Ilyen támogatásban kizárólag korlátozott kapacitással és pénzügyi forrásokkal rendelkező vállalkozások – például kkv-k és civil társadalmi szervezetek – részesülhetnek a CSR-rel kapcsolatos politikák és elkötelezettség megerősítése érdekében.

4.5.7 Segítségként a vállalkozások és elektronikus kereskedelemmel foglalkozó cégek számára **információs portálokat** kellene támogatni és kifejleszteni, hogy a cégek kapcsolatba léphessenek egymással, és hozzáférhető platformmal rendelkezzenek, amelyen ténylegesen megoszthatják egymással bevált gyakorlataikat, képességeiket, illetve pénzügyi és nem pénzügyi forrásaikat a társadalom javára.

4.6 A CSR és a szociális gazdasági partnerek

4.6.1 A CSR-rel kapcsolatos politikai kezdeményezés figyelmen kívül hagyta a **civil társadalmi szektort**. A civil szervezetek modellekkel szolgálnak a felelős üzleti stratégiára, irányításra és fórumokra, és gyakran szerepet vállalnak CSR-tevékenységekben. A közlemény egyáltalán nem részletezi a „for profit” és „nonprofit” ágazat közötti kapcsolatokat.

4.6.2 Az ágazatok közötti partneri együttműködés hosszú hagyományokra tekint vissza, és továbbra is ösztönzendő, mivel „a vállalati társadalmi elkötelezettség fontos alapeleme a civil társadalmi intézmények létrehozásának és fenntartásának”⁽¹¹⁾.

4.6.3 A jelentősegteljesebb CSR-tevékenység ösztönzése érdekében **támogatni kell a partnerség kölcsönös előnyeit**. A szükségletek és képességek partnerségekben történő összeillesztése hatékonyabb és hasznosabb társadalmi és gazdasági eredményeket ösztönöz a közösségek és vállalatok szempontjából. A nem pénzügyi támogatás népszerűsítése fontos szerepet játszik a más ágazatoktól érkező támogatások körének bővítésében, és elősegíti a még inkább stratégiai jellegű gondolkodást a CSR kapacitásairól, amelyekhez hozzátartozik a munkavállalói önkéntesség támogatása, a „pro bono” szolgáltatások nyújtása és az adományozás többek között helyiségek, berendezések formájában.

4.6.4 Az ágazatok közötti **kommunikáció** a partnerség sikeres működésének kulcsa. A közvetítői szolgáltatók⁽¹²⁾ segítenek abban, hogy két ágazat egységesebb és egyszerűbb módon folytasson egymással üzleti tevékenységet, és áthidalhatók legyenek a kulturális különbségek. Ezek a szolgáltatók támogatást érdemelnek, és hozzáférhetőbbé kell tenni őket a vállalkozások számára annak érdekében, hogy könnyebb legyen felszámolni az ágazatokon átnyúlóan közös értékek megteremtése és a CSR-kezdeményezések melletti tényleges elkötelezettség útjában álló akadályokat.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 24-én.

4.7 Nemzetközi iránymutatások és megállapodások

4.7.1 Az ILO nyolc alapvető egyezményt fogalmazott meg a globális szintű jogok megalapozásaképpen. A tagállamok már ratifikálták ezeket az alapvető egyezményeket. Az EU azzal nyújthat támogatást, ha gondoskodik arról, hogy harmadik országok is tartsák magukat ezekhez az egyezményekhez.

4.7.2 Az EGSZB határozottan támogatja az Európai Bizottság arra irányuló szándékát, hogy a CSR népszerűsítése teljességgel összhangban legyen a meglévő globális eszközökkel, különösen az átdolgozott OECD-iránymutatásokkal, a multinacionális vállalatokra és a szociálpolitikára vonatkozó ILO-nyilatkozattal, az ISO 26000 szabvánnyal, az üzleti és emberi jogokra vonatkozó irányadó ENSZ-alapelvekkel, valamint a nemzetközi keretmegállapodásokkal. Kérjük az Európai Bizottságot, hogy részletesen fejtse ki, miként képzei ennek megvalósítását.

4.7.3 Az OECD-iránymutatásokat 42 ország – köztük 24 uniós tagállam – fogadta el. Az iránymutatások különleges nyomonkövetési mechanizmust tartalmaznak: egy nemzeti kapcsolattartó pontról van szó, amely az iránymutatások terjesztéséért és a szabálysértésre hivatkozó esetek megoldásáért felel. Ezért az EGSZB azt ajánlja, hogy az EU megújult CSR-stratégiájában szereplő forrásokat az OECD-iránymutatásokkal kapcsolatos kapacitásépítés számára különítsék el, továbbá hogy az Európai Bizottság és a tagállamok erősítsék meg a szociális partnerek szerepét az említett nemzeti kapcsolattartó pontokon belül.

4.7.4 Az EGSZB szerint a CSR-politikának arra kellene összpontosítania, hogy stratégiai irányt mutasson a vállalkozások számára, mivel az ezernél több alkalmazottat foglalkoztató vállalatok CSR-rel kapcsolatos kötelezettségvállalásainak ellenőrzése (10. szándék) gyakorlatilag lehetetlen, és jelentős pénzügyi forrásokat követel meg az EU-tól.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹¹⁾ HL C 125/44, 2002.5.27.

⁽¹²⁾ A közvetítői szolgáltatók olyan közvetítő cégek, amelyek – a szükségletek, képességek és források összeillesztése révén – segítenek a különböző ágazatokhoz tartozó szervezetek kapcsolatépítésében és a hatékonyabb munkakapcsolatok kialakításában. Példa erre a Pilot Light – <http://www.pilotlight.org.uk>.

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

Az alábbi módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egy-egyede volt, a vita során elutasították (esz. 54. cikk (3) bekezdés):

2.3 pont

A következőképpen módosítandó:

A kibővített új meghatározás szerint a CSR „a vállalkozásoknak a társadalomra gyakorolt hatásuk iránti felelőssége”, és további szempontok bevezetését írja elő ~~az~~ ~~vesz~~ ~~tekintetbe~~, melyeket a vállalkozásoknak be kell építeniük a CSR-rel kapcsolatos megközelítésükbe. ~~Ez abból~~ ~~az~~ ~~korábbi~~ ~~meghatározásból~~ ~~frissen~~ ~~indul~~ ~~ki~~, melynek alapján a vállalati társadalmi felelősségvállalás alatt azt a koncepciót értjük, hogy „a vállalatok – önkéntes alapon – társadalmi és környezetvédelmi szempontokat érvényesítenek üzleti tevékenységük során és partnereikkel fenntartott kapcsolataikban”.

A szavazás eredménye:

Mellette: 88

Ellene: 91

Tartózkodott: 23

4.1. pont

A következőképpen módosítandó:

A CSR meghatározásának ~~frissítése~~ kiterjesztése

A szavazás eredménye:

Mellette: 80

Ellene: 106

Tartózkodott: 23

4.1.1. pont

A következőképpen módosítandó:

~~Az új javaslat ereje a korszerűsített CSR meghatározásban rejlik. A CSR új, kiterjesztett és előíró jellegű meghatározása alááshatja az elmúlt évtizedben tett előrelépéseket, amikor is a meghatározás a CSR-ről szóló 2006-os közleményben bevezetett gyakorlati megközelítésén alapult, mely magában foglalta egy a CSR-rel kapcsolatos szövetség létrehozását. Az EGSZB szükségesnek tartja azonban, hogy a félreértések elkerülése érdekében az Európai Bizottság pontosítsa a meghatározás „vállalat” elemét. Az Európai Bizottságnak azt is pontosítania kell, hogy a korszerűsített meghatározás alapján milyen új politikák kerülnek majd kidolgozásra, és el kell végeznie ideértve a nem pénzügyi információk közzétételére vonatkozóan bejelentett jogalkotási kezdeményezést egyértelmű költség-haszon elemzését. Az Európai Bizottságnak azokat a terveit is részleteznie kell, amelyek az üzlet világának különböző elemeit – például a nagyvállalatokat, a kkv-kat és a szociális gazdaság vállalatait – érintő CSR ösztönzésére vonatkoznak.~~

A szavazás eredménye:

Mellette: 85

Ellene: 121

Tartózkodott: 20

4.4.2. pont

A következőképpen módosítandó:

~~A szociális partnerek munkavállalók, az érdekelt felek és a vezetés közötti párbeszéd minden CSR-menetrendben hasznos szerepet tölthetnek be azáltal, mivel elősegíti a CSR-stratégiának az egyes vállalatok egyéni szükségleteihez való igazítását, mind hogy terjesztik az információkat, terjesztése, mind és serkentik a szociális párbeszédet serkentése terén. A kollektív megállapodásokról, az átláthatóságról, a kommunikációról és a részvételen alapuló integrációról gondoskodó platformokat, melyek mind a CSR-menetrend részét képezik, létre kellene hozni az érintett vállalatoknál.~~

A szavazás eredménye:

Mellette: 86

Ellene: 125

Tartózkodott: 14

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – A kábítószerrel kapcsolatos határozottabb európai fellépés felé

(COM(2011) 689 final)

(2012/C 229/16)

Előadó: **TOPOLÁNSZKY Ákos**

2011. október 25-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – A kábítószerrel kapcsolatos határozottabb európai fellépés felé

COM(2011) 689 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2012. április 18-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 24-i ülésnapon) 118 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB)

1.1 üdvözli a Bizottság közleményében foglaltakat és támogatja, hogy az erősebb Európa érdekében megteendő lépéseknek határozottaknak, valamint, hogy a kábítószerrel szembeni kereslet és kínálat kérdéseinek hatékony befolyásolása tekintetében kiegyensúlyozottnak kell lenniük.

1.2 éppen ezért családottságának ad hangot, hiszen a közlemény visszalépésnek tűnik az eddigi kiegyensúlyozott és konszenzust hordozó megközelítéssel szemben a kínálatcsökkentési intézkedések előtérbe helyezésével.

1.3 nem tarja elégségesnek a szabályozási és büntetőpolitikai megközelítést, és sürgeti egy új uniós szintű drogstratégia kialakítását a most kifutó drogstratégia alapos értékelése alapján.

1.4 aggodalmát fejezi ki a megváltozott támogatáspolitikai prioritások miatt, és sürgeti e tekintetben is a kiegyensúlyozott megközelítés visszaállítását.

1.5 támogatja a kábítószer-kereskedelem elleni küzdelemre irányuló nemzeti intézkedések további harmonizálását, és javasolja az uniós büntetőpolitikai harmonizációs folyamatnak a kábítószerrel való visszaélés magatartási módozataira való kiterjesztését is.

1.6 javasolja független, tudományos megalapozott értékelési rendszerek kialakítását és alkalmazását a kínálatcsökkentési beavatkozások vonatkozásában, mint ahogy e feladatok elvégzésére megfelelő források rendelkezésre bocsátását is.

1.7 egyetért a bűncselekményekből származó vagyoni eszközök elkobzása és visszaszerzése érdekében tervezett lépésekkel, és azt javasolja, hogy az elkobzásból származó anyagi eszközök - legalább részben - a nagymértékben alulfinanszírozott keresletcsökkentési ellátások támogatására fordítódjanak.

1.8 hangsúlyozza, hogy az új veszélyes drogok esetében sem elégséges a szabályozási aktus, annak minden esetben egy integrált és átfogó beavatkozási politika keretében kell megvalósulnia, melynek eredményességét folyamatosan nyomon követik és értékelik.

1.9 a közlemény keresletcsökkentésre vonatkozó részét aránytalannak és elnagyoltnak tartja, és azt javasolja, hogy a Bizottság kezdeményezze olyan intézményes mechanizmusok kialakítását, melyek biztosítják a tudományos bizonyítékokra támaszkodó szakmapolitikai kezdeményezések tényleges érvényesülését.

1.10 határozott véleménye szerint már középtávon az összes („legális” és „illegális”) pszichoaktív szerfogyasztási problémára átfogó és összerendezett addiktológiai szakpolitika kialakítására van szükség annak érdekében, hogy az eddig elkülönült szakpolitikák hatásai ne oltás ki egymást.

1.11 Támogatja az EU Civil Society Forum on Drugs működését és javasolja, hogy e testület felismeréseit nagyobb mértékben vegyék figyelembe mind uniós, mind tagországi szinten.

2. Általános megjegyzések

2.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözli az Európai Bizottság „A kábítószerrel kapcsolatos határozottabb európai fellépés felé” című közleményét ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ COM(2011) 689 final.

2.2 Egyetért a dokumentum azon megállapításával, hogy a Lisszaboni Szerződés elfogadását követően „a kábítószer-problémára adott uniós válasznak is határozottnak és markánsnak kell lennie, és egyszerre kell a kábítószer iránti kereslet és kínálat kérdéseivel foglalkoznia”. Támogatja, hogy a Bizottság kész új lendületet adni az EU kábítószer-ellenes politikájának, valamint hogy „az uniós fellépést azokra a területekre kell koncentrálnunk, ahol az több hozzáadott értéket hoz létre”.

2.3 Az EGSZB ugyanakkor csalódottságának ad hangot, hiszen a közlemény visszalépésnek tűnik az eddigi kiegyensúlyozott, a kínálat- és keresletcsökkentés egyensúlyán alapuló konszenzusos megközelítéssel szemben, hiszen a dokumentum elsősorban a kínálatcsökkentés jogi eszközeire korlátozza mondanivalóját, a keresletcsökkentéssel kapcsolatban pedig csak elnagyolt céltételezéseket vázol fel.

2.4 Sajnálatosnak tartja, hogy bizottsági dokumentum a droghasználattal kapcsolatban az emberi jogi és átfogó társadalmi-politikai szempontokat elhanyagolni látszik, és a tudományos igényű értékelési eljárásoknak kevéssé alávetett, de a meglévő adatok alapján hatékonyságukban kevéssé igazolt, és kevéssé költséghatékony jogi és büntetőpolitikai eszközöket részesíti előnyben ⁽²⁾.

2.5 Meggyőződése, hogy a kínálatcsökkentés egy stratégiai rendszer részeként, annak egy elemeként nyeri el értelmét. El kell kerülni, hogy a büntetőpolitika, mint utolsó eszköz (ultima ratio) túlsúlyba kerüljön. Ezért az azt megelőző eszközök esetleges háttérbe szorulása nem lehet annak az európai politikának a sajátja, mely a komprehenzív, multiinstrumentális szakpolitikát támogatta a világ számos régiójában dívó leegyszerűsített, punitív, és az emberi jogokat kevéssé figyelembe vevő megközelítéseiével szemben.

2.6 Az EGSZB kifejezi meggyőződését, hogy az uniós drogproblémával kapcsolatos szakpolitikának szüksége van a jelenlegi stratégia értékelésének alapul vételével egy újabb, konszenzust teremtő stratégia kidolgozására, széles körű megvitatására és elfogadására, mely kifejezi a tagországok közös elkötelezettségét az eddigi kiegyensúlyozott, a Lisszaboni Szerződés alapértékein nyugvó stratégiai gondolkodás, akcióprogramok és finanszírozás-politika mellett (best mix of policies).

2.7 Annak az alapelvnek megfelelően, mi szerint az állam nem okozhat nagyobb ártalmakat, mint amekkorától meg akar védeni, olyan döntéshozatali mechanizmust szükséges kialakítani, amelyben a független értékelés kedvezőtlen eredményei a politika haladéktalan módosítását eredményezhetik.

3. Finanszírozás

3.1 Az EGSZB aggodalommal látja a Bizottság finanszírozási prioritásainak átalakulását és számszerű csökkenését. A 2014–2020 között érvényes 3. többéves finanszírozási program

⁽²⁾ A büntetőpolitikai eszközök a legtöbb országban jelenleg legnagyobb részben a droghasználókat érik el, míg a kereskedő magatartások elkövetőit csak kis mértékben.

keretében meghirdetett jelenlegi „Health for Growth” program nem foglalkozik a kábítószer és a kábítószeres keresletcsökkentésének problémájával. Nem tér ki az EU drogstratégiájának és akcióprogramjának célkitűzéseivel összhangban történő keresletcsökkentéssel kapcsolatos forrásszükségletekre sem.

3.2 Ugyancsak megváltozott a Justice Program és a Rights and Citizenship Program tekintetében kialakított bizottsági javaslat támogatási prioritása is, hiszen a kábítószer-probléma kezelésének támogatásában elsősorban a bűnmegelőzés szempontjai fognak érvényesülni. Az EGSZB határozottan arra kéri a Bizottságot, hogy finanszírozás-politikáját a kiegyensúlyozott stratégiai megközelítés szükségleteinek megfelelően alakítsa át.

4. Konkrét tartalmi elemek

4.1 Kábítószerrel való visszaélés, kábítószer-kereskedelem

4.1.1 A kábítószer-kereskedelem elleni küzdelem tekintetében a közlemény kiemeli a tiltott kábítószeres piac állandó átalakulásának jelenségét, a csempészet területén az innovatív módszerek és új technológiák megjelenését. Mindezen kedvezőtlen jelenségek elleni hatékony fellépés érdekében hangsúlyozza a kábítószer-kereskedelem elleni kezdeményezések közötti összhang javításának szükségességét.

4.1.2 A dokumentum aláhúzza, hogy a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése ⁽³⁾ lehetővé teszi a kábítószer-kereskedelem elleni jogi és politikai eszközök megerősítését, ugyanakkor számot ad arról, hogy bizonyos jogi eszközök ⁽⁴⁾ „alig segítették elő a kábítószer-kereskedelem elleni küzdelemre irányuló nemzeti intézkedések harmonizálását, és nem járultak hozzá kellő mértékben a kábítószer-kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés előmozdításához sem” ⁽⁵⁾.

4.1.3 A Bizottság közleménye e tekintetben új jogi eszközökre tesz javaslatot, melyek révén egyrészt a határokon átvitel, főbb kábítószer-kereskedelmi hálózatok elleni küzdelem tekintetében közös minimumszabályokat kíván létrehozni a súlyosbító és enyhítő körülmények vonatkozásában, másrészt a bűncselekményi tényállások és a büntetési tételek meghatározásának javítását kívánja kimunkálni, harmadrészt pedig szigorúbb tagállami jelentéstételi kötelezettséget kíván előírni.

4.1.4 Az EGSZB, alapvetően egyetértve a dokumentum megállapításaival, hangsúlyozza ugyanakkor, hogy ezek a törekvések csak akkor valósulhatnak meg, ha a kínálatcsökkentési beavatkozások tekintetében megfelelő eredményesség-mérési eszközrendszer, megalapozott indikátorok állnak rendelkezésre,

⁽³⁾ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 83. cikkének (1) bekezdése.

⁽⁴⁾ Pl. A Tanács 2004. október 25-i 2004/757/IB kerethatározata a tiltott kábítószer-kereskedelem területén a bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetésekre vonatkozó minimumszabályok megállapításáról.

⁽⁵⁾ COM(2011) 689 final.

ezért sürgeti olyan értékelési és monitorozási mechanizmusok kimunkálását, amelyek ezen beavatkozások valódi eredményességét és költséghatékonyágát is képesek mérni, és támogatja a már megkezdett munkát a megfelelő indikátorok kidolgozására. ⁽⁶⁾

4.1.5 Az EGSZB kiemeli, hogy a kínálatcsökkentési területen történő beavatkozások tekintetében aránytalanul kevés forrás áll rendelkezésre ezen eszközök értékelésére ahhoz képest, hogy azok milyen mértékben érintik azoknak a droghasználóknak az alapvető jogait, akik jogi értelemben másoknak nem okoznak kárt, és nem haszonszerzés érdekében cselekszenek.

4.1.6 Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság megfelelő közleménye ⁽⁷⁾ értelmében az uniós büntetőpolitika harmonizálására vonatkozó törekvéseknek ki kell terjedniük azon elkövetési magatartásokra is, melyek esetében a tagállamok büntető-igazságszolgáltatási (norma, büntetési tételek, büntetés-végrehajtás, mentesítés) gyakorlatai közötti eltérés olyan nagy mértékű, hogy az emberi jogok és a jogbiztonság biztosan sérülnek, mint ahogy az EGSZB véleménye szerint a kábítószerekkel való visszaélés fogyasztással kapcsolatos esetei tekintetében jelenleg ⁽⁸⁾.

4.1.7 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az EU által tervezett minimális büntetések harmonizációja nem vezethet a maximális büntetések súlyosbodásához az egyes tagállamokon belül. Egyben felhívja a figyelmet arra, hogy a kínálatcsökkentésre fókuszáló politika a döntéshozó tehetetlenségének üzenete is lehet, ezért meg kell teremteni a feltétlen szükséges büntetőpolitikai fenyegetés és a kiemelkedően fontos kezelés-támogatási beavatkozások közötti egyensúlyt.

4.1.8 Az EGSZB véleménye szerint a büntető-igazságszolgáltatási stratégiákat újra kell tervezni a drogiac egészségügyi és társadalmi ártalmainak csökkentése, valamint az egyéni és közösségi biztonság előtérbe helyezésének hangsúlyai mentén a kizárólag a drogok kereskedelmének megakadályozására törekvő megközelítés helyett.

4.2 Kábítószer-prekursorok

4.2.1 Az EGSZB egyetért a fejezet helyzetértékelésével, és azzal, hogy a meglévő és tervezett intézkedéseknek anélkül kell biztosítaniuk a jogszerű használatától történő eltérés eredményes kontrollját, hogy akadályoznák az érintett termékek jogszerű kereskedelmét.

⁽⁶⁾ A kábítószer-ellátás indikátorairól rendezett első európai konferencia. Közös kezdeményezés a kábítószer-piacok, a bűnözés és az ellátás csökkentésére irányuló tevékenységek nyomon követésének fenntartható lehetőségeinek kidolgozása érdekében, Európai Bizottság, 2010. október 20–22.

⁽⁷⁾ COM (2011) 573 végleges.

⁽⁸⁾ Némely elkövetés esetében ugyanaz a tényállás (pl. a fogyasztók csekély mennyiségre elkövetett átadás magatartása) az egyik tagországban kettőtől öt évig terjedő letöltendő börtönbüntetés szankcióját vonja magával, míg más tagállamokban ezzel szemben az állami/önkormányzati támogatáspolitikai eszközeit (munkahelyteremtés, lakhatási- és szociális támogatás stb.) mozgósítja.

4.2.2 Egyetért, hogy ezen a területen annak ellenére kell a nemzetközi együttműködést erősíteni, hogy az adatszolgáltatás lehetőségei, minősége és az erre vonatkozó készség is igen eltérő - elsősorban - az érintett harmadik országok vonatkozásában.

4.3 Bűncselekményekből származó vagyoni eszközök elkobzása és visszaszerzése

4.3.1 Az EGSZB a Bizottság törekvéseivel egyetért, az itt megnevezett jogeszközöket arányosnak és alkalmasnak tartja a problémakezelésre. Ezért sajnálatosnak tartja, hogy különböző okokból ezek mégsem bizonyultak hatékonyak.

4.3.2 Ezért támogatja új, szigorúbb uniós jogi aktusok kialakítását, és az uniós jogharmonizációnak erre a területre való kiterjesztését.

4.3.3 Javasolja, hogy az elkobzásból származó anyagi eszközök - legalább részben - a keresletcsökkentési ellátások, mint a drogfogyasztás és társadalmi következményei kezelésének leghatékonyabb, ugyanakkor mindig alulfinanszírozott területének támogatására fordítódjanak.

4.4 Új pszichoaktív anyagok

4.4.1 Az EGSZB alapvetően egyetért ezen a téren a bizottsági közlemény megállapításaival. A Bizottság úgy véli, hogy a generikus szabályozás biztosítja ugyan a közvélemény és a döntéshozó elvárását az új drogok gyors ellenőrizhetőségére vonatkozóan, azonban az egyes szereket vizsgáló tényleges kockázatelemzés nélkül sérülhetnek legitím gyógyítási és ipari érdekek. Ugyancsak jelezni kívánja, hogy a kockázatelemzés módszere jelenleg nem tükrözi a multidiszciplináris megközelítést, és elsősorban a vegyészet és rendészeti elemzéseken alapul.

4.4.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az új veszélyes drogok esetében sem elégséges a szabályozási aktus, annak minden esetben egy integrált és átfogó beavatkozási politika keretében kell megvalósulnia, melynek eredményességét folyamatosan nyomon követik és értékelik, hiszen nem szándékolt kockázatok jelenhetnek meg (újabb szerek felé való terelés, kriminalizáció, piaci felár, esetleges hasznos szerek automatikus tiltása/kontrollja, használók rejtőzködése, illegális piac addicionális kockázatai stb.). Az EGSZB hiányolja, hogy a javasolt szabályozási eszközök ezeket a szempontokat nem tükrözik vissza.

4.4.3 Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a listára vétellel egy időben a döntéshozó az adott pszichoaktív szerrel kapcsolatos egészségügyi és szociális beavatkozásokra is javaslatot tegyen, esetleg a fogyasztó közvetlen kriminalizálása nélkül alternatív szabályozási utakat keressen. Aláhúzza, hogy az adatgyűjtés hiányosságainak pótlása, az információáramlás interaktivitásának javítása, a szakemberek továbbképzése, a legkorszerűbb

módszerek és technológiák segítségével történő hiteles tájékoztatás, fogyasztóvédelmi szabályozás és ellenőrzés fejlesztése, a megfelelő kezelési és támogatási szolgáltatások kialakítása és megteremtése szükséges elemei ezen megközelítésnek.

4.4.4 Felveti azt a problémát, hogy az új szerekre vonatkozó szabályozási reakció továbbra is elfedi a kontroll alatt nem lévő „rég” pszichoaktív szerek (alkohol, nikotin, bizonyos ipari hallucinogének stb.) adott esetben sokkal nagyobb problémáit.

4.5 Keresletcsökkentés

4.5.1 Az EGSZB csalódottságának ad hangot a közleménynek erre a részére tett bizottsági javaslatok miatt, melyek alapvetően csak általános megállapításokat tartalmaznak. Javasolja, hogy a Bizottság dolgozzon ki olyan stratégiai megközelítést, mely a kezelésre vonatkozó alapvető jogok biztosításának elérésében továbblépést jelenthet mind mennyiségi mind minőségi értelemben.

4.5.2 Ennek megfelelően megoldandónak tartja, hogy ne csak minőségi normák kidolgozására törekedjen a Bizottság, hanem a kiegyensúlyozott megközelítést tükröző finanszírozás-politikát segítse érvényre juttatni a tagországokban.

4.5.3 Európa-szerte gondoskodni kell a kábítószerrel kapcsolatos gondokkal küzdő emberekre irányuló, az egészségkárosodás (HIV/AIDS, hepatitis és túladagolás) csökkentését szolgáló, bizonyítékon alapuló szolgáltatások széles skálájának fedezetéről, hozzáférhetőségéről, rendelkezésre állásáról és megfizethetőségéről. Ezekhez a szolgáltatásokhoz tartozik a detoxifikáció, a bentlakásos, járóbeteg- és közösségi alapú ellátás, a rehabilitáció, a reintegráció, az ópiát-helyettesítő kezelés és a túcsere. Fontos, hogy a programok teljes terjedelmükben elérhető legyenek a bebörtönzöttek, a kisebbségek és a hátrányos megkülönböztetésnek kitett csoportok számára is.

4.5.4 Az EGSZB úgy véli, hogy az európai és tagállami szintű drogpolitikának a szükségét szenvedőknek nyújtott egészségügyi és kezelési szolgáltatásokat kellene előnyben részesítenie, ahelyett, hogy kriminalizálná és büntetné a kábítószerfogyasztáshoz kötődő problémáknak kitett személyeket.

4.5.5 Az EGSZB jelezni kívánja azt a tényt, hogy jelenleg semmilyen eszköz nem áll rendelkezésre az Európai Közösség számára, hogy figyelmeztesse vagy szankcionálja azokat a tagországokat, melyek letérnek a tudományosan bizonyított hatékonyságú kezelési szolgáltatások biztosításának útjáról – még akkor sem, ha azok életfontosságúak -, és ezért az emberi jogokat megsértik.

4.5.6 Ezért az EGSZB arra biztatja a Bizottságot, hogy kezdeményezze olyan intézményes mechanizmusok kialakítását, amelyek biztosítják, hogy a tudományos bizonyítékokra támaszkodó szakmapolitikai kezdeményezések valóban érvényesüljenek az egyes tagállamokban, valamint, hogy az ezek megvalósítását elősegítő finanszírozási mechanizmusok is kiegyensúlyozottan és számon kérhetően működjenek.

4.6 Nemzetközi együttműködés

4.6.1 Az EGSZB egyetért a termelő és tranzitországokkal való párbeszéd, valamint támogatási és technikai segítségnyújtás politikájával, és azt erősíteni javasolja.

4.6.2 Támogatja, hogy kiegyensúlyozott és átfogó megközelítés alapján – és az emberi jogok maradéktalan tiszteletben tartása mellett – a szomszédos országokkal, stratégiai partnerekkel és az EU-ba vezető kábítószer-kereskedelmi útvonalak mentén fekvő országokkal folytatott együttműködés megerősítést nyerjen.

4.6.3 Az EGSZB nagyra értékeli azokat az eredményeket, amelyeket az Európai Kábítószer és Kábítószer-függőség Megfigyelő Központ megalakulása óta a kábítószerhelyzet monitorozása, az adatszolgáltatás minőségének és fegyelmének javítása, valamint közös szakmai megközelítések kidolgozásának területén elért.

4.6.4 Az EGSZB felkéri a Bizottságot, hogy készítse helyzetértékelést az állandósuló gazdasági krízis okozta társadalmi változásokkal kapcsolatban, különös tekintettel a droghasználat és a droghasználat mintázatára.

4.6.5 Bár az EGSZB felismeri az ENSZ három kábítószer-egyezményének⁽⁹⁾ fontosságát és eredményeit, ugyanakkor fontosnak látja kiemelni, hogy az egyezmények – kinyilvánított céljaiktól eltérően – nem teremtették meg a kábítószer megfelelő és igazságos legális hozzáférhetőségét a világ országainak túlnyomó többségében, részben még Európában sem. A másik oldalon az illegális termelés és használat mértéke sem csökkent, sőt jelentősen növekedett, ugyanakkor a kialakított rendszer nem minden esetben támogatja az egészségre és jólétre vonatkozó tudományosan bizonyított beavatkozások biztosítását.

4.6.6 Ezért az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Unió a tagországokkal való konszenzus esetén és az emberi jogok, valamint a tudományos evidenciák messzemenő figyelembe vételével az ENSZ kábítószer-egyezményei és azok végrehajtásának kritikus óreként lépjen fel. Ha szükségesnek látja, fogalmazza meg álláspontját az egyezmények korszerűsítése érdekében.

4.6.7 Az EGSZB üdvözlöi és támogatja az EU Civil Society Forum on Drugs működését és javasolja, hogy e testület felismeréseit nagyobb mértékben vegyék figyelembe az EU döntéshozó szervei. Az EGSZB szívesen venné, ha megfigyelőként lehetőséget kapna e testület tevékenységében részt venni.

⁽⁹⁾ Az Egyesült Nemzetek kábítószeréről szóló egységes egyezménye (1961) és az 1972-es módosító jegyzőkönyv, a pszichotróp anyagokról szóló egyezmény (1971), a kábítószer és pszichotróp anyagok tiltott forgalmazása elleni egyezmény (1988).

5. Kitekintés

5.1 A Lisszaboni Szerződés 11. cikkének (3) és (4) pontja értelmében az EGSZB javasolja mind a Bizottság, mind a tagállamok számára a tényleges társadalmi párbeszéd megerősítését, a részvételi demokrácia jegyében pedig a kormányzati koordinációs tevékenység közvetlen civil szakmai értékelésnek való alávetése érdekében a szakmai közösségek, és ha lehetséges, a használói szervezetek intenzív bevonását a stratégiai tervezés folyamatába.

5.2 Megállapítja, hogy kétirányú politikai tervezést tart szükségesnek. Egyrészt globális igénnyel, hogy az EU szintjén harmonizált megközelítések szinergiája jöhessen létre egy erőteljesebb koordináció keretében, másrészt lokális megközelítéssel, hogy ne csak elvont, hanem a helyi közösségek tényleges igényeire épített és együttműködésére számító közösségi politikák alakulhassanak ki.

5.3 Az EGSZB határozott véleménye értelmében már középtávon az összes („legális” és „illegális”) pszichoaktív

szertfogyasztási problémára átfogó és összerendezett addiktológiai szakpolitika kialakítására van szükség. A jelenlegi helyzetben politikai és jogi okokból mesterségesen különülnek el egymástól ezek a politikák, rendkívül eltérő eszközöket használva, amelyek inkább kioltják egymás hatásait, mint erősítik egymást, miközben jogbiztonsági és emberi jogi szempontból is megkérdőjelezhető e politikáknak az állam kényszerítő erejéhez fűződő jelentős mértékben eltérő viszonya.

5.4 Az EGSZB ajánlja, hogy az Európai Bizottság egyengesse az utat az orvosi marihuána és a különböző helyettesítő kezelési módok teljes körének ellenőrzött gyógyászati felhasználásához való hozzáférés felé.

5.5 Az EGSZB kritikusan tekint a legnagyobb közösségi terheket okozó alkoholprobléma uniós szintű közpolitikai kezelésére, és e tekintetben fenntartja korábbi kiigazító véleményeit⁽¹⁰⁾, sürgetve a Bizottságot határozott lépések megtételére e tekintetben.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 24-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ HL C 175., 2007.7.27., 78-84. o.,
HL C 318., 2009.12.23., 10-14. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról (általános adatvédelmi rendelet)

(COM(2012) 11 final – 2012/011 (COD))

(2012/C 229/17)

Főelőadó: **Jorge PEGADO LIZ**

2012. február 16-án az Európai Parlament, 2012. március 1-jén pedig a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról (általános adatvédelmi rendelet)

COM(2012) 11 final – 2012/011 (COD).

2012. február 21-én az EGSZB Elnöksége megbízta a „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekciót a tárgyban folytatandó bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23-án és 24-én tartott 481. plenáris ülésén (a 2012. május 23-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Jorge PEGADO LIZ személyében, továbbá 165 szavazattal 34 ellenében, 12 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1 Következtetés és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság általános megközelítését, egyetért a javasolt felhatalmazási alap kiválasztásával, és elvben helyesli a javasolt célkitűzéseit, amelyek szorosan követik az EGSZB egyik véleményét. Az adatvédelem jogi státuszát illetően az EGSZB úgy véli, hogy a személyes adatok védelmére vonatkozó, az Alapjogi Charta 8. cikkében és az EUMSZ 16. cikkének (2) bekezdésében rögzített jog kell, hogy határt szabjon az adatok belső piaci keretben történő feldolgozásának és átadásának.

1.2 Azzal kapcsolatban, hogy a javaslat a rendeletet tartja a legalkalmasabb jogi eszköznek a kitűzött célok elérésére, az EGSZB nem alakított ki egységes álláspontot, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy alaposabban mutassa ki és támassza alá, hogy miért helyesebb – sőt, elengedhetetlen – ezt az eszközt választani, nem pedig az irányelvet.

1.3 Az EGSZB azonban sajnálja, hogy a személyes adatok védelméhez való jog kinyilatkoztatott elveivel kapcsolatban túl sok a kivétel és a korlátozás.

1.4 A digitális gazdaság új összefüggésében az EGSZB osztja az Európai Bizottság azon véleményét, amely szerint „az egyének jogosultak arra, hogy tényleges ellenőrzést gyakoroljanak személyes adataik felett”, azt szeretné továbbá, ha ez a jog kiterjedne azokra a különböző felhasználási módokra, amelyek esetében számos (legális vagy néha illegális) eszközzel gyűjtött adatok és a megszerzett adatok feldolgozása alapján állapítanak meg egyéni profilokat.

1.5 Mivel alapvető jogokról van szó, a konkrét területeken rendelet útján végrehajtott harmonizációnak ugyanakkor lehetővé kellene tennie a tagállamok számára, hogy nemzeti

jogukban az említett rendeletből hiányzó, vagy az abban előírtaknál kedvezőbb rendelkezéseket fogadjanak el.

1.6 Az EGSZB ezenkívül nem tudja elfogadni azokat a szinte következetes utalásokat, amelyek nem kifejezetten az EUMSZ 290. cikkének hatálya alá tartozó, felhatalmazáson alapuló jogi aktusokra vonatkoznak.

1.7 Az EGSZB mindazonáltal üdvözli, hogy a javaslat mind a vállalkozások (adatvédelmi tisztviselők), mind a tagállami közigazgatási szervek (független felügyelő hatóságok) szintjén hatékony intézményi keretet kíván létrehozni a jogi rendelkezések eredményes működésének garantálására. Nagyra értékelte volna azonban, ha az Európai Bizottság a polgárok tényleges szükségleteinek és kívánalmainak jobban megfelelő, illetve a gazdasági és társadalmi tevékenység bizonyos területeinek jellegetől függően rendszerezettebb megközelítést választ.

1.8 Az EGSZB úgy véli, hogy a javasolt szöveg sokféleképpen javítható és pontosítható, és több cikkel kapcsolatban is pontos példákat ad, amelyek támpontot adnak a jogok pontosabb meghatározásához, általában a polgárok és különösen a munkavállalók védelmének megerősítéséhez, a hozzájárulás jellegének tisztázásához, az adatfeldolgozás jogszerűségéhez, és különösen az adatvédelmi tisztviselők feladataihoz és a foglalkoztatással összefüggő feldolgozáshoz.

1.9 Az EGSZB emellett úgy véli, hogy a javaslatba olyan, figyelmen kívül hagyott elemek is bekerülhetnének, mint a hatály kiterjesztése, az érzékeny adatok feldolgozása vagy a csoportos keresetek.

1.10 Az EGSZB tehát úgy ítéli meg, hogy *expressis verbis* a rendelet hatálya alá kell kerülniük a keresőmotoroknak, amelyek bevételeik nagy részét látogatóik személyes adatainak összegyűjtése, sőt profiljuk megalkotása révén a célirányos reklámokból szerzik. Ugyanígy a rendelet hatálya alá kellene kerülniük a tárhelyeket biztosító szerverhelyeknek, valamint egyes szoftvertárhelyeknek (számítási felhő vagy *cloud computing*), amelyek kereskedelmi célokra gyűjtenének adatokat a felhasználóikról.

1.11 A rendelet hatálya alá kellene kerülniük a közösségi hálózatokon közzétett személyes adatoknak, amelyeknek – a személyes adatok tárolásának megszüntetéséhez való jog értelmében – lehetővé kellene tenniük az érintett általi adatmódosítást, vagy az érintett kérésére személyes oldalának és más, az említett adatokat átvevő vagy azokra észrevételt tevő, igen gyakran látogatott honlapokra utaló hivatkozások törlését. Ehhez a 9. cikket módosítani kellene.

1.12 Végezetül az EGSZB azt kéri az Európai Bizottságtól, hogy vizsgálja meg újra a javaslat egyes, általa elfogadhatatlannak ítélt vetületeit olyan érzékeny kérdésekkel kapcsolatban, mint a gyermekek védelme, a kifogásoláshoz való jog, a profilalkotás, a jogok bizonyos korlátozása, az adatvédelmi tisztviselő kinevezéséhez szükséges 250 munkavállalás küszöb, vagy az „egyablakos ügyintézés” szabályozásának módja.

2 Bevezető

2.1 Az EGSZB nemrég felkérést kapott arra, hogy véleményezze a *személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre (általános adatvédelmi rendelet) irányuló javaslatot* ⁽¹⁾.

2.2 Megjegyzendő azonban, hogy ez a javaslat egy olyan „csomag” része, amely tartalmaz egy bevezető közleményt ⁽²⁾, egy irányelvjavaslatot ⁽³⁾ és tartalmazza „a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés keretében továbbított személyes adatok védelméről szóló, 2008. november 27-i tanácsi kerethatározat 29. cikkének (2) bekezdése alapján” című, az Európai Parlamenthez, a Tanácshoz, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a Régiók Bizottságához intézett európai bizottsági jelentést ⁽⁴⁾.is. Az EGSZB véleményét nem az összes javasolt jogszabály tárgyában, hanem csak a rendelettervezet tárgyában kérték ki, holott az irányelvtervezet tárgyában is ki kellett volna kérni.

2.3 Az a javaslat, amellyel kapcsolatban az EGSZB véleményét kikérték, az Európai Bizottság szerint az Unió két legfontosabb jogi-gazdasági és politikai-gazdasági megközelítésének metszéspontjában áll.

2.3.1 Egyrészt ott az Európai Unió Alapjogi Chartájának 8. cikke, valamint az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 16. cikkének (1) bekezdése, amelyek az

adatvédelmet védelmezendő alapvető joggá nyilvánítják. E rendelkezések adják a stockholmi programról, valamint az azt végrehajtó cselekvési tervről szóló európai bizottsági közlemények alapját ⁽⁵⁾.

2.3.2 Másrészt ott az európai digitális stratégia, és általánosabban az Európa 2020 stratégia, amelyek az adatvédelem „egységes piaci” dimenziójának megszilárdítását, valamint a vállalkozásokra nehezedő adminisztratív terhek csökkentését hangoztatják.

2.4 Az Európai Bizottság arra törekszik, hogy naprakésszé tegye és korszerűsítse a 95/46/EK konszolidált adatvédelmi irányelvben megfogalmazott alapelveket, hogy a digitális társadalomban és a hálózataiban a jövőben is garantálhatók legyenek a személyek magánéletének védelmével kapcsolatos jogok. Az elérendő cél a polgárok jogainak és az EU belső piacának a megerősítése, az adatvédelem magas szintjének biztosítása minden területen (köztük a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén), az e célból hozott rendelkezések helyes végrehajtásának biztosítása, a határokon átnyúló adatfeldolgozás megkönnyítése, illetve az adatvédelem egységes normáinak megteremtése.

3 Általános megjegyzések

3.1 A digitális gazdaság új összefüggésében az EGSZB osztja az Európai Bizottság véleményét, amely szerint „*az egyének jogosultak arra, hogy tényleges ellenőrzést gyakoroljanak személyes adataik felett*”, azt szeretné továbbá, ha ez a jog kiterjedne azokra a különböző felhasználásokra, amelyek esetében számos (legális vagy néha illegális) eszközzel gyűjtött adatok és a megszerzett adatok feldolgozása alapján állapítanak meg egyéni profilokat. Az EGSZB emellett úgy ítéli meg, hogy az egységes piac keretén belüli adatfeldolgozást és -továbbítást az Alapjogi Charta 8. cikkében foglalt védelemhez való jognak kell korlátoznia. Ez egy olyan alapvető jog, amely szerepel az Unió intézményi jogában és a legtöbb tagállam nemzeti jogában.

3.2 Az Unió minden polgára vagy lakosa ennél fogva rendelkezik a Chartában és a Szerződésben foglalt alapvető jogokkal; e jogokat a tagállamok joga – olykor alkotmányos szinten is – elismeri. Más jogok (például a képmáshoz vagy a magánélet védelméhez való jog) kiegészítik és megerősítik a rájuk vonatkozó adatok védelméhez való jogot. E jogok tiszteletben tartásának alapján biztosítani kell, hogy egy honlaptól kérni lehessen valamely személyes profil vagy szerverfájl módosítását vagy visszavonását, szerződésszegés esetén pedig garantálni kell az erre a célra szolgáló bírói meghagyás megszerzésének lehetőségét.

3.3 A személyes adatokat tartalmazó nyilvántartási rendszerek vezetése elengedhetetlen: a közigazgatás számára ⁽⁶⁾, a vállalkozások alkalmazotti állományának irányításához, a kereskedelmi szolgáltatásokhoz, az egyesületek és a szakszervezetek számára, a politikai pártok számára, illetve a közösségi

⁽¹⁾ COM(2012) 11 final.

⁽²⁾ COM(2012) 9 final.

⁽³⁾ COM(2012) 10 final.

⁽⁴⁾ COM(2012) 12 final.

⁽⁵⁾ E közlemények hangsúlyozzák, hogy az Uniónak „a személyes adatok védelmére vonatkozó egységes szabályozásra van szüksége, amely az összes uniós hatáskörre kiterjed” és oly módon kell „gondoskodnia [...] az adatvédelemre vonatkozó alapvető jog következetes alkalmazásáról”, hogy az egyének jogosultak legyenek arra, hogy tényleges ellenőrzést gyakoroljanak személyes adataik felett.

⁽⁶⁾ Lásd: A *közsféra információinak további felhasználása* című., számú, a HL-ben még közzé nem tett EGSZB-véleményt, HL C 191., 2012.6.29., o 129.

oldalakhoz és internetes keresőmotorokhoz, azonban a nyilvántartási rendszerekben legálisan szereplő személyek magánéletének védelme érdekében e különböző célú nyilvántartási rendszereknek csak a céljuk szempontjából lényeges adatokat kellene gyűjteniük, illetve fontos, hogy szükségtelenül és jogi védelem nélkül ikt-alapon ne legyenek összekapcsolva egymással. Ha létezne olyan hatóság, amely az összes adathoz korlátlan hozzáféréssel rendelkezik, az kockázatot jelentene a polgári szabadságjogokra és a magánéletre nézve.

3.4 Ezeknek az érintetteknek – a magánjog hatálya alá tartozó személyek által vezetett nyilvántartási rendszerek tekintetében – hozzáférési, helyesbítési joggal kell rendelkezniük, sőt a piacutatósi célú nyilvántartási rendszerek vagy a közösségi honlapok nyilvántartási rendszerei esetében a nyilvántartási rendszerből való visszavonás jogával is rendelkezniük kell.

3.5 Ami a közigazgatási vagy magánigazgatási szervek által vezetett, és a jogszabályi kötelezettségeknek megfelelő nyilvántartási rendszereket illeti, a személyeknek hozzáférési joggal, hiba esetén helyesbítési joggal, sőt – a törvényes megőrzési időn túli – visszavonási joggal kell rendelkezniük, ha a személy bejegyzése feleslegessé vált (például bűnügyi nyilvántartási rendszerben szereplő amnesztia esetén, vagy munkaszerződés megszűnése esetén).

3.6 Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság általános megközelítését, és elismeri, hogy a konszolidált 95/46/EK irányelv célkitűzései továbbra is aktuálisak, még ha az eltelt 17 év, továbbá a digitális környezet területén bekövetkezett valamennyi technológiai és társadalmi változás miatt elengedhetetlenné vált is egy mélyreható felülvizsgálat. A 95/46/EK irányelv például nem foglalkozott a rendőrségi és igazságügyi együttműködés keretében a bűnüldözésért és ítélet-végrehajtásáért felelős szervek közötti, határokon átnyúló információ- és adatcsere bizonyos vetületeivel. Ezzel a kérdéssel az adatvédelmi csomagban szereplő irányelvetervezet foglalkozik, amelynek tárgyában viszont az EGSZB véleményét nem kérték ki.

3.7 Az EGSZB elvben helyesli a javaslat azon célkitűzéseit, amelyek az alapvető jogok védelmének keretében illeszkednek, és amelyek szorosan követik az EGSZB véleményét⁽⁷⁾, különösen a következők tekintetében:

- az Unió egész területén a lehető legmagasabb szintű védelemre érvényes, egységes adatvédelmi szabályozás létrehozása;
- a személyes adatok Unión belüli szabad mozgásának újbóli konkrét kinyilatkoztatása;
- több, felesleges adminisztratív kötelezettség eltörlése, ami – az Európai Bizottság szerint – évente mintegy 2,3 milliárd eurós megtakarítást jelentene a vállalkozások számára;
- a vállalkozások és szervezetek számára előírt azon kötelezettség, hogy a személyes adatok súlyos megsértéséről haladéktalanul (lehetőség szerint 24 órán belül) értesíteniük kell a nemzeti felügyeleti hatóságot;

— a polgárok azon lehetősége, hogy még abban az esetben is fordulhassanak országuk adatvédelemért felelős hatóságához, ha adataikat az Unió területén kívül székhellyel rendelkező vállalkozás dolgozza fel;

— a személyek saját adataikhoz való hozzáféréseinek, valamint a személyes adatok egyik szolgáltatótól a másikhoz továbbításának megkönnyítése (adathordozhatósághoz való jog);

— „a személyes adatok tárolásának megszüntetéséhez való jog” annak érdekében, hogy a polgárok számára biztosítható legyen az online adatok védelméhez kapcsolódó kockázatok hatékonyabb kezelése, emellett a rájuk vonatkozó adatok törölhetősége, ha jogszerű indok nem indokolja azok megőrzését;

— az adatvédelemért felelős, független nemzeti hatóságok szerepének megerősítése a jelenlegi helyzethez képest, hogy hatékonyabban fogyanatosíthassák és tartathassák be az uniós szabályokat annak az államnak a területén, amelynek a hatáskörébe tartoznak, mégpedig azáltal, hogy a szabálysértő vállalkozásokra olyan mértékű bírságokat alkalmazhatnak, amelyek elérhetik akár az 1 millió eurót vagy a vállalkozás éves világméretű forgalmának 2 %-át;

— a technológiai semlegesség és az összes – automatizált vagy kézi – adatfeldolgozásra való alkalmazás;

— az adatvédelmi hatásvizsgálatok végzésére vonatkozó kötelezettség.

3.8 Az EGSZB üdvözlöi az alapvető jogok védelmének előtérbe állítását, és teljes mértékben egyetért a jogalkotásban első alkalommal használt, javasolt jogalapra esett választással. Az EGSZB azt is kiemeli, hogy ez a javaslat a belső piac megvalósítása, valamint az Európa 2020 stratégia keretében kifejtett kedvező hatásainak érvényesülése szempontjából nagy jelentőséggel bír. Azzal kapcsolatban, hogy a rendeletre esett a választás, az EGSZB tagjainak egy része, függetlenül attól, hogy melyik csoporthoz tartozik, egyetért az Európai Bizottsággal, és úgy ítéli meg, hogy ez a legalkalmasabb jogi eszköz, amely egységes alkalmazást és egyformán magas szintű védelmet garantál valamennyi tagállamban; más részük viszont úgy véli, hogy az irányelv lenne az az eszköz, amely a leginkább gondoskodna a szubszidiaritás elvének érvényesítéséről, és jobban védené az adatokat, különösen azokban a tagállamokban, amelyek az európai bizottsági javaslatban megállapítottnál máris magasabb szintű védelmet biztosítanak. Az EGSZB annak is tudatában van, hogy ebben a kérdésben a tagállamok sem egységesek. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy alaposabban támassza alá javaslatát, azaz tegye világosabbá, hogy összeegyeztethető a szubszidiaritás elvével, és magyarázza meg, hogy a kitűzött célok eléréséhez miért elengedhetetlen, hogy a rendeletre essen a választás.

3.8.1 Mivel valamennyi tagállamban olyan azonnal és maradéktalanul alkalmazandó rendeletről van szó, amelyet nem szükséges átültetni, az EGSZB felhívja az Európai Bizottság figyelmét arra, hogy a fordításoknak minden nyelven koherensnek kell lenniük – a javaslat esetében ez nem így van.

3.9 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy egyrészt a javaslat bizonyos – a számtalan kivétel és korlátozás miatt tartalmuktól

⁽⁷⁾ Lásd az EGSZB véleményét, HL C 248., 2011.8.25., 123. o.

gyakorlatilag megfosztott – jogok védelmi dimenziója tekintetében távolabbra is mutatható volna, másrészt jobban egyensúlyba kellett volna hoznia a különböző személyek jogait. Így felmerül az a kockázat, hogy az adatvédelemhez való alapvető jog célkitűzései, valamint az egységes piac célkitűzései között egyensúlyhiány alakul ki, mégpedig az előbbi rovására. Az EGSZB lényegében osztja az európai adatvédelmi biztos véleményét⁽⁸⁾.

3.10 Az EGSZB nagyra értékelte volna, ha az Európai Bizottság a polgárok tényleges szükségleteinek és kívánalmainak jobban megfelelő, valamint a gazdasági és társadalmi tevékenység bizonyos területeinek – például az elektronikus kereskedelem, a direkt marketing, a munkaügyi kapcsolatok, a hatóságok, a felügyelet és a biztonság, a DNS stb. – jellegétől függően rendszerezettebb megközelítést választ, az adatfeldolgozás során e szempontok szerint téve különbséget a jogi szabályozások között.

3.11 Ami a javaslatban szereplő különböző (a 86. cikkben kivétel nélkül újra felsorolt) rendelkezéseket illeti, a jogi aktus és a rendszer működésének kiemelkedően fontos vetületei a jövőbeli felhatalmazáson alapuló jogi aktusoktól függenek (határozatlan időre szóló 26 felhatalmazás). Az EGSZB úgy véli, hogy ez jelentősen túllépi a Szerződés 290. cikkében és az Európai Unió működéséről szóló szerződés 290. cikkének végrehajtásáról szóló európai bizottsági közleményben⁽⁹⁾ megállapított korlátokat, ami kihatással van az eszköz jogbiztonságára és jogbizonyosságára. Az EGSZB úgy véli, hogy adott számú felhatalmazást közvetlenül az európai jogalkotó szabályozhatna, más felhatalmazások pedig a nemzeti felügyeleti hatóságoknak, illetve ezek európai szintű együttműködésének hatáskörébetartozhatnának⁽¹⁰⁾. Ez erősítené a szubszidiaritás elveinek érvényesítését, és hozzájárulna a nagyobb jogbiztonsághoz.

3.12 Az EGSZB megérti, hogy az Európai Bizottság ebben a javaslatban – annak konkrét jogi természetét figyelembe véve – miért csak a természetes személyek jogaira összpontosít, ugyanakkor azt kéri, hogy az Európai Bizottság fordítson figyelmet a jogi személyekre, különösen a jogi személyiséggel rendelkező jogi személyekre vonatkozó adatokra is.

4 Részletes megjegyzések

A pozitívumok:

4.1 A javaslat továbbra is megfelel a 95/46/EK irányelv tárgyának és célkitűzéseinek, különösen egyes fogalom meghatározások tekintetében, az adatminőséggel és az adatfeldolgozások jogszerűségével kapcsolatos elvek lényege tekintetében, a különleges kategóriákra vonatkozó adatfeldolgozások, valamint bizonyos, a tájékoztatáshoz és az adatokhoz való hozzáféréshez való jogok tekintetében.

4.2 A javaslat pozitívan innovatív az új fogalom meghatározásokhoz, különösen a gyermekek esetében a hozzájárulás feltételeinek hatékonyabb pontosításához, valamint az új jogok kategorizálásához kapcsolódó alapvető szempontok tekintetében, például a módosítási és törlési jog, különösen a személyes adatok tárolásának megszüntetéséhez való jog, a kifogásoláshoz

való jog tartalma és a profilalkotás, valamint az adatkezelők és az adatfeldolgozók igen részletes kötelezettségei, az adatbiztonság és elsősorban a közigazgatási jellegű szankciók általános kerete tekintetében.

4.3 Az EGSZB azt is üdvözli, hogy a javaslat hatékony intézményi keretet kíván létrehozni a jogi rendelkezések eredményes működésének garantálására, mind a vállalkozások (adatvédelmi tisztviselők), mind a tagállami közigazgatási szervek (független felügyelő hatóságok) szintjén, üdvözli továbbá az e hatóságok között és az Európai Bizottsággal folytatott együttműködés megerősítését (az Európai Adatvédelmi Testület létrehozását). Ugyanakkor utal annak szükségességére, hogy megőrizték a tagállamokban a nemzeti és részben regionális adatvédelmi tisztviselők kompetenciáit.

4.4 Végezetül az EGSZB pozitívnak tartja az eljárási szabályzatok kidolgozására való ösztönzést, valamint a tanúsítás és az adatvédelmi jelzők, illetve címkék szerepét.

A tökéletesíthető elemek

4.5 3. cikk – Területi hatály

4.5.1 A (2) bekezdésben előírt alkalmazási feltételek túlságosan korlátozóak; emlékeztessünk az Európán kívül székhellyel rendelkező gyógyszeripari vállalkozások eseteire, amelyek klinikai kísérletekhez az Unióban lakóhellyel rendelkező érintettek klinikai adataihoz szeretnének hozzáférni.

4.6 4. cikk – Fogalom meghatározások

4.6.1 Az adatvédelem teljes kiépítésének lényeges alapját képező „hozzájárulás” fogalom meghatározását pontosítani kellene az elemeiben, és főként az „egyértelmű megerősítő cselekedet” jellemzésében (többek között a francia változatban).

4.6.2 A sehoh meg nem határozott „adattovábbítás” fogalmát a 4. cikkben kellene meghatározni.

4.6.3 Az 5. cikk a) pontjában szereplő „tisztességesség” fogalmát meg kellene határozni.

4.6.4 Az „egyértelműen nyilvánosságra hozott” adatok fogalmát (9. cikk, (2) bekezdés, e) pont) is pontosan meg kellene határozni.

4.6.5 A javaslat egészében használt „profilalkotás” fogalmát is meg kellene határozni.

4.7 6. cikk – Az adatfeldolgozás jogszerűsége

4.7.1 Az f) pontban „az adatkezelő” azon „jogszerű érdekének” fogalma, amelyre már nem terjed ki az összes előző pont hatálya, homályosnak és szubjektívnek tűnik, ezért azt pontosabbá

⁽⁸⁾ Az európai adatvédelmi biztos véleménye az adatvédelmi csomagról, 2012. március 7.

⁽⁹⁾ COM(2009) 673 final, 2009. 12. 09.

⁽¹⁰⁾ Lásd a francia szenátus szubszidiaritással kapcsolatos kifogásait.

kell tenni magában a szövegben, és nem hagyható felhatalmazáson alapuló jogi aktusra ((5) bekezdés), ráadásul a (4) bekezdés nem említi az f) pontot (ez fontos például a postai szolgáltatások és a direkt marketing ⁽¹¹⁾). esetében.

4.8 7. cikk - Hozzájárulás

A (3) bekezdésben jelezni kellene, hogy a hozzájárulás visszavonása minden jövőbeli feldolgozást akadályoz, és hogy csak a hozzájárulás visszavonásáig érinti a feldolgozás jogszerűségét.

4.9 14. cikk – Tájékoztatás

4.9.1 A (4) bekezdés b) pontjában maximális határidő meghatározására van szükség.

4.10 31. cikk – A felügyelő hatóság értesítése a személyes adatok megsértéséről

4.10.1 Bármely jogsértésről szóló értesítés veszélyeztetheti a rendszer működését, és végső soron akadályozhatja a bűnösök eredményes felelősségre vonását.

4.11 35. cikk – Adatvédelmi tisztviselők

4.11.1 Ami az adatvédelmi tisztviselőt illeti, tovább kellene pontosítani az e feladatkörhöz kapcsolódó feltételeket, többek között az elbocsátások elleni védelmet, amelyet egyértelműen meg kell határozni, és amelynek ki kell terjednie azon az időszakon túlra, amelynek során az érintett betölti ezt a feladatkört; az e tevékenységek végzésére vonatkozó követelményekkel kiegészített alapfeltételeket; az adatvédelmi tisztviselő minden felelősség alóli mentesítése, ha szabálytalanságokat jelzett a munkaadónak vagy a nemzeti adatvédelmi hatóságoknak; a személyzet képviselőinek közvetlen részvételi joga az adatvédelmi tisztviselő kijelölésében, valamint e képviselők rendszeres időközönkénti tájékoztatáshoz való joga ⁽¹²⁾ a felmerült problémák és azok megoldása tekintetében. A feladatkörhöz rendelt erőforrások kérdését is pontosítani kellene.

4.12 39. cikk – Tanúsítás

4.12.1 Azt javasoljuk, hogy a tanúsítás az Európai Bizottság feladata legyen.

4.13 82. és 33. cikk – Foglalkoztatással összefüggő feldolgozás

4.13.1 A 82. cikkben hiányzik egy konkrét hivatkozás a teljesítményértékelésre vonatkozóan (amelyet a „profilalkotásról” szóló 20. cikk sem említ). A javaslat ezenkívül azt sem pontosítja, hogy ez a feljogosítás az adatvédelmi tisztviselőre vonatkozó rendelkezések megfogalmazására is vonatkozik-e. A foglalkoztatással összefüggő „profilalkotás” tilalmát is pontosítani kellene az adatvédelmi hatásvizsgálat tekintetében (33. cikk).

⁽¹¹⁾ Pontosabban meg kellene fogalmazni a névre szóló levelek útján folytatott piackutatás kérdését, mivel a rendelet jelenlegi alkalmazása ennek tilalmához vezetne, holott az az ügyfelek felkutatásának kevésbé beavatkozó és célzott módszere.

⁽¹²⁾ Például az adatvédelmi tisztviselő tevékenységéről szóló időszakos jelentés továbbítása a személyzet képviselőinek vagy – amennyiben léteznek – a munkavállalóknak az igazgatótanácsban, illetve a nemzeti és/vagy európai felügyelőbizottságban lévő, választott képviselőinek.

4.14 81., 82., 83. és 84. cikk

4.14.1 Az „E rendelet keretein belül” megfogalmazás helyett az „E rendelet alapján” megfogalmazást javasoljuk.

Hiányzó és beépítendő elemek

4.15 Hatály

4.15.1 Az alapvető jogok tekintetében a konkrét területeken végrehajtott harmonizációnak lehetővé kellene tennie a tagállamok számára, hogy nemzeti jogukban elfogadjanak a rendeletből hiányzó, vagy az abban előírtaknál kedvezőbb rendelkezéseket, ahogyan például a 80–85. cikkben előírt területek esetében szerepel.

4.15.2 A személyek IP-címét nemcsak a preambulumbekendésekbe, hanem a rendelet rendelkező részébe is konkrétan bele kellene foglalni a védelmezendő személyes adatok közé.

4.15.3 Nemcsak a preambulumbekendések közé, hanem a rendelet hatálya alá is fel kell venni a bevételeik többségét célirányos reklámokból szerző keresőmotorokat, amelyek személyes adatokat gyűjtenek felhasználóikról, és ezeket az adatokat kereskedelmi célokra használják fel.

4.15.4 Pontosítani kellene, hogy a közösségi hálózatok a rendelet hatálya alá tartoznak, és nemcsak akkor, ha kereskedelmi célú profilalkotásra alkalmasak.

4.15.5 A rendelet hatálya alá kell kerülniük bizonyos, az internet ellenőrzésére és szűrésére szolgáló, állítólag a hamisítás elleni küzdelmet célzó módszereknek is, mivel hatásuk az, hogy – névre szóló bírósági engedély nélkül – profilt alkotnak az internet bizonyos felhasználóiról, nyilvántartják őket és ellenőrzik minden mozdulatukat.

4.15.6 Ajánlatos lenne az is, hogy az Unió intézményei és szervei a rendeletben foglalt kötelezettségek hatálya alá tartozzanak.

4.16 9. cikk – Különleges adatkategóriák

4.16.1 A legjobb eljárási mód az lenne, ha az adatfeldolgozások körülményeitől, helyzetétől és céljaitól függően különleges szabályozások meghatározására kerülne sor. Ezekben a területeken „profilalkotási tilalomról” is rendelkezni kell.

4.16.2 Az érzékeny adatok statisztikai célú feldolgozásába célszerű bevezetni a megkülönböztetésmentesség elvét.

4.17 (Ki nem aknázott) lehetőségeknek kellene szerepelniük a következő területeken:

— a személyzet képviselőinek részvétele minden nemzeti és európai szinten a „kötelező erejű vállalati szabályok” kidolgozásában, amelyeket ezentúl el kellene fogadni a nemzetközi adattovábbítás feltételeként (43. cikk);

— az Európai Üzemi Tanács tájékoztatása és véleményének kikérése az alkalmazottak adatainak nemzetközi – különösen harmadik országoknak történő – továbbításakor;

— a szociális partnerek, valamint a fogyasztóvédelmi és emberi jogokat védő európai nem kormányzati szervezetek tájékoztatása és részvétele a 29. cikk alapján létrehozott munkacsoportot felváltó Európai Adatvédelmi Testület tagjainak kijelölésében;

— e partnerek és a fent említett nem kormányzati szervezetek nemzeti szintű tájékoztatása és részvétele a nemzeti adatvédelmi hatóságok tagjainak kijelölésében, amelyről szintén nincs rendelkezés.

4.18 74–77. cikk – A nyilvántartási rendszerek jogszerűtlenségét érintő csoportos keresetek, illetve kártérítési keresetek

4.18.1 Az adatvédelmi jogsértések többsége kollektív jellegű: bekövetkezése esetén ugyanaz a jogsértés nem egyetlen személyt, hanem egy csoportot vagy a nyilvántartott személyek összességét érinti. A hagyományos bírósági jogorvoslati lehetőségek nem megfelelőek az ilyen jellegű jogsértések elleni fellépéshez. Márpedig bár a 76. cikk engedélyezi az érintettek jogainak védelmével foglalkozó bármely szerv, szervezet vagy egyesület számára a 74. és 75. cikk szerinti eljárások egy vagy több érintett nevében történő megindítását, ugyanez nem érvényes kártérítés vagy kártalanítás kérése esetén, mivel ebben az esetben a 77. cikk erről a lehetőségről csak a magánszemélyek számára rendelkezik, és nem ismer el kollektív képviselési eljárást vagy csoportos keresetet.

4.18.2 Ezért az EGSZB emlékeztet arra, amit évek óta több véleményében támogat: a csoportos keresetek tárgyában az Uniónak mielőbb rendelkeznie kell olyan, európai szinten harmonizált jogorvoslati eszközzel, amelyre az uniós jog számos területén szükség van, és amelyen több tagállamban létezik.

Elfogadhatatlan elemek:

4.19 8. cikk – Gyermek

4.19.1 Mivel a javaslat a „gyermeket” a New York-i Egyezménynek megfelelően bármely 18 évesnél fiatalabb személyként határozza meg (4. cikk, (18) bekezdés), elfogadhatatlan, hogy a 8. cikk (1) bekezdése lehetőséget biztosít arra, hogy 13 éves gyermekek „hozzájáruljanak” személyes adataik feldolgozásához.

4.19.2 Bár az EGSZB megérti, hogy a kkv-k számára egyedi szabályokat kell meghatározni, elfogadhatatlan, hogy az Európai Bizottság felhatalmazáson alapuló jogi aktus útján tisztán és egyszerűen mentesíthesse a kkv-kat a gyermekek jogainak tiszteltetésére vonatkozó kötelezettség alól.

4.20 9. cikk – Különleges kategóriák

4.20.1 Ugyanígy a 9. cikk (2) bekezdésének a) pontjában semmi sem indokolja, hogy a gyermekek „hozzájárulhassanak” a nemzeti hovatartozásukra, a politikai véleményükre, a vallási

meggyőződésükre, az egészségükre, a szexuális életükre vagy az őket érintő büntetőítéletekre vonatkozó adatok feldolgozásához.

4.20.2 A személyek által önkéntesen, például a Facebookon megadott adatokat nem kellene kizárni a védelemből, ahogyan arra a 9. cikk e) pontja alapján lehet következtetni, és azokra legalább a személyes adatok tárolásának megszüntetéséhez való jognak kellene vonatkoznia.

4.21 13. cikk – A címzettekhez kapcsolódó jogok

4.21.1 A záró részben megfogalmazott kivétel – „kivéve, ha ez lehetetlennek bizonyul, vagy aránytalanul nagy erőfeszítést igényel” – indokolatlan és elfogadhatatlan.

4.22 14. cikk – Tájékoztatás

4.22.1 Az (5) bekezdés b) pontjában szereplő ugyanilyen kivétel szintén elfogadhatatlan.

4.23 19. cikk (1) bekezdés – A kifogásoláshoz való jog

4.23.1 A kivételként használt homályos megfogalmazás („kényszerítő erejű, jogos okok”) elfogadhatatlan, és a kifogásoláshoz való jogot tartalmatlanná teszi.

4.24 20. cikk – Profilalkotás

4.24.1 A profilalkotás tilalma nem korlátozódhat az „automatizált” feldolgozásokra⁽¹³⁾.

4.24.2 A (2) bekezdés a) pontjában a „... teljesítése ...” kifejezést a „... végrehajtása ...” kifejezéssel kell felváltani.

4.25 21. cikk – Korlátozások

4.25.1 Az (1) bekezdés c) pontjának szövegezése teljesen elfogadhatatlan, mert homályos és meg nem határozott kifejezéseket tartalmaz, például a következőket: gazdasági és pénzügyi érdek, költségvetési, monetáris vagy adózási kérdések, sőt, a piac stabilitása és integritása; ez utóbbi kifejezés bekerült a 95/46/EK irányelvbe.

4.26 A 25., a 28. és a 35. cikk – A 250 munkavállalós küszöb

4.26.1 Az egyes adatvédelmi rendelkezések – például az adatvédelmi tisztviselő – alkalmazhatóságát meghatározó 250 munkavállalós küszöbnek az lenne a következménye, hogy a munkavállalóknak valamivel kevesebb, mint 40 %-a élvezhetné egy ilyen rendelkezés előnyeit. A dokumentálási kötelezettségre vonatkozó ugyanekkora küszöbnek az lenne a következménye,

⁽¹³⁾ Lásd az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 2010. november 23-i, CM Rec(2010) 13. sz. ajánlását.

hogyan a munkavállalók jelentős többségének ennélfogva egyáltalán nem lenne lehetősége személyes adatainak felülvizsgálatára, és következésképp a továbbiakban megszűnne minden ellenőrzés. Az EGSZB egy alacsonyabb küszöb, például a tagállamokban a vállalati érdekképviselő létrehozásához általában figyelembe vett munkavállalói létszám mérlegelését javasolja. Meg lehetne fontolni egy objektív kritériumokon alapuló másik megközelítést, amely például egy meghatározandó időintervallumon belül kezelt adatvédelmi nyilvántartási rendszerek számára hagyatkozna, a vállalkozás méretétől vagy az érintett szolgáltatástól függetlenül.

4.27 51. cikk – Az egyablakos ügyintézés

4.27.1 Az egyablakos ügyintézés elve felmerül ugyan a vállalkozások életének megkönnyítéséhez és az adatvédelmi

mechanizmusok hatékonyabbá tételéhez, de jelentősen ronthatja általában a polgárokra vonatkozó adatok, és különösen a munkavállalók személyes adatainak védelmét, tárgytalanná téve azt az aktuális kötelezettséget, hogy a személyes adatok továbbítása vállalati megállapodás tárgyát képezze, és azokat egy nemzeti adatvédelmi bizottság jóváhagyja ⁽¹⁴⁾.

4.27.2 Másfelől ez a rendszer ellentétesnek tűnik a közvetlen helyi irányításra való törekvéssel, és felmerül annak a kockázata, hogy megfosztja a polgárt attól a lehetőségtől, hogy kérelmét a hozzá legközelebb lévő és számára legjobban megközelíthető felügyeleti hatóság vizsgálja.

4.27.3 Vannak tehát olyan indokok, amelyek a panaszos lakóhelye szerinti tagállam hatósága hatáskörének fenntartása mellett szólnak.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁴⁾ En particulier, les autorités administratives indépendantes chargées d'autoriser et de contrôler la constitution de fichiers nominatifs; A névre szóló nyilvántartási rendszerek létrehozásának engedélyezéséért és ellenőrzéséért felelős független közigazgatási hatóságok hatáskörét ezzel szemben ki kellene terjeszteni a digitális társadalomban és a közösségi hálózatokon, és az egyéni profilok piacukutatói csereértéke miatt.

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványt, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat több mint egynegyede volt, a vita során elutasították (eljárási szabályzat 54. cikk (3) bekezdés):

A 4.25. és 4.25.1. pont törlése

~~A 25., a 28. és a 35. cikk — A 250 munkavállalós küszöb~~

~~Az egyes adatvédelmi rendelkezések — például az adatvédelmi tisztviselő — alkalmazhatóságát meghatározó 250 munkavállalós küszöbnek az lenne a következménye, hogy a munkavállalóknak valamivel kevesebb, mint 40 % a élvezhetné egy ilyen rendelkezés előnyeit. A dokumentálási kötelezettségre vonatkozó ugyanakkora küszöbnek az lenne a következménye, hogy a munkavállalók jelentős többségének emélfogva egyáltalán nem lenne lehetősége személyes adatainak felügyeletére, és következésképp a továbbiakban megszűnne minden ellenőrzés. Az EGSZB egy alacsonyabb küszöb, például a tagállamokban egy egy üzemi tanács, intézményi tanács vagy felügyelőbizottság létrehozásához általában figyelembe vett munkavállalói létszám mérlegelését javasolja. Meg lehetne fontolni egy objektív kritériumokon alapuló másik megközelítést, amely például egy meghatározandó időintervallumon belül kezelt adatvédelmi nyilvántartási rendszerek számára hagyatkozna, a vállalkozás méretétől vagy az érintett szolgáltatástól függetlenül.~~

Szavazás

Mellette: 87

Ellene: 89

Tartózkodás: 26

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: az általános érdekű szolgáltatások európai minőségi keretrendszere

(COM(2011) 900 final)

(2012/C 229/18)

Előadó: **Jan SIMONS**

2011. december 20-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az általános érdekű szolgáltatások európai minőségi keretrendszere

COM(2011) 900 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. május 10-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 23-i ülésnapon) 145 szavazattal 2 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB határozottan sajnálja, hogy a közlemény címe megtévesztő, és többet sejtet, mint amennyit a szöveg nyújt. Azért megtévesztő, mert a „minőségi keretrendszer” kifejezést itt, úgy tűnik, más jelentéssel kell felruháznunk, mint az EUMSZ 14. cikkében és a 26. jegyzőkönyvben szereplő, elismert közös értékek „minőségét”, mely értékekre a közlemény sem önmagában, sem ágazati alapon nem tér ki.

1.2 Az EGSZB elismeri, hogy szükség van ennek a magyarázó feljegyzéseknek a közzétételére az általános érdekű szolgáltatásokkal kapcsolatban. Amilyen mértékben az európai bizottsági közlemény tartalmaz ilyen magyarázatokat, a későbbiekben kifejthető észrevételek figyelembevétele mellett támogatjuk őket. Az EGSZB továbbá az elmúlt években több ízben is felhívta a figyelmet arra, hogy szükség van színvonalas, hatékony és korszerű általános érdekű szolgáltatásokra.

1.3 Az EGSZB továbbra is meg van győződve arról, hogy elengedhetetlen az általános érdekű szolgáltatásokról szóló elsődleges jog új rendelkezéseinek beépítése az ágazati és adott esetben az átfogó jellegű másodlagos jogba.

1.4 A jelenlegi pénzügyi és gazdasági válság minden eddiginél jobban rávilágít arra, hogy az általános érdekű szolgáltatások milyen központi szerepet játszanak a társadalmi és területi kohézió biztosításában, miközben nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy a közszféra lehetőségeire a politikai döntések miatt komoly nyomás nehezedik. Az EGSZB egyetért azzal, hogy sürgősen szükség van megfelelő intézkedésekre a szolgáltatások fenntartása és minőségük javítása érdekében.

1.5 Az EGSZB szerint az intézményi keret (az EUMSZ 14. cikke, a 26. jegyzőkönyv, valamint az Alapjogi Charta 36. cikke) jó alap ahhoz, hogy további tartalommal töltsék meg, de úgy véli, hogy a szóban forgó közlemény még nem közelíti meg olyan koherens és konkrét módon az általános érdekű szolgáltatásokat, ahogyan pedig kellene.

1.6 Az általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtása, más által való ellátása és finanszírozása az EGSZB szerint – testreszabott megoldásokat lehetővé tévő ágazati jogszabályok útján – most és a jövőben is a tagállamok feladata, míg az EU jogalkotási hatásköre főként a gazdasági és pénzügyi feltételek meghatározására és a nyilvánvaló hibák ellenőrzésére terjed ki.

1.7 Az EGSZB amellet szól, hogy az egyetemes szolgáltatási kötelezettségeket tartalmazó ágazati jogszabályok felülvizsgálata folyamatos mérlegeléssel járjon együtt, az elsődleges jog új rendelkezései, a fogyasztói igények alakulása, valamint a technológiai és gazdasági változások alapján. Ennek keretében pedig kerüljön sor együttműködésre az érdekelt felekkel és a szervezett civil társadalommal. Az átdolgozás során az EGSZB szerint olyan megközelítést kell alkalmazni, amely figyelmet fordít a foglalkoztatásra, valamint a társadalmi és területi kohézióra, mivel ezeket a szempontokat eddig elhanyagolták.

1.8 A 26. számú jegyzőkönyv hangsúlyozza a tagállamok hatásköreit az általános érdekű nem gazdasági szolgáltatások nyújtásával, más által való ellátásával, illetve megszervezésével kapcsolatban. Az EGSZB szerint következőképpen elsősorban a tagállamok felelősek mindezek nemzeti, regionális és helyi szintű értékeléséért, az Európai Bizottság kötelessége mindössze annyi, hogy terjessze az ügynevezett bevált gyakorlatokat, és ellenőrizze, hogy a szolgáltatások megfelelnek-e a Szerződések általános elveinek.

1.9 Az EGSZB méltányolja, hogy az Európai Bizottság a közleményben kísérletet tesz az általános érdekű szolgáltatásokról szóló viták során alkalmazott, az ügyfeleket és a fogyasztókat, tehát általánosságban a polgárokat közvetlenül érintő alapfogalmak tisztázására. Sajnos nem sikerült maradéktalanul teljesítenie ezt a feladatot. Az EGSZB szerint az általános érdekű szolgáltatások meghatározásának nem elég a piacok megléte utalnia. Gondolhatunk itt például a tagállamok demokratikusan legitim politikai döntéshozatalának említésére. Ajánlatos széles körű konzultációt folytatni, majd – a félreértelmezések elkerülése végett – újból közzétenni egy értelmező fogalomjegyzéket, amely nem hagy értelmezési mozgásteret az egyes nyelvi változatokban.

1.10 Az EGSZB támogatja az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra érvényes uniós szabályok egyértelműségének fokozását és a jogbiztonság erősítését. Ugyanez érvényes az európai bizottsági „útmutatók” közzétételére is, főként ha ezeket szakértők segítségével, megfelelő módon állítják össze azzal a céllal, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra vonatkozó uniós szabályokat jobban lehessen érteni és alkalmazni.

1.11 Az alapvető szolgáltatások (például postai szolgáltatások, alapvető banki szolgáltatások, tömegközlekedés, energiaügy és elektronikus hírközlés) elérhetőségének tartós szavatolására való tekintettel az EGSZB szerint – különösen a sérülékeny csoportok, így a fogyatékkal vagy a szegénységi küszöb alatt élők számára – egyetemes hozzáférési jogot kellene érvényesíteni. A hatályos jogrendszer alapján a tagállamoknak – megfelelő érvek alapján és az Európai Bizottság ellenőrzésével – mindig mérlegelniük kell, hogy ezeket a szolgáltatásokat állami kézben tartsák-e, illetve állami kézbe vegyék-e, vagy pedig szigorú feltételek mellett (részben) a piacra hagyják.

1.12 Az EGSZB úgy véli, hogy a közleménynek több figyelmet kellett volna fordítania az általános érdekű szociális, egészségügyi és munkaerő-piaci szolgáltatásokra. Ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy mélyrehatóbban foglalkozzon az általános szociális érdekű szolgáltatások részleteivel. Az Európai Bizottsággal egyetértésben az EGSZB is alapvetően fontosnak tartja az általános szociális érdekű szolgáltatások szerepét az Európai Unióban – például olyan ágazatokban, mint az egészségügy, a gyermek- és idősgondozás, a fogyatékkal élőknek nyújtott segítség, a szociális lakhatás vagy a munkaerő-piaci szolgáltatások.

1.13 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy mielőbb terjesszen elő javaslatokat a minőséget előtérbe helyező kezdeményezések támogatásával kapcsolatban, különösen az általános szociális érdekű szolgáltatások terén, ugyanis jelen közlemény alig szentel figyelmet ennek a kérdésnek, pedig egyre nő a kereslet az ilyen jellegű szolgáltatások iránt, és finanszírozásuk egyre több nehézségre ütközik. Az Európai Bizottságnak emellett folytatnia kell a szociális szolgáltatások önkéntes európai minőségi keretrendszerének tagállami szintű kiépítését.

2. Bevezetés

2.1 A Lisszaboni Szerződés révén új rendelkezések léptek hatályba az általános érdekű szolgáltatásokkal kapcsolatban.

Ilyen az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 14. cikke, valamint a 26. sz. jegyzőkönyv, amely az EUMSZ 14. cikkében szereplő „közös értékek” fogalmának értelmezésére, illetve az általános érdekű nem gazdasági szolgáltatásokra vonatkozik. A Lisszaboni Szerződés emellett a Szerződésekkel egyenrangú jogi státuszt biztosított az Alapjogi Charta 36. cikkének.

2.2 Az elhúzódó pénzügyi és gazdasági válság rávilágít egyfelől arra, hogy az általános érdekű szolgáltatások mennyire fontos szerepet játszanak a társadalmi és területi kohézió biztosításában, másfelől pedig arra, hogy a válság milyen hatást gyakorol a közszférára. A vizsgálatokból kiderül, hogy a „közszolgáltatások” (amely fogalom sokkal tágabb, mint az általános érdekű szolgáltatások fogalma) az EU 27 tagállama GDP-jének több mint 26 %-át teszik ki, miközben az európai munkaerő 30 %-ának biztosítanak munkát.

2.3 Ezek a legfontosabb okai annak, hogy az Európai Bizottság a szóban forgó közlemény kidolgozása mellett döntött.

3. Az európai bizottsági dokumentum tartalma

3.1 Az Európai Bizottság szerint a minőségi keretrendszer segítségével biztosítható, hogy az uniós szabályozási környezet tovább erősítse az egységes piac szociális dimenzióját, jobban figyelembe vegye az adott szolgáltatások sajátos jellegét, és biztosítsa, hogy e szolgáltatások nyújtása során érvényesüljenek a minőség, a biztonság, a megfizethetőség, az egyenlő bánásmód, valamint az egyetemes hozzáférés és a felhasználói jogok előmozdításának a jegyzőkönyvben elismert értékei.

3.2 Az Európai Bizottság megállapítja, hogy az elmúlt évek során az általános érdekű szolgáltatások iránti igények és e szolgáltatások nyújtásának módjai jelentős változásokon mentek keresztül. Míg szerinte a szolgáltatásokat korábban a központi hatóságok biztosították, napjainkban messzemenően átruházzák őket az alacsonyabb szinten elhelyezkedő köztisztviseltekre vagy a magánszektorra, kötelező érvényű szabályozások révén.

3.3 A liberalizációs folyamat, a központi politika hangsúlyeltolódásai, illetve a fogyasztók megváltozott igényei és elvárásai csak erősítik a 3.2. pontban említett tendenciát. És mivel e szolgáltatások között számos gazdasági jellegű szolgáltatás található, így alkalmazandók rájuk a belső piaci és versenyjogi szabályok mindaddig, amíg ezek sem jogilag, sem a gyakorlatban nem akadályozzák a szolgáltatások rendeltetésének teljesítését.

3.4 Habár e szabályoknak – különösen a szociális szolgáltatásokra gyakorolt – hatása aggodalmat kelt, az Európai Bizottság meggyőződése szerint lehetséges olyan módon alkalmazni őket, hogy figyelembe vegyék a sajátos igényeket, és előmozdítsák a szolgáltatások nyújtását, miközben természetesen tekintetbe kell venni a szükséges rugalmasságot.

3.5 Az Európai Bizottság által ismertetett úgynevezett minőségi keretrendszer három fellépéscsoportból áll, amelyeket azonban az Európai Bizottság nem dolgoz ki konkrét javaslatok keretében.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB határozottan sajnálja, hogy a közlemény címe megtévesztő, és többet sejtet, mint amennyit a szöveg nyújt. Azért megtévesztő, mert a „minőségi keretrendszer” kifejezést itt, úgy tűnik, más jelentéssel kell felruháznunk, mint az EUMSZ 14. cikkében és a 26. jegyzőkönyvben szereplő, elismert közös értékek „minőségét”, mely értékekre a közlemény sem önmagában, sem ágazati alapon nem tér ki. Ugyanez érvényes más értékekre, így a biztonságra, a megfizethetőségre, az egyenlő bánásmódra, az általános hozzáférés elősegítésére és a fogyasztói jogokra is.

4.2 Súlyos hiányosság az is, hogy a közleményhez nem kapcsolódik hatásvizsgálat. A 3.2. pontban megfogalmazott európai bizottsági megállapítások és kijelentések ugyanis számos kérdést felvetnek. Így például az EGSZB és több szakértő szerint regionális és helyi szinten mindig is volt kínálat a szóban forgó szolgáltatásokból.

4.3 Az EGSZB elismeri, hogy szükség van ennek a magyarázó feljegyzéseknek a közzétételére az általános érdekű szolgáltatásokkal kapcsolatban. Már korábbi véleményeiben⁽¹⁾ is rámutatott egyfelől arra, hogy szükség van hatékony, korszerű, elérhető és megfizethető általános érdekű szolgáltatásokra, mivel ezek az európai szociális modell és a szociális piacgazdaság egyik pillérének jelentik, másfelől pedig arra, hogy folyamatosan figyelmet kell fordítani ezekre a szolgáltatásokra – különösen most, amikor Európát pénzügyi és gazdasági válság sújtja.

4.4 Ezzel összefüggésben az EGSZB támogatja az Európai Bizottság eljárás módját, és arra biztatja a Bizottságot, hogy további erőfeszítéseket tegyen az általános szociális érdekű szolgáltatások konkrét jellemzőinek elismerése érdekében, például a támogatásra és a munkaerő-piaci szolgáltatásokra vonatkozó rendelkezések révén.

4.5 Az EGSZB továbbra is meg van győződve arról, hogy elengedhetetlen az általános érdekű szolgáltatásokról szóló elsődleges jog új rendelkezéseinek beépítése az ágazati és adott esetben az átfogó jellegű másodlagos jogba.

4.6 Az EGSZB úgy véli, hogy a közleménynek több figyelmet kellett volna fordítania az általános érdekű szociális és egészségügyi szolgáltatásokra. Ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy mélyrehatóbban foglalkozzon az általános szociális érdekű szolgáltatások kérdéseivel. Arra is felhívja a figyelmet, hogy más, az Európai Bizottság által meg nem nevezett általános érdekű szolgáltatások is létezhetnek – például a kultúra, az oktatás, a közcélú műsorszolgáltatás stb. ágazatában. Az Európai Bizottsággal egyetértésben az EGSZB is alapvetően fontosnak tartja az általános szociális érdekű szolgáltatások szerepét az Európai Unióban például olyan ágazatokban, mint az egészségügy, a gyermek- és idősgondozás, a fogyatékkal élőknek nyújtott segítség, a szociális lakhatás vagy a munkaerő-piaci szolgáltatások.

4.7 A Lisszaboni Szerződéssel bevezetett új rendelkezések, azaz az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ)

14. cikke, az általános érdekű szolgáltatásokról szóló, 26. jegyzőkönyv, valamint az Alapjogi Charta 36. cikke – amely így a Szerződésekkel egyenrangú jogi státuszt kapott – mozgásteret biztosítanak az Európai Bizottság számára ahhoz, hogy összefogja az általános érdekű szolgáltatások terén indított eddigi kezdeményezéseit. Az EGSZB ezt kitűnő kiindulópontnak tartja, megjegyzi azonban, hogy a szóban forgó közlemény még nem közelíti meg olyan koherens és konkrét módon az általános érdekű szolgáltatásokat és ezek elérhetőségét, ahogyan pedig kellene. Ezért konkrét javaslatok előterjesztésére kéri az Európai Bizottságot.

4.8 Az EUMSZ 14. cikke révén az EU jogalkotási hatáskört kapott az általános gazdasági érdekű szolgáltatások terén: rendelvek útján meghatározhatja azokat az alapelveket és – főként gazdasági és pénzügyi – feltételeket, amelyeknek a szolgáltatások meg kell hogy feleljenek annak érdekében, hogy elláthassák feladataikat. A 14. cikk szövegkörnyezetéből az EGSZB szerint egyértelműen kiderül, hogy itt az EU hatáskörébe tartozó általános és ágazati feltételekről, nem pedig magának a szolgáltatásnak a feltételeiről van szó, ez utóbbiakat ugyanis a nemzeti hatóságok állapítják meg. (Nemzeti hatóságokon ebben az összefüggésben a központi kormányzatot és a regionális és helyi önkormányzatokat értjük).

4.9 A szóban forgó cikkből az is világossá válik, hogy az illető szolgáltatások nyújtásával, más által való ellátásával és finanszírozásával kapcsolatos hatáskör a tagállami hatóságok kezében van és marad. Az EGSZB már régebben is mindig emellett érvelt. Következésképpen fontos, hogy az Európai Bizottság továbbra is bővítse az ismereteket a szóban forgó szolgáltatásokról nemzeti szinten, hogy képes legyen megítélni az uniós szabályok alkalmazását.

4.10 Az Európai Bizottság megállapítja, hogy folyamatosan mérlegelni fogja az egyetemes szolgáltatási kötelezettséget tartalmazó ágazati jogszabályok felülvizsgálatának szükségességét. Az EGSZB ezúton felhívja a figyelmet arra, hogy ezt a folyamatos felülvizsgálatot az elsődleges jog új rendelkezései, a fogyasztói igények alakulása, valamint a technológiai és gazdasági változások alapján, illetve az érdekelt felekkel és a szervezett civil társadalommal együttműködésben kell végezni. Ez különösen fontos akkor, amikor a más ágazatok új egyetemes szolgáltatási kötelezettsége iránti igény feltérképezéséről van szó. Ezzel kapcsolatos nézeteit az EGSZB már egy korábbi véleményben megfogalmazta⁽²⁾.

4.11 A 26. jegyzőkönyv az 1. cikkben kifejti az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra vonatkozó alapelveket, a 2. cikkben pedig a tagállamok arra vonatkozó hatáskörét, hogy általános érdekű, nem gazdasági jellegű szolgáltatások nyújtásáról, más által való ellátásáról, illetve megszervezéséről gondoskodjanak. Az EGSZB szerint következképpen elsősorban a tagállamok felelősek a 2. cikkben említett szolgáltatások nemzeti, regionális és helyi szintű értékeléséért, az Európai Bizottságra mindössze az a feladat hárul a nyilvánvaló hibák ellenőrzésének keretében, hogy megvizsgálja, megfelelnek-e a szolgáltatások a Szerződések általános elveinek.

⁽¹⁾ HL C 48., 2011.2.15., 77-80. o., HL C 128.; 2010.5.18., 65-68. o., HL C 162., 2008.6.25., 42-45. o., HL C 309., 2006.12.16., 135-141. o.

⁽²⁾ HL C 48., 2011.2.15., 77-80. o.

4.12 Az EGSZB méltányolja az Európai Bizottság arra irányuló kísérletét, hogy megmagyarázza az általános érdekű szolgáltatásokról szóló viták során alkalmazott különféle fogalmakat. A feladatot sajnos nem sikerült maradéktalanul és hibátlanul teljesítenie. Hiányzik például az „alapvető szolgáltatások” fogalom jelentésének és a koncepció egészében elfoglalt helyének a megállapítása, és kérdéses az is, hogy a holland változatban (a 3. oldal második franciabekezdésében) az „onmisbaar” („nélkülözhetetlen”) kifejezés ugyanazt jelenti-e, mint az egyébként használt „essentieel” („alapvető”). Nem teljes a konkrét egyetemes szolgáltatási kötelezettségek felsorolása sem. Magában az európai bizottsági közleményben is található példát zavaros fogalomhasználatra: a 2. fellépéscsoport címében és első mondatában „alapvető” szolgáltatásokról olvasunk, de a pont ezután következő részében „egyetemes szolgáltatási kötelezettségekről” van szó. Fontos, hogy az általános érdekű szolgáltatásokkal kapcsolatos alapfogalmak egyértelmű meghatározásához az Európai Bizottság vegye igénybe elismert szakértők segítségét.

4.13 Az is kiderült, hogy a különböző nyelvi változatok között értelmezési mozgástér van, nem kizárólag az alapfogalmak listáját illetően. Felmerül például a kérdés, hogy az „egyetemes szolgáltatás” mellett az „egyetemes [a holland változatban *algemene* = általános] hozzáférés” fogalma, illetve a „közszolgáltatási kötelezettség” mellett a „közüzemi feladatok” fogalma más-más jelentést hordoz-e. A szöveg kuszasságát jellemzi, hogy míg az Európai Bizottság az alapfogalmakról szóló bekeretezett részben kijelenti, hogy közleményében nem használja többé a „közszolgáltatás” fogalmat, már az ezt követő negyedik bekezdésben azt olvashatjuk, hogy „[...] helyénvaló-e meghatározni az egyes *közszolgáltatások* rendeltetésének teljesítését lehetővé tevő elveket és feltételeket”.

4.14 Ezért ezekről a szempontokról ajánlatos széles körű konzultációt folytatni, majd újból közzétenni egy értelmező fogalomjegyzéket, amely nem hagy értelmezési mozgástérrel az egyes nyelvi változatokban. Ennek során tekintettel kell lenni a tagállamok szociális rendszerei közötti különbségekre.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Az Európai Bizottság a 3.5. pontban említetteknek megfelelően három fellépéscsoportot különböztet meg a közleményben. Ez a megközelítés az EGSZB szerint megfelelő keretet jelent a további intézkedések meghatározásához.

5.2 Az első fellépéscsoport az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra érvényes uniós szabályok egyértelműségének fokozását és a jogbiztonság erősítését célozza, amit az EGSZB nyilvánvalóan üdvözlő, hiszen már évek óta emellett érvel. Az EGSZB sajnálattal állapítja meg azonban, hogy nem fogalmazódtak meg új, konkrét javaslatok e tárgyban.

5.3 Az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra irányadó állami támogatási szabályok felülvizsgálatát illetően az Európai Bizottság már elfogadta vagy javasolta az alábbi módosításokat:

5.3.1 Új közlemény számos olyan témáról, amelyek értelmezési kérdéseket vetettek fel nemzeti, regionális és helyi szinten.

5.3.2 Az előzetes értesítési kötelezettség és az Európai Bizottság által végzett mérlegelési eljárás alól mentesített szociális szolgáltatások számának bővítése, amennyiben ezek megfelelnek néhány alapfeltételnek. A kórházakon és a szociális lakhatáson kívül e szolgáltatások listája mostantól tartalmazza az egészségügyi ellátás, a tartós gondozás, a gyermekgondozás, a munkaerő-piaci hozzáférés és reintegráció, illetve a veszélyeztetett csoportok gondozása és társadalmi befogadása vonatkozásában alapvető szociális szükségleteket kielégítő általános érdekű gazdasági szolgáltatásokat.

5.3.3 A belső piac működését számottevően befolyásolni képes, jelentős támogatási intézkedések mélyrehatóbb és célirányosabb vizsgálata.

5.3.4 Javaslat új *de minimis* szabályra, amely kifejezetten az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra vonatkozik, és kizárja a támogatás meglétét, amennyiben a támogatás összege egy hároméves időszakban nem haladja meg az évi 500 000 eurót. Egyes ágazatokban – itt az Európai Bizottság a közlekedést és a közcélú műsorszolgáltatást említi – továbbra is speciális ágazati szabályok alkalmazandók majd.

5.4 A közbeszerzés és a koncessziók szabályainak az általános gazdasági érdekű szolgáltatások magasabb színvonalát célzó reformjával kapcsolatos európai bizottsági javaslatok tekintetében az alábbi szempontok fontosak:

5.4.1 Külön – kevésbé szigorú – szabályok vonatkoznak majd a szociális és egészségügyi szolgáltatásokra, amelyek figyelembe veszik e szolgáltatások sajátos szerepét és jellegét. Magasabb küszöbértékek kerülnek alkalmazásra, és ezeknek a szolgáltatásoknak csak az átláthatóságra és egyenlő elbánásra vonatkozó kötelezettségeknek kell megfelelniük. Ösztönzést kap egyúttal a „gazdaságilag legelőnyösebb ajánlatra” vonatkozó kritérium használata („a gazdasági szempontból legelőnyösebb ajánlat” fogalma az Európai Bizottság szerint a szociális és környezetvédelmi szempontokat is magában foglalja).

5.4.2 Nagyobb lesz a jogbiztonság a tekintetben, hogy miként alkalmazandók a közbeszerzésre vonatkozó uniós szabályok a közhatóságok egymás közötti kapcsolataiban. Ezzel összefüggésben utalunk az EGSZB közelmúltban közzétett véleményére a közbeszerzésről és koncessziós szerződésekről.

5.5 Az EGSZB határozottan üdvözlő az európai bizottsági „útmutatók” közzétételét, főként ha ezeket elismert szakértők segítségével állították össze azzal a céllal, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra vonatkozó uniós szabályokat jobban lehessen érteni és alkalmazni.

5.6 A második fellépéscsoport az alapvető szolgáltatásokhoz való tartós hozzáférés biztosítására irányul. Itt az Európai Bizottság igyekszik egyensúlyban tartani egyfelől a verseny fokozásának igényét, másfelől azt, hogy minden polgár hozzáférjen a magas színvonalú és megfizethető alapvető szolgáltatásokhoz, ahogy azt egyébként az e tárgyban 2004-ben kidolgozott fehér könyv is kifejti.

5.7 Ebben az összefüggésben az Európai Bizottság a következő példákat említi az alapvető szolgáltatásokra: postai szolgáltatások, alapvető banki szolgáltatások, tömegközlekedés (személyszállítás), energiaügy és elektronikus hírközlés. A 4.6. pontra utalva az EGSZB abból indul ki, hogy ez a felsorolás nem korlátozó jellegű. Az EGSZB az említett példákat is alapvető szolgáltatásoknak tartja, amelyek megfizethetők és egyetemesen hozzáférhetők kell hogy legyenek. Különösen érvényes ez a védelmet és támogatást igénylő emberekre, így a fogyatékkal élőkre, a szegényekre és a kirekesztettekre. A versenyszabályokkal való ütközés esetén az általános érdeké az elsőbbség.

5.8 A harmadik fellépéscsoport a minőséget előtérbe helyező kezdeményezések támogatására irányul, különösen az általános érdekű szociális szolgáltatások esetében, melyek iránt növekszik a társadalmi kereslet, és melyeknek finanszírozása egyfelől a pénzügyi és gazdasági válság, másfelől az idősödő népesség miatt egyre több nehézségbe ütközik.

5.9 Az EGSZB ennek kapcsán elsősorban arra emlékeztet, hogy az Európai Bizottság az általános szociális érdekű szolgál-

tasokat illetően ígéretet tett egy közlemény kidolgozására az egészségügyi szolgáltatások tárgyában, de ez még mindig várat magára.

5.10 A harmadik fellépéscsoportnál az Európai Bizottság négy kezdeményezést említ példaként. Ezekkel kapcsolatban az EGSZB megjegyzi, hogy a négy kezdeményezés közül három már korábban elindult. Az új transznacionális projekteknek a Progress program keretében tervezett támogatása ezért nemcsak az önkéntes minőségi keretrendszer bevezetésére irányulhat, hanem a projekt eredményeinek figyelembevételére is.

5.11 Az EGSZB örömmel veszi, hogy az Európai Bizottság a közbeszerzési szerződésekkel kapcsolatban hangsúlyt fektet arra, hogy a szerződéseket „a közösségnek legkevesebb költség”, és ne feltétlenül a legalacsonyabb ár szempontja alapján ítéljék oda. Ez különösen fontos két, egymást számottevően befolyásoló tényező: a szociálpolitika és a munkaerő-piaci szolgáltatások minél hatékonyabb összefonódása érdekében. A közbeszerzések társadalmi szempontját azonban a társadalom egészében erősíteni kell.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszköz létrehozásáról

(COM(2011) 841 final)

(2012/C 229/19)

Előadó: **Richard ADAMS**

Az Európai Bizottság 2011. december 7-én úgy határozott, hogy az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés 203. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszköz létrehozásáról

COM(2011) 841 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. május 10-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 23-i ülésnapon) 146 szavazattal 5 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli a rendeletjavaslatot, és feltételesen támogatja az Unió nukleáris biztonsági szakértelmének harmadik országokra történő szélesebb körű alkalmazását.

1.2 Az EGSZB megjegyzi, hogy a jelentős, 631 millió eurós pénzügyi referenciaösszeg felügyelete a 2014–2020 közötti időszakban a Fejlesztési és Együttműködési Főigazgatóság – EuropeAid hatáskörében marad, és ugyanazok a szabályok és eljárások lesznek rá irányadók, mint a többi támogatási és fejlesztési politikára. Az EGSZB arra számít, hogy ezáltal javul az elszámoltathatóság, az átláthatóság és az egyéb segélyezési programokkal való összhang.

1.3 Az EGSZB megjegyzi, hogy 2016-tól kezdődően kétfévente jelentést kap az Európai Bizottságtól ennek a programnak a végrehajtásáról, eredményeiről, főbb vívmányairól és az Unió külső pénzügyi támogatására gyakorolt hatásairól, és szívesen vállalja átfogó szerepét a szóban forgó ellenőrzési és felülvizsgálati folyamatban. A programok féldős értékelésének időben történő tervezésével optimalizálni lehet az eredményeséget; erre minden kétséget kizáróan a partnerországokban működő földrajzi programokkal, illetve uniós küldöttségekkel együttműködésben kerül majd sor.

1.4 Az EGSZB megjegyzi, hogy az európai civil társadalomnak általánosságban az atomenergia-fejlesztéssel kapcsolatos nézetei tagállamonként jelentősen eltérnek, és ennek a rendelet egyes vetületeiben egyértelműbben kifejezésre kellene jutnia.

1.5 Az adófizető európai polgárok számára különösen azt kell egyértelművé tenni, hogy a program kiadásainak többsége a helyreállításra irányul, és a kiadásoknak csak elenyésző részét fordítják biztonsági tárgyú tanácsadási programokra azokban a feltörekvő gazdaságokban, ahol biztosítható a politikai és a polgári stabilitás.

1.6 A feltörekvő országok támogatásához az Európai Bizottságnak javasolnia kellene, hogy a nukleáris biztonsági tárgyú tanácsadás nyújtására képes – kisszámú – ország kössön nemzetközi egyezményt az ilyen tárgyú tanácsadási munkával kapcsolatos kritériumokról és feltételrendszeréről. Az említett egyezménytől függetlenül a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszköz keretében egyértelmű kritériumokat kell bevezetni az azzal kapcsolatos döntéshozatal lehetővé tétele érdekében, hogy egy feltörekvő ország:

— megfelel-e a nemzeti és a nemzetközi stabilitás minimális kritériumainak;

— képes-e és hajlandó-e az atomenergia hasznosításához szükséges közigazgatási, tudományos és műszaki struktúra felállításának garantálására;

— fenntartható módon rendelkezésre tudja-e bocsátani a magas szintű szabályozási kompetencia, a biztonságos műveletekhez szükséges valamennyi eszköz, valamint egy hosszú távon biztonságos hulladékkezelési program garantálásához nélkülözhetetlen pénzügyi, műszaki és ipari erőforrásokat.

1.7 E kritériumoknak nem a rendelet mellékletében, hanem a rendelkező részben kell szerepelniük, mivel a nemzetközi nukleáris biztonsággal, a nemzetközi kapcsolatok biztonságával és a nemzetközi biztonsággal kapcsolatos nagy jelentőségű alapelveket foglalnak magukban.

1.8 Támogatási projektek csak olyan feltörekvő országokban hajthatók végre, amelyek aláírták az atomsorompó-szerződést és jegyzőkönyveit, a nukleáris biztonságról szóló egyezményt, valamint a kiegészítő fűtőelemek kezelésének biztonságáról és a radioaktív hulladékok kezelésének biztonságáról szóló közös egyezményt.

1.9 Műszaki berendezések beszerzésére csak a biztonság garantálásával kapcsolatos rendkívüli körülmények között biztosíthatók erőforrások. A kritériumokat az Európai Bizottságnak kell kidolgoznia, és azokról a kedvezményezettnek jelentést kell tennie. Üzemeltetők nem részesülhetnek támogatásban.

1.10 Az átláthatóság támogatására az EGSZB ajánlja az aktuális program esettanulmányainak hozzáférhetővé tételét, valamint a EuropeAid honlapja külalakjának és a honlapon belüli hivatkozásoknak a tökéletesítését.

1.11 A Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközhöz kapcsolódó programnak ösztönöznie és értékelnie kell a kötelező eszközök jogszabályba foglalására való kapacitást az egyes érintett országokban, amennyiben azok a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) szerződéseit, egyezményeit és megállapodásait hajtanák végre vagy fejlesztenék tovább.

1.12 Különösen ajánljuk, hogy kerüljön be a rendeletjavaslatba a nukleáris biztonsági kultúra elszámoltathatóságát és átláthatóságát konkrét fellépésekkel javítani szándékozó, a kedvezményezett államokban vagy az azokkal szomszédos államokban tevékenykedő független civil szervezetek támogatása.

2. Bevezetés

2.1 Az Európán kívüli nukleáris biztonság és védelem kérdéseire időről időre kiemelt figyelem irányul: ez történt többek között Three Mile Island révén 1979-ben, Csernobil révén 1986-ban és Fukusima révén 2011-ben. Ezek a balesetek világszerte hatást fejtenek ki, és rávilágítanak a hiányos tervezésből, az elégtelen biztonsági kultúrából, valamint a nem megfelelő üzemeltetési biztonságból és szabályozási keretből adódó katasztrofális következményekre.

2.2 2010-ben a világszerte 30 országban 441 kereskedelmi atomreaktor működött, amelyek közül sok az 1970-es és az 1980-as években épült, átlagos élettartamuk megközelítőleg 35 év volt. 56 ország mintegy 250 polgári célú kutatóreaktort is üzemeltet. Jelenleg 60 további atomreaktor épül, míg több mint 150 áll tervezés alatt. Új reaktorok elsősorban Kínában, Indiában és Oroszországban, illetve esetlegesen Délkelet-Ázsiában, Dél-Amerikában és a Közel-Keleten épülnek majd. A villamos energia iránti kereslet feltartóztathatatlanul növekszik, és előfordulhat, hogy több állam az atomenergia-export bővítésére is törekszik.

2.3 Függetlenül attól, hogy kialakul-e nukleáris „reneszánsz”, a nagy jelentőségű – esetlegesen globális hatással járó – nukleáris biztonsági kérdések aktuálisak maradnak, amíg csak atomerőművek üzemelnek. Az Unió ezért úgy rendelkezik, hogy a nemzetközi nukleáris biztonság szempontjai jogos érdekeltségi és részvételi területét képezik, különösen mivel az 1957. évi Euratom-Szerződés hatálybalépése óta az Unió kutatási, műszaki, üzemeltetési és szabályozási szakértelmet alakított ki ezen a területen. A világ telepített nukleáris kapacitásának mintegy egyharmadával, valamint a változatos és dinamikus szabályozási és biztonsági rendszerek területén szerzett legszélesebb körű tapasztalatával Európa jelentős tudásbázissal rendelkezik ezen a területen. A harmadik országbeli biztonsági rendszerek potenciális gyengeségeit tragikusan illusztráló csernobili

katasztrófa annak idején dinamikus és proaktív megközelítést ösztönzött a nukleáris biztonsági együttműködés és tudásátadás terén.

2.4 1991-től kezdődően a TACIS (a Független Államok Közösségének szánt szakmai segítségnyújtást célzó) uniós program részeként a nem uniós tagállamok jelentős támogatásban részesültek a nukleáris biztonság területén. A támogatás a biztonság elemzésére, az atomerőműveknek való helyszíni segítségnyújtásra, néhány esetben pedig az erőművek üzemeltetésének javítását célzó berendezések biztosítására, szabályozási és engedélyezési tevékenységekre, valamint hulladékkezelésre irányult. Az Unió hozzájárult szélesebb körű nemzetközi kezdeményezésekhez is, különösen a csernobili fellépéshez. Az Unió mintegy 1,3 milliárd eurót különített el nukleáris biztonságot célzó segítségnyújtásra, különösen Oroszországban és Ukrajnában, és kisebb mértékben Örményországban és Kazahsztánban.

2.5 A 2007-től a TACIS program helyébe lépő, kifejezetten a nukleáris biztonság előmozdítására és fejlesztésére irányuló Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszköz⁽¹⁾ már nem korlátozódott a Szovjetunió utódállamaira. A Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszköz költségvetése a 2007–2013 közötti időszakban 524 millió euró; az eszköz a nukleáris biztonság javítására, a radioaktív hulladékok biztonságos szállítására, kezelésére és ártalmatlanítására, a korábbi nukleáris telephelyek helyreállítására, valamint a radioaktív anyagok által kibocsátott ionizáló sugárzás elleni védelemre, a vészhelyzetben való készenlétre és a nukleáris biztonság területén folytatott nemzetközi együttműködés előmozdítására irányuló intézkedéseket finanszíroz.

2.6 Az Unió szoros együttműködést folytat a NAÜ-vel, és gyakran biztosít végrehajtási finanszírozást azokhoz az ajánlott programokhoz, amelyek egyébként nem részesülnének támogatásban.

2.7 Új kihívást jelent a harmadik országok atomenergiakapacitás-kiépítési szándéka. Előfordulhat, hogy e harmadik országok némelyikében nincsenek stabil politikai struktúrák, hiányzik a hatalmi ágak elkülönítése és a demokratikus kontroll, a közigazgatási struktúrák nem rendelkeznek elegendő tapasztalattal, és hiányzik a magas kockázattal járó technológiák kezelésével kapcsolatos szakértelem. Ezeknek az országoknak a nukleáris technológia fejlesztésére való közvetett ösztönzése által, hogy nukleáris programjaik az uniós támogatás révén egyfajta hitelességet nyernek, új nukleáris biztonsági kockázatokhoz vezethet.

2.8 Ettől eltekintve és a harmadik országok atomenergiakapacitás-kiépítési szándékaitól függetlenül az EGSZB tudatában van annak, hogy az atomenergia polgári célú felhasználása a plutónium vagy más radioaktív anyagok előállításával jár, és maga után vonja a műszaki szaktudás fejlesztését, ami nemzetközi nukleáris fenyegetéshez és a nemzetközi feszültségek erősödéséhez vezethet. Ezek a kockázatok az instabil harmadik országokban még magasabbak lehetnek.

⁽¹⁾ HL L 81., 2007.3.22., 1. o.

3. A rendeletjavaslat összefoglalása

3.1 A Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszköz létrehozásáról szóló 2007. évi rendeletet átdolgozó jelenlegi rendeletjavaslat többek között felülvizsgálja a földrajzi hatályt, hogy az világszerte kiterjedjen valamennyi harmadik országra, továbbá meghatározza az együttműködés prioritásait és kritériumait. Az intézkedések végrehajtásáért a Fejlesztési és Együttműködési Főigazgatóság – EuropeAid felelős, amely együttműködik az Európai Külügyi Szolgálattal, az Energiaügyi Főigazgatósággal és a Közös Kutatóközponttal. A rendelet különösen az *Unió külső fellépési eszközeinek végrehajtására vonatkozó közös szabályok és eljárások* (COM(2011) 842 final) hatálya alá tartozik. Ez utóbbi rendelkezik a Fejlesztési Együttműködési Eszköz (DCI), a demokrácia és az emberi jogok európai eszköze (EIDHR), az Európai Szomszédosági Támogatási Eszköz (ENI), a Stabilitási Eszköz (IFS), az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz (IPA) és a Partnerségi Eszköz (PI) egyszerűsített végrehajtási megközelítéséről is.

3.2 A rendelet támogatja a harmadik országokban a nukleáris biztonság és a sugárvédelem magas szintjének ösztönzését, valamint a nukleáris anyagokra vonatkozó eredményes és hatékony biztosítéki intézkedések alkalmazását. Ez az átfogó megközelítés egyaránt kiterjed az üzemanyag-bányászatra, az új építéssel, üzemeltetéssel, leszereléssel és hulladékártalmatlánítással kapcsolatos kérdésekre. Az Európai Bizottság szándékai szerint az előrehaladás értékelése a NAÜ szakértői állásfoglalásai tükrében, a kiegészítő üzemanyagra, nukleáris hulladéokra és a leszerelésre vonatkozó stratégiák, a vonatkozó jogszabályi és szabályozási keret és a projektek végrehajtása terén történt fejlődés állapota alapján, valamint a NAÜ vonatkozó nukleáris biztosítéki jelentéseiben azonosított kérdések száma és fontossága alapján fog történni.

3.3 A rendelet stratégiai dokumentumok kidolgozásával, azután pedig – először négy évre, majd további három évre szóló – többéves indikatív programokkal próbál összehangot biztosítani az uniós szakpolitikai célkitűzésekkel és a harmadik országok fejlesztését célzó egyéb intézkedésekkel.

3.4 Melléklet határozza meg a konkrét támogatott intézkedéseket és a nukleáris biztonság célját szolgáló együttműködés kritériumait, köztük a prioritásokat is; az együttműködés keretében hét év alatt 631 millió eurót költenek el.

4. Általános észrevételek

4.1 Az EGSZB tudomásul veszi a nukleáris biztonság célját szolgáló segítségnyújtási és együttműködési programok elmúlt 20 év alatti fejlődésének folyamatát. Jelen rendeletjavaslat folytatja ezt a tendenciát, és megpróbálja egyértelművé tenni, hogy a legfőbb cél a biztonság, nem pedig az atomenergia előmozdítása (COM(2011) 841 final; Melléklet – Kritériumok – utolsó pont). Az EGSZB látja, hogy a program célja nem az, hogy a feltörekvő országokat a nukleáris technológia bevezetésére ösztönözze. Ehhez ésszerű lenne, ha részletesebben kidolgoznák

a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközhöz kapcsolódó korábbi és javasolt programok keretében tartozó kiadások egyenlegét. Különösen segítené bizonyos aggodalmak eloszlását, ha egyértelművé lehetne tenni, hogy a program kiadásai túlnyomórészt a helyreállításra irányulnak, és a kiadásokból csak elenyésző részt fordítanak biztonsági tárgyú tanácsadási programokra a feltörekvő gazdaságokban.

4.2 Ez annak a lehetőségnek az elismerését is jelentené, hogy a program korábbi szakaszaiban bizonyos – az atomerőművek kibővített és biztonságos üzemeltetéséhez is szükségszerűen hozzájáruló – operatív intézkedéseket támogató, döntő biztonsági érvek nem voltak teljesen világosak, illetve azokat nem fejtették ki teljesen. Az atomenergia kiaknázása továbbra is olyan kérdés, amely megosztja az európai közvéleményt, míg a legmagasabb szintű nukleáris biztonság ösztönzése általános támogatottságot élvez.

4.3 Az EGSZB véleménye szerint a javaslat nem tárgyalja minden részletre kiterjedően azt a kérdést, hogy a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközzel kapcsolatos uniós kötelezettségvállalás az újonnan kialakuló nukleáris programok hallgatólagos támogatását és ösztönzését jelenti-e, különösen egyes instabil feltörekvő gazdaságokban. Az EGSZB megérti, hogy a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközből nyújtott konkrét projektfinanszírozás szigorú feltételek mellett valósul meg, azonban támogatná az atomenergiát érintő kérdésekkel kapcsolatos, feltételektől mentes kezdeti párbeszédet és vitát bármely harmadik országgal.

4.4 Az Uniónak törekednie kell arra, hogy ne járuljon hozzá a harmadik országokban olyan nukleáris kapacitás-fejlesztéshez, amely új nukleáris biztonsági kockázatokat vagy a nemzetközi biztonságot esetlegesen érintő nukleáris fenyegetéseket válthat ki. Ennek mérlegeléséhez az 1.6. pont javasol kritériumokat. A legmagasabb szintű nukleáris biztonság Unión belüli alkalmazásával az Unió világelső szerepre tarthat igényt az atomenergia legbiztonságosabb polgári célú felhasználása terén.

4.5 A EGSZB szerint a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközhöz kapcsolódó programból a korlátozottabb ipari, tudományos és kutatási bázissal rendelkező, valamint kereskedelmi atomenergia-termelési programokkal már rendelkező vagy azokat indítani kívánó, és a stabilitást érintő minimális kritériumoknak megfelelő országoknak nyújtott támogatás értékes, és az Unió közérdekét szolgálja. A NAÜ közreműködésével a bevált módszerek támogatása kifejezetten megerősítheti a korlátozottabb erőforrásokkal rendelkező harmadik országokban alkalmazott műszaki és szabályozási rendszereket. Nehezen tekinthető azonban át, hogy a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközhöz kapcsolódó jelenlegi és jövőbeli programok hogyan valósítják meg ezeket az előnyöket.

4.6 Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy az Európai Bizottság tegyen további lépéseket a biztonság kiemelkedő szerepének egyértelművé tételére a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközhöz kapcsolódó következő programban. Ez magában

foglalhatja az aktuális program rendelkezésre álló esettanulmányainak közzétételét, a EuropeAid honlapja külalakjának és a honlapon belüli hivatkozásoknak a tökéletesítését, valamint általános törekvést az érdemi program fokozott népszerűsítésére. Ez a megközelítés segítené az átláthatóságot és ösztönözné az elszámoltathatóságot is. Mivel a rendelet a magas szintű nukleáris biztonság előmozdítását támogatja, az EGSZB azt javasolja, hogy tegyenek közzé erre a magas szintre vonatkozó példértékű hivatkozásokat, például a Nyugat-európai Nukleáris Hatóságok Szövetségének (WENRA) az új atomerőművekre vonatkozó biztonsági célkitűzésekről szóló nyilatkozatát.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Megjegyzendő, hogy a nukleáris biztonsági tárgyú európai irányelvek – a rendeletjavaslatban esetlegesen keltett benyomással ellentétben – nem tartalmaznak műszaki biztonsági szabványokat, és a szabályozási keretben foglalt kötelezettségek is csak néhány általános elvárás tartalmaznak a nukleáris biztonságról szóló egyezményrel összhangban.

5.2 A javaslat azt is megállapítja, hogy az Unión belül átfogó biztonsági értékelés zajlik. A folyamatban lévő „ellenállóképességi próbák” azonban csak kiegészítő biztonsági értékelést jelentenek, nem tartalmaznak olyan mögöttes biztonsági kritériumokat, amelyek azt a kérdést próbálják megválaszolni, hogy mi történik a biztonsági rendszerek meghibásodása esetén. A javaslat azt is elismeri, hogy a folyamatot korlátozza a rendkívül rövidre szabott időtartam. E korlátok ellenére a nukleáris biztonság uniós megközelítésének ereje abban rejlik, hogy az „ellenállóképességi próbákat” kívánja a biztonsági kultúra továbbfejlesztésének és javításának, valamint a legmagasabb szintű nukleáris biztonság megvalósításának első lépésévé tenni. Az európai atomerőművek jelenlegi ellenállóképességi próbáiból levont időközi következtetések rámutatnak arra, hogy további változtatásokra, tökéletesítésekre és szabályozási intézkedésekre lesz szükség. Ezeknek a lehető leghamarabb tükröződnie kell a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközhöz kapcsolódó program végrehajtásában és tanácsadási munkájában.

5.3 Figyelembe kell venni, hogy az Unió intézményi szinten nagyon kevés szakértelemmel rendelkezik nukleáris kérdésekben: a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközhöz kapcsolódó projekteket leginkább tagállami szervezetek hajtják végre. Bár az Európai Bizottság képes arra, hogy értékes kritikus elemzéssel és észrevételekkel szolgáljon az európai előírások és gyakorlatok sokféleségével kapcsolatban, törekednie kell saját belső kapacitásának és független szakértelmének kiépítésére is.

5.4 A Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközzel szemben a javaslat kimondja, hogy az eszköz célja a nukleáris kockázat felszámolása. Megjegyzendő azonban, hogy – tisztán technikai szempontból – bármely más összetett ipari folyamatban rejlő kockázat felszámolásához hasonlóan ennek a célnak a megvalósítása – és különösen a katasztrófális nukleáris balesetek megelőzése – sem garantálható. Egyértelművé kell tenni, hogy a cél az üzemzavaroknak és a baleseteknek a legkorszerűbb ismereteken alapuló megelőzése. Megjegyzendő az is, hogy bármely folyamatban a kockázat felszámolásának vélelmezése nem ösztönöz magas szintű biztonsági kultúrát.

5.5 Az Európai Bizottság az Integrált Hatóság-felülvizsgáló Szolgálat (IRRS) és az üzemeltetés biztonságát vizsgáló csoport (OSART) kiküldetéseit javasolja mutatóként, ezek azonban csak

korlátozott mértékben képviselnek értéket, mivel alapvetően nem felülvizsgáló célt szolgálnak – például nem biztosítottak védelmet a fukusimai baleset ellen sem. Ezen túlmenően egyik kiküldetéstípus sem az atomerőművek nukleáris biztonsági állapotára irányul. Az atomerőművek nemzetközi felügyelete továbbra is összetett és vitás kérdés.

5.6 A Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközhöz kapcsolódó programoknak – adott esetben – mérlegelniük kell a kötelező eszközök jogszabályba foglalásának ösztönzését is az egyes érintett országokban, amennyiben azok a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) szerződéseit, egyezményeit és megállapodásait hajtják végre vagy fejlesztenék tovább.

5.7 A rendelet indokolása megállapítja, hogy a külső fellépéssel kapcsolatos nyilvános konzultáció során a válaszadók túlnyomó többsége támogatta, hogy a jövőbeli eszközökben és a projektek/programok végrehajtása során jobban összpontosítsanak a nyomonkövetési és értékelési rendszerekre. Az EGSZB elismeri, hogy a EuropeAid – Fejlesztési és Együttműködési Főigazgatóságnak – bár nemrég jött létre – kiterjedt tapasztalat és szakértelem áll rendelkezésére ezen a területen, amit kétségkívül teljes mértékben ki is fog használni.

5.8 Megjegyezzük azonban, hogy a konkrét támogatott intézkedések felsorolása nem tartalmazza a nukleáris biztonsági kultúra elszámoltathatóságát és átláthatóságát konkrét fellépésekkel javítani kívánó, a kedvezményezett államokon belüli vagy kívüli független civil szervezetek támogatását. Erre a Stabilitási Eszköz, valamint a Demokrácia és az Emberi Jogok Európai Eszköze keretében is van lehetőség, és az EGSZB nagyon határozottan azt ajánlja, hogy a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközhöz kapcsolódó program is tartalmazzon ilyen támogatást a megengedhető intézkedései körében.

5.9 Az EGSZB tudomásul veszi, hogy a támogatott intézkedéseknek és az együttműködés kritériumainak a – közös végrehajtási rendeletben előírt vizsgálóbizottsági eljárásnak megfelelően módosítható – mellékletben történő elhelyezése nagyfokú rugalmasságot biztosít. Megfontolandó azonban, hogy a nemzetközi nukleáris biztonsághoz és védelemhez kapcsolódó kulcsfontosságú elvi kérdések ne kerüljenek-e inkább a rendelet rendelkező részébe.

5.10 Az együttműködés kritériumait némi mozgástérrel válaszolja a javaslat. Ezt az EGSZB minden olyan ország esetében üdvözli, amelynek üzemelő atomerőművei vannak. Feltáró vagy előzetes szakaszban helyénvaló lehet harmadik országok széles körével konzultálni. A Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszköz keretében támogatható államokra vonatkozó további korlátozó kritériumok megállapítása nem szolgálna az európai lakosság biztonságát. Véleményünk szerint azokban az országokban, amelyek elszántak arra, hogy megtegyék az első lépéseket az atomenergia segítségével történő villamosenergia-termelés felé, elérhetővé kell tenni az Unió szakértelmét, elemzését és tanácsadását, és emellett fontos kihasználni az aktív, független és szervezett civil társadalomban rejlő lehetőségeket is. A legkörültekintőbb figyelmet azonban annak kell szentelni, hogy a partnerországokban biztosítható legyen a hosszú távú politikai stabilitás és a polgári biztonság.

5.11 Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy határozzák meg a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszközből nyújtott támogatás minimumfeltételeit, valamint dolgozzanak ki egy, a nukleáris biztonsági tárgyú tanácsadási munkával kapcsolatos feltételrendszerrel szülő nemzetközi egyezményt az Unió és a nukleáris biztonsági tárgyú tanácsadás nyújtására képes – kisszámú – ország között. (A kiindulópontot a G8 nukleáris biztonsággal foglalkozó munkacsoportjának megbeszélései, valamint a NAÜ-n, illetve az Unión belül folytatott megbeszélések képeznék.)

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak az állatok védelmére és az állatjólétre vonatkozó európai uniós stratégiáról (2012–2015)

(COM(2012) 6 final)

(2012/C 229/20)

Előadó: **José María ESPUNY MOYANO**

2012. január 19-én az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikkének értelmében az Európai Bizottság úgy határozott, hogy kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak – az állatok védelmére és az állatjólétre vonatkozó európai uniós stratégiáról (2012–2015)

COM(2012) 6 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012 május 11-én elfogadta véleményét.

2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a 2012. május 23-i ülésnapon) 146 szavazattal 3 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB összességében egyetért az Európai Bizottság által ismertetett állatjóléti stratégiával, mivel támogatja a fogyasztók élelmiszer-biztonság iránti jogos igényét és a minőségre irányuló európai termelési stratégia kidolgozását.

1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy problémák vannak a hatályos normák végrehajtását illetően, egyrészt a normák alkalmazása támogatásának hiányából, másrészt pedig az uniós termelők versenyképességének csökkenéséből eredően.

1.2.1 Hiányoznak az eszközök, amelyek ellensúlyoznák az európai állattenyésztők versenyképességének csökkenését, amelyet az okoz, hogy az EU állatjóléti politikájával (angol betűszóval: EUPAW) járó többletköltségeket nem veszi fel a piac. Fennáll a veszélye a piacrészesedés további csökkenésének mind a belső piacon, mind pedig az exportpiacokon. Nem történt elemzés sem a munkaerőpiacra, sem pedig a munka-feltételekre vonatkozóan.

1.2.2 Az EGSZB ismét kiemeli, hogy valamennyi importterméknek meg kell felelnie az uniós termékekre vonatkozó termelési normáknak, a kölcsönösség megközelítését alkalmazva a kereskedelmi egyezményekben.

1.3 A stratégia lényeges részét alkotják a vállalkozók, a munkavállalók és a hatóságok számára tartandó állatjóléti továbbképzések. Az EGSZB felhívja a figyelmet annak fontosságára is, hogy az együttműködési források egy részét unión kívüli országok hatóságainak, vállalkozóinak és munkavállalóinak az állattenyésztés terén megvalósítandó állatjólétről szóló képzésére fordítsák.

1.4 Az európai normák teljesítéséhez a pénzügyi erőforrások kiigazítására van szükség ahhoz, hogy a termelők végrehajthassák a szükséges beruházásokat és ellentételezhessék

a többletköltségeket. A KAP-nak kiegészítő támogatást kell nyújtania ehhez a stratégiához, és jelentőségének megfelelően kell kezelnie.

1.5 A társadalmat aggasztó problémákra összpontosító kommunikációs stratégia dolgozandó ki, figyelembe véve a tárgyban folytatott tudományos kutatások megállapításait és eredményeit, valamint a termelővállalkozások, az alkalmazottak és a fogyasztók különböző nézőpontjait. A kommunikáció nem alapulhat kizárólag a kötelező címkézésen. Koherens tájékoztatósi programokkal kell a fogyasztókat segíteni abban, hogy a lehető legtöbb szempontot figyelembe véve hozzanak döntést. Az agrár-élelmiszeripari termékek népszerűsítését célzó alapok kulcsszerepet töltenek be abban, hogy a termelőágazatok tevékenyen vegyenek részt e feladat végrehajtásában.

1.6 Az EGSZB úgy látja, hogy a Referenciaközpontok Európai Hálózatának tevékenységében valamennyi szociális szereplőnek és a fogyasztóknak is részt kellene venniük, és hogy a Hálózatnak döntő szerepet kell betöltenie az állatjóléti stratégia továbbfejlesztésében, az alábbiak révén:

- a. a különféle uniós kutatóközpontok munkájának összehangolása;
- b. a normák teljesítésének elősegítése (gyakorlati mutatószámok kidolgozása, továbbá a vállalkozók, a munkavállalók és a hatóságok képzése);
- c. a normák társadalmi-gazdasági és versenyképességi hatásának a felméréséhez való hozzájárulás;
- d. a tájékoztatási és kommunikációs tevékenységek támogatása.

1.7 Az élelmiszerlánc leggyengébb elemeinek megerősítése révén igazságosabban lesznek eloszthatók az állatjóléti előírások alkalmazásából eredő többletköltségek, és megőrizhető lesz ezáltal a vidéki térségek termelőhálózata és fejlődése.

1.8 Az Európai Bizottság egyszerűsítésre irányuló dicséretes erőfeszítése nehezen egyeztethető össze azzal kapcsolatos szándékával, hogy a hatókört további fajokra is kiterjessze és a meglévő előírásokat további részletezze.

2. A közlemény összefoglalása

2.1 Az Európai Bizottság közleményének célja azon irányvonalak kialakítása, amelyek mentén az EUPAW-nak fejlődnie kellene a 2006–2010 közötti időszakra szóló cselekvési terv folytatásaként.

2.2 A dokumentum kijelenti, hogy az EU jelentős erőfeszítéseket tett az állatjólét elősegítésére. Megállapítja, hogy az EUPAW megvalósulása nem egységes valamennyi tagállamban, és hogy a tervezett határidőn belül nem hajtották végre a kötelező előírásokat. El kellene azonban gondolkodni azon, hogy a mindenhol követendő azonos modell koncepciója jobb eredményekhez vezethet-e az állatjólét terén.

2.3 A szóban forgó uniós politika értékelése arra a következtetésre jut, hogy az állatjóléti előírások többletköltségeket eredményeztek az állattenyésztési ágazatban és az állatkísérleteket illetően.

2.4 A közlemény arra is felhívja a figyelmet, hogy a fogyasztók vásárlási döntéseit alapvetően az ár határozza meg, és az állatjólét csupán egy tényező a sok közül, amely meghatározza a termékválasztást.

2.5 A dokumentum azt állítja, hogy a szabályozás egyszerűsítésre szorul, ugyanakkor rámutat arra, hogy foglalkozni kell olyan kérdésekkel, mint az állatokat kezelő személyek készségei bizonyos fajok vagy termelési rendszerek esetében, valamint a tagállami felügyelők és szakemberek képzése. Kiemeli ezenkívül, hogy az állatjóléti előírások csupán bizonyos fajokra érvényesek, másokra nem vonatkoznak.

2.6 Fentiek alapján az alábbi két irányvonal köré csoportosítva stratégiai fellépéseket ismertet:

- a szabályozás egyszerűsítése és végrehajtásának megkönnyítése;
- az Európai Bizottság által már meghozott intézkedések megerősítése.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB üdvözli a bemutatott stratégiai dokumentumot és azt, hogy az Európai Bizottság javítani kívánja azokat a tényezőket, amelyek elősegíthetik az EU kapcsolódó célkitűzéseinek az elérését.

3.2 Az EGSZB támogatja a fogyasztók élelmiszer-biztonság iránti jogos igényét, és a minőségre irányuló európai termelési stratégia kidolgozását. Annak elismerésére kéri azonban az Európai Bizottságot, hogy az állatjóléti stratégia által a termelők számára előidézett költségnövekedést csak ritkán egyenlíti ki az eladási ár emelkedése. Az európai állattenyésztőket ráadásul hátrányos helyzetbe hozza az unión kívüli országokkal kötött kereskedelmi megállapodások kölcsönösségének a hiánya.

3.3 Az EGSZB sajnálja, hogy az Európai Bizottság közleményében nem említi meg kifejezetten az állatokat végső soron ténylegesen kezelő munkavállalók munkakörülményeit.

Határozottan hangsúlyozni kell ezenkívül a továbbképzés és a javaslatból eredő változások által szükségessé tett új készségek megszerzésének a fontosságát.

Kedvezően fogadja emellett az állatjólétre vonatkozó európai szabályozás egyszerűsítésére és az uniós mezőgazdaság versenyképességének fokozására irányuló törekvést.

3.4 A stratégia azonban nem foglalkozik kellőképpen néhány, az uniós állatjóléti politika értékeléséről szóló jelentésben hangsúlyozott, releváns szemponttal, amelynek kiemelt szerepet kellene kapnia a 2012–2015 közötti időszakban.

3.5 Az Európai Bizottság elismeri a cselekvési terv és az EUPAW eredményeinek egyes hiányosságait, kiemelve azokat a legfontosabb általános tényezőket, amelyek „az Unióban tartott állatok jólétét (...) befolyásolják”. Nem elemzi azonban azokat mélyszántóan, és így nem kínál megfelelő megoldásokat a feltárt problémákra.

3.5.1 Megállapítja, hogy a tagállamok a hosszú átmeneti időszakok és a támogatások ellenére nem hajtják végre maradéktalanul a rendelkezéseket. Nem készít ugyanakkor kritikus elemzést az egyes uniós tagállamok társadalmi-gazdasági helyzetéről, és csak „az állatjólét szempontjainak kulturális beágyazódását” említi az országokat megkülönböztető tényezőként. Az Európai Bizottság nem utal a szövegben az állattenyésztési rendszerek változatosságára, a fogyasztói keresletre, az állatjóléti minimumkövetelmények teljesítésének kereskedelmi előnyeire vagy az alkalmazkodási támogatásokra, amelyek nem egységesek az Unió különböző régióiban.

3.5.2 Az EU állatjóléti politikájának sokkal piacorientáltabbnak kell lennie, és jóval inkább a fogyasztók biztonságát kell céloznia. Lényeges, hogy a termelők többletköltségeit ellentételezzék, a fogyasztók pedig tudatában legyenek a termelők által tett erőfeszítéseknek és javítási intézkedéseknek és az európai modell szerint előállított élelmiszerek magasabb érték-többletének, valamint hogy kialakuljon az élelmiszerlánc ma még hiányzó egyensúlya.

3.5.3 Az európai bizottsági közleményben az állatjólétre vonatkozó előírások egyszerűsítésére irányuló szándéknak ellentmond az a megállapítás, mely szerint a hatókör további fajokra történő kiterjesztésére és a meglévő előírások bővebb részletezésére van szükség. A stratégiában nem szerepel az EUPAW értékeléséről szóló dokumentumnak az az ajánlása, hogy vizsgálják meg a hatályos jogszabályok kiegészítésének nem jogalkotási útjait – amilyenek például az ágazati résztvevők vagy az értéklánc tagjai, a szociális szereplők, a fogyasztóvédelmi szervezetek és a közigazgatási szervek közötti megállapodások –, amelyek révén anélkül érhető el a kívánt eredmény, hogy növelni kellene a szabályozási terhet.

4. Részletes megjegyzések

Az állatjólét támogatására szánt uniós költségvetés (évi 70 millió euró) egyértelműen ellentétben áll a politika végrehajtásához szükséges beruházási források összegével, és még inkább az állattenyésztési ágazatra vonatkozó szabályozási költségekkel (amelyek összege 2,8 milliárd euró az EUPAW értékelése alapján).

4.1 A stratégia nem tartalmaz javaslatot kézzelfogható és realista intézkedésre, amellyel megoldható lenne a költségek

növekedésének és a végrehajtási támogatás hiányának problémája.

4.2 A termelők versenyképességének a javításához optimalizálni kell az EUPAW-nak a közös agrárpolitikával teremthető szinergiáit. Az EU-nak a 2013-at követő időszakra szóló KAP-ban kiegyensúlyozott álláspontot kell kialakítania az állatjólét kapcsán. Biztosítani kell, hogy az állattenyésztők és a vállalkozók hozzájussanak az EUPAW végrehajtásához elegendő forrást nyújtó támogatási eszközökhöz. Figyelembe kellene venni az állattenyésztőkre háruló többletköltségekként jelentkező gazdasági hatásokat, és fel kellene készülni ezek megfelelő jövedelemtámogatására a piaci és árképzési politika és/vagy közvetlen támogatások révén.

4.3 Az EGSZB egyetért azzal, hogy szükség van a szabályozás egyszerűsítésére. Megfelelően kidolgozva elő fogja mozdítani az EUPAW végrehajtását. Ehhez az EUPAW keretében a jövőben megvalósított fellépések során meg kell vizsgálni a javasolt intézkedések hatását, adott esetben a termelési struktúra csökkenésének az egyes intézkedésekkel együtt járó kockázatát, valamint a megvalósításuk esetén szükséges kompenzációkat, és figyelembe kell venni, hogy a fogyasztók egészségének és biztonságának mekkora jelentőséget tulajdonítanak az EU-ban.

4.4 Olyan tudományos mutatók alkalmazása, amelyek eredményeken, nem pedig termelési tényezőkön alapulnak, lehetővé tenné az uniós állattenyésztők versenyképességének javításához szükséges egyszerűsítést és rugalmasságot, amennyiben számításba veszik a társadalmi-gazdasági kihatásokat, mégpedig a gazdaságok általános helyzetének, nem pedig egyes eseteknek az alapján. A mutatók a gazdasági szereplőkkel együttműködve fejleszthetők ki, ezenkívül egyszerűeknek, praktikusoknak és könnyen alkalmazhatóknak kell lenniük, és nem járhatnak többletköltségekkel a gazdálkodók számára. Alkalmazhatóknak kell lenniük a különféle fajokra és termelési rendszerekre, emellett egyszerűen értelmezhetőek és reprodukálhatóak kell, hogy legyenek (vagyis nem lehetnek szubjektívak, nem függhetnek az állatjólét személyes megítélésétől).

4.5 A *Welfare Quality* nevű projekt keretében folyó munka érdekes referenciát jelent. Az állatjóléti mutatókat azonban javítani és egyszerűsíteni kell, mielőtt a gazdaságokban alkalmazni lehetne azokat. E kritériumok értelmezésének és alkalmazásának az egyes tagállamokban összehangoltan kell történnie, érvényüknek és alkalmazásuk fenntarthatóságának feltétlen biztosítása érdekében.

4.6 A stratégia egyik feladata az Unión belüli állatjóléti koordináció, nyomon követhetőség, átláthatóság és kommunikáció javítása, részvételi lehetőséget adva a közigazgatási szerveknek, a társadalmi-gazdasági szereplőknek és a fogyasztóknak, ami jobb ismereteket, megfelelő tájékoztatást és a szabályok helyes alkalmazását eredményezi. A referenciaközpontoknak alapvető szerepet lehetne és kellene játszaniuk e cél elérésében. Tevékenységüknek a dokumentumban felsoroltakon (a hatóságok támogatásán, a képzésen és a terjesztésen) kívül az információk

összehangolására, ellenőrzésére és megosztására is ki kell terjednie. A többletköltségek elkerülése érdekében ehhez a meglévő struktúrákat kellene használniuk.

4.7 A referenciaközpontok ezenkívül tanácsadást is folytathatnak, és az állatjóléti előírások gyakorlati alkalmazásának az értékelését is elvégezhetnék. Ahhoz, hogy ajánlások készülhessenek, a tudományos kutatást össze kell kapcsolni az alkalmazott kutatással. Az Egészség- és Fogyasztóügyi Főigazgatóság és az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság állat-egészségügyi és állatjóléti kérdésekkel foglalkozó tudományos bizottsága (AHAW) által már elvégzett munka fényében ennek a hálózatnak koordinálnia kell az új technológiák tesztelését, és ki kell értékelnie az állatjóléti normák hatásait. Az ágazat vállalkozói nagymértékben hozzájárulnak az alkalmazott kutatáshoz. Hangsúlyos szerepet kell játszaniuk az állatjólét területén uniós finanszírozással megvalósított normatív és kutatási prioritások viszonylatában.

4.8 Az EUPAW értékelése a következőket ajánlja: „Az uniós állatjóléti politika minden szempontja kapcsán az érdekelttekkel együtt ki kell dolgozni a kötelezettségvállalások tervét ...” és „az érdekcsoportokkal egyetértésben fel kell mérni, hogy szükséges-e idővel új kötelezettségvállalási formákat kialakítani ...”. Az illetékes hatóságoknak az érintett szereplőkkel közösen menetrendeket kell felállítaniuk a szabályoknak a kötelező végső határidőig történő fokozatos bevezetésére, valamint az előzetes koordinációnak és a problémák megoldásának az elősegítésére. Gondoskodni kell továbbá az utólagos ellenőrzésről és felügyeletről, valamint a szabályok megfelelő végrehajtása érdekében a piaci szereplők és a tagállami felelősök képzéséről és tájékoztatásáról is.

4.9 A nemzetközi együttműködés támogatása elengedhetetlen az uniós termelés versenyképességének fokozásához. Ehhez konkrét fellépéseket kell meghatározni a 2012–2015-re vonatkozó stratégiában azt biztosítandó, hogy az EU által tárgyalt kétoldalú és a WTO keretében kötött kereskedelmi megállapodásokban figyelembe vegyék az állatjóléti szempontokat. Mindeközben figyelembe kell venni a következőket:

4.9.1 Az értékelés megjegyzi, hogy mechanizmusokat kell létrehozni az importtal vagy a piaci részesedés valószínű elvesztésével szemben legkiszolgáltatottabb uniós ágazatok, különösen a tojás- és tojástermék-ágazat támogatására. A stratégia nem javasol megoldást a versenyképesség-csökkenésre, amely az Unión kívüli országokból származó azon importtermékekkel szemben lép fel, amelyek nem felelnek meg ugyanazoknak a normáknak, mint az uniós termékek.

4.9.2 Az EU-nak az együttműködési források egy részét Unión kívüli országok hatásainak, vállalkozóinak és munkavállalóinak az állattenyésztés terén megvalósítandó állatjólétről szóló képzésére kellene fordítania.

4.10 Olyan kommunikációs stratégiát kell kidolgozni, amely kitér az uniós állatjóléti politika értékelésében megemlített kérdésekre. E stratégia komoly és tárgyilagos képzési, tájékoztatási és kommunikációs tervet fog tartalmazni, amelynek megvalósítása már az iskolában el kell, kezdődjön, hogy mind a mai, mind pedig a jövőbeli fogyasztók megismerhessék az

EUPAW által előírt szigorú állatjóléti normákat, kezdve a hatályos szabályozással. Így a valóságnak megfelelő állatjóléti információk alapján tudnak döntést hozni vásárláskor.

4.10.1 Alapvető fontosságú az olyan szigorú és elismert szereplők együttműködése e feladatok terén, mint a Referenciaközpontok Európai Hálózata, hogy a fogyasztók megismerjék és felmérjék az uniós állatjóléti politika előnyeit, továbbá az európai modellnek megfelelő termelés költségeit.

4.10.2 A fogyasztók állatjóléti tájékoztatása nem korlátozódhat a termékek címkézésére és reklámozására, hanem ki kell terjednie az ágazati szervezetek és az intézmények tájékoztató kampányaira is a megtett erőfeszítések és azok termelési költségekre gyakorolt hatásának ismertetése érdekében. Az agrár-élelmiszeripari termékeknek a belső piacon való népszerűsítését célzó mechanizmusok és alapok alkalmasak az EUPAW-ról való tájékoztatásra.

4.11 Az Európai Bizottság javaslatában említett intézkedések mellett fontolóra kell venni más, hasonlóan fontos, az EUPAW értékelő dokumentumában foglaltakat is: „A következő időszakban biztosítani kell az uniós állatjóléti politika finanszírozásának olyan mértékű növelését, amely megfelel a politika növekvő szükségleteinek, és elegendő az ebben az értékelésben megnevezett igények kielégítéséhez. Ezek egyike az új jogszabály bevezetésének és alkalmazásának támogatása.”

4.11.1 Az állatjóléti politika versenyképességre gyakorolt kedvezőtlen hatása az egyik fő akadálya a szabályok alkalmazásának, valamint annak, hogy a vidéki területeken fennmaradjon a növekedés és a foglalkoztatás, különösen azért, mert a termelők csak nehezen tudják áthárítani a magasabb termelési költségeket (és a hozzáadott értéket) az élelmiszerlánc következő résztvevőire. A stratégia nem foglalkozik azzal, hogy hogyan lehetne orvosolni az élelmiszerlánc működési problémáit, sem pedig a szabályoknak a kiskereskedőkön kívüli csatornákra és piacokra (vendéglátás, ipar, export) gyakorolt versenyképesség-csökkentő hatásaival.

4.11.2 A vidékfejlesztési alapok kapcsán a fő kérdések a következők:

— az állatjólét támogatását célzó vidékfejlesztési programok finanszírozásának növelése (mind a beruházások, mind pedig a megnövekedett folyó költségek tekintetében).

— a kötelező állatjóléti normák bevezetésének elősegítése az EU által a KAP-ban megszabott támogatások révén, amelyek a tagállamokra nézve kötelezőek.

4.11.3 Hasonlóképpen össze kell hangolni az állatjóléti politikát a környezetvédelmi, az állat-egészségügyi, a fenntarthatósági és a versenyképességi politikával, melyeknek szoros kölcsönös összefüggésben kell lenniük, nem feledkezve meg a fogyasztók, a munkavállalók és a vállalkozók számára nyújtandó előnyökről sem. Ezeknek a kérdéseknek szerepelniük kell a stratégiáról szóló dokumentumban.

4.12 Tekintettel arra, hogy a 2012–2015-re szóló stratégia egyik célja a szabályok egyszerűsítése, és hogy olyan jogszabályt kívánnak kidolgozni, amely magában foglalja a különféle állatfajok jólétére és a különböző termelési rendszerekre vonatkozó szabályozás alapjait, jelenleg nem célszerű újfajta szabályozást alkotni vagy a jelenlegieket továbbfejleszteni, amíg nem jelöltük ki a követendő utat, illetve azt, hogy ezen belül foglalkozni kell-e a vízi állatokkal vagy egyéb fajokkal.

4.13 A rituális leölés kényes kérdését tekintve az EGSZB szeretné megragadni az alkalmat egy korábbi véleményében⁽¹⁾ megfogalmazott álláspontjának a megerősítésére, amely szerint az a javaslat, hogy az állatok rituális jellegű leölésekor eltérésre legyen lehetőség, nincs összhangban az általános célkitűzéssel (az állatok védelmének javításával). Az olyan innovatív technológiák, mint a „Stun Assurance Monitor” nevű eszköz, lehetővé teszik azoknak, akik a halál-szabályoknak megfelelően előzetes kábítás után kívánnak állatot levágni, hogy pontosan nyomon kövessék, mekkora áramütést adnak az állatoknak. Ez biztosítja, hogy megfelelően el legyen kábítva, de még életben legyen, amikor levágják. Az eszköz rögzít minden elvégzett kábítást, az egyes állatoknak adott feszültséggel együtt. Valódi hozzájárulást jelenthet az állatok jólétéhez. Emellett a vágási módszert feltüntetető címkézési rendszer bevezetése is ösztönözné a Stun Assurance Monitor használatát. Fontos, hogy az Európai Bizottság aktívan támogassa az olyan módszerekre irányuló kutatást, amelyek meggyőzhetik a vallási csoportokat a kábítás alkalmazásának szükségességéről.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁾ HL C 218., 2009.9.11, 65. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a nem fenntartható halászatot engedélyező országok esetében alkalmazandó, a halállományok megőrzésére irányuló egyes intézkedésekről

(COM(2011) 888 final – 2011/0434 (COD))

(2012/C 229/21)

Előadó: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

2012. január 17-én az Európai Parlament, 2012. január 19-én pedig a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a nem fenntartható halászatot engedélyező országok esetében alkalmazandó, a halállományok megőrzésére irányuló egyes intézkedésekről

COM(2011) 888 final – 2011/0434 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. május 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 23-i ülésnapon) 149 szavazattal, 11 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB teljes mértékben egyetért a rendeletjavaslattal és üdvözlí, hogy az Európai Bizottság annak előterjesztéséről határozott, továbbá a rendeletjavaslat következetes alkalmazására biztat.

1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a rendeletjavaslat világosan meghatározza a nem fenntartható halászatot lehetővé tevő országokat. Véleménye szerint azonban a 3. cikk (1) bekezdése b) pontjának második albekezdésében a következő mondatrésznek kellene szerepelnie: „... olyan halászati tevékenységhez vezetnek, **amely nem biztosítja vagy nem teszi lehetővé, hogy az állomány elérje** a legnagyobb fenntartható hozamot hozó szintet ...”

2. Háttér

2.1 Az ENSZ 1982. december 10-i tengerjogi egyezménye (UNCLOS) és az Egyesült Nemzetek 1982. december 10-i tengerjogi egyezményében foglalt, a kizárólagos gazdasági övezeteken túlnyúló és a hosszú távon vándorló halállományok védelmére és kezelésére vonatkozó rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló, 1995. augusztus 4-én kelt megállapodás (a továbbiakban: az ENSZ halállományokról szóló megállapodása) egyaránt együttműködést ír elő azon országok között, amelyeknek flottái halásszák az adott állományokat.

2.2 Az együttműködés a regionális halászati gazdálkodási szervezetek keretein belül alakítandó ki.

2.3 Amennyiben a regionális halászati gazdálkodási szervezeteknek nincs hatáskörük a kérdéses halállományok vonatkozásában, az együttműködést a halászatban érdekelt országok közötti *ad hoc* megállapodások segítségével kell lebonyolítani.

3. Bevezetés

3.1 A rendeletjavaslat azokat a harmadik országokat célozza, amelyek a maguk és az Unió számára közös érdekű halállo-

mányokat magában foglaló halászatban érdekeltek, és olyan halászati tevékenységet folytatnak a többi állam és az Unió meglévő halászati rendjének és/vagy jogainak, kötelességeinek és érdekeinek figyelembevételével, amely veszélybe sodorja az állományok fenntarthatóságát, és nem működnek együtt az Unióval ezek kezelésében.

3.2 Annak érdekében, hogy elősegítse ezekben az országokban a részvételt az állományok védelmében, a rendeletjavaslat rögzíti az Unió által elfogadandó meghatározott intézkedéseket.

3.3 Az intézkedések elfogadásának kereteit azzal a céllal állapítják meg, hogy azok garantálják az Európai Unió és a harmadik országok közös érdekű halállományainak hosszú távú fenntarthatóságát.

3.4 Ezen intézkedések alkalmazása érdekében a javaslat meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett egy ország lehetővé teszi a nem fenntartható halászatot, megállapítja ezen országok számára álláspontja ismertetésére és kiigazító lépések elfogadására vonatkozó jogát, rendelkezik az intézkedések környezeti, kereskedelmi, gazdasági és társadalmi hatásainak azok elfogadását megelőző vizsgálatáról, valamint az intézkedések gyors megszüntetéséről, amennyiben az adott ország meghozta a közös érdekű állományok védelméhez szükséges intézkedéseket.

3.5 Mivel az Európai Unió a halászati termékek jövedelmező célpiaca, különös felelőssége gondoskodni arról, hogy ezen országok betartsák együttműködési kötelezettségüket, ezért a rendeletjavaslat gyors és hatékony kereskedelmi eszközöket állapít meg azokkal az országokkal szemben, amelyek az állományok túlhalászatához vezető intézkedésekért és gyakorlato-
kért felelősek.

3.6 Ennek érdekében korlátozni javasolja mind a nem fenntartható halászatot lehetővé tevő országok felelősségi körébe tartozó, közös érdekű állományok halászatát folytató hajók

által fogott haltermékek importját, mind az e hajók által igénybe vehető kikötői szolgáltatásokat, kivéve a rendkívüli sürgősség eseteit. Meg kívánja akadályozni továbbá, hogy az Unió halász-hajóit vagy az Unió halászati felszereléseit arra használják, hogy a nem fenntartható halászatot lehetővé tevő országok felelősségi körében közös érdekű állományokat halásszanak velük.

3.7 A javaslat meghatározza az elfogadható intézkedéstípusokat és megfogalmazza azok alkalmazásának feltételeit, úgy, hogy objektív kritériumokon alapuljanak, költséghatékonyak legyenek, és megfeleljenek a nemzetközi jognak, különösen a Kereskedelmi Világszervezetet létrehozó egyezménynek.

3.8 Továbbá a hatékony és következetes uniós fellépés biztosítása érdekében figyelembe veszi a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászat megelőzésére, megakadályozására és felszámolására irányuló közösségi rendszer létrehozásáról szóló 2008. szeptember 29-i 1005/2008/EK rendeletben meghatározott intézkedéseket.

3.9 Végül, a rendelet egyforma feltételek melletti végrehajtása érdekében az Európai Bizottság úgy véli, hogy olyan végrehajtási hatáskörökkel kell felruházni, amelyeket a vizsgálati eljárást lehetővé tevő végrehajtási jogi aktusként kell gyakorolni a Bizottság végrehajtási hatásköreinek gyakorlására vonatkozó tagállami ellenőrzési mechanizmusok szabályainak és általános elveinek megállapításáról szóló 2011. február 16-i 182/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet értelmében.

3.10 Sürgős esetekben az intézkedések megszüntetéséről szóló határozatokat azonnal alkalmazandó végrehajtási jogi aktusként kell meghozni, szintén a fent említett ellenőrzési rendelet értelmében.

3.11 Az EGSZB maradéktalanul egyetért a rendeletjavaslatban foglalt intézkedésekkel.

4. A javaslat elemzése és az EGSZB észrevételei

4.1 Tárgy és hatály

4.1.1 A rendeletjavaslat harmadik országok halászattal kapcsolatos tevékenységeire és politikájára vonatkozó egyes intézkedések alkalmazásának keretét határozza meg az Európai Unió és az adott harmadik országok számára közös érdekű képviselő halállományok hosszú távú fenntarthatóságának biztosítása céljából.

4.1.2 Ezért és az UNCLOS rendelkezéseinek megfelelően a javaslat tárgyát képezik mindazok a halállományok, amelyek hosszú távú fenntarthatósága az Európai Unió és e harmadik országok közös érdeke, és amelyek kezelését az Unió és az említett országok együttesen végzik.

4.1.3 A javaslat értelmében meghozott intézkedések minden olyan esetre alkalmazandóak lehetnek, amikor a közös érdekű állományok közös kezelése az Unióval való együttműködést megkívánja, ideértve azt is, amikor az együttműködés a regionális halászati gazdálkodási szervezeteken vagy hasonló testületen keresztül történik.

4.2 A nem fenntartható halászatot lehetővé tevő országok

4.2.1 Harmadik ország akkor tekinthető a nem fenntartható halászatot lehetővé tevő országnak, ha

4.2.1.1 e véleménytervezet 2.1. pontjában említett UNCLOS-rendelkezések maradéktalan betartása mellett nem működik együtt az Unióval a közös érdekű állományok kezelésében, és

4.2.1.2 nem vezetett be semmiféle halászati gazdálkodási intézkedést, vagy

4.2.1.3 ezen intézkedéseit más országok – beleértve az Európai Uniót is – jogainak, érdekeinek és kötelességeinek körütekintő figyelembevételével hozta meg, és e halászati gazdálkodási intézkedések olyan halászati tevékenységhez vezetnek, amelynek hatására az állomány a legnagyobb fenntartható hozamot hozó szint alá süllyed, az Unió által akár függetlenül, akár más országokkal együttműködve hozott intézkedéseket figyelembe véve.

4.2.1.4 az állomány legnagyobb fenntartható hozamot hozó szintjét az elérhető legjobb szakvéleményekre alapozva kell meghatározni.

4.2.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a rendeletjavaslat világosan meghatározza a nem fenntartható halászatot lehetővé tevő országokat. Véleménye szerint azonban a 3. cikk (1) bekezdése b) pontjának második albekezdésében a következő mondatrésznek kellene szerepelnie: „... olyan halászati tevékenységhez vezetnek, amely **nem biztosítja vagy nem teszi lehetővé, hogy az állomány elérje** a legnagyobb fenntartható hozamot hozó szintet ...”

4.3 A nem fenntartható halászatot lehetővé tevő országokkal kapcsolatban alkalmazható intézkedések

4.3.1 Az Európai Bizottság végrehajtási jogi aktusok formájában az alábbi intézkedéseket alkalmazhatja ezen országokkal kapcsolatban:

4.3.1.1 azonosíthatja a nem fenntartható halászatot lehetővé tevő országokat;

4.3.1.2 szükség esetén azonosíthatja azokat az adott hajókat vagy flottákat, amelyekre meghatározott intézkedések vonatkoznak;

4.3.1.3 kivethet mennyiségi korlátozást az Unióba importált, a közös érdekű állományból származó és a nem fenntartható halászatot lehetővé tevő ország ellenőrzése alatt kifogott halakra

vagy olyan haltermékekre, amelyeket ilyen halakból készítettek, vagy amelyek ilyen halakat tartalmaznak; ez a korlátozás a bármely más országból az Unióba importált, a közös érdekű állományokból származó halakra és haltermékekre is kiterjed;

4.3.1.4 kivethet mennyiségi korlátozást az Unióba importált, az előző pontban leírt körülmények között kifogott, bármely kapcsolódó fajból származó halakra vagy olyan haltermékekre, amelyeket ilyen halakból készítettek, vagy amelyek ilyen halakat tartalmaznak; a közös érdekű állományokban a nem fenntartható halászatot lehetővé tevő ország által végzett halászat során kifogott kapcsolódó fajokra vonatkozó importkorlátozás bármely egyéb országra kiterjed;

4.3.1.5 korlátozásokat vezethet be az Unió kikötőinek használatára vonatkozóan azokra a hajókra, amelyek a nem fenntartható halászatot lehetővé tevő ország lobogója alatt a közös érdekű állományokat halásszák, és azokra a hajókra, amelyek vagy a nem fenntartható halászatot lehetővé tevő ország lobogója alatt, vagy a nem fenntartható halászatot lehetővé tevő ország engedélyével, más lobogó alatt álló hajók által kifogott, közös érdekű állományból származó halat és haltermékeket szállítanak; ezek a korlátozások – az UNCLOS ilyen esetekre vonatkozó rendelkezései értelmében és kizárólag csak az adott helyzet megoldásához feltétlenül szükséges szolgáltatások erejéig – nem érvényesek vis maior vagy végszükség esetén;

4.3.1.6 megtilthatja az Unió gazdasági szereplőinek, hogy ezen országok lobogója alatt hajózó bármilyen halászhajót vásároljanak;

4.3.1.7 megtilthatja, hogy az Unió halászhajóit ezen országok valamelyikének lobogója alá átlajstromozzák;

4.3.1.8 megtilthatja a tagállamok számára, hogy az ezen országokból származó gazdasági szereplőkkel bérszállításra történő rendelkezésre bocsátási megállapodásokat kössenek;

4.3.1.9 megtilthatja a tagállamok lobogója alatt hajózó halászhajók, illetve a közös érdekű állományok halászatához szükséges halászfelszerelések és tartozékok exportálását ezekben az országokba;

4.3.1.10 megtilthatja, hogy a tagállamok és a nem fenntartható halászatot lehetővé tevő országok állampolgárai között magánjellegű kereskedelmi megállapodásokat kössenek annak érdekében, hogy az adott tagállam lobogója alatt hajózó halászhajó használhassa az adott országok halászati lehetőségeit, és

4.3.1.11 megtilthatja, hogy valamely tagállam halászhajói és az ezen országok lobogója alatt hajózó halászhajók közös halászati tevékenységet végezzenek;

4.3.2 Az EGSZB úgy véli, hogy ezen intézkedések összességének azzal az eredménnyel kell járnia, hogy a nem fenntartható halászatot lehetővé tevő országok felhagynak ezzel a

gyakorlattal. Úgy véli továbbá, hogy a fentiek az Unió által meghozható leghatékonyabb intézkedések, ezért miközben üdvözlő, hogy az Európai Bizottság előterjesztette ezt a rendeletet – amely kibővíti és továbbfejleszti az illegális halászat elleni rendeletben foglalt intézkedéseket –, az Európai Bizottságot annak következetes és jogos ellenőrzés melletti alkalmazására buzdítja, és arra figyelmezteti, hogy még ha érkeznek is beadványok a Kereskedelmi Világszervezethez, nem szabad kétségbe vonnia a rendelet folyamatos alkalmazásának szükségességét, mivel ez az az eszköz, amely biztosíthatja az Európai Unió és a harmadik országok számára a közös érdekű halállományok hosszú távú fenntarthatóságát.

4.4 A rendeletjavaslat értelmében meghozott intézkedésekre vonatkozó általános követelmények

4.4.1 Az általános követelmények a következők:

4.4.1.1 a meghozott intézkedéseknek mindig kapcsolódniuk kell a közös érdekű állomány megőrzéséhez, és az Unió hajói által halászott, illetve az Unión belül termelt vagy fogyasztott olyan halfajokra – és a belőlük készült, valamint az ezeket tartalmazó termékekre – vonatkozó korlátozásokkal együtt kell hatályba lépniük, amelyekre a rendelet értelmében az intézkedéseket meghozzák. Ezek a korlátozások kapcsolódó fajok esetén csak akkor érvényesek, ha azokat a közös érdekű állományokban végzett halászat során fogják ki;

4.4.1.2 a meghozott intézkedéseknek meg kell felelniük az Unió által aláírt nemzetközi egyezményekben foglalt kötelezettségeknek, valamint minden vonatkozó nemzetközi jogi normának;

4.4.1.3 a meghozott intézkedéseknek figyelembe kell venniük az illegális halászatról szóló 1005/2008/EK rendelet értelmében már meghozott intézkedéseket;

4.4.1.4 a meghozott intézkedések nem válhatnak az ugyanolyan feltételekkel rendelkező országok közötti hátrányos megkülönböztetés vagy a nemzetközi kereskedelem rejtett korlátozásának eszközévé, és

4.4.1.5 az intézkedések alkalmazása során az Európai Bizottságnak értékelnie kell azok környezeti, kereskedelmi, gazdasági és társadalmi hatásait.

4.4.1.6 Az elfogadott intézkedéseknek rendelkezniük kell az illetékes hatóságok általi alkalmazásukhoz szükséges megfelelő rendszerről.

4.4.2 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy e követelmények ésszerűek, ezért egyetért azokkal.

4.5 Az intézkedések elfogadását megelőző követelmények

4.5.1 Amennyiben a javaslatnak megfelelően intézkedések foganatosítása válik szükségessé, az Európai Bizottság erről előzetesen értesíti az érintett országot, tájékoztatja az intézkedések okairól és leírja azokat a lehetséges intézkedéseket,

amelyek a rendelet szerint ezzel kapcsolatban foganatosíthatók, egyúttal értesíti az adott országot arról, hogy az intézkedések alkalmazása előtt lehetősége van írásban válaszolni az értesítésre és orvosolni a helyzetet.

4.6 Az intézkedések alkalmazásának időtartama

4.6.1 A meghozott intézkedések alkalmazását be kell fejezni, amikor a kérdéses ország az Unióval és ha indokolt, más érintett országokkal egyeztetve meghozta a megfelelő kiigazító intézkedéseket, amelyek nem ássák alá az EU által az érintett halállományok megőrzése érdekében akár függetlenül, akár más országokkal együttműködve meghozott intézkedések hatásait.

4.6.2 Az Európai Bizottságnak végrehajtási jogi aktusok segítségével meg kell határozni, hogy teljesültek-e az országgal előzetesen egyeztetett feltételek, és határozni kell a megfelelő intézkedések alkalmazásának megszüntetéséről.

4.6.3 Előre nem látható gazdasági vagy társadalmi zavarral kapcsolatos, megfelelően indokolt rendkívüli sürgősség esetén az Európai Bizottságnak azonnal alkalmazandó végrehajtási jogi aktusokat kell elfogadnia, amelyekkel a meghozott intézkedések alkalmazását megszüntetik.

4.6.4 A rendelet helyes alkalmazása érdekében az Európai Bizottságot a tagállami ellenőrzési mechanizmusokról szóló 182/2011/EU rendelet értelmében meghatározott bizottság segíti.

4.6.5 Az EGSZB támogatja a meghozott intézkedések megszüntetésének megállapított módját, és – különösen a fejlődő országok esetében – ésszerűnek tartja a megszüntetés sürgősségi okok miatti azonnali végrehajtását.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 2000/60/EK és a 2008/105/EK irányelvnek a vízpolitika területén elsőbbségi anyagok tekintetében történő módosításáról

(COM(2011) 876 final – 2011/0429 (COD))

(2012/C 229/22)

Előadó: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

2012. február 14-én az Európai Parlament és 2012. február 22-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. cikkének (1) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 2000/60/EK és a 2008/105/EK irányelvnek a vízpolitika területén elsőbbséginek minősülő anyagok tekintetében történő módosításáról

COM(2011) 876 final – 2011/0429 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. május 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a 2012. május 23-i ülésnapon) 135 szavazattal 15 ellenében, 14 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja a jelenlegi irányelvjavaslatot, amennyiben az kiterjeszti az elsőbbségi anyagok, illetve az elsőbbségi veszélyes anyagok jegyzékét, beépítve abba a hatásvizsgálatban javasolt legteljesebb opciót ⁽¹⁾.

1.2 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által javasolt új mechanizmust, amely a vízi környezetben jelen lévő anyagok koncentrációjával kapcsolatban célzott, kiváló minőségű megfigyelési adatokkal látja el a Bizottságot, és amely az elterjedőben lévő új szennyező anyagokra, valamint az olyan anyagokra összpontosít, amelyekről a rendelkezésre álló megfigyelési adatok nem megfelelő minőségűek a kockázatértékelés szempontjából. Az EGSZB megítélése szerint az új mechanizmusnak elő kell mozdítania az ilyen típusú információk összegyűjtését az EU minden vízgyűjtőterületén, és lehetővé kell tennie a megfigyelési költségek ésszerű szinten való tartását.

1.3 Az EGSZB mindazonáltal javasolja, hogy a tervezetet – akár csak kísérleti jelleggel – egyedi elemzésekkel kellene kiegészíteni a még kevésbé kutatott témákkal kapcsolatban:

- i. a nanorészecskék, és különösen azok interakciója az elsőbbségi anyagokkal, mivel ez a témakör egyre több olyan kérdést vet fel, melyekkel az Európai Környezetvédelmi Ügynökség is foglalkozik ⁽²⁾;
- ii. az anyagok vegyi kombinációinak hatása a belvizekben, amennyiben ezek a kombinációk jelentős hatással lehetnek a vízi környezetre a vegyi anyagok nagyon alacsony koncentrációja esetén is.

⁽¹⁾ SEC(2011) 1547 final.

⁽²⁾ Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség 2011/8. sz. technikai jelentése – Hazardous substances in Europe's fresh and marine waters, an overview.

1.4 Az EGSZB javasolja, hogy a víz-keretirányelv hatékony végrehajtása érdekében a tervezetet ki kellene egészíteni a vízgyűjtő területek kezelésével kapcsolatos legjobb gyakorlatokra történő utalásokkal.

1.5 Az EGSZB úgy véli, hogy az ólmot és a nikkelt mint perzisztens és bioakkumulatív anyagokat az elsőbbségi veszélyes anyagok közé kellene sorolni, célként tűzve ki, hogy 20 éven belül szűnjön meg mindennemű kibocsátás, még ha ez jelentős költséggel is jár.

1.6 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a nyilvánosság támogatása és részvétele előfeltétele a vízforrások védelmének, a problémák áttekintésének és a megoldásokra szolgáló legmegfelelőbb intézkedések megtalálásának, illetve a költségek meghatározásának. A nyilvánosság támogatása nélkül a szabályozási intézkedések sikertelenek maradnak. A civil társadalomnak kulcsszerepe van a víz-keretirányelv megfelelő végrehajtásában, illetve abban, hogy segítse a kormányokat a figyelembe veendő társadalmi, környezetvédelmi és gazdasági szempontok közötti egyensúly megtalálásában ⁽³⁾.

1.7 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a víznek jó ökológiai és kémiai állapotúnak kell lennie, és hogy védeni kell az emberi egészséget, a vízellátást, a természetes ökoszisztémákat és a biológiai sokféleséget ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ HL C 224., 2008.8.30., 67. o. és HL C 97 2007.4.28., 3. o.

⁽⁴⁾ HL C 248., 2011.8.25., 1. o.

1.8 Az EGSZB megítélése szerint az új irányelvnek egyszerűsítése és ésszerűsítése kellene a tagállamok bejelentési kötelezettségeit.

2. Bevezető

2.1 A vizsgált irányelvjavaslat a 2000/60/EK és a 2008/105/EK irányelvnek a vízpolitika (tengeren kívüli) területén elsőbbségnek minősülő anyagok tekintetében történő módosítását célozza, a víz-keretirányelv előírásainak megfelelően:

i. legalább négyévente újra meg kell vizsgálni az elsőbbségi anyagok jegyzékét, adott esetben pedig meg kell határozni az elterjedőben levő elsőbbségi anyagokat vagy az elterjedőben levő elsőbbségi veszélyes anyagokat;

ii. új környezetminőségi előírásokat (EQS) kell kidolgozni a felszíni és felszín alatti vizekre, üledékre vagy biótárra vonatkozóan az adott eset függvényében, a legfrissebb információk ismeretében.

2.2 A felülvizsgálatra, melyet munkacsoport segített, az Európai Bizottság és a tagállamok szakértőivel, az érdekelt felekkel (szakmai szakszervezetek és NGO-k), valamint az Egészségügyi és Környezeti Kockázatok Tudományos Bizottságával (EKKTB) folytatott széles körű konzultációt követően került sor.

2.3 Ennek a munkának és az e célból elvégzett hatásvizsgálatnak [S(2011) 1547 final] az eredményeképpen a 33 elsőbbségi anyagot tartalmazó jegyzék 48-ra bővítették a jelenlegi irányelvtervezetben, figyelembe véve a hatásvizsgálat legátfogóbb opcióját.

2.4 Az irányelvjavaslat célkitűzése a belvizek jó kémiai állapotának elérése, azaz a tervezet mellékletében meghatározott környezetminőségi előírásoknak való megfelelés:

i. az elsőbbségi anyagok csökkentése révén;

ii. valamint az elsőbbségi veszélyes anyagok kibocsátásának a származékos irányelv elfogadásától számított 20 éven belüli megszüntetése révén.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB mély meggyőződése, hogy a víz nem kizárólag fogyasztási termék, hanem értékes természeti erőforrás is, mely nélkülözhetetlen a jövőbeli és jelenlegi nemzedékek számára. Ezért, illetve mivel számos szennyező anyagot használnak EU-szerte, európai uniós szinten harmonizált környezetminőségi előírásokat (EQS) kell kidolgozni ezen anyagokra vonatkozóan.

3.2 A perzisztens, bioakkumulatív és toxikus anyagok (PBT-k) külön problémát jelentenek, mivel mindenütt jelen vannak, nagy távolságokon át képesek terjedni, igen széles körben fordulnak elő és sokáig fennmaradnak a környezetben. Ezek

az anyagok általában az elsőbbségi veszélyes anyagok közé tartoznak. Mivel jelenlétük elfedheti a más anyagokkal kapcsolatban elért vízminőségbeli javulást, a tagállamok külön részletezhetik ezeknek az anyagoknak a vizek kémiai állapotára gyakorolt hatását.

3.3 Az irányelv végrehajtása a vízgyűjtő-gazdálkodási tervekben nyugszik, és végső soron a tagállamok feladata. Ezzel kapcsolatban pedig megjegyzendő, hogy jóllehet az Európai Bizottság felsorol követendő példákat, valamint a felügyelet és az információátadás általános javulásáról számol be, nem minden tagállam áll azonos szinten⁽⁵⁾. Az irányelv hatékonysága tehát javítható ebből a szempontból.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az Európai Bizottság inkább a veszélyesség, semmint a kockázat fogalmára alapozza a jogi keretet; ebből következőleg az irányelvtervezet bizonyos koncentráció korlátain belül foglalkozik az egyes anyagokkal, nem pedig a vízi környezetben akár igen kis koncentrációban jelen lévő anyagok közötti interakciók kockázata szempontjából.

i. Az interakció kockázata a vegyi keverékeket, valamint a nanorészecskéket is érintheti.

ii. Ezek a jelenségek egyelőre kevésbé ismertek tudományos szempontból, azonban a toxicitás gyanúja elég erős ahhoz, hogy az Európai Környezetvédelmi Ügynökség nemrégiben jelentésben foglalkozott a témával⁽⁶⁾.

iii. Jóllehet nehéznek tűnik jogszabályokat hozni olyan területekkel kapcsolatban, amelyeket még kevésbé ismerünk, mégis elengedhetetlen a vízi ökoszisztémák jövője szempontjából, hogy a vízpolitika területén elsőbbségnek minősülő anyagokról szóló európai irányelv felkészítse a tagállamokat ezen jelenségek figyelembevételére.

4.2 A nikkkel és az ólom szerepel az elsőbbségi anyagok jegyzékében, azonban nem tartozik az elsőbbségi veszélyes anyagok közé.

i. Márpedig ezek az anyagok perzisztensek (különösen a nikkkel bír mindenütt jelen való, megmaradó jelleggel), és bioakkumulatívak, ezért az Európai Bizottság elsőbbségi veszélyes anyagokról szóló meghatározása értelmében alkalmasak arra, hogy bekerüljenek ebbe a jegyzékbe.

ii. A REACH-rendelet kiemelten aggodalomra okot adó, engedélyezéshez kötött anyagok közé sorolja ezeket az anyagokat, amennyiben azok rákkeltőek, a reprodukciót károsítóak (CMR 1 és 2) és/vagy perzisztensek, bioakkumulatívak lehetnek.

⁽⁵⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak - A fenntartható vízgazdálkodás irányában az Európai Unióban, COM(2007) 128 final; A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, COM(2009) 156 final.

⁽⁶⁾ Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség 2011/8. sz. technikai jelentése.

- iii. Az elsőbbségi veszélyes anyagok meghatározásával és a REACH-rendelettel való koherencia elve értelmében ezeket az anyagokat az elsőbbségi veszélyes anyagok közé kell sorolni, célként tűzve ki a kibocsátások 20 éven belüli megszüntetését is.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú szállításáról

(COM(2012) 89 final – 2012/0039 (COD))

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a kutyák, macskák és görények Unión belüli kereskedelmére és Unióba való behozatalára irányadó állat-egészségügyi követelmények tekintetében a 92/65/EGK tanácsi irányelv módosításáról

(COM(2012) 90 final – 2012/0040 (COD))

(2012/C 229/23)

Előadó: **Nikolaos LIOLIOS**

2012. március 16-án a Tanács és 2012. március 13-án az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikke (2) bekezdésének és 168. cikke (4) bekezdésének, valamint 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú szállításáról

COM(2012) 89 final – 2012/0039 (COD),

valamint

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a kutyák, macskák és görények Unión belüli kereskedelmére és Unióba való behozatalára irányadó állat-egészségügyi követelmények tekintetében a 92/65/EGK tanácsi irányelv módosításáról

COM(2012) 90 final – 2012/0040 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2012. május 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 23-i ülésnapon) 155 szavazattal 2 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

Az EGSZB elismeri, hogy az alábbiakban kifejtett indokok alapján szükség van a kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú szállításához kapcsolódó problémákra vonatkozó 998/2003/EK rendelet hatályon kívül helyezésére és felváltására.

1.1 A közegészségügy védelme elsődleges célkitűzés, és megvalósításához hozzájárul az irányadó szabályok meghatározása olyan tevékenységek esetében, mint például a kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú szállítása. A 998/2003/EK rendelet hatályon kívül helyezésére és felváltására irányuló európai bizottsági javaslat rendelkezik a kedvtelésből tartott állatokra vonatkozó állat-egészségügyi követelményekről, a megjelölésükre és ellenőrzésükre vonatkozó szabályokról, valamint a szállításuk idején elvégzendő óvintézkedésekről, továbbá összhangba hozza a 998/2003/EK rendeletet az Európai Unió működéséről szóló szerződés 290. és 291. cikkével, engedélyezve a kivételek megadását azáltal, hogy az Európai Bizottságot felhatalmazza felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására, amelyek felszámolják az ilyen nem kereskedelmi célú szállítás előtt álló esetleges akadályokat.

1.2 A 998/2003/EK rendeletben rögzített állat-egészségügyi követelményekre vonatkozóan a múltban elvégzendő módosítások, valamint hogy a kedvtelésből tartott állatok szállítására

vonatkozó rendeletet az egyszerű polgárok számára világossá és hozzáférhetővé kell tenni, megerősítik, hogy szükség van ennek a rendeletnek a hatályon kívül helyezésére, és a felváltására.

1.3 Lényeges elem továbbá, hogy a kedvtelésből tartott állatok azonosítási módszeréhez kapcsolódóan a 4. cikk (1) bekezdésében előírt nyolcéves átmeneti időszak lejárt. Szükségessé vált mára, hogy egyértelműen pontosítsák az egyszerű polgárok számára, hogy milyen szabályozás lesz hatályban a jövőben, és ez a szükségszerűség a 998/2003/EK rendelet felváltását szintén maga után vonja.

1.4 Az EGSZB úgy véli, hogy a 998/2003/EK rendeletet hatályon kívül helyező és felváltó európai bizottsági javaslat maradéktalanul meghatározza azt a keretet, amelyben sor kerülhet a kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú szállítására. A kedvtelésből tartott állatok kíséretét választó polgárok utazásait egyértelműbben meg kell határozni, ugyanis a rájuk vonatkozó szabályok tiszteletben tartása a közegészség biztosítása.

1.5 Az EGSZB egyetért azzal, hogy az összhang biztosítása céljával módosítani kell a 92/65/EGK irányelvet, a 998/2003/EK rendeletre való hivatkozásokat felváltva a javasolt jogi aktusra való hivatkozásokkal.

2. Háttér

2.1 A 998/2003/EK rendelet rögzítette a kedvtelésből tartott kutyák, macskák és gőrények azonosítására szolgáló rendszer érvényessége átmeneti időszakának a határidejét. Mivel a határidő lejárt, és figyelembe véve annak szükségességét, hogy a 998/2003/EK rendelet teljes mértékben megfeleljen az Európai Unió működéséről szóló szerződésnek, emellett az egészségügyi adatok fejlődése és a nem kereskedelmi célú szállítást érintő új követelmények alapján – amelyek közvetlenül kapcsolódnak annak szükségességéhez, hogy elősegítsék az ilyen állatokat kísérő polgárok mozgását is –, továbbá azon erőfeszítések tekintetében, amelyek célja a polgárok számára megfelelőképpen világos és hozzáférhető szabályozás megteremtése, az Európai Bizottság úgy határozott, hogy a 998/2003/EK rendeletet hatályon kívül helyező és azt felváltó szöveget javasol.

2.2 Az Európai Bizottság a 92/65/EGK irányelv módosítását is javasolta azzal a céllal, hogy a 998/2003/EK rendeletre való hivatkozásokat felváltsák a javasolt jogi aktusra való hivatkozásokkal.

3. Általános megjegyzések

3.1 A kedvtelésből tartott állatok körében létező emberre átvihető betegségek szükségessé tették az állatok ellenőrzésére és szállítására vonatkozó követelmények meghatározását. Köszönhetően annak, hogy a veszteségi helyzet javul az Unión belül, a kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú szállítására vonatkozó szabályozást módosították. A rendeletjavaslat világosan ismerteti a szabályozást és a betartandó eljárásokat.

3.2 A veszteség elleni védőoltások végrehajtása jelentősen módosította e betegség járványügyi helyzetét. A kedvtelésből tartott állatok immunizálását illető tudományos véleményekhez kapcsolódóan a rendelet az ilyen állatok szállítási lehetőségeire vonatkozó megelőző intézkedéseket határoz meg, beleértve olyan kivételeket engedélyező intézkedéseket, amelyek célja a szállítás megkönnyítése. Ennek során elsőként meghatározzák az ilyen eltérések feltételeit, valamint a meghozandó övintézkedéseket.

3.3 Az állatok összeállított listájába minden olyan állat beletartozik, amelyek beszállítására lehetőség van, kivéve azokat az állatokat, amelyek szállítására az uniós irányelvek rendelkezései vonatkoznak. A nemzeti szabályoknak elő kell segíteniük a meghatározásuk alapján kedvtelésből tartott állatoknak tekintett állatok szállítását azon állatokkal szemben, amelyek kereskedelmi céllal kerülnek behozatalra.

3.4 A veszteségen kívül léteznek más, a közegészségre nézve szintén veszélyes betegségek. Az átadás kockázata ugyanakkor korlátozott, egyrészt mivel kötelező azonosító dokumentumokkal rendelkezni, másrészt pedig mivel az eljárásnak megfelelően a szakértők kapcsolatba lépnek az állatokkal. Ezáltal lehetővé válik az állatok egészségi állapotának a tanúsítása és olyan igazolás kiállítása, amely tartalmazza az európai országokban vagy az azokba irányuló szállításuknak a biztonsági feltételeit.

3.5 Az európai bizottsági javaslat egyik lényeges eleme, hogy a kutyák, macskák és gőrények azonosítására szolgáló egységes és kizárólagos eszköznek továbbra is egy jeladó beültetését tartja, valamint hogy véget vet a tetoválással történő jelzésnek, amelyet csupán azokban az esetekben tartanak elfogadható azonosítási módszernek, amikor az adott állatot már jelölték ilyen módon.

3.6 Könnyebb ellenőrizni, hogy az ilyen módon megjelölt állatok esetében alkalmazták-e a fertőzés elkerülését célzó megelőző egészségügyi intézkedéseket. Ezeket az intézkedéseket a szubszidiaritási és az arányossági elvek tiszteletben tartása mellett hajtják végre a tagállamokban, vagy kimondottan indokolt esetben azok közül néhányban, validált tudományos információk alapján történő osztályozást követően. Ez az eljárás így olyan közös cselekvést eredményez, amelynek a célja, hogy leküzdjék a közegészségügy területén megjelenő veszélyeket.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Jóllehet a kedvtelésből tartott állatokkal foglalkozó személyek tudományos képzettségi szintje jelenleg elegendően magas, és a nyújtott szolgáltatások garantálni képesek a kedvtelésből tartott állatok egészségét, abból következően pedig a közegészség megőrzését, mégis folyamatos éberség szükséges a betegségek mindenféle átadásának megakadályozásához. A nem kereskedelmi célú szállítás feltételeit rögzítő szabályozás garantálja a különböző betegségek kockázata elleni biztonságot.

4.2 A rendelet bevezeti ugyanakkor az utazás megkönnyítése érdekében a rendelet alóli kivétel lehetőségét, és javasolja a 998/2003/EK rendelet felülvizsgálatát, különös tekintettel a felhatalmazáson alapuló és a végrehajtási aktusokra vonatkozó hatáskörökre. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az ilyen szállítások előtt minden indokolatlan akadályt elmozdítsanak, feltéve, hogy figyelembe veszik a validált tudományos információkat, valamint hogy az Európai Bizottság megfelelő konzultációkat fog folytatni a szakértőkkel a kivételek engedélyezését illetően, annak érdekében, hogy azok megfeleljenek azoknak a különös körülményeknek, amelyek a kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú szállítását, az állat-egészségügyi követelményeket, a rendeleteket és a kísérő dokumentumok formáját érintik.

4.3 Ugyanakkor meg kell vizsgálni, hogy a tervezett érvényességi határidőket tiszteletben tartják-e. A javaslat ismerteti a felhatalmazáson alapuló aktus visszavonását abban az esetben, ha az Európai Parlament és a Tanács kifogást emel az értesítést követő 2 hónapon belül, vagy a 2 hónappal meghosszabbított határidőn belül. Mivel a közegészség kérdése meglehetősen lényeges, fontos lenne ugyanakkor világosan meghatározni a felhatalmazás időtartamát, ahogy az az Európai Unió működéséről szóló szerződésben is szerepel. Ezáltal hatékonyabban ellenőrizhető az Európai Bizottság, és a visszavonáshoz való jog további biztonsági garanciát jelent majd.

4.4 Amikor az Európai Bizottság összeállítja azon harmadik országok vagy területek listáját, amelyekre – a tagállamok által alkalmazott szabályokkal egyenértékű szabályok alkalmazása értelmében – ilyen kivételek alkalmazhatóak, a döntését ezen

országok egészségügyi hatóságai által kiállított biztosítékokra kell alapoznia. Noha jogos a kérés, hogy a kedvtelésből tartott állatokat könnyen és akadályok vagy összetett eljárások nélkül lehessen szállítani, a közegészség biztosítása elsődleges.

4.5 Amennyiben a harmadik országoktól és területektől követelt garanciák biztosítását követően a hivatalos előírások alóli kivételek engedélyezési eljárása adminisztratív szempontból összetettnek, hosszadalmasnak vagy költségeseknek bizonyul, célszerű lenne a hatályos irányelvek betartására törekedni, elkerülve a szóban forgó kivételek engedélyezését, ugyanis azok nem kompenzálnák azt a kockázatot, amelyet az állatok szállítása jelentene.

4.6 Hasonló megfontolásból a nem beoltott állatok uniós tagállamok közötti szállítása szintén rejt kockázatokat. A rendelet meghatározza a kapcsolódó eljárásokat, és az EGSZB úgy véli, hogy azok betartása lényeges mindenféle betegség esetleges terjedésének a megakadályozásához. Amennyiben az Európai Bizottság a rendeletben felsorolt feltételeknek megfelelően a felhatalmazáson alapuló aktus elfogadása érdekében él a ráruházott hatáskörrel, ügyelnie kell arra, hogy a szállításban rejlő kockázatot kompenzálják az adminisztratív terhek és az következmények szempontjából.

4.7 A kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú szállítására vonatkozó azonosító okmányok kiállítása létfontosságú tényező. A jeladóval való ellátás révén történő megjelölési rendszer bevezetése szintén lényeges szerepet játszik az állatok regisztrációs és követési rendszere megerősítésében.

4.8 A jeladó beültetését állatorvosnak kell elvégeznie annak érdekében, hogy a beültetést végrehajtó személyek tudományos képzettségének köszönhetően felismerhetőek és beazonosíthatóak legyenek az azon állatokat érintő betegségek, amelyeken

a beültetést végrehajtják, valamint hogy e személyek kitöltsék az azonosító okmányt. Az azonosító okmányon feltüntetendő információkhoz szükségesek az illetékes hatóság által e célra felhatalmazott állatorvosok tudományos ismeretei.

4.9 A megjelölési és regisztrációs eljárás folyamatos alkalmazása révén a tagállamok lehetővé teszik az adatbázisok frissítését, amelyek fontos információkat nyújtanak az egyes országok járványügyi helyzetéről, az oltási programok haladásáról, az állatok sűrűségéről és eloszlásáról, valamint a szállításukról.

4.10 Az okmányellenőrzés, az azonosságellenőrzés és a fizikai ellenőrzés rendkívül lényeges szerepet tölt be a kedvtelésből tartott állatoknak egy tagállamba irányuló, nem kereskedelmi célú szállítása során – függetlenül attól, hogy az állat egy másik tagállamból vagy harmadik országból illetve területről érkezik. Az ellenőrzéseket folyamatosan és olyan személynek kell elvégeznie, aki megfelelő információkat kapott az eljárásról, és az ilyen ellenőrzések jelentőségéről.

4.11 A kedvtelésből tartott állatok szállítására vonatkozó állat-egészségügyi követelmények és előírások tiszteletben tartását meghatározó eljárások be nem tartása esetén, a vizsgált rendeletben foglalt rendelkezéseken felül biztosítani kell a feladás szerinti terület egészségügyi hatóságainak a tájékoztatását, azzal a céllal, hogy megvizsgálják annak a lehetőségét, hogy más körülmények között is előfordult-e, hogy nem tartották be a szóban forgó rendeletet.

4.12 Az állat elaltatására vonatkozó döntést, amelyet egy részletes vélemény alapján hoznak, amely igazolja, hogy nem megoldható az állat visszaküldése vagy elkülönítése, szintén szakértőknek kellene elrendelniük, akik úgy ítélik meg, hogy a visszaküldés vagy az elkülönítés nem csupán nehéz lenne, hanem további kockázatokat is jelentene.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az utasérdekek európai perspektívája: közlemény a különböző közlekedési módokban érvényesülő utasjogokról

(COM(2011) 898 final)

(2012/C 229/24)

Előadó: **Raymond HENCKS**

2012. január 19-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az utasérdekek európai perspektívája: Közlemény a különböző közlekedési módokban érvényesülő utasjogokról

COM(2011) 898 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. május 10-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a 2012. május 23-i ülésnapon) 135 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB határozottan helyesli az Uniónak azt a politikai törekvését, hogy valamennyi tömegközlekedési módra kiterjedően egységes és hasonló jogokat és feltételeket biztosítson a vasúti, légi, tengeri, folyami és autóbuzsos közlekedés utasai számára, és támogat minden tervezett intézkedést, amely a polgárok jogainak hatékony gyakorlását gátoló akadályok felszámolását célozza az intermodális megközelítés keretében.

1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a vizsgált közleményben felsorolt tíz specifikus jogot három továbbival ki kell egészíteni, nevezetesen a biztonságához és a védelemhez való joggal, amely a közlekedési eszközök műszaki biztonsága mellett az utasok fizikai biztonságát is magában foglalja, illetve a szolgáltatásminőség, a kényelem, a környezetvédelem és a hozzáférhetőség minimumszabályainak érvényesítéséhez való joggal.

1.3 A fenti tizenhárom jog alapján újra meg kell vizsgálni, és szükség esetén tökéletesíteni kell, illetve meg kell erősíteni az utasjogokhoz kapcsolódó jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezéseket.

1.4 E vizsgálat során külön figyelmet kell fordítani az utasoknak nyújtott tájékoztatás javítására, a fogyatékkal élő vagy a csökkent mozgásképességű személyek feltételeire és jogaira, az utasok kártalanítására fennakadások, törölt utazás vagy a poggyász eltűnése esetén, a végső ár alkotóelemeinek a pontosítására, az utazási szerződés átruházására, a reklamáció és a jogorvoslat feltételeire, valamint az utasokat képviselő szervezeteket megillető jogokra, mivel ezek a szervezetek vannak leginkább abban a helyzetben, hogy tájékoztassák és támogassák a polgárokat jogaik gyakorlásában.

1.5 A közlekedési szolgáltatások hatékonyságának és eredményességének könnyebb ellenőrizhetősége, a szükségletek alakulásához való hozzáigazítása és az utasjogok tiszteletben

tartása érdekében az EGSZB független értékelési eljárás bevezetését javasolja, a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása mellett, melynek keretében közös mutatók alapján európai szinten harmonizált értékelési módszert dolgoznának ki az érintett szereplők képviselőivel, elsősorban az utasokat (köztük a fogyatékkal élő és a csökkent mozgásképességű utasokat) képviselő szervezetekkel egyetvetve.

1.6 A reklamációk kezelését illetően az EGSZB javasolja, hogy a reklamációbenyújtás más módjainak kiegészítéseként, minden fuvarozó egységesített e-mail címet (reclamations@...) használjon ezek kezelésére, valamint hogy határozzanak meg maximális válaszadási határidőt.

1.7 Végül az EGSZB a jogviták peren kívüli rendezésének általánossá tételét javasolja, anélkül, hogy megfosztaná az utasokat azon joguktól, hogy a bírósághoz forduljanak. Ezen túlmenően azt ajánlja, hogy az EU-n belüli kollektív bírósági jogorvoslati mechanizmus lehetőségét világosan rögzítsék jogszabályi formában, valamint hogy ennek a mechanizmusnak a rendszerét megfelelően határozzák meg.

2. Bevezető

2.1 Először is világosan le kell szögezni, hogy a vizsgált közlemény az állami, illetve a magánfuvarozók által nyújtott **kollektív** közlekedési szolgáltatások tekintetében tárgyalja az utasjogok kérdését, és a hivatásos fuvarozók (taxi, 12 főnél kevesebb befogadóképességű minibusz stb.) igénybevitelével történő **egyéni** közlekedés nem tartozik az alábbiakban elemzett rendelkezések hatálya alá. Ez annál is inkább sajnálatos, mivel a városi mobilitás cselekvési terve (COM(2009) 490 final), amely nemcsak a hivatásos, hanem az egyéni kollektív közlekedéssel is foglalkozik, hangsúlyozza, hogy figyelmet kell szentelni a díjszabásnak, a minőségnek, a csökkent mozgásképességű személyek hozzáféréseinek, a tájékoztatásnak és az utasok jogainak.

2.2 Az Európai Unió fenntartható fejlődéssel kapcsolatos célkitűzései magukban foglalják a tömegközlekedés előmozdítását és fejlesztését, hogy a lehető legnagyobb mértékben csökkenjen az egyéni közlekedés.

2.3 Az utasok jogainak elismerése és biztosítása tehát a tömegközlekedés fejlesztésének és támogatásának előfeltétele, mivel egyensúlyba hozza a felhasználók és a fuvarozók közötti viszonyt.

2.4 Az Európai Unió 2001 óta intenzíven foglalkozik az utasok védelmével, valamint jogaik megerősítésével a különböző közlekedési módok vonatkozásában. Ennek érdekében fokozatosan létrehozott egy olyan jogi szabályozást, mely biztosítja, hogy a vasúti, légi, tengeri, folyami és autóbuzsos közlekedési mód valamennyi felhasználója az egész Unióban hasonló jogokat és feltételeket élvezzen, ideértve a fogyatékkal élő és a csökkent mozgásképességű utasokat is. A vízi közlekedésre, illetve az autóbuzsos közlekedésre vonatkozó rendelkezések azonban csak 2012 decemberétől, illetve 2013 márciusától lépnek hatályba.

2.5 2010-ben az Európai Bizottság 2 évre szóló széles körű kampányt indított, *Utasjogai mindig kéznél* címmel, nevezetesen a <http://ec.europa.eu/passenger-rights> címen elérhető internetes oldal létrehozásával, mely az EU valamennyi hivatalos nyelvén áttekintést nyújt a felhasználók jogairól minden közlekedési mód esetében. Továbbá ingyenes brosúrákat osztogattak az utasoknak jogaikról, és kapcsolódó tartalmú plakátokat helyeztek el a tagállamok minden vasútállomásán és repülőterén. Az Európai Bizottság a közelmúltban úgy határozott, hogy 2014-ig meghosszabbítja a kampányt.

2.6 A tömegközlekedést ennek ellenére még mindig aszimmetria jellemzi egyfelől az utasok, másfelől pedig a fuvarozók oldaláról a tájékoztatás, a jogkörök és a helyzetek tekintetében. Óhatatlanul is az a benyomásunk, hogy sok utas még mindig nincs teljesen tisztában jogaival, és nem tudja, hogy szükség esetén hogyan érvényesítse azokat, vagy hogyan éljen megfelelően azokkal. Az Európai Bizottság által készített tanulmányokból és felmérésekből kiderül, hogy az ezer eurónál kisebb értékű jogviták esetében a magas költségek, valamint az eljárások bonyolultsága és hosszú időtartama miatt csak minden ötödik európai fogyasztó próbálja jogait bíróságon érvényesíteni.

2.7 Ehhez hozzáadódik, hogy az Európai Bizottság szerint a nemzeti hatóságok továbbra is különbözőképpen alkalmazzák a nemzeti jogot, ami összezavarja mind az utasokat, mind pedig a fuvarozókat, és torzulásokat okoz a piacon.

2.8 Az Európai Bizottság meg kívánja erősíteni a jelenlegi szabályok végrehajtását, szükség esetén tökéletesítve azokat. E célból nemrégiben nyilvános konzultációt indított a légi utasok jogairól szóló rendelet esetleges felülvizsgálatáról.

3. A közlemény tartalma

3.1 A közlemény összefoglalja a valamennyi tömegközlekedési módra vonatkozó jogokat és elveket. Számba veszi a megoldásra váró joghézagokat, és fel kívánja számolni azokat a tényezőket, amelyek akadályozzák a polgárokat az uniós jogrendszer által biztosított jogaik hatékony gyakorlásában.

3.2 A közlemény három kulcsfontosságú elvet emel ki: a megkülönböztetésmentességet, a pontos, időszerű és hozzáférhető tájékoztatást, valamint az azonnali és arányos segítségnyújtás elvét. Ezekből a következő 10 specifikus jogot vezeti le, melyeket a fokozottan intermodális felfogás szellemében valamennyi közlekedési módra alkalmazni kell:

- 1) megkülönböztetésmentességhez való jog a közlekedéshez való hozzáférés terén;
- 2) mobilitáshoz való jog: többletköltségek nélküli hozzáférhetőség és segítség a fogyatékkal élő és a csökkent mozgásképességű utasok számára;
- 3) tájékoztatáshoz való jog a vásárlás előtt és az utazás különféle szakaszai során, különösen a szolgáltatás zavara esetén;
- 4) az utazásról való lemondáshoz való jog (teljes jegyár visszatérítése), ha az utazást nem a tervezett módon biztosítják;
- 5) a szállítási szerződés teljesítéséhez való jog a szolgáltatás zavara esetén (más útvonalra terelés vagy átfoglalás);
- 6) segítséghez való jog az induláskor vagy a csatlakozási pontokon bekövetkező hosszú késés esetén;
- 7) bizonyos körülmények között kártérítésre való jog;
- 8) az utasokra és poggyászukra vonatkozó fuvarozói felelősség;
- 9) gyors és hozzáférhető panaszkezelési rendszerhez való jog;
- 10) az uniós jog teljes körű alkalmazásához és hatékony végrehajtásához való jog.

3.3 Jóllehet a különböző közlekedési módok sajátosságainak függvényében változnak és fejlődnek az alkalmazás feltételei és szabályai, a legfőbb célkitűzés jelenleg e szabályok könnyen érthetővé tétele, valamint alkalmazásuk és ellenőrzésük konszolidációja minden közlekedési módra vonatkozóan, az e téren szükséges konvergencia megközelítés biztosítása érdekében.

3.4 Az utasok védelmének az Unió határain kívüli javítása érdekében az utasjogi kérdésekkel kétoldalú és nemzetközi megállapodások foglalkoznak majd.

4. Általános megjegyzések

4.1 Üdvözlendő az Európai Bizottságnak az a politikai törekvése, hogy valamennyi tömegközlekedési módra kiterjedően egységes vagy hasonló jogokat és feltételeket kíván biztosítani az utasok számára, a szerződések fogyasztóvédelmi célkitűzéseinek (az Európai Unió működéséről szóló szerződés 169. cikke, XV. cím), az Alapjogi Charta iránymutatásainak, illetve az Európai Unió Bírósága joggyakorlatának megfelelően.

4.2 Egyrészt az EGSZB helyesli, hogy a közlemény egyetlen dokumentumban, szintetizált formában foglalja össze a tömegközlekedést használók jogaival kapcsolatos valamennyi jelenlegi szabályt és előírást, másrészt viszont sajnálatosnak tartja, hogy nincsenek számszerű adatok a megállapított akadályok mértékéről.

4.3 Az EGSZB minden olyan intézkedést támogat, amely segíthet felszámolni a polgárok jogainak hatékony gyakorlását gátló akadályokat, és elismerését fejezi ki az Európai Bizottságnak azokért a lépésekért, amelyeket a vasúti, légi, tengeri és folyami, illetve az autóbusz-közlekedés felhasználóit – a használt közlekedési mód(ok)tól függetlenül – megillető hasonló jogok és feltételek érvényesítése érdekében kezdeményezett.

4.4 Az egyik leggyakoribb ilyen akadály, hogy az utasok jogaikról és kötelességeikről elégtelen, hiányos vagy érthetetlen tájékoztatást kapnak a menetjegy megvásárlásakor, az utazás előtt, valamint fennakadások esetében, utazás közben.

4.5 Annak érdekében, hogy minden utas világos tájékoztatást kapjon jogairól, az EGSZB azt javasolja, hogy az utazás foglalásakor vagy a menetjegy megvásárlásakor a megfelelő internetes honlapra vezető link, illetve a menetjegyre nyomtatott információk formájában minden utasnak – a fogyatékkal élő utasokat is beleértve – világos, tömör, érthető és áttekinthető nyelven tájékoztatást kell kapnia arról, hogy hol található meg a vonatkozó információkat, vagy az értékesítési helyeken kiosztott kiadványok formájában, vagy az interneten. Folytatni kellene az Európai Bizottság által 2010-ben indított utas-tájékoztatási kampányt, szoros együttműködésben a fogyasztói szervezetekkel.

4.6 Ezen túlmenően továbbra is lényeges, a felhasználókat hátrányosan érintő különbségek állnak fenn a különböző közlekedési módok között, különösen a légi közlekedés esetében, melyekkel kapcsolatban a témáról kidolgozott feltáró véleményben ⁽¹⁾ az EGSZB megállapította, hogy a légi utasok jogai bizonyos területeken elmaradnak a többi közlekedési módon belüli rendelkezésektől. Az EGSZB ezért kérte:

- a segítségnyújtáshoz való jog hatókörének meghatározását;
- az utasoknak nyújtott tájékoztatás javítását, az utazás időszakát is ideértve;
- a tájékoztatáshoz való jog kiterjesztését a beszállási zónákra;
- a „rendkívüli körülmények” kifejezés pontos jelentésének meghatározását;

— olyan iránymutatások kidolgozását – a csökkent mozgásképességű személyek képviselőivel közösen –, amelyek tisztázzák az 1107/2006/EK rendeletnek a fogyatékkal élők és csökkent mozgásképességű személyek jogaira vonatkozó fogalom meghatározásait, és javítják annak alkalmazását;

— a végső ár alkotóelemeinek pontos meghatározását;

— annak a kötelességnek a bevezetését, hogy egy légitársaság csődje esetében az érintett utasok költségeit megtérítsék, a „közös felelősség” elvének életbe lépését annak érdekében, hogy a hazahozatalt más légitársaságok biztosítsák, valamint egy alap létrehozását, amely lehetővé teszi az utasok kártalanítását;

— annak lehetővé tételét, hogy az utazási szerződés ingyenesen átadható legyen harmadik félnek.

Mindezen rendelkezéseket azon más közlekedési módokra is alkalmazni kellene, amelyek esetében ilyenek még nem léteznek.

4.7 A véleményben tárgyalt közlemény által felsorolt tíz specifikus jog megfelelő alapot ad ahhoz, hogy az utasok számára nyilvánvalóbb legyen, hogy mit várhatnak el jogszerűen minimális minőségként a szállítási szolgáltatások esetében, valamint ahhoz, hogy a fuvarozók következetesebben és hatékonyabban alkalmazzák az uniós jogszabályokat.

4.8 Az EGSZB úgy véli, hogy a vizsgált közleményben felsorolt tíz specifikus jogot három továbbival ki kell egészíteni, nevezetesen:

- 1) a biztonsághoz és a védelemhez való joggal, amely a közlekedési eszközök műszaki biztonsága mellett az utasok fizikai biztonságát is magában foglalja;
- 2) a szolgáltatásminőség, a kényelem és a hozzáférhetőség minimumszabályainak érvényesítéséhez, valamint túlfoglalás esetén a fuvarozó által nyújtandó előzetes tájékoztatáshoz való joggal. Az EGSZB emlékeztet rá, hogy „A városi mobilitás cselekvési terve” (COM(2009) 490) címet viselő közleményben az Európai Bizottság bejelentette, hogy a szabályozási koncepciót közös minőségi mutatókkal kívánja kiegészíteni, az utasok és a csökkent mozgásképességű személyek jogainak védelme érdekében;
- 3) a környezeti minőség megőrzése, védelme és javítása elvének tiszteletben tartására vonatkozó, a Szerződésben említett joggal a fuvarozók tekintetében.

4.9 A fenti tizenhárom jog alapján újra meg kell vizsgálni az utasjogokhoz kapcsolódó, jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezéseket. Ennek folyamán elemezni kell és fel kell számolni az ismert problémákat, például a fogyatékkal élő és a csökkent mozgásképességű személyeket gátló akadályokat, az árképzési struktúrák átláthatóságának hiányát, a tájékoztatás hiányát vagy nehezen érthetőségét, a bizonytalan és bonyolult jogorvoslati lehetőségeket, a nem megfelelő szintű pénzügyi kompenzációk problémáját, a reklamációk túl hosszú feldolgozási határidőit stb.

⁽¹⁾ HL 2012/C 24/28., 2012.1.28., 125–130. o.

4.10 Miatán a véleményben tárgyalt közleményben maga az Európai Bizottság is elismeri, hogy az üzemeltetők teljesítményéről szóló értékelések és az utasok elégedettségéről készített felmérések közzététele megkönnyítené az egységes alkalmazások nemzeti ellenőrző szervek általi nyomon követését és felügyeletét, az EGSZB sürgeti a szóban forgó értékelési folyamatot, és úgy véli, a szükségletek elemzésébe, valamint a teljesítmény és az utasjogok helyzetének értékelésébe minden érdekelt felet be kell vonni.

4.11 Az EGSZB ezért egy olyan rendszeres értékelési rendszer felállítását javasolja, melynek célja, hogy a közlekedési szolgáltatások minél hatékonyabban működhessenek, valamint minél jobban alkalmazkodjanak az utasok igényeihez és ellenőrizzék az utasjogok tiszteletben tartását. Közösségi viszonylatban helyénvaló volna meghatározni az adatok cseréjének, összevetésének és összehasonlításának szabályait, valamint – a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása mellett – lendületet adni a független értékelésnek, ez pedig azáltal érhető el, ha az érintett szereplők képviselőivel, nevezetesen az utasok (köztük a fogyatékkal élő és csökkent mozgásképességű utasok) szervezeteivel folytatott párbeszéd során európai szinten harmonizált értékelési módszer kidolgozására kerül sor közös mutatók alapján.

4.12 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság azon szándékát, hogy nem kíván ágazati intézkedésekre szorítkozni – ahogyan eddig tette –, hanem intermodális megközelítés kialakítására törekszik, figyelembe véve a felhasználók mobilitással és utazással kapcsolatos igényeit, bármely közlekedési módokat használják vagy kombinálják egymással az intermodális folyamatosság jegyében. Csak az utasjogok erőteljesebb összehangolása segíthet kiküszöbölni a különböző közlekedési módok között kialakuló versenytorzulásokat.

4.13 Az idézett hiányosságok és kiskapuk többsége esetében a közlemény vagy a légi közlekedési rendelet felülvizsgálatát célzó hatásvizsgálatra hivatkozik, mely meg fogja határozni az esetleges kötelező jellegű intézkedéseket, vagy pedig a fuvarozók önkéntes megállapodásaira utal. Az EGSZB egy határozottabb, a kötelező jellegű intézkedéseket előnyben részesítő hozzáállást várt volna el.

4.14 Az EGSZB sajnálja, hogy a közlemény nem tesz említést az utasokat képviselő szervezetek jogairól és hatásköréről, annál is inkább, mivel ezek a szervezetek vannak leginkább abban a helyzetben, hogy tájékoztassák és támogassák a polgárokat jogaik gyakorlásában, a fogyatékkal élő és csökkent mozgásképességű személyek képviseleti szervezeteit is ideértve.

4.15 Az utasokat világos nyelven tájékoztatni kell a reklamációk benyújtására vonatkozó lehetőségekről és kapcsolattartó fórumokról, valamint a jogorvoslati módokról. Az EGSZB javasolja, hogy minden fuvarozó egységesített e-mail címet használjon a reklamációk kezelésére (reclamations@...), egyetértve azzal, hogy a reklamációbenyújtás más módjait is (postai út, értékesítési helyen való benyújtás stb.) lehetővé kellene tenni. Továbbá kötelező jellegű maximális válaszadási határidőket kellene bevezetni.

4.16 Az EGSZB kéri, hogy egészítsék ki a közleményt a jogorvoslati lehetőségek pontosabb ismertetésével azokra az esetekre vonatkozóan, amikor az utasok panaszát és reklamációját nem veszik figyelembe a tagállami vagy európai szintű, döntéshozói jogkörrel és kényszerítő erővel felruházott szervek-nél. A jogorvoslati jog semmiképpen sem kapcsolódhat az utazás árához.

4.17 Az EGSZB emlékeztet rá, hogy a kártérítéshez való jog igen gyakran pusztán elmélet marad, különösen amikor kisebb, elszórt jellegű jogvitákról van szó, a jog gyakorlásának gyakorlati nehézségei miatt. Mivel fontos, hogy a jogorvoslati eljárásokat egyszerűen, a panaszosokat elbátortalanító költségek nélkül lehessen lefolytatni, az EGSZB a jogviták peren kívüli rendezésének általánossá tételét javasolja, anélkül, hogy megfosztaná az utasokat azon joguktól, hogy a bírósághoz fordulhassanak.

4.18 Az EGSZB (a CESE 803/2012. sz. véleményében) tudomásul vette, hogy a jogviták peren kívüli rendezési módjait ezentúl kiterjeszthetik a kollektív konfliktusokra, ami az első lépés az EU-n belüli kollektív bírósági jogorvoslati mechanizmus létrehozása irányába, azonban azt ajánlja, hogy ezt a lehetőséget világosan rögzítsék jogszabályi formában, valamint hogy ennek a mechanizmusnak a rendszerét megfelelően határozzák meg.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – 2050-ig szóló energiaügyi ütemterv

(COM(2011) 885 final)

(2012/C 229/25)

Előadó: **Pierre Jean COULON**

Társelőadó: **Richard ADAMS**

2011. december 15-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – 2050-ig szóló energiaügyi ütemterv

COM(2011) 885 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2012. május 10-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23-án és 24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 23-i ülésnapon) 137 szavazattal 6 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB nagy érdeklődéssel fogadja a 2050-ig szóló energiaügyi ütemtervet és annak azt a célkitűzését, hogy keretet biztosítson az európai energiaágazat 2050-re történő jelentős szén-dioxid-mentesítését szolgáló elfogadott politikához (Európai Tanács, 2009. október). Nemcsak az jelent kihívást, hogy egy alacsony szén-dioxid-kibocsátású, fenntartható és biztonságos energiaszerkezetet kell létrehozni a versenypiacon, hanem a civil társadalmat is meg kell győzni arról, hogy ez a célkitűzés teljesíthető.

1.2 Az uniós tagállamok eltérő energiaforrásokkal és energetikai infrastruktúrával rendelkeznek, a szén-dioxid-mentesítési célkitűzés pedig egyes országok számára sokkal nagyobb kihívást jelent, mint másoknak. Az ütemterv által alkalmazott megközelítés jelentős rugalmasságot biztosít, ami lehetővé teszi az országoknak a megfelelő cselekvési tervek kidolgozását. Ez jelentős tehermegosztással jár majd a szén-dioxid-mentesítési cél elérése érdekében tett erőfeszítések terén.

1.3 Ez ambiciózus, de létfontosságú cél, ha Európa ki akarja venni részét az éghajlatváltozás elleni küzdelemből és nagyobb energiabiztonságra törekszik. Az európai társadalom körében a lehető legszélesebb körű vitára lesz szükség, és az EGSZB úgy véli, hogy az ütemterv hatékony eszköz lehet e párbeszéd elindításában. Az ütemtervnek ugyanakkor valamennyi – egyéni, közösségi, regionális, nemzeti és uniós – szinten elő kell segítenie a párbeszédben való részvételt, amelyhez fontos kiegészítő elemként globális fellépésnek is kapcsolódnia kell.

1.4 Az ütemterv tíz, azonnali intézkedést megkövetelő feltétellel, avagy prioritással zárul. Az EGSZB ezekkel mind egyetért, különösen az utolsó feltétellel, amely konkrét és egyedi közbenső célkitűzések megállapítását ajánlja iránymutatásként az elkövetkező években megvalósítandó eredményekhez. Az EGSZB azzal is egyetért, hogy mára fontossá vált a 2030-ra

vonatkozó szakpolitikai keret meghatározása, amely megbízható támpontot nyújtana az elkövetkező néhány év azon beruházási döntéseire, amelyeknek a haszon és megtérülés kiszámolása tekintetében jóval túl kell mutatniuk 2020-on.

1.5 Az EGSZB ajánlja, hogy még ezt megelőzően sürgősen vizsgálják felül az Energia 2020 stratégiát. Ez elengedhetetlen a 2030-ig, illetve 2050-ig tartó végleges pálya kiigazításához. Az EGSZB ország, valamint ágazat szerinti lebontásban jelentéseket szeretne látni a jelenlegi évtizedre meghatározott három legfontosabb célkitűzésről.

1.6 Fontos, hogy korán kiderüljön, megvalósíthatók-e az ütemterv ambiciózus céljai, és hogy áttekinthetők-e az EU gazdaságára, többek között a globális versenyképességre, a foglalkoztatásra és a szociális biztonságra gyakorolt hatásait.

1.7 Alapvető a nyilvánosság bevonása az energiarendszer átalakításával kapcsolatos kérdésekbe. Az európai civil társadalmi fórum és az európai energiaközösség létrehozása érdekében tett aktív lépések építő jellegű intézkedéseknek mutatkoznak majd annak a kitűzött célnak az elérésében, amit a jövő fenntartható energiaszerkezete jelent.

2. Bevezetés

2.1 A 2050-ig szóló energiaügyi ütemterv az utolsó szakpolitikai keretre irányuló javaslat az Európai Bizottság azon sorozatában, amely az európai energiaügyi és éghajlat-változási politikák alapjául szolgál (Lásd különösen az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemtervét – COM(2011) 112 final). Az ütemterv keretet biztosít a három cél – a szén-dioxid-mentesítés, az ellátás

biztonsága és az európai energiapolitika versenyképessége – teljesítéséhez. Maga az ütemterv nem fogalmaz meg konkrét ajánlásokat a szakpolitikai intézkedésekre vagy a köztes célokra vonatkozóan, a bemutatott forgatókönyvek pedig nem tekintethetők szakpolitikai javaslatoknak.

2.1.1 Globális szinten a jelenlegi tendenciákból és szakpolitikákból kiindulva a primer energiaszükséglet várhatóan egyharmadával nőni fog 2010 és 2035 között, ezt az emelkedést pedig a mérsékeltebb gazdasági növekedés csak elhanyagolható mértékben fogja befolyásolni. A fosszilis tüzelőanyagok aránya a primer energia világszintű felhasználásában csak kismértékben (a 2010-es 81 %-ról 2035-ben 75 %-ra) fog visszaesni, így az energiafelhasználáshoz kapcsolódó CO₂-kibocsátás további 20 %-kal fog növekedni ebben az időszakban, ami a globális átlaghőmérséklet 3,5 °C-on felüli hosszú távú emelkedését jelzi (Nemzetközi Energiaügynökség (IEA): *A világ energiaügyi kilátásai*, 2011. november).

2.1.2 Noha az ütemterv az energiarendszer szén-dioxid-mentesítésére helyezi a hangsúlyt, két fontos érzékeny területet is azonosít. Az energiabehozatal az EU energiaszerkezetének mintegy 55 %-át adja, miközben a nemzetközi energiapiacot az igen erős verseny és a változékonyság jellemzi. Végső soron csak összehangolt világméretű fellépés nyújthat megoldást egy olyan problémára, amely az egész világot érinti. Európa vezető szerepet vállalhat annak bemutatásával, hogy hogyan kezelhető az energiarendszer átalakítása a világ egyik fontos régiójában, és ezzel feltehetően magáénak tudhatná a folyamatban elsőként cselekvőt megillető előnyöket, valamint csökkenthetné a behozataltól való függőséget.

2.2 A probléma megoldása nem tűr halasztást. Az energetikai beruházásoknak jellemzően 40 vagy több év a megtérülési ciklusuk. Az energiarendszer szükségesnek ítélt átalakításának megvalósításához – ami a kereslet és kínálat jelentős változásával jár – most kell cselekedni, és kerülni kell a beruházásoknak a magas szén-dioxid-kibocsátású technológiákba való „beragadását”. A politikai, műszaki és gazdasági bizonytalanságok azzal járnak, hogy az ütemterv nem kínál egységes fejlődési pályát 2050-ig. Az áttérés lehetséges módjait veszi sorra, és elismeri, hogy a változó és bizonytalan világban rugalmasságra van szükség. Habár a Lisszaboni Szerződés az energiapolitika tekintetében bővítette az Európai Bizottság hatáskörét, az energiaszerkezetet kifejezetten a nemzeti kormányok kezében hagyta, és ezt a hatáskörmegosztást minden európai szintű intézkedés során tiszteletben kell tartani. Az ütemterv azonban rámutat arra, hogy az optimális eredmény eléréséhez új szellemű gyakorlati együttműködést kell kialakítani, és az EGSZB határozottan támogatja ezt a pragmatikus megközelítést, például azt, hogy létrejöjjön egy európai energiaközösség.

3. A 2050-ig szóló energiaügyi ütemterv összefoglalása

3.1 2020-ig az energetika előtt álló pályát nagyrészt meghatározzák a már meglévő tervek és a „20-20-20” stratégia megvalósítását szolgáló szakpolitikák. Az ütemterv így azt hangsúlyozza, hogy sürgősen új energiaügyi stratégiákat kell kidolgozni a 2020-at követő évekre. Az ellátás folyamatosságának, a beruházók biztonságának és a „beragadás” előidézhető hatásainak minimalizálásának biztosítása érdekében a kormányoknak most kell cselekedniük. A késlekedés növeli a költségeket, és így később a szén-dioxid-kibocsátás minimalizálására is nagyobb erőfeszítéseket kell tenni.

3.2 Felismerve, hogy nehéz bizonyossággal előre jelezni az energetika jövőjét, megvizsgálták hét lehetséges szemléltető forgatókönyvet. Az első kettő azt a valószínűsíthető kimenetelt mutatja be, amely akkor következik be, ha a már meglévő szakpolitikák és a jelenlegi politikai kezdeményezések folytatásán kívül semmi nem történik – egyik esetén sem teljesülnének a 2050-re kitűzött szén-dioxid-csökkentési célok. A fennmaradó öt forgatókönyv különböző technológiai és politikai lehetőségeken alapuló alternatív utakat kínál a 2050-es cél teljesítéséhez:

- nagyon határozott energiahatékonysági intézkedések,
- a szén-dioxid-árzás erőteljes használata a különféle alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó megoldások piacon való versenyztetésének ösztönzésére,
- átfogó támogatási intézkedések a megújuló energiaforrások fejlesztésére,
- több nukleáris energia és kevesebb szén-dioxid-leválasztás és -tárolás,
- több szén-dioxid-leválasztás és kevesebb nukleáris energia.

3.3 A forgatókönyvek modellezése alapján az Európai Bizottság tíz következtetést vont le az energiarendszer strukturális változásával kapcsolatban. Ezekből az körvonalazódik, hogy a szén-dioxid-mentesítés lehetséges, és hosszú távon kevésbé költséges, mint a jelenlegi szakpolitikák. Ennek kapcsán az energiaszerkezeten belül a villamos energia egyre nagyobb szerephez jut majd a reálértéken számított villamosenergia-árak és a háztartási kiadásokon belüli arányuk 2030-ig történő emelkedése mellett. Magasabbak lesznek a tőkeköltések, de létfontosságú, hogy a rendszer egészében alacsonyabbak legyenek a tüzelőanyag-költségek és jelentős legyen az energiamegtakarítás. A megújuló energiaforrások aránya minden forgatókönyvben jelentősen emelkedik, és a feltételezések szerint a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás kulcsszerepet játszik a rendszer átalakításában, míg a nukleáris energiának továbbra is fontos szerepe lesz a decentralizált és a centralizált rendszereknek a lehetőségek bővülésével bekövetkező egyre erősebb kölcsönhatása mellett.

3.4 Az ütemterv megállapítja, hogy az energiabiztonsághoz az energiaellátás-biztonság kimondottan **európai** politikájára, valamint infrastruktúrák és a harmadik termelő és tranzitországokkal folytatott kapcsolatok létrehozására van szükség. Az új technológiák kifejlesztésére, a megújuló energiaforrások piaci integrációjára, az energiahatékonyságra és -megtakarításra, továbbá az infrastruktúra fejlesztésére irányuló politikák akkor lesznek hatékonyabbak, ha összehangolásukra európai szinten kerül sor.

3.5 Mindegyik forgatókönyvben feltételként szerepel az energiafogyasztók változása és alkalmazkodása, és az Európai Bizottság tudomásul veszi, hogy szükség van a polgárok részvételére és bevonására, valamint a társadalmi vetületek elismerésére. A kutatás-fejlesztés és a technológiai innováció nagyobb fokú beruházást igényel, továbbá foglalkozni kell az egységes piacot és a szabályozást érintő megoldatlan kérdésekkel. Az energia-infrastruktúra jelentős fejlesztésre és új tárolókapacitásokra szorul, a tagállamoknak és a beruházóknak pedig konkrét célkitűzésekre van szükségük. Az Európai Bizottság a tárgyhoz

kapcsolódóan további közlemények kiadását tervezi a következő témákban: megújuló energia, belső piac, szén-dioxid-leválasztás és -tárolás, nukleáris biztonság, valamint az energiatechnológiák. A 2030-ra vonatkozó szakpolitikai keretet ezek alakítják majd.

4. Általános észrevételek

4.1 Tekintettel a jövőt övező számos technikai és politikai bizonytalanságra, az EGSZB egyetért azzal, hogy az ütemterv 2050-re vonatkozó forgatókönyveket modellező módszere megfelelő megközelítés, amely lehetővé teszi a különböző technikai fejlesztések, különböző szakpolitikai csomagok és különböző külső körülmények hatásainak összehasonlítását és értékelését.

4.2 A modellezés módszertana és az abba épített feltételezések nem teljesen átláthatók. Erre vonatkozóan több információt kell rendelkezésre bocsátani, hogy más szakértők is tesztelhessék a megközelítést, és eltérő kiinduló feltételezések alapján más forgatókönyveket dolgozhassanak ki. Mindazonáltal az EGSZB úgy véli, hogy az ütemterv mellékleteiben foglalt információk pozitív lépést jelentenek, és támogatja az ütemterv azon fő következtetését, miszerint a jelentős szén-dioxid-mentesítés megvalósítható 2050-ig, és a jelenlegi szakpolitikák folytatása helyett a haladást választva ennek eredménye hosszú távon egy biztonságosabb és fenntarthatóbb energetikai bázist biztosít Európának, a 2050-ig tartó 40 éves időszakra vetítve nagyjából hasonló költségek mellett. Habár teljesíthetők, az ütemtervben szereplő szén-dioxid-mentesítési célok nagyon jelentősek, és jelenleg sok akadály nehezíti elérésüket.

4.3 Az ütemtervből kiderül, hogy különböző módjai vannak a szén-dioxid-mentesítés végrehajtásának. Mindegyikben található néhány közös elem – az energiahatékonyság jelentős megnövelése, a megújuló források nagymértékű bővítése, a villamos energia nagyobb aránya az energiahordozó-összetételben, kiterjedtebb és intelligensebb hálózat, valamint a villamosenergia-tárolás és tartalékkapacitás új rendszerei. Az egyéb elemek nagyobb mértékben függenek a még nem teljes körűen bizonyított műszaki fejlesztésektől, valamint az elérhető energiatárolásokról és az egyes országok választásaitól (tisza szén, nukleáris energia stb.). Mindegyik lehetőség esetében meghatározó tényező a közvélemény általi elfogadottság és a költségek alakulása, és mindegyik pályának megvan a maga kockázata.

4.4 Az EGSZB egyetért ezzel az elemzéssel és azzal a hallgatólagos következtetéssel, hogy az Uniónak elsődlegesen azon közös elemeknek a lehető leggyorsabb, legkövetkezetesebb és leghatékonyabb előtérbe helyezésére kell összpontosítania együttes erőfeszítéseit, amelyekre egész Európában szükség lesz.

4.5 Az EGSZB az ütemtervnek azon fő kihívásokról és lehetőségekről adott elemzésével is egyetért, amelyekkel az energiarendszer átalakítása, az energiapiaci újragondolása, a beruházók mobilizálása, a polgárok bevonása és a változások nemzetközi előmozdítása érdekében európai szinten kell foglalkozni. Az alábbi kifogások és megjegyzések tiszteletben tartása esetén az EGSZB kész elfogadhatónak nyilvánítani a javasolt prioritásokat, azon belül is az utolsó szakaszt, amely tíz olyan kulcsfontosságú feltételt, illetve problémát azonosít, amelyeket sürgősen kezelni kell ahhoz, hogy előrelépés történjen.

4.6 Az EGSZB azonban aggodalmának ad hangot a kitűzött célok megvalósításának terén az Unióban és annak néhány tagállamában már jelenleg is tapasztalható elmaradás mértékével kapcsolatban. Az EGSZB sürgeti annak felismerését, hogy e lemaradás mértékét elfedi a magas szén-dioxid-kibocsátással járó termelési folyamatok visszaesése az Unióban, azoknak a világ más pontjain való térnyerése, és az ezt követő, Unióba történő behozatal.

4.7 Idő kell ahhoz, hogy a technológiai fejlesztések versenyképes áron teljes körűen rendelkezésre álljanak. Az energetikai beruházások esetében a megtérülési ciklus kivételesen hosszú, jellemzően 40 év, ami megköveteli, hogy a magas szén-dioxid-kibocsátású erőművek „bennragadásának” elkerülése érdekében az Unió és a tagállamok sürgősen irányelveket határozzanak meg 2030-ra vonatkozóan az azok teljesítését támogató szakpolitikákkal együtt. Pontosabban e beruházási ciklusok időtartama határozhatja meg a 2050-re kitűzött cél felé tett lépések ütemét és azt, hogy az reálisan teljesíthető-e. Szükség lesz arra, hogy az összehangolt politikai és üzleti jó szándék a támogató programokon és jogszabályokon keresztül gyakorlati intézkedések formáját öltse.

4.8 Jelenleg az energiahatékonyság és -megtakarítás növelése nem halad kellő ütemben, különösképpen a mostani energiahatékonysági irányelvjavaslatról folytatott intézményközi tárgyalások fényében. A nemzeti energiahatékonysági programok Európai Bizottság általi közelgő felülvizsgálatának további intézkedésre kell ösztönöznie, azonban figyelembe kell venni, hogy a kereslet visszaesése az energetikai beruházásokra is hatással lehet. A megújuló energiák terén a haladást visszafogja az ingadozó kormányzati támogatás, egyes esetekben pedig a helyi ellenállás. A hálózat és az energiatárolás korszerűsítése túl lassan halad előre. Egy valóban rugalmas, „intelligens” hálózat további beruházási költségekkel jár, az EGSZB azonban úgy véli, hogy meghatározóbbak azok az előnyök, amelyek egy kölcsönösen előnyös európai energiaközösség alapjainak lefektetéséből származnak. Ezzel kapcsolatban az EGSZB az infrastruktúrára vonatkozó rendeletről szóló véleményében⁽¹⁾ további észrevételeket tett.

4.9 A szén-dioxid-kibocsátás ára, melyet a kibocsátáskereskedelmi rendszer (ETS) volt hivatott megállapítani, messze túl alacsony és ingadozó ahhoz, hogy érdemi jelzést adjon a beruházók számára. Azt azonban további elemzésnek kell alávetni, hogy ETS szerinti majdani magas egységárrakkal (200–300 euró/tonna 2040 és 2050 között) kapcsolatos feltételezéseknek milyen következményei vannak. Ezek és más megoldatlan problémák gátolják az ütemtervben az elérni kívánt haladáshoz megállapított tíz feltétel teljesülését. A további előrelépés érdekében elsődleges szempontnak kell lennie e problémák nyitott és őszinte vizsgálatának és azonnali megoldásának.

4.10 Hosszabb távon ezzel az európai gazdaság ellenállóbbá és versenyképesebbé válik a világban annál, mintha csak a jelenlegi politikákat folytatnák. Rövid távon viszont a szükséges beruházás kétségtelenül az energiaárak emelkedéséhez és a fogyasztókat, a vállalkozásokat vagy a kormányokat (vagy feltehetően a három egyfajta kombinációját) terhelő többletköltségekhez vezet. Valószínű az is, hogy ez eltérő hatással jár a

(1) HL C 143., 2012.5.22., 125. o.

különböző tagállamokban, amelyek jelenleg jelentősen különböznek a fosszilis tüzelőanyagok felhasználásának mértékét, az energiahatékonyság jelenlegi szintjét és a megújuló energiák fejlesztése terén rendelkezésükre álló lehetőségeiket illetően.

4.11 Ezzel összefüggésben az, hogy Európa számos részén valószínűsíthetően tovább folytatódik a szénalapú villamosenergia-termelés, ráadásul egyre nő a palagázban rejlő lehetőségek iránti érdeklődés, együttműködésben megvalósuló kutatást és finanszírozási törekvéseket tesz szükségessé a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás kiegészítő programjainak végrehajtása érdekében. A palagáz, bár hasznos a harmadik országoktól való energiaellátási függőség csökkentésében, jelentős környezeti kockázatot hordoz, amelyet teljes mértékben fel kell mérni. A nagy infrastruktúrák létrehozására irányuló programok esetében az országok közötti tehermegosztás elveinek megállapítása és a költségek elosztása szükséges követelmény. Azoknak az országoknak, amelyek szénen használnak az energiatermeléshez, támogató bátorításra és ösztönzőkre van szükségük a lehető legnagyobb mértékű szén-dioxid-mentesítés eléréséhez.

4.12 Az EGSZB véleménye szerint létfontosságú, hogy az érintettek mindezen hatások költségeit maradéktalanul megállapítsák, e hatásokat megvitassák és elfogadják, és hogy európai és tagállami szinten is az átállás terhének kapacitás szerinti és a szolidaritás szellemében történő megosztását szolgáló intézkedésekre kerüljön sor. A tapasztalat azt mutatja, hogy a közösségekkel el lehet fogadtatni a változás szükségességét és az átalakítással járó költségeket, de csak abban az esetben, ha teljes körűen bevonják őket a folyamatba, nem érzik úgy, hogy méltánytalan hátrányt szenvednek, és megértik, illetve elfogadják a változás okait. A nemzeti kormányoknak biztosítaniuk kell polgáraik számára azokat az eszközöket, amelyek segítségével részesei lehetnek ezeknek a várható változásoknak, világosan meg kell határozniuk a célkitűzéseket és meg kell magyarázniuk, hogy miért van szükség ezekre a lépésekre.

4.13 Az is elengedhetetlen, hogy a kiszolgáltatott fogyasztók védelemben részesüljenek a magasabb energiaárak hatásaival, a kiszolgáltatott vállalkozások pedig azon Unión kívüli térségek által támasztott tisztességtelen versennyel szemben, amelyekben az uniós korlátozások nem érvényesülnek. Azoknak a tagállamoknak vagy régióknak, amelyek különleges problémákkal küszködnek az energiarendszer átalakítása terén, további támogatásra lehet szükségük a strukturális alapok vagy más mechanizmusok segítségével, a különböző támogatási rendszerek viszont nem teremthetnek egyenlőtlen versenyfeltételeket az országok és a régiók között. Ehelyett inkább az indokolt támogatási rendszerek harmonizációjával és a nagy infrastruktúrák létrehozására irányuló projektek költségeinek országok közötti elosztását meghatározó elvekkel kellene foglalkozni. A mindehhez elengedhetetlen központi tervezés folyamataiban rejlő kockázatokat figyelembe kell venni.

4.14 Az Európai Bizottságnak hatékonyan nyomon kell követnie az EU tagállamainak stratégiáit annak garantálása érdekében, hogy a fogyasztók érdekei érvényesüljenek, és az intelligens és alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák megvalósítása a költséghatékonyságon alapuljon. Így mindenekelőtt a jól működő belső piac, az energiaügyi szabályozó szervek hatásköreinek és függetlenségének megerősítése és a széles körű általános szolgáltatási kötelezettség meg kell hogy feleljen az átláthatóság, az elszámoltathatóság és a nyilvánosság fenntartható fogyasztással kapcsolatos tájékoztatása követelményeinek.

4.15 A megújuló energiák további térnyerése jelenleg szintén problémákba ütközik. A műszaki oldalt illetően nincsenek még olyan tervek és beruházások, amelyek lehetővé tennék az ingadozó teljesítményű, nagy területen elszórt ellátási források hálózatba és tárolórendszerekbe történő integrálásának további bővítését. A gazdasági oldalt tekintve pedig, habár a megújuló energiák átlagos egységára továbbra is csökken, ez egyelőre drágább megoldás marad a villamosenergia-termelésben, mint a hagyományos módszerek (különösen a gáztüzelésű erőművek). A fogyasztók oldalán bizonyos típusú létesítmények (főként a szélenergia) adott esetben helyi ellenállásba ütköznek. Noha 2050 szempontjából a megújuló energiák magas arányával számoló forgatókönyv tűnik a legvonzóbb és az ellátás legnagyobb biztonságát, valamint a felhasznált energiahordozók (nap, szél stb.) gyakorlatilag nulla költségét garantáló lehetőségnek, a mostani helyzetben az odavezető úton felmerülő problémák itt látszanak a legnehezebbnek, és megvalósításához nagy eltökéltség és következetes politikai vezetés szükséges. Ennek ellenére a korábbi érvek csak abban az esetben állják meg helyüket, ha a szén-dioxid-mentes energia tárolására szolgáló rendszerek vagy tartalék erőművek képesek lesznek ellensúlyozni a legtöbb megújuló energiaforrás ingadozó jellegét.

4.16 Az átállás kezeléséhez minden szinten eltökélt és összehangolt erőfeszítésekre lesz szükség. Határozott európai intézkedés kell ahhoz, hogy az energiahatékonyságra vonatkozóan minden ágazatban közös szabványokat állapítsanak meg, a kulcsfontosságú technológiák területén előmozdítsák az innovációt, egységesítsék a piacot és összhangba hozzák a fiskális intézkedéseket és az ösztönző rendszereket, megreformálják a kibocsátáskereskedelmi rendszert, valamint összehangolják az integrált európai intelligens hálózatra és az energiatarolási rendszerekre vonatkozó terveket stb. Alapvetően fontos, hogy az Energia 2020 stratégia korai felülvizsgálatára még azt megelőzően sor kerüljön, hogy Európa egy 2030-ig vagy 2050-ig tartó végleges pályára állna. Az EGSZB ország, valamint ágazat szerinti lebontásban jelentéseket szeretne látni a jelenlegi évtizedre meghatározott három legfontosabb célkitűzésről.

4.17 Az EGSZB létfontosságúnak ítéli meg, hogy az Európai Bizottság és a tagállamok hatékony mechanizmusokat hozzanak létre az átállás együttműködésben történő előmozdítása érdekében. Az EGSZB egy integrált európai energiaközösség mielőbbi létrehozását részesíti előnyben; eközben pedig arra buzdítja az Európai Bizottságot és a tagállamokat, valamint a szabályozó szerveket és az energiaipar rendszerüzemeltetőit, hogy alakítsanak ki olyan együttműködési mechanizmusokat, amelyek a közös munkának gyakorlatilag olyan formáját teszik lehetővé, mintha már létezne egy energiaközösség.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Energiaszerkezet

5.1.1 Európa energiarendszerének szén-dioxid-mentesítése középtávon valódi értéket képviselhet Európa versenyképessége szempontjából. Elsőprő változásokat jelent majd a tagállamok energiatermelési szerkezetében, és fokozatos elmozdulást hoz magával a fosszilis tüzelőanyagoktól (kőolaj, földgáz, szén), amelyek az európai energiaszerkezetben még mindig 80 %-os aránnyal bírnak. E fosszilis tüzelőanyagok nagy részét importálják, ami pénzügyi és gazdasági függőséget jelent az Európai Unió számára (az Európa által felhasznált energia majdnem 55 %-a Európán kívüli forrásokból származik). Az EU éves kőolaj- és földgázvásárlása 270, illetve 40 milliárd eurónak felel meg, az olaj- és gázárak ingadozása miatt pedig fennáll a veszélye, hogy e tüzelőanyagok beszerzési költsége tovább emelkedik az elkövetkező években.

5.1.2 Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású helyi energiaforrásokra történő átállás kevesebb költséggel jár majd Európa számára, mint egy olyan energiarendszer fenntartása, amely az importált primer energiától függ, különösképpen a folyamatosan növekvő globális kereslettel összefüggésben. A diffúz energiaforrások rendszere ösztönzi a helyi gazdaságot és a munkahelyteremtést, és fokozza a társadalom energetikai tudatosságát. Fejlesztése határozottan hozzájárulhatna az EU energiaügyi és éghajlati céljainak eléréséhez. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású helyi energiaforrások rendszerének megvalósítása terén a haladás a tagállamok energia- és pénzügyi politikájától függ. Az EGSZB elvárja, hogy az Európai Bizottság határozottabban lépjen fel a helyi energiaforrások fejlesztésére irányuló tagállami politikák támogatása érdekében.

5.1.3 Következésképpen ösztönözni kell a megújuló energia felhasználását az olyan technológiákkal egyetemben, amelyek alacsonyabb költségek mellett segítik a szén-dioxid-mentesítés céljának elérését. Ebben a biomassza is szerephez juthat, viszont fontos biztosítani, hogy a kiválasztott módszerek a teljes életciklus elemzése alapján hozzájáruljanak a szén-dioxid-csökkentéséhez, és ne tegyék bizonytalanabbá az élelmiszer-ellátást. Európa-szerte aggodalmat kelt a nukleáris energia, és ellenzik a fejlesztését. Pedig a nukleáris energia segíthet az energiarendszer ezen átalakításának végrehajtásában és csökkentheti a szén-dioxid-kibocsátást a nukleáris energiát választó országokban azzal, hogy lehetővé teszi a villamosenergia-rendszer költségei és az árak csökkentését, bár továbbra is kérdéses, hogy egyes költségeket, pl. a biztonsághoz, a hulladékátroláshoz, az erőművek leállításához és a felelősséghez kapcsolódó költségeket nem hárítanak-e át másokra, vagy éppen magára a társadalomra.

5.1.4 A villamos energiának a mostanihoz képest nagyobb teret kell nyernie, mivel jelentős mértékben hozzájárulhat a közlekedés és a fűtés/hűtés szén-dioxid-mentesítéséhez. A teljes energiafogyasztáson belüli arányának tervezett megduplázását a villamosenergia-termelés módszereinek és az európai országok közötti kereskedelme rendszerének alapos megváltoztatásával, valamint a villamosenergia-termelők és -kereskedők közötti fokozott és tényleges versennyel kell kiegészíteni.

5.1.5 A kőolajat továbbra is elsősorban a teherszállításban és a távolsági személyszállításban kell alkalmazni; ami a földgázt illeti, átmenetileg helyettesítheti a legszennyezőbb energiaforrásokat (így például a szenet és a kőolajat), elsődleges szerepe a 2050-ig tartó időszakban azonban az, hogy az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaforrásokra való átállásig a közúti közlekedés átmeneti üzemanyagaként szolgáljon. Ennek fényében részletes leltárt kell készíteni az EU belső földgázforrásairól, mivel azok segíthetnek az Unió energiafüggetlenségének mérséklésében.

5.1.6 Ami általában a fosszilis tüzelőanyagokat illeti, Európának sürgősen tovább kell kutatnia a szén-dioxid-leválasztással és -tárolással kapcsolatos helyválasztási és gazdasági tényezőket, egyúttal meg kell határozni a szén realisztikus értékét, valamint növelni kell a polgárok tájékozottságát.

5.1.7 Különösen három tevékenységi ágazatban lesz szükség radikális szervezeti változások végrehajtására. A villamosenergia-termelésben legalább 95 %-kal csökkenteni kell a kibocsátást; minden tagállam szabadon megállapíthatja az egyensúlyt a megújuló energia, a nukleáris energia, illetve a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás aránya között. A kereskedelmi és lakóépü-

leteket is meg kell változtatni, hogy teljesüljenek az új épületekre és az új berendezések energiafogyasztására, valamint a már meglévő épületek rekonstrukciójára vonatkozó szigorúbb követelmények alapján meghatározott 90 %-os csökkentési célok. Az iparág saját kibocsátását is csökkentenie kell 85 %-kal, és nyomon kell követnie a kibocsátáshelyezés potenciális kockázatát, amely a termelés olyan országokba történő áthelyezéséből adódik, ahol a kibocsátásra vonatkozó követelmények kevésbé szigorúak.

5.2 Ipari és pénzügyi kötelezettségvállalás

5.2.1 Az energiarendszer átalakítása lehetőséget teremt arra, hogy az európai ipar új életre keljen, és alkalmat ad további tevékenységek létrehozására, valamint a termelés és fogyasztás módozatainak átfogó áttekintésére. Európa versenyképességét a kutatásnak, innovációnak és a tiszta technológiák eredményes piacra juttatásának kell megalapoznia. Ennek tudatában általában véve az iparág, de különösen a kkv-k érdekeire tekintettel az Uniónak és a tagállamoknak előnyben kell részesíteniük az európai energiaipar rendszerüzemeltetőinek közreműködésével megvalósuló nagyszabású projekteket, emellett pedig a helyi energiatermelés szerepét is figyelembe kell venni és fel kell mérni.

5.2.2 Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállásnak elő kell mozdítania a foglalkoztatást a belső piacon. Az energiaágazat átalakításával egyetemben megfelelő feltételeket kell teremteni az új munkahelyek kialakításához. Az építőiparban és a megújuló energiák ágazatában mintegy 1,5 millió új munkahelyet kellene létrehozni 2020-ig.

5.2.3 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság azon értékelésével, miszerint a további beruházások (évente 270 milliárd euró a 2050-ig tartó időszakban vagy az EU GDP-jének 1,5 %-a) segíteni fognak Európának a növekedés serkentésében. Csupán a szénhidrogén behozatalán akár 175-320 milliárd euró is megtakarítható évente. A beruházók közössége azonban egy egységes és következetes európai piaci keretet és nagyobb együttműködést követel a tagállamok között. Innovatív pénzügyi beruházási eszközöket kell kifejleszteni, különösen az energetikai kkv-k támogatására.

5.2.4 A szükséges pénzügyi forrásokat egyesíteni kell, és túl kell lépni a nemzeti támogatási rendszereken, amelyek erőtlenekek és elnyomják a versenyt. A környezetvédelmi célú állami támogatási keretrendszer 2013-ra tervezett felülvizsgálata nyomán lehetővé kell válnia minden olyan technológia elterjesztéséhez nyújtott támogatásnak, amelyek segíthetnek a CO₂-kibocsátás csökkentésében.

5.3 A fogyasztás javítása és visszaszorítása: nagyobb energiahatékonyság és fokozottabb energiakereskedelem a tagállamok között

5.3.1 Jelentős európai ösztönzésre van szükség az energiafogyasztás mérsékléséhez, az energiafelhasználásnak az energia-takarékos magatartás és a kevésbé energiaigényes technológiák előmozdításával történő javításához és a hatékony energiakereskedelemhez. Az épületekre (az európai teljes energiafogyasztás 39 %-a), a közlekedésre (30 %) és az iparra (25 %) vonatkozóan egy közös, kötelező érvényű szabályokból álló keretet kell meghatározni. Hatalmas energiamegtakarítási lehetőségek kínálóknak: az ipari ágazat 19 %-kal, míg a közlekedési ágazat 20 %-kal csökkenthetné energiafogyasztását.

5.3.2 Az EGSZB az integrált energiaügyi és éghajlat-változási csomag keretében vállalt intézkedések ésszerű módon történő folytatását ajánlja, figyelemmel arra, hogy Közép- és Kelet-Európa országainak támogatásra van szükségük.

5.3.3 A megújuló energiák jelentős térnyerése az északi-tengeri és esetlegesen – de kisebb mértékben – a balti-tengeri régióban, valamint a nap- és szélenergia nagymértékű elterjedése Dél-Európában új, „intelligensebb” infrastruktúrát kíván meg az európai régiók és országok közötti kereskedelem javítása érdekében. Az ilyen „intelligens hálózatok” kifejlesztése módot adhat a fogyasztás 9%-kal, illetve a CO₂-kibocsátás 9–15%-kal történő csökkentésére. Ehhez az ilyen stratégiai infrastruktúrákra fordított kiemelt beruházásokra van szükség – amelyek becslések szerint a 2050-ig tartó időszakban mintegy 1,5–2,2 billió euróba kerülnének – az európai villamosenergia- és gázhálózat korszerűsítése és fejlesztése érdekében.

5.3.4 Hasznos lehet, ha az egy adott földrajzi régióhoz tartozó tagállamok csoportjai összehangolják energiaszerkezetüket, infrastruktúrájukat és piaci szabályait azzal a céllal, hogy osztozzanak a rendelkezésükre álló különféle energiaforrások előnyeiben. A nagyobb fokú összekapcsolódással és összehangolással piacaik ellenállóbbá válnának a termelésben és a fogyasztásban bekövetkező ingadozásokkal szemben, és együtt jobban biztosíthatnák az Unió energiaszükségeit kielégítő ellátás biztonságát.

5.4 A polgárok bevonása az energiarendszer átalakításába

5.4.1 Az energiaügyi döntések (atomenergia, szén-dioxid-leválasztás és -tárolás, szélerőművek, nagyfeszültségű távvezetékek stb.) közvélemény általi elfogadása jelenleg kihívás elé állítja Európa demokráciáit. Az EGSZB-nek, valamint a nemzeti gazdasági és szociális tanácsoknak, fogyasztóvédelmi szervezeteknek és más nem kormányzati szervezeteknek központi

szerepet kell játszaniuk az ezekre a szakpolitikákra vonatkozó világos és átlátható információk terjesztésében, továbbá a polgárok hatékonyabb bevonásában. Az ütemterv lehetőséget ad a részvételi demokrácia fejlesztésére egy olyan kérdés kapcsán, amely minden polgárt érint.

5.4.2 Az EGSZB széles körű információs és tudatosságnövelő kampány kezdeményezését javasolja, hogy az európai polgárok tájékoztatást kapjanak az energiarendszer átalakításának különböző lehetőségeiről, az infrastruktúra központi szerepéről és az európai emberektől elvárt új fogyasztói magatartásról.

5.4.3 Az EGSZB úgy véli, hogy egy európai civil társadalmi fórum létrehozása fokozná az információáramlást az Unión belül, mivel a helyi, regionális, nemzeti és európai érdekelt felek rendszeres gyűléseivel e feleknek alkalmuk nyílna arra, hogy közösen megvitassák az energiarendszer 2050-ig történő átalakításának fő kérdéseit.

5.4.4 Az európai energiaközösség létrehozásával a hangsúly egyúttal az energetika lényegi és stratégiai dimenzióira (elérhetőség, megfizethető díjszabás és árak, rendszeresség, megbízhatóság stb.), továbbá a következő 40 évben szükséges változásokra helyeződne. A közösség egy olyan Európa gondolatát testesítené meg, amely odafigyel polgárait és foglalkozik azokkal a kérdésekkel, amelyek őket közvetlenül érintik. A projekt nagyobb társadalmi harmonizációt hozna magával, amelyre szükség van az európai projekt megerősítéséhez és új tartalommal való megtöltéséhez.

5.4.5 Az EGSZB azt ajánlja, hogy határozottabb támogatásban részesüljenek azok a helyi és regionális kezdeményezések, amelyek az intelligens mobilitás, infrastruktúra és közlekedés kérdései, továbbá az új építkezési és rekonstrukciós projektek, a fűtő- és hűtőhálózatok és a városrendezés tekintetében az élvonalban állnak. Az EGSZB úgy gondolja, hogy az ilyen kezdeményezéseket ösztönözni kell, mivel azok sok esetben innovatív, decentralizált és demokratikus energiapolitikák megalkotását segítik elő.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A szekcióvélemény alábbi szövegrészeit elvetették, hogy a Közgyűlés által elfogadott módosítás vagy kompromisszumos módosítás kerülhessen a helyükbe, azonban a szavazók több mint egynegyede mellettük voksolt:

- 1.1 Az EGSZB üdvözli a 2050-ig szóló energiaügyi ütemtervet és annak azt a célkitűzését, hogy keretet biztosítson az európai energiaágazat 2050-re történő jelentős szén-dioxid-mentesítését szolgáló elfogadott politikához (Európai Tanács, 2009. október). Nemcsak az jelent kihívást, hogy egy alacsony szén-dioxid-kibocsátású, fenntartható és biztonságos energiaszerkezetet kell létrehozni a verseny piacon, hanem a civil társadalmat is meg kell győzni arról, hogy ez a célkitűzés teljesíthető.

A módosító indítványról tartott szavazás eredménye: 88 támogató szavazat, 41 ellenszavazat és 13 tartózkodás.

- 4.5 Az EGSZB az ütemtervnek azon fő kihívásokról és lehetőségekről adott elemzésével is egyetért, amelyekkel az energiarendszer átalakítása, az energiapiac újragondolása, a beruházók mobilizálása, a polgárok bevonása és a változások nemzetközi előmozdítása érdekében európai szinten kell foglalkozni. Az alábbi részletes megjegyzések mellett az EGSZB támogatja a javasolt prioritásokat, azon belül is az utolsó szakaszt, amely tíz olyan kulcsfontosságú feltételt, illetve problémát azonosít, amelyeket sürgősen kezelni kell ahhoz, hogy előrelépés történjen.

A módosító indítványról tartott szavazás eredménye: 75 támogató szavazat, 51 ellenszavazat és 24 tartózkodás.

- „5.1.3 Következésképpen ösztönözni kell a megújuló energia felhasználását az olyan technológiákkal egyetemben, amelyek alacsonyabb költségek mellett segítik a szén-dioxid-mentesítés céljának elérését. Ebben a biomassza is szerephez juthat, viszont fontos biztosítani, hogy a kiválasztott módszerek a teljes életciklus elemzése alapján hozzájáruljanak a szén-dioxid csökkentéséhez, és ne tegyék bizonytalanabbá az élelmiszer-ellátást. A nukleáris energia segíthet az energiarendszer ezen átalakításának végrehajtásában és csökkentheti a szén-dioxid-kibocsátást a nukleáris energiát választó országokban azzal, hogy lehetővé teszi a villamosenergia-rendszer költségei és az árak csökkentését, bár továbbra is kérdéses, hogy egyes költségeket, pl. a biztonsághoz, a hulladéktároláshoz, az erőművek leállításához és a felelősséghez kapcsolódó költségeket nem hárítanak-e át másokra, vagy éppen magára a társadalomra.”

A kompromisszumos módosító indítványról tartott szavazás eredménye: 89 támogató szavazat, 53 ellenszavazat és 8 tartózkodás.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Változtatási program: az EU fejlesztéspolitikájának hathatósabbá tétele és a harmadik országoknak nyújtott uniós költségvetés-támogatás jövőbeni megközelítése

(COM(2011) 637 final és COM(2011) 638 final)

(2012/C 229/26)

Előadó: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

2011. október 30-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Változtatási program: az EU fejlesztéspolitikájának hathatósabbá tétele; és a harmadik országoknak nyújtott uniós költségvetés-támogatás jövőbeni megközelítése

COM(2011) 637 final és COM(2011) 638 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2012. április 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a május 24-i ülésnapon) 146 szavazattal 60 ellenében, 30 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

Az EGSZB egyetértését és támogatását fejezi ki a két javaslattal kapcsolatban, ám hangsúlyozza, hogy a bejelentett célkitűzéseket mindenekelőtt úgy kell megvalósítani, hogy azok a támogatások végső kedvezményezettjeinek mindennapjaiban is megmutatkozzanak. Ennek érdekében a következőket javasolja:

1.1 A civil társadalom szervezeteit (ide tartoznak többek között a szakszervezetek, a szövetkezetek, a nem kormányzati szervezetek, valamint a munkaadói szervezetek – mindegyiknek megvannak a maga sajátosságai) ne csak az általános irányvonalak kijelölésébe vonják be, hanem az uniós finanszírozás felügyeletével és kiértékelésével kapcsolatos adminisztratív, diplomáciai és jogi eljárások támogatása és kiegészítése végett a projektek kiválasztásának, a végrehajtásnak és az eredmények kiértékelésének teljes folyamatába is.

1.2 Ha a szociális partnerekkel és a civil társadalom más szervezeteivel nem csupán konzultálnak, hanem be is vonják őket, profitálni lehet a szociális, gazdasági és környezetvédelmi tapasztalatokon alapuló szakértelmükből és az érintett polgárok önkéntes elköteleződéséből, ezzel pedig javulnak a reprezentativitás és a demokrácia kritériumai – a nyíltság, a bővítés, az átláthatóság, és a függetlenség (a felelősségvállalás célkitűzése).

1.3 E tekintetben a gazdasági és szociális tanácsok – ahol működnek ilyenek – igen értékes erőforrást jelentenek. Az EGSZB – különféle partnereivel: a harmadik szektorhoz tartozó szervezetekkel, a szakszervezetekkel és a munkaadói szervezetekkel együtt – mindeddig folyamatosan szerepet vállalt, bármilyen akadály merült is fel. Az európai közhatóságok tárgyalópartnereként lépett fel azoknak a küldöttségeknek az oldalán, amelyekkel kapcsolatban volt, így hidat képezett az intézmények, illetve a civil, szociális és gazdasági szervezetek között, és különféle helyzetekben felhívta az EU hatóságainak figyelmét arra, hogy jobban ügyeljenek az emberi jogok kérdésére.

1.4 **Jobban kellene ügyelni az egyensúlyra az egyfelől az európai civil szervezetekkel, másfelől a kedvezményezett országokkal folytatott konzultáció lebonyolításakor.** Feltétlenül el kell kerülni, hogy az európai fejlesztési politika eszközzé váljon, és ennek érdekében különösen ügyelni kell a nem állami szereplőkkel való fokozott konzultációra. ⁽¹⁾

1.5 Ha az ágazatok országos szintű összevonására kerül sor, mindenképp figyelembe kell venni az inkluzív és fenntartható növekedést elősegítő tisztességes munka menetrendjét. A szociális partnereket már a kezdetektől be kell vonni a politikai párbeszédbe, hogy garantálni lehessen a fejlesztési politikák iránti demokratikus felelősségvállalást, ami túlmutat a kormányzati felelősségvállaláson.

1.6 Az országok vagy országcsoportok közötti megkülönböztetésnek olyan releváns mutatókon kell alapulnia, mint például az ENSZ humán fejlettségi mutatója, hogy figyelembe vegye a szegénység enyhítését. Mindenesetre az úgynevezett „feltörekvő gazdaságok” országai esetében be kell vezetni a fokozatos megszüntetés stratégiáját.

1.7 A felelősségteljes kormányzásra és az emberi jogokra (a változási menetrend pillérére) irányuló uniós támogatást a fejlesztés olyan, emberi jogokon alapuló megközelítésének előmozdítására kellene fordítani, amelynek jellemzői: részvétel a politikai folyamatokban, demokratikus felelősségvállalás és a jogtulajdonosok helyzetének megerősítése; rendszerek az emberi jogok tiszteletben tartására nemzetközi megállapodáson alapuló kötelezettségvállalások során; illetve politikai koherencia az emberi jogok, a segélyek és a gazdaságpolitikák között.

⁽¹⁾ Lásd *Az egyesülési szabadság a mediterrán partnerországokban* című véleményt (HL C 211., 2008.8.19., 77–81. o.; előadó: Juan MORENO PRECIADO), valamint a jelen véleménny 3.13. pontját.

1.8 Az EGSZB mindazonáltal javasolja, hogy fordítsanak kiemelt figyelmet az alábbi ésszerűsítésekre, amelyek révén lehetővé válik az **állami és magántámogatások hatékonyabb átcsoportosítása**:

- mivel megfigyelhető, hogy azok az országok, amelyeknek a legnagyobb szükségük van a támogatásra, gyakran ugyanazok, mint ahol a korrupció legsúlyosabb formái előfordulnak, kiemelt figyelmet kell fordítani a korrupcióellenes intézkedésekre, a költségvetés-támogatási kifizetések esetén pedig konzultálni kell a nem állami szereplőkkel, a szociális partnerekkel, az emberi jogok területén aktív szervezetekkel és az európai hálózatokkal, és be kell vonni őket a prioritások meghatározásába, a nyomon követésbe stb.,
- a támogatási célkitűzések stratégiai újradefiniálásának központjában az ágazati témaköröknek kellene állniuk, ezek közül az EGSZB elsősorban a millenniumi fejlesztési célokat emeli ki. Különös figyelembe kell részesíteni a szociális ágazatokat, az oktatást – ideértve az egész életen át tartó szakképzést is –, az egészségügyet, az új információs és kommunikációs technológiák kifejlesztését és hozzáférhetőségét, a fogyatékkal élők jogait, az emberi és a munkához való jogokat, illetve a nőket érintő jogokat a szakmai és magánéletük, valamint a közösségi életben való részvételük során,
- a köztámogatás továbbra is alapvető fontosságú és szükséges a célországok fejlődéséhez. Mindazonáltal a tagállami és az uniós közvetlen támogatások hatékonyabb koordinációja érdekében a nem kormányzati szervezetektől és a magánszektorból származó támogatásokat is figyelembe kellene venni a koordinációs folyamatban, és esetükben is ugyanazokat a célkitűzések közötti koherenciára és az elszámoltathatóságra vonatkozó elveket kell alkalmazni,
- az EGSZB-t továbbra is aggodalommal tölti el, hogy a tagállamok többségét tekintve csökkenő tendenciát mutat a hivatalos fejlesztési támogatás, és hangsúlyozza, hogy a civil társadalmat szorosabban be kell vonni a költségvetés-támogatásról szóló döntésekbe.

1.9 Az EGSZB úgy véli, hogy **az Európai Bizottságnak partnerségre törekedve a lehető legjobban meg kellene erősítenie az európai és a kedvezményezett országok civil társadalmának közvetlen bevonását**. Ennek célja az emberi jogok, illetve a korrupció elleni küzdelem előmozdítása, valamint a hatástalan támogatás és a szociális problémák kockázatának csökkentése.

1.10 A tagállamokat kötelezni kellene arra, hogy közösségi kereten belül hangolják össze támogatásaikat. Az EU számára súlyos gazdasági válság összefüggésében az európai adófizetőket jobban fel kellene világosítani és tájékoztatni a támogatások céljairól, és lehetővé kellene tenni számukra, hogy véleményt mondjanak azokról; ahhoz pedig, hogy jobban lehessen őket támogatni, a nagyközönséget és a civil szervezeteknél dolgozó önkénteseket és alkalmazottakat célzó képzési intézkedések révén rendelkezésükre kellene bocsátani a megfelelő információkat.

1.11 Az EU-nak emellett képesnek kellene lennie arra, hogy jelentősen növelje a támogatás hatékonyságát azzal, hogy a

gazdasági, ipari és mezőgazdasági területen kiértékeli a gazdasági partnerségi, a társulási és a szabadkereskedelmi megállapodásokat *megkötésük előtt*, valamint a nyomon követésük keretében.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Bizottság „Az EU fejlesztéspolitikája az inkluzív növekedés és a fenntartható fejlődés támogatására – Az EU fejlesztéspolitikájának hathatósabbá tétele” című zöld könyvének (COM(2010) 629 final) folytatásaként terjeszti elő a tárgyban szereplő két javaslatot.

2.2 Új globális kihívásokkal szembeesülve, közel a millenniumi fejlesztési célok megvalósításának 2015-ös céldátumához, valamint a következő többéves pénzügyi keret aktív előkészítése közepette – az EU a szakpolitikák, az eszközök és a felhasználó erőforrások megfelelő kombinációját keresi ahhoz, hogy a fenntartható fejlődést szem előtt tartva hatékonyan és eredményesen vehesse fel a harcot a szegénység ellen. Az Európai Bizottság változtatási programot javasol, melynek célja, hogy megerősítse Európának a világ fejlődő nemzetei iránti szolidaritását ebben a küzdelemben.

2.3 Az EU már eddig is sokat tett a szegénység csökkentéséért, és különösen a millenniumi fejlesztési célok megvalósításáért. Ennek ellenére a világ számos táján még mindig súlyos szegénység uralkodik. Eközben az észak-afrikai és közel-keleti népi mozgalmak rámutattak: alapvetően fontos, hogy haladjunk a millenniumi fejlesztési célok felé. Az Európai Bizottság szerint az EU fejlesztési politikájának figyelembe kell vennie a fejlődő országok közötti egyre nagyobb különbségeket. Az EU-nak egyúttal megvan a lehetősége arra, hogy szorosabban együttműködjön a magánszektoral, az alapítványokkal, a civil társadalom szervezeteivel, valamint a helyi és regionális hatóságokkal, mivel ők is döntő szerepet játszanak a fejlesztésben. Az EU-nak és tagállamainak egységesen kellene kommunikálniuk és összehangoltan fellépniük, hogy jobb eredményeket érhessenek el, és javítsák az EU láthatóságát.

2.4 A jelenlegi gazdasági és költségvetési helyzetben alapvetően fontos annak biztosítása, hogy a segélyeket hatékonyabban, a lehető legjobb eredményeket elérve, valamint oly módon használjuk fel, hogy azok további finanszírozást generáljanak a fejlesztéshez.

2.5 A partnerországok vezetésével kialakított fejlesztési stratégiák formálják majd továbbra is az EU fejlesztési együttműködését a felelősségvállalás és a partnerség elvének megfelelően. Az EU nagyobb kölcsönös elkötelezettséget kíván kialakítani a partnerországokkal – ide tartozik az eredmények tekintetében való kölcsönös elszámoltathatóság is. A donorok koordinált tevékenységeinek keretében az országok szintjén folytatott párbeszédnek útján kell meghatározni, hogy az EU pontosan hol és hogyan lép fel. Hatékonyabb lesz az együttműködés a multilaterális rendszeren belül is.

2.6 Az Európai Bizottság ezenkívül 2011. december 7-én javaslatot fogadott el európai parlamenti és tanácsi rendeletre „a fejlesztési együttműködés finanszírozási eszközének létrehozásáról”,⁽²⁾ amely formális keretek közé helyezi a zöld könyvben javasolt iránymutatásokat és az alábbiakban vizsgált két közleményt.

⁽²⁾ COM(2011) 840 final – 2011.12.7., SEC (2011) 1469 és 1470.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB utal arra, hogy korábbi véleményeiben már számos olyan észrevételt tett, amelyek még most is helyénvalóak. Konkrétan az alábbiakról van szó:

— Az Európai Unió fejlesztési együttműködésének finanszírozási eszköze ⁽³⁾

— Európai kezdeményezés a demokráciáért és az emberi jogokért ⁽⁴⁾ – ebben a véleményben az EGSZB azt kérte, hogy kezdődjön intézményi elemzés „a civil társadalom szerepéről az Európai Unió külpolitikájában az emberi jogok témájában, valamint arról, hogy hogyan lehetne a civil társadalmat a legközvetlenebb módon bevonni ennek a politikának a végrehajtásába. A szervezett civil társadalommal való konzultációnak szisztematikusan meg kellene történnie minden stratégiai dokumentum kidolgozása előtt, beleértve az országspecifikus stratégiai dokumentumokat is. [...]”

3.2 Az EGSZB külön kiemeli, hogy támogatni kell az emberi jogokkal kapcsolatos célkitűzéseket, különösen a munkához való jogot, a férfiak és nők közötti egyenlőséget, a gyermekjogok védelmét és előmozdítását – ideértve a gyermekmunka felszámolását is –, valamint a szociális védelmet nélkülöző informális munkát tekintve (Lásd: Tisztességes munka, illetve ILO-egyezmények).

3.3 Még ha az 1. millenniumi fejlesztési célt (a mélyszegénység felszámolását) az Európai Bizottság támogatja is, az EGSZB megállapítja, hogy most még túl kevés jelentőséget tulajdonítanak a többi célkitűzésnek, pedig a párhuzamos végrehajtás kölcsönösen segíti a célok elérését. Például a 7. célkitűzés – a fenntartható emberi környezet – végrehajtása hozzájárulna a szegénység csökkentéséhez.

3.4 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy külön pénzügyi forrásokot kell rendelni a nemekhez kötődő kérdésekhez (3. millenniumi célkitűzés) a fejlesztési együttműködés keretén belül. Sajnálattal állapítja meg, hogy hiányosak az információk és az adatok, és nincs szisztematikus nyomon követés sem, ennek következtében igen nehéz bármilyen – pozitív vagy negatív – hatást kimutatni a férfiak és nők közötti egyenlőség tekintetében. Ez jelentősen szűkíti annak lehetőségét, hogy politikákat fogadjanak el az okok ismeretében, illetve megfelelő stratégiákat és fellépéseket dolgozzanak ki az egyenlőtlenségek csökkentésére. A hatékonyság érdekében minden politikába be kell építeni a nemekkel kapcsolatos kérdéseket, ehhez pedig a pénzügyek és a támogatások előreláthatóságára is szükség van, különben esetleg az egész csak írott malaszt marad, és háttérbe szorul más, sürgősebbnek tűnő célkitűzésekkel szemben. ⁽⁵⁾

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye: Az Európai Unió fejlesztési együttműködésének finanszírozási eszköze – A szervezett civil társadalom és a szociális partnerek szerepe. HL C 44., 2011.2.11., 123–128. o.; előadó: Giuseppe Antonio Maria Iuliano.

⁽⁴⁾ Az EGSZB véleménye: Európai kezdeményezés a demokráciáért és az emberi jogokért (EIDHR). HL C 182., 2009.8.4., 13–18. o.; előadó: Giuseppe Antonio Maria Iuliano.

⁽⁵⁾ A nők jogaival foglalkozó parlamenti bizottság jelentése a 2014–2020 közötti többéves keretről *Assessing Gender relevance of EU External Actions [a nemek jelentőségének felmérése az EU külpolitikái tevékenységében]* címmel.

3.5 A decentralizációt és az EU-képviseltek iránti bizalmat tekintve az EGSZB – a kapcsolattartó és nyomonkövetési csoportjain keresztül, valamint az EU Indiával, Brazíliával, az AKCS-országokkal stb. tartott kerekasztalain, valamint a földközi-tengeri térségre és a keleti szomszédokra irányuló folyamatokban való részvétele által – minden kiküldetése során találkozott európai delegációkkal. Megállapítja, hogy az európai delegációk által nyújtott támogatást ki kellene terjeszteni a helyszínen működő európai civil szervezetekre is, és ez az európai támogatási rendszer átláthatóságának is hasznára válna.

3.6 Az EGSZB egyetért a vizsgált javaslatokban foglalt célkitűzésekkel, ám néhány javaslatot fogalmaz meg a „költtségvetés-támogatás” eszközével kapcsolatban, mivel tapasztalatai szerint a nagyközönség azt nem támogatja. A civil társadalom szervezeteinek, a szociális partnereknek és más szereplőknek a demokráciára, az átláthatóságra, a pazarlás elkerülését célzó nyomonkövethetőségre, a korrupcióra, az adóelkerülésre, a befolyásos pozícióval, illetve politikai, rendőri vagy katonai hatalommal való visszaélésre, valamint az egyéb kérdésekre vonatkozó javaslatait ⁽⁶⁾ jobban figyelembe kellene venni a programok tervezésekor és nyomon követésekor.

3.7 Először is teljes egészében el kell végezni az értékelést, ha el akarjuk kerülni, hogy nyolc év múlva (2014–2020-as időszakra szóló pénzügyi terv) ismételten arra a következtetésre jussunk, hogy az Európai Bizottság az értékelésében helyesen állapította meg, hogy az eredmények lesújtóak, és megpróbálta kiigazítani a helyzetet, figyelembe véve az új Szerződés által kijelölt feladatokat is, de közben továbbra is ugyanúgy járt el, azaz utólagos értékeléseket végzett, megerősítette a túlságosan részletekbe menő ellenőrzést úgy, hogy közben nem biztosított több emberi erőforrást, és nem vizsgálta meg a választott célcsoport helyességét (legyen szó szervezett hálózatokról vagy magánszemélyek csoportjáról). A támogatásoknál elsőbbséget kell élvezniük a leginkább kiszolgáltatott helyzetben levő társadalmi csoportoknak, akik hozzáférési problémákkal küzdenek; köztük a vidéki területek és a legkülső régiók társadalmi csoportjainak.

3.8 Másodsorú pedig azzal, hogy a támogatások mindkét oldalán (nyújtók és kedvezményezettek) a legnagyobb gazdasági szereplőknek kedvezünk, az emberi erőforrásba történő hosszú távú befektetés helyett a hatékonyság látszatát részesítjük előnyben.

3.9 Végül pedig a támogatások célkitűzéseinek értékelése terén az Európai Bizottságnak tisztáznia kell, és egyértelműen ki kell jelentenie, hogy támogatási programja hogyan kapcsolódik gazdasági partnerségi megállapodásainak és szabadkereskedelmi megállapodásainak tárgyalási céljaihoz és miben különbözik tőlük. Az egyértelműség hiánya itt nemcsak zavart és félreértéseket eredményez, hanem megakadályozhatja annak belátását is, hogy az ODA eddig nem járult hozzá kielégítő mértékben a millenniumi célok megvalósulásához, mivel a támogatási célok nincsenek összhangban az EU külpolitikájának többi részével, különösen a kereskedelempolitikával.

⁽⁶⁾ Az EGSZB véleménye az AKCS-országok fejlődését szolgáló regionális integrációról. HL C 317., 2009.12.23., 126–131. o.; előadó: Gérard Dantin, társelőadó Luca Jahier.

3.10 Így az EU egy olyan inkluzív növekedést ösztönözhetne, amely a zöld gazdaságra való áttérés irányába mutat, és amelynek középpontjában a humán erőforrás-fejlesztés, a tudástranszfer és -megosztás, illetve a szükséges technológiák megosztása áll. Azzal javíthatná támogatásainak hatékonyságát, hogy elemzi az általa kötött gazdasági megállapodások hatásait, és teljesen kiépíthetné a *demokrácia és az emberi jogok európai eszközét* ⁽⁷⁾.

3.11 Nem szabad megfeledkezni arról, hogy a tagállamok GNI-jének 0,7 %-ára vonatkozó, a Párizsi Nyilatkozatban foglalt célkitűzés továbbra is mennyiségi célkitűzés marad, de számos tagállam már a 2008-as pénzügyi válságot megelőzően a „kevesebb, de jobb minőségű támogatás” jelszava mögé bújtt (Monterrey 2002, Johannesburg 2002). Az EU valamennyi tagállama hozzájárul európai vagy nemzetközi támogatási programokhoz, de idővel a társadalom széles rétegei már nem részesülnek az ígért gazdasági és környezeti előnyökből. Ezért helyre kell állítani a bizalmat – a támogatások terén éppúgy, mint a gazdaságban – a civil társadalom és a politikai, illetve gazdasági kormányzat között, északon és délen egyaránt.

3.12 A hatékony és összehangolt támogatásokhoz a tagállamoknak és az Európai Bizottságnak meg kell osztaniuk egymással a célkonvergenciával kapcsolatos erőfeszítéseket. Az uniós intézmények túl visszafogottak az egyes hozzájáruló tagállamok egyéni érdekeit tekintve. A kedvezményezett országok kormányai így ki tudták használni az uniós tagállamok gyakran eltérő gazdasági érdekeit, és ki tudták játszani egymás ellen a különböző támogatásfinanszírozásokat és az egyes kontinenseket (EU, G20-ak, OECD stb.).

3.13 Fontos, hogy intézkedéseket hozzunk a demokratikus folyamat támogatásához. Mindig egyensúlyra kell törekedni a szociális partnerekkel, illetve a többi civil szervezettel folytatott konzultáció között, hogy a visszhang pozitív legyen és a tematikus célok konkrétan megvalósuljanak.

3.14 Ezeknek a felvetéseknek a során figyelembe kell venni azt is, hogy maga az EU is viselni kénytelen egy olyan pénzügyi válság szociális következményeit, amely átterjedt a gazdaságra, majd a költségvetés, a szociális kérdések és a politika területére. A fejlesztési támogatás és együttműködés révén az EU-nak ösztönöznie kell a nyersanyag-felhasználás csökkentését, meg kell könnyítenie a technológiatranszfer, elő kell mozdítania a természeti erőforrásokat exportáló országok feldolgozóiparát, hogy ezzel is csökkentse ökológiai lábnyomát, és közben mérsékelje az éghajlatváltozás következményeit.

Üzleti környezet, regionális integráció és világszintű piacok

3.15 Ezzel kapcsolatban a busani konferencia eredményei nem mutatták, hogy az EU különös vagy szilárd meggyőződésre jutott volna a technológiatranszfer támogatásával, az éghajlatváltozás kapcsán a lakásviszonyok javításával vagy a közszolgá-

latások megerősítésével kapcsolatban. El kell ismerni, hogy az EU erőfeszítései elsikkadnak a rengeteg támogatás, illetve multi- vagy transznacionális gazdasági érdekek által vezérelt magánfinanszírozás között (amely a magánszektor fejlesztés melletti erős elkötelezettségének a jele), míg saját részesedése és hozzájárulása még mindig a hivatalos fejlesztési támogatások mintegy felét teszik ki.

3.16 Nemzetközi szinten néhány nagyvállalat, különösen az infrastruktúra, az építőipar, a vízügy, az agrár-élelmiszeripar, az energia stb. terén működők, előzetes megvalósíthatósági tanulmányokat biztosítanak a támogatásban részesülő kormányoknak, amelyek a jövőbeli befektetők meggyőzésére szolgálnak, és a kedvezményezett országok azon kötelezettségére hívják fel a figyelmet, hogy be kell tartaniuk az alapvető jogokat, a gyakorlatban is érvényesítve azokat, amikor komolyabb infrastrukturális beruházásokat kezdeményeznek. Előfordultak azonban olyan esetek, amikor a kedvezményezett ország helyi vagy nemzeti szintű kormányzati tisztviselői a pénzpiacra vitték a megkapott támogatást anélkül, hogy a teljes összeggel azoknak a projekteknek a megvalósulását segítették volna elő, amelyekre ezeket a pénzeket eredetileg kapták. A pénzeket „biztos helyen”, magánszámlákon helyezték el, európai pénzügyi központokban.

3.17 Az EGSZB is támogatja az adómegkerülés és a korrupció elleni küzdelem célját. Ebbe bele kellene hogy tartozzon a büntetékenyességekből vagy adómegkerülésből származó pénzmosás, a be nem jelentett munkavégzés vagy a kényszermunka, illetve a gyermekmunka keretében történő kizsákmányolás is. Az EU így jobban elérné azt a célt, hogy a többi támogatóval összhangban lépjen fel.

3.18 Az EU-nak ennek megfelelően arra kellene ösztönöznie tagállamait, hogy növeljék hozzájárulásait, de ennek kapcsán összehangoltan és integrált módon járjanak el. Konzultálnia kellene civil társadalmával is a célok helyességéről, hogy meggyőzze a tagállamokat arról, hogy a fejlesztési támogatás nem csupán a róluk kialakult képről és piaci részesedésekről szól. Elő kell mozdítania és segítenie kell a párbeszédet a különböző civil szervezetek, a szociális partnerek és a tagállamok között, bevonva ebbe a helyi és regionális szereplőket is. Erre mind az EU-ban, mind azon kívül sort kellene keríteni.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az 2010. szeptemberi Accrai Fórumtól kapott támogatáson felbuzdulva a civil társadalmi szervezetek elfogadták a fejlesztési hatékonyságára vonatkozó „isztambuli elveket”, melyek több mint 70 országban és ágazatban végzett hosszú konzultációs folyamat gyümölcseként születtek meg. Ezek az elvek a fejlesztés hatékonyságát szolgáló, 2011 júniusában elfogadott nemzetközi keretrendszer alapját képezik, amely megállapítja a civil társadalmi szervezetek gyakorlatai isztambuli elvek szerint való értelmezésének és azokhoz való hozzáigazításának kritériumait, a helyi és ágazati sajátosságok fényében. E folyamat keretében az EGSZB felkérést kapott az Európai Bizottságtól egy feltárási vélemény kidolgozására a civil társadalom részvételének

⁽⁷⁾ Lásd a 4. lábjegyzetet.

lehetőségeiről a fejlesztési illetve fejlesztési együttműködési politikákban, a strukturált párbeszéd keretein belül ⁽⁸⁾.

4.2 Az EGSZB fontosnak tartja a körülményt, hogy már zajlanak a fenntartható fejlődésről 2012 júniusában, Rio de Janeiróban rendezendő ENSZ-konferencia előkészületei.

4.3 Ezzel kapcsolatban emlékeztet a „Rio+20: a zöld gazdaság és a jobb kormányzás felé – Az európai szervezett civil társadalom hozzájárulása” ⁽⁹⁾ című EGSZB-velemény következtetéseire és ajánlásaira, valamint a közelmúltban kiadott, „Az EGSZB állás-pontja a fenntartható fejlődés témájában tartandó ENSZ-konferencia (Rio+20) előkészítéséről” ⁽¹⁰⁾ című kiegészítő véleményben szereplő üzenetre.

4.4 A Rio+20 ENSZ-konferencián a világ vezető politikusa-inak el kell kötelezniük magukat egy konkrét cselekvési terv mellett, amely a millenniumi célkitűzések megvalósulásának ellenőrzéséhez, a bolygónk korlátait tiszteletben tartó fenntartható fejlődéshez és a szegénység felszámolásához vezet (1. számú célkitűzés).

4.5 Az EGSZB külön hangsúlyozza, hogy a Rio+20 napirendjében kiemelt helyet kell kapnia a szegénység felszámolásának, valamint annak a célkitűzésnek, hogy mindenki elegendő élelemhez, tiszta vízhez és fenntartható energiához jusson hozzá. Annak előmozdítása, hogy a fejlődő országokban környezeti szempontból megfelelő helyi mezőgazdaság alakuljon ki, igen fontos szerepet játszik a szegénység elleni küzdelemben és az élelmezésbiztonság javításában, továbbá elősegíti a gazdaságilag virágzó vidéki területek kialakulását.

4.6 Ami a magánszektorral illeti, támogatni kell a szociális partnerek (munkáltatói és munkavállalói szervezetek) szerepének, valamint a társadalmi párbeszéd jelentőségének elismerését számos partnerországban. A társadalmi párbeszéd létfontosságú a gazdasági, társadalmi és környezeti fejlesztési célkitűzések széles körű, demokratikus támogatottságának biztosításához, amelyet az UNDP és az UNEP is sürget (átmenet a környezetbarát gazdaság felé), valamint az alapvető munkajogi normák betartásához és a társadalmi igazságosság előmozdításához. A társadalmi párbeszéd és igazságosság megvalósításával a munkaadók és a munkavállalók képviselői maguk is hozzájárulnak a hatékony társadalmi, gazdasági és környezeti fejlesztési stratégiák meghatározásához, és megerősítik a konfliktusmegelőzést és a társadalmi stabilitást.

4.7 Fontos, hogy a magánszektor valamennyi érintett szereplője – a vállalati társadalmi felelősségvállalás elvei alkalmazásának és más hasonló kezdeményezéseknek a széles körű felhasználását ösztönözve – alkalmazza az ILO egyezményekben meghatározott munkaügyi elveket és normákat, melyek ellenőrzéséről az ILO által kidolgozott felügyeleti rendszernek kell gondoskodnia. A multinacionális vállalatoknak, különösen, ha

működésük valamelyik szakaszában állami támogatásban is részesültek, konkrét lépéseket kell tenniük annak érdekében, hogy betartsák az ENSZ „üzleti és emberi jogokra vonatkozó irányadó elveit”, amelyek a jogok védelmére, tiszteletben tartására és a jogorvoslatra vonatkozó ENSZ-keretrendszerbe illeszkednek, továbbá az ILO által a multinacionális vállalatokról és a szociális politikáról kiadott háromoldalú nyilatkozat elveit, az OECD által a multinacionális vállalatok részére kiadott irányelveket, valamint az ENSZ vállalatokra vonatkozó Globális Megállapodását (Global Compact). E vállalatok előtt ezenkívül nyitva áll a lehetőség, hogy alkalmazzák az IFC (Világbank) és az ILO között létrejött együttműködés keretében a teljes termelési láncra vonatkozó alapvető munkaügyi normák tekintetében összegyűjtött bevált gyakorlatokat.

4.8 A magánszektor támogatása előnyt jelenthet a fejlesztés szempontjából, de a fejlesztéshez nyújtott állami támogatás nem szolgálhat a magánszektor kockázatainak fedezésére, illetve nem helyettesítheti a közszolgáltatásokat. Ami a köz- és magánszféra partnerségeit (PPP) illeti, a hosszú távú szükségletek mélyreható elemzése alapján e partnerségeknek az érintett közösség szempontjából méltányos kockázatmegosztást, valamint a létrejött termékek és szolgáltatások hozzáférhetőségét és megfizethetőségét, illetve környezeti fenntarthatóságát kell lehetővé tenniük és biztosítaniuk. Valóban többoldalú megközelítés szerint kell működniük, és nem szolgálhatnak a közszolgáltatások privatizációjának eszközeként ott, ahol azok jól betöltik feladatukat, vagy csak tökéletesítésre szorulnak.

4.9 A célországok fenntartható fejlődésének létfontosságú szereplőiként a szociális gazdaság vállalkozásainak és szervezeteinek (a szövetkezeteket is beleértve) ki kell kérni a véleményét, és be kell vonni őket a célkitűzések meghatározásába, valamint támogatni kell őket azok megvalósításában, így fejlesztve potenciáljukat a támogatás illetve támogatás felhasználásának szereplőiként.

4.10 Afrika, Ázsia és Latin-Amerika számos országában, amelyek immár a „közepes jövedelmű országok” kategóriájába tartoznak, a szegénység még távolról sem szűnt meg, és egyre nő a szakadék a gazdagok és a szegények között. Különösen fontos, hogy a szegények 75 %-a továbbra is a közepes jövedelmű országokban él. Ez azt jelenti, hogy a demokratikus és méltányos társadalmak erős szociális partnerekkel közösen történő kiépítésének célkitűzése továbbra is aktuális marad a földrajzi programokban.

4.11 A fejlődő országoknak minden esetben jogosultnak kell lenniük a tematikus programok támogatására, melyeket ennek megfelelően meg kell erősíteni. E kérdéssel kapcsolatban enyhíteni kell azt a korlátozást, hogy országoként maximum három tematikus terület alkalmazható, a kedvezményezett államok kormányával, a magánszféra gazdasági és szociális szereplőivel és a civil társadalom egyéb szervezeteivel folytatott megfelelő egyeztetést követően.

4.12 Annak a politikai döntésnek, amely a „jobb módú fejlődő országok” támogatásának fokozatos leépítését irányozza elő, szintén a humán és a társadalmi fejlődés ENSZ által alkalmazott megfelelő mutatóin kell alapulnia, és az OECD keretében létrejött nemzetközi konszenzusnak megfelelően kell megvalósulnia, a belső egyenlőtlenségek csökkentésének jegyében.

⁽⁸⁾ Az EGSZB véleménye: A civil társadalom részvétele az Európai Unió fejlesztési, valamint fejlesztési együttműködési politikáiban, HL C 181., 2012.6.21., 28. o.

⁽⁹⁾ HL C 376., 2011.12.22., 102. o.

⁽¹⁰⁾ HL C 143., 2012.5.22., 39. o.

4.13 Az EGSZB támogatja azt a célkitűzést, hogy meg kell erősíteni a nemzeti szereplők súlyát és legitimitását a partnerországok költségvetési folyamatain belül, és úgy véli, hogy amennyiben hatékony, a költségvetés-támogatási intézkedésekre vonatkozó tényszerű és ellenőrizhető adatok közzététele jelentős előrelépést tehet lehetővé a támogatási és a millenniumi célkitűzések megvalósítása terén. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság ilyen irányú erőfeszítéseit.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 24-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Véleményéhez

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, elutasították:

14. módosító indítvány: 3.16. pont

~~Nemzetközi szinten a nagyvállalatok (különösen az infrastruktúra, az építőipar, a vízügy, az agrár élelmiszeripar, az energia stb. terén működők) ⁽¹⁾ likviditása esetenként túl nagy mértékben függ a hivatalos fejlesztéstámogatástól (ODA). Az előzetes megvalósíthatósági tanulmányok, amelyeket a támogatásban részesülő kormányokhoz juttatnak el, a jövőbeli befektetők meggyőzésére szolgálnak, és a kedvezményezett országok azon kötelezettségére hívják fel a figyelmet, hogy be kell tartaniuk az alapvető jogokat, a gyakorlatban is érvényesítve azokat, amikor komolyabb infrastrukturális beruházásokat kezdeményeznek. Előfordultak azonban olyan esetek, amikor a kedvezményezett ország helyi vagy nemzeti szintű kormányzati tisztviselői a pénzpiacra vitték a megkapott támogatást anélkül, hogy a teljes összeggel azoknak a projekteknek a megvalósulását segítették volna elő, amelyekre ezeket a pénzeket eredetileg kapták. A pénzeket „biztos helyen”, magánszámlákon helyezték el, európai pénzügyi központokban.~~

Indokolás

E pont nem tűnik világosnak és/vagy nem biztosít hozzáadott értéket a véleményhez. Az utolsó mondat nem egy általános problémát, hanem egy sajátos, egy vagy több személy által elkövetett bűncselekményt ismertet. Ennek a hozzáadott értéke több mint homályos.

A szavazás eredménye

Mellette:	57
Ellene:	137
Tartózkodott:	29

10. módosító indítvány: 4.8. pont

~~A magánszektor támogatása kulcsfontosságú előnyt jelenthet a fejlesztés előmozdításához szempontjából, de a fejlesztéshez nyújtott állami támogatás nem szolgálhat a magánszektor kockázatainak fedezésére, illetve nem helyettesítheti a közszolgáltatásokat. Ami a köz- és magánszféra partnerségeit (PPP) illeti, a hosszú távú szükségletek mélyreható elemzése alapján e partnerségeknek az érintett közösség szempontjából méltányos kockázatmegosztást, valamint a létrejött termékek és szolgáltatások hozzáférhetőségét és megfizethetőségét, illetve környezeti fenntarthatóságát kell lehetővé tenniük és biztosítaniuk. Valóban többoldalú megközelítés szerint kell működniük, és nem szolgálhatnak a közszolgáltatások privatizációjának eszközeül ott, ahol azok jól betöltik feladatukat, vagy csak tökéletesítésre szorulnak.~~

Indokolás

A kiegyensúlyozott megközelítés biztosítása.

A szavazás eredménye

Mellette:	96
Ellene:	126
Tartózkodott:	11

(1) A Világbank és az Európai Beruházási Bank kiválasztási kritériumainak reformjáig, de még napjainkig is, a megkezdett reformok ellenére.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv az elemekről és akkumulátorokról, valamint a hulladékelemekről és -akkumulátorokról szóló 2006/66/EK irányelvnek a vezeték nélküli villamos kézi szerszámokba szánt, kadmiumot tartalmazó hordozható elemek és akkumulátorok forgalomba hozatala tekintetében történő módosításáról

(COM(2012) 136 final – 2012/0066 (COD))

(2012/C 229/27)

Előadó: **Josef ZBOŘIL**

2012. április 16-án a Tanács az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján úgy határozott, hogy kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv az elemekről és akkumulátorokról, valamint a hulladékelemekről és -akkumulátorokról szóló 2006/66/EK irányelvnek a vezeték nélküli villamos kézi szerszámokba szánt, kadmiumot tartalmazó hordozható elemek és akkumulátorok forgalomba hozatala tekintetében történő módosításáról

COM(2012) 136 final – 2012/0066 (COD).

Az EGSZB elnöksége 2012. április 24-én megbízta a „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. május 23–24-én tartott 481. plenáris ülésén (a 2012. május 24-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Josef Zbořil személyében, továbbá 121 szavazattal 6 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlöi a 2012. március 26-i európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslatot az elemekről és akkumulátorokról, valamint a hulladékelemekről és -akkumulátorokról szóló 2006/66/EK irányelvnek a vezeték nélküli villamos kézi szerszámokba szánt, kadmiumot tartalmazó hordozható elemek és akkumulátorok forgalomba hozatala tekintetében történő módosításáról (COM(2012) 136 final – 2012/0066 (COD)), valamint az ezt kísérő hatáselemzést (SWD(2012) 66 final).

1.2 Az EGSZB véleménye szerint a hatásvizsgálat nem nyújt olyan, kellőképpen megbízható bizonyítékot, amelyen a Bizottságnak a nikkkel-kadmium elemekre irányuló javaslati alapulhatnának. Az EGSZB megjegyzi, hogy a nikkkel-fém-hidrid elemeket 2015-ben már nem fogják villamos kézi szerszámokban felhasználni, ezért nem jelentenek kereskedelmi életképes technológiai alternatívát. Tehát csupán egyetlen elemtechnológia (a lítium ionos) áll majd rendelkezésre, amint megszűnik a nikkkel-kadmium elemekre vonatkozó mentesség, ami kereskedelmi kockázatot jelent a villamos kézi szerszámok gyártói számára. Az EGSZB úgy véli, hogy ezek a dokumentumok kellőképpen érthetőek ahhoz, hogy ajánlásokat lehessen megfogalmazni hozzájuk.

1.3 Az EGSZB az irányelvjavaslat elfogadását ajánlja azzal a feltétellel, hogy a 0,002 tömegszázaléknál több kadmiumot tartalmazó elemek forgalomba hozatalának végső határidejét 2015. december 31-ben határozzák meg, és hogy rendelkezzenek arról, hogy ezt követően öt évig még legyen megengedett tartalék nikkkel-kadmium akkumulátorok forgalmazása. Ezután csak vészjelző és riasztórendszereket, illetve speciális orvosi felszereléseket lehet forgalomba hozni kadmiumtartalmú elemekkel.

1.4 Az EGSZB üdvözlöi az arányosság elvének alkalmazását ebben az igen specifikus döntési folyamatban, és támogatja az Európai Bizottság javaslatait. Emiatt azt ajánlja, hogy az Európai Parlament és a Tanács fogadja el az irányelvjavaslatot (COM(2012) 136 final) az 1.3. pontban javasolt módosításokkal.

1.5 Az EGSZB ennek megfelelően a javasolt végrehajtási hatáskörök Európai Bizottságra való átruházását is ajánlja az irányelvjavaslatban meghatározott jelentésben és hatókörrel. A hatásköröknek az európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslattal (COM(2012) 136 final) összhangban történő átruházásakor biztosítani kell az eljárások átláthatóságát, valamint az Európai Bizottság végrehajtási hatásköreit gyakorló szereplők teljes elszámoltathatóságát. Az EGSZB ezért azt kéri, hogy az érintett szervek működjenek átláthatóan és döntéseikért felelősségre lehessen vonni őket.

2. Az európai bizottsági dokumentum lényegi tartalma

2.1 Az elemekről és akkumulátorokról, valamint a hulladékelemekről és -akkumulátorokról, továbbá a 91/157/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2006. szeptember 6-i 2006/66/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv forgalombahozatali tilalmat rendel el azokra a hordozható elemekre vagy akkumulátorokra, beleértve a készülékbe építettek is, amelyek több mint 0,002 tömegszázalék kadmiumot tartalmaznak. A vezeték nélküli villamos kézi szerszámokba szánt hordozható elemek és akkumulátorok azonban eddig mentesültek e tilalom alól.

2.2 Az Európai Bizottság azért terjesztette elő ezt a javaslatot, mivel az elemekről és akkumulátorokról szóló irányelv

4. cikkének (4) bekezdése értelmében köteles felülvizsgálni a vezeték nélküli villamos kézi szerszámok elemei és akkumulátorai vonatkozásában (a 4. cikk (3) bekezdésének c) pontjában) megállapított mentességet és – adott esetben megfelelő javaslatokkal együtt – jelentést benyújtani a kadmium elemekben és akkumulátorokban történő felhasználásának tilalma céljából.

2.3 Az Európai Bizottság 2010 decemberében nyújtotta be jelentését az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak. Megállapította, hogy a jelentés elkészítésének idején még nem állt rendelkezésre minden szükséges műszaki információ (nevezetesen a kadmium és a helyettesítésére szolgáló anyagok költség-haszon elemzése) a vezeték nélküli villamos kézi szerszámokba szánt hordozható elemek és akkumulátorok kadmium-tartalmát érintő mentesség feloldásához, amelyre ilyen döntést lehetett volna alapozni.

2.4 Néhány érdekelt a nikkkel-kadmium (NiCd) elemeknek a vezeték nélküli villamos kézi szerszámokban való használatára vonatkozó mentesség visszavonása mellett érvelt, mivel hosszú távon a gazdasági költségeket minimálisnak, a környezetvédelmi előnyöket pedig jelentősnek ítélte. Mások elleneztek a mentesség visszavonását, és hangsúlyozták azt a tényt, hogy a gazdasági, környezeti és társadalmi hatásokra vonatkozó adatok nem indokolták a visszavonást.

2.5 Az érdekeltekkel folytatott konzultáció összességében alátámasztotta azt, hogy a költség-haszon elemzés szilárd alapokra helyezéséhez összehasonlító életciklus-értékelésre van szükség. Az életciklus-elemzés nem vezetett eredményre az elemek kapcsán jelenleg rendelkezésre álló vegyi összetételek viszonylagos előnyei és hátrányai tekintetében. A bizottsági hatásvizsgálat megállapította, hogy az alapforgatókönyvvel ellentétben a mentességet (azonnali hatállyal vagy 2016-ban) visszavonó egyéb szakpolitikai opciók alkalmazásával csökkenne a környezetre gyakorolt általános hatás egyrészt az elkerülhető kadmiumkibocsátás révén, másrészt az opciók hat környezeti mutatószámra alapozott összesített környezeti hatását tekintve.

2.6 Az Európai Bizottság azzal érvel, hogy a mentesség (2016-ra) halasztott visszavonása esetén némileg kisebb a környezeti haszon, mint az azonnali hatályú visszavonást alkalmazva, a költségek viszont jelentősen alacsonyabbak ennél az opciónál. Újrafeldolgozással és vezeték nélküli villamos kézi szerszámok gyártásával foglalkozó néhány piaci szereplő költségbecslést készített a mentesség visszavonását előirányzó mindkét opció vonatkozásában: az azonnali hatályú visszavonás költsége ez alapján 40–60 millió EUR, a 2016-ra halasztott visszavonásé pedig 33 millió EUR lenne. Kétséges azonban, hogy a teljes költséget a mentesség visszavonásának lehet-e tulajdonítani, mivel a vezeték nélküli kézi szerszámokban használt elemek kadmiumtartalma az alapforgatókönyv szerint is eleve 50 %-kal csökkenne a 2013 és 2025 közötti időszakban.

2.7 A Bizottság megállapítja, hogy a 2013–2025 közötti időszakban az alternatív elemtechnológiával működő vezeték nélküli kézi szerszámok a helyettesítő megoldásként választott vegyi összetételtől függően (nikkel-fém-hidrid vagy lítiumion) 0,8 illetve 2,1 euróval kerülnek többbe, ha a mentességet azonnali hatállyal vonjuk vissza, és 0,4 illetve 0,9 euróval, ha 2016-tól. Ez az adat pontatlan, a költségtöbblet-összegek nagymértékben magasabbak.

2.8 A megnevezett összes szakpolitikai opció társadalmi hatása és adminisztratív terhe korlátozott, mint ahogyan megfelelési problémák sem várhatók.

2.9 A hatásvizsgálat megállapította, hogy a mentesség visszavonásának 2016-ra halasztásával a környezeti haszon némileg kisebb az azonnali hatályú visszavonáshoz képest, a költségek viszont lényegesen alacsonyabbak lennének. Míthogy a mentesség 2016-ra halasztott visszavonása az azonnali hatályú visszavonáshoz képest magasabb hatékonyság mellett csaknem azonos fokú hathatóságot eredményez, ez az opció került kiválasztásra. A vezeték nélküli villamos kézi szerszámokban történő felhasználási módra nyújtott mentességet 2015. december 31-ig indokolt fenntartani annak érdekében, hogy az ágazat folytatni tudja a szükséges technológiai áttállást.

3. Általános és konkrét megjegyzések

3.1 Egy számos aspektusra, ágazatra és tényre kiterjedő elemzés alapján az Európai Bizottság azt javasolja, hogy a 0,002 tömegszázaléknál több kadmiumot tartalmazó elemekkel működő villamos kézi szerszámok gyártásának és forgalomba hozatalának végső határideje 2015 vége maradjon.

3.2 Az elvégzett elemzés azt mutatja, hogy ez az ideális megoldás, amely semmilyen említésre méltó környezetkárosodáshoz sem vezet, illetve nem veszélyezteti a lakosság egészségét. Csalódást kelt, hogy a bizottsági javaslat nem említi a kadmium tárgyában az EU által végzett cölzött kockázatelemzést (TRAR), sem pedig az ezt követő kockázatcsökkentési stratégiát, amely arra a megállapításra vezetett, hogy nincs szükség további intézkedésre a nickel-kadmium elemek villamos kézi szerszámokban való felhasználását illetően.

3.3 A fogyasztóvédelem tekintetében természetes, hogy a rendszer érvényben marad olyan kadmiumtartalmú elemeket használó termékek címkézése esetében, amelyek teljesen megfelelnek az érvényes jogszabályoknak. Ugyanez érvényes az elemeket előállító munkások védelmére, valamint a munkajogi rendelkezésekre. Ezenfelül a kadmiumtartalmú elemek előállítása továbbra is folytatódik a speciális orvosi felszerelések és az elektronikus vészjelző rendszerek esetében. A hatástanulmányok megfelelően ez segít szembenézni azokkal a kockázatokkal, amelyek a 0,002 tömegszázaléknál több kadmiumot tartalmazó akkumulátorok használati tilalma határidejének kitozálásával kapcsolatosak.

3.4 Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy a tilalom 2018. december 31-én lépjen életbe.

3.5 Az EGSZB javasolja végrehajtási hatáskörök Európai Bizottságra való átruházását is az irányelvjavaslatban meghatározott jelentésben és hatókörrel. A hatáskörök az európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslat (COM(2012) 136 final) szerinti átruházásakor biztosítani kell az eljárások átláthatóságát, valamint az Európai Bizottság végrehajtási hatásköreit gyakorló szereplők teljes elszámoltathatóságát.

3.6 Az EGSZB megjegyzi, hogy a villamos kézi szerszámokban felhasználandó akkumulátorokat jelenleg elsősorban harmadik országok biztosítják, azonban számos márkás szerszámot az EU-ban gyártanak. Véleménye szerint azonban figyelembe kell venni, hogy nem kívánatos a felszerelést megvásárló fogyasztó költségeinek aránytalan növelése, beleértve ebbe a 0,002 tömegszázaléknál több kadmiumot tartalmazó elemekkel működő vezeték nélküli villamos kézi szerszámokat is.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 24-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1999/4/EK, a 2000/36/EK, a 2001/111/EK, a 2001/113/EK és a 2001/114/EK irányelvnek a Bizottságra ruházandó hatáskörök tekintetében történő módosításáról

(COM(2012) 150 final – 2012/0075 (COD))

(2012/C 229/28)

2012. április 18-án az Európai Parlament, 2012. április 30-án pedig a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 43. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1999/4/EK, a 2000/36/EK, a 2001/111/EK, a 2001/113/EK és a 2001/114/EK irányelvnek a Bizottságra ruházandó hatáskörök tekintetében történő módosításáról

COM(2012) 150 final – 2012/0075 (COD).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, a 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a 2012. május 23-i ülésnapon) 149 szavazattal 5 ellenében, 11 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1760/2000/EK rendeletnek a szarvasmarhafélék elektronikus azonosítása és az önkéntes marhahúscímkézésre vonatkozó rendelkezések törlése tekintetében történő módosításáról

(COM(2012) 162 final – 2011/0229 (COD))

(2012/C 229/29)

2012. május 10-én az Európai Parlament, 2012. április 26-án pedig a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1760/2000/EK rendeletnek a szarvasmarhafélék elektronikus azonosítása és az önkéntes marhahús-címkézésre vonatkozó rendelkezések törlése tekintetében történő módosításáról

COM(2012) 162 final – 2011/0229 (COD).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, a 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a 2012. május 23-i ülésnapon) 154 szavazattal 1 ellenében, 7 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre a lakosság egészségének az emberi fogyasztásra szánt vízben található radioaktív anyagokkal szembeni védelmére vonatkozó követelmények meghatározásáról

(COM(2012) 147 final – 2012/0074 (NLE))

(2012/C 229/30)

2012. április 17-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 31. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi irányelvre a lakosság egészségének az emberi fogyasztásra szánt vízben található radioaktív anyagokkal szembeni védelmére vonatkozó követelmények meghatározásáról

COM(2012) 147 final – 2012/0074 (NLE).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, 2012. május 23–24-én tartott, 481. plenáris ülésén (a 2012. május 23-i ülésnapon) 159 szavazattal, 7 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2012. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

<u>Közleményszám</u>	Tartalom (folytatás)	Oldal
2012/C 229/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Unió Vámkódexéről (átdolgozás) (COM(2012) 64 <i>final</i> – 2012/0027 (COD))	68
2012/C 229/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv az Európai Unióban élő harmadik országbeli állampolgárok családtagjainak jogairól (2003/86/EK irányelv) (COM(2011) 735 <i>final</i>)	72
2012/C 229/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: a vállalati társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó megújult uniós stratégia (2011–2014) (COM(2011) 681 <i>final</i>)	77
2012/C 229/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – A kábítószerrel kapcsolatos határozottabb európai fellépés felé (COM(2011) 689 <i>final</i>)	85
2012/C 229/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról (általános adatvédelmi rendelet) (COM(2012) 11 <i>final</i> – 2012/011 (COD))	90
2012/C 229/18	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: az általános érdekű szolgáltatások európai minőségi keretrendszere (COM(2011) 900 <i>final</i>)	98
2012/C 229/19	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a Nukleáris Biztonsági Együttműködési Eszköz létrehozásáról (COM(2011) 841 <i>final</i>)	103
2012/C 229/20	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak az állatok védelmére és az állatjólétre vonatkozó európai uniós stratégiáról (2012–2015) (COM(2012) 6 <i>final</i>)	108
2012/C 229/21	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a nem fenntartható halászatot engedélyező országok esetében alkalmazandó, a halállományok megőrzésére irányuló egyes intézkedésekről (COM(2011) 888 <i>final</i> – 2011/0434 (COD))	112
2012/C 229/22	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 2000/60/EK és a 2008/105/EK irányelvnek a vízpolitika területén elsőbbségi anyagok tekintetében történő módosításáról (COM(2011) 876 <i>final</i> – 2011/0429 (COD))	116
2012/C 229/23	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú szállításáról (COM(2012) 89 <i>final</i> – 2012/0039 (COD)) Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a kutyák, macskák és görények Unión belüli kereskedelmére és Unióba való behozatalára irányadó állat-egészségügyi követelmények tekintetében a 92/65/EGK tanácsi irányelv módosításáról (COM(2012) 90 <i>final</i> – 2012/0040 (COD))	119

<u>Közleményszám</u>	Tartalom (folytatás)	Oldal
2012/C 229/24	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az utasérdekek európai perspektívája: közlemény a különböző közlekedési módokban érvényesülő utasjogokról (COM(2011) 898 <i>final</i>)	122
2012/C 229/25	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – 2050-ig szóló energiaügyi ütemterv (COM(2011) 885 <i>final</i>)	126
2012/C 229/26	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Változtatási program: az EU fejlesztéspolitikájának hathatósabbá tétele és a harmadik országoknak nyújtott uniós költségvetés-támogatás jövőbeni megközelítése (COM(2011) 637 <i>final</i> és COM(2011) 638 <i>final</i>)	133
2012/C 229/27	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az elemekről és akkumulátorokról, valamint a hulladékelemekről és -akkumulátorokról szóló 2006/66/EK irányelvnek a vezeték nélküli villamos kézi szerszámokba szánt, kadmiumot tartalmazó hordozható elemek és akkumulátorok forgalomba hozatala tekintetében történő módosításáról (COM(2012) 136 <i>final</i> – 2012/0066 (COD))	140
2012/C 229/28	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1999/4/EK, a 2000/36/EK, a 2001/111/EK, a 2001/113/EK és a 2001/114/EK irányelvnek a Bizottságra ruházandó hatáskörök tekintetében történő módosításáról (COM(2012) 150 <i>final</i> – 2012/0075 (COD))	143
2012/C 229/29	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Módosított javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1760/2000/EK rendeletnek a szarvasmarhafélék elektronikus azonosítása és az önkéntes marhahúscímkezésre vonatkozó rendelkezések törlése tekintetében történő módosításáról (COM(2012) 162 <i>final</i> – 2011/0229 (COD))	144
2012/C 229/30	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre a lakosság egészségének az emberi fogyasztásra szánt vízben található radioaktív anyagokkal szembeni védelmére vonatkozó követelmények meghatározásáról (COM(2012) 147 <i>final</i> – 2012/0074 (NLE))	145

2012-es előfizetési díjak (áfa nélkül, rendes szállítási költségeket beleértve)

Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, nyomtatott kiadvány + éves DVD	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 310 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	840 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, havi DVD (összevont)	az EU 22 hivatalos nyelvén	100 EUR/év
A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványa (S sorozat), közbeszerzés és ajánlati felhívások, DVD, heti egy kiadvány	többnyelvű: az EU 23 hivatalos nyelvén	200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, C sorozat – versenyvizsga-kiírások	a vizsgakiírás szerinti nyelv(ek)en	50 EUR/év

Az *Európai Unió Hivatalos Lapjának*, amely az Európai Unió hivatalos nyelvein jelenik meg, 22 nyelvi változatára lehet előfizetni. Az L (jogsabályok) és a C (tájékoztatások és közlemények) sorozatot foglalja magában.

Valamennyi nyelvi változatra külön kell előfizetni.

A 920/2005/EK tanácsi rendelet értelmében, amelyet a Hivatalos Lap 2005. június 18-i L 156. száma tett közzé, és amely előírja, hogy az Európai Unió intézményei nem kötelesek minden jogi aktust ír nyelven is megszövegezni, illetve ezen a nyelven kihirdetni, az ír nyelven kiadott Hivatalos Lapok értékesítése külön történik.

A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványára (S sorozat – közbeszerzés és ajánlati felhívások) történő előfizetés mind a 23 hivatalos nyelvi változatot magában foglalja egyetlen többnyelvű DVD-n.

Kérésére az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* történő előfizetéssel a Hivatalos Lap különféle mellékleteit is megkaphatja. Az előfizetők a mellékletek megjelenéséről az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közölt „Az olvasóhoz” című közleménynek köszönhetően értesülnek.

Értékesítés és előfizetés

A különböző, térítés ellenében kapható kiadványokra – például az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* – való előfizetés a Kiadóhivatal forgalmazó partnereitől szerezhető be. A forgalmazó partnerek listája a következő címen található:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm

Az EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) közvetlen és ingyenes hozzáférést biztosít az Európai Unió jogához. Erről a honlapról elérhető az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, valamint tartalmazza a szerződéseket, a jogszabályokat, a jogeseteket és az előkészítő dokumentumokat is.

További információt az Európai Unióról a <http://europa.eu> internetcímen találhat.

